

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 1 Μαΐου 2022 • Έτος 14^ο • Αρ. φύλλου 712

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ

Υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας μέσα από την έρευνα

«Η Κύπρος ήταν μέσα στις πρώτες έξι χώρες της Ευρώπης που έστειλαν το τεστ του κορωνοϊού», ένα από τα πιο πρόσφατα επιτεύγματα του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής. Στην «Κ» μιλούν ο ιδρυτής του, Λεύκος Μιτλεττον και ο πρόεδρος του Ινστιτούτου, Λεωνίδας Φυλακτού, για το έργο που επιτελεί εδώ και τριάντα δύο χρόνια, καθώς και για τις προκλήσεις του μέλλοντος. **Σελ. 16**

ΚΟΜΜΑΤΙΚΟ

Προεδρικές σε κρίσιμη ευθεία

Οι Αχιλλέας Δημητριάδης και Ανδρέας Μαυρογιάννης είναι επί του παρόντος οι δύο εκλεκτοί του ΑΚΕΛ με την κατάσταση να ξεκαθαρίζει πλήρως το προσεχές Σάββατο. Ήδη υπάρχουν αντιδράσεις και επιφυλάξεις και για τους δύο από διαφορετικές ομάδες. Την ίδια στιγμή ερωτήματα εγείρονται και για το τι συμβαίνει στον ενδιάμεσο χώρο με τους Μάριο Καρογιάν και Νικόλα Παπαδόπουλο να ερίζουν για τον ρόλο του ρυθμιστή στο κομματικό σκηνικό. **Σελ. 6, 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ

Σε αναζήτηση του Κύπριου Μακρόν

Την ώρα που ο Εμανουέλ Μακρόν επανεκλέγηκε στην προεδρία της Γαλλίας, ανοίγει εκ νέου η συζήτηση για το πόσο πιθανό είναι το σύστημα της Κύπρου σήμερα να αναθρέψει έναν Κύπριο Μακρόν. **Σελ. 7**

ΙΣΤΟΡΙΑ

Όταν ο Βασιλείου στήριξε Κληρίδη

Το παρασκήνιο και τις διεργασίες του 1998, όταν ο Γιώργος Βασιλείου έκανε την «προσωπική υπέρβαση» και στήριξε στις προεδρικές εκλογές τον Γλαύκο Κληρίδη, αποκαλύπτει στον τρίτο αυτοβιογραφικό του τόμο ο πρώην Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. **Σελ. 10**

Δεν μπορείς να ευλογείς ένα πόλεμο κατά του αδελφού σου

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος Α΄ μιλάει στην «Κ»

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος Α΄ σε συνέντευξή του στην «Κ» απορρίπτει κατηγορηματικά τα περί παρεμβάσεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου στα εσωτερικά της Εκκλησίας της Κύπρου, λέγοντας πως εκείνοι που τα διαδίδουν αυτά σίγουρα γνωρίζουν γιατί το κάνουν και ποιους ή ποιες καταστάσεις εξυπηρετούν, αναφέροντας

χαρακτηριστικά: «Η Εκκλησία της Κύπρου έχει Προκαθήμενο και οποιαδήποτε άλλη συζήτηση, από όπου και αν προέρχεται, είναι ασέβεια προς το πρόσωπο του αδελφού κ. Χρυσόστομου». Σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία είναι ιδιαίτερα καυστικός με τη στάση του Πατριαρχείου Μόσχας, διερρωτώντας αν με τη στάση αυτή «ελπίζουν

ότι η στρατιωτική εισβολή θα τακτοποιήσει και τις εκκλησιαστικές τους διεκδικήσεις». Ο Παναγιώτατος τονίζει πως δεν μπορεί να ακούγονται κηρύγματα που να χαρακτηρίζουν «ιερό» έναν πόλεμο. «Γιατί δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι είσαι αδελφός με έναν άλλο λαό και να ευλογείς τον εναντίον του πόλεμο που διεξάγει το κράτος σου. **Σελ. 8**

Ο αινιγματικός Ελον Μασκ

Ποιος είναι ο Ελον Μασκ, ο αμφιλεγόμενος επιχειρηματίας με τη νοτιοαφρικανική προφορά, που σήμερα φιλοδοξεί να αγοράσει το Twitter, αλλά το 2001 σε συνέντευξή του στο CNN έλεγε προκλητικά ότι... τον έχει κουράσει λίγο το Ιντερνετ; Γιατί ταξίδεψε την ίδια χρονιά στη Μόσχα για να αγοράσει έναν διπλωματικό βαλυστοκό πυραυλο και γύρισε με άδεια χέρια; Και γιατί χάθηκαν τόσο Ρεπουμπλικανοί στις ΗΠΑ με την εξαγγελία του για πλήρη ελευθερία έκφρασης στο δικό του μέσο κοινωνικής δικτύωσης; **Σελ. 19**

Η ξαφνική εμπλοκή με την Τουρκία

Δυσχερειαμένη με ΗΠΑ η Αγκυρα

Στην Αθήνα θεωρούν πως η Αγκυρα με την προκλητική συμπεριφορά της θέλει να δείξει τη δυσαρέσκειά της προς τις ΗΠΑ, για την καθυστέρηση στην έγκριση της αγοράς 40 νέων F-16 και για το γεγονός ότι δεν κλείστηκε ακόμη ραντεβού Ερντογάν - Μπάιντεν. **Σελ. 17**

Στο 75% του 2019 οι αφίξεις φέτος

Συγκρατημένη αισιοδοξία παραγόντων της τουριστικής βιομηχανίας

Την εκτίμηση ότι οι φετινές επιδόσεις του τουρισμού θα ξεπεράσουν αυτές του 2021 και θα «αγγίξουν» το 70-75% του 2019, διατυπώνουν παράγοντες της τουριστικής βιομηχανίας. Μια πρώτη εικόνα για το πώς θα κινηθεί η σεζόν μπορεί να δώσει ο Μάρτιος. Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, οι αφίξεις κυμάνθηκαν στο

75% της αντίστοιχης περιόδου του 2019. Αισιόδοξα μηνύματα έρχονται από την Πάφο, η οποία αναμένει ότι η επιστροφή των Βρετανών θα είναι αυξημένη. Στην ελεύθερη Αμμόχωστο αναμένεται ότι οι υψηλές τουριστικές αφίξεις θα αρχίσουν από τα μέσα Μαΐου. Καλύφθηκε το 25% των Ρώσων. **Οικονομική, σελ. 3**

ΠΡΑΣΙΝΗ ΓΡΑΜΜΗ

Στο ακουστικό η Κομισιόν για τα σχέδια της Λευκωσίας

Η Κομισιόν έχει επικοινωνήσει με τις κυπριακές αρχές για να ζητήσει διευκρινίσεις όσον αφορά τους σχεδιασμούς για ενίσχυση της παρακολούθησης της Πράσινης Γραμμής με τεχνολογικά μέσα, ωστόσο δεν έχει ακόμα ενημερωθεί επίσημα από την Κυπριακή Δημοκρατία. Υπενθυμίζει μάλιστα στην «Κ» πως δεν πρόκειται να χρηματοδοτήσει τοποθέτηση εμποδίων όπως συρματοπλέγματα πουθενά στην Ευρώπη. **Σελ. 5**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Αρωμα Γερμανίας στις παραβιάσεις Bayraktar

Τα τουρκικά Bayraktar TB2, στην κατασκευή των οποίων συμμετέχει και εταιρεία που ελέγχεται από το κράτος της Γερμανίας, βρίσκονται στην κορυφή της λίστας των παραβιάσεων του κυπριακού εναέριου χώρου, τον οποίο παραβίασαν 129 φορές. Είχαν συμμετάσχει σε προγενέστερο στάδιο και στις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Η Ακροδεξιά είναι εκεί έξω

Η επανεκλογή Εμανουέλ Μακρόν στις γαλλικές εκλογές είναι σίγουρα μία σημαντική νίκη γενικά για τη δημοκρατική Ευρώπη, για την Ευρώπη που ονειρεύτηκαν οι ιδρυτές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα, που μετεξελίχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Κανείς, ωστόσο, δεν πρέπει να εφησυχάζει, ούτε στο Παρίσι, αλλά ούτε και στην Κύπρο. Ο κίνδυνος για εκτροπή από τα ευρωπαϊκά δημοκρατικά θέσμια δεν είναι καθόλου θεωρητικός και μπορεί εύκολα να διαχυθεί από τη Δουνκέρκη μέχρι και τον Ακάμα, χωρίς να τον εμποδίζουν ταξιδιωτικές ή άλλες οδηγίες. Επιβάλλεται, λοιπόν, όλοι οι ηγέτες να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους τη διακυβευόμενη, αν επικρατήσουν οι ακραίες φωνές. Αλλά και οι λαοί της Ευρώπης οφείλουν να επαγρυπνούν.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Μουσική παράσταση «Στην οδό Φρυνίχου»

Στη συνέντευξή τους στην «Κ» η Λίνα Νικολακοπούλου και ο Θωδωρής Βουτσικάκης λένε πως τα τραγούδια που θα ακουστούν στη μουσική παράσταση «Στην οδό Φρυνίχου» αγγίζουν τους θεατές κάθε ηλικίας, αφού η αισθητική τους και η ποιότητα τους εγγυώνται τη διαχρονικότητά τους. **Ζωή, σελ. 4**

ΕΚΘΕΣΗ

Βιβλίο και μια έκθεση για τον Τζον Κράξτον

Η αναδρομική έκθεση «John Craxton. Μια ελληνική ψυχή» που παρουσιάζεται στο Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού, σε επιμέλεια του Ιαν Κόλινς, φιλοξενεί 90 έργα του καλλιτέχνη από όλες τις περιόδους του. **Ζωή, σελ. 1**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Το ξύπνημα της άνοιξης

Όταν η Ιουλία ζούσε στη μονοκατοι-κία του Αγίου Ανδρέα, έφτιαχνε η ίδια το μαγιάτικο στεφάνι με λουλουδία από τον κήπο της. Αυτό τουλάχιστον έλεγε... Γιατί οι παροι-κούντες την Ιερουσαλήμ, από τα αρχοντικά της Γλάδστωνος ως τη φρουταρία της Μυρούλας, γνώρι-ζαν ότι το στεφάνι στην εξώθυρα της χήρας ήταν διά χειρός Αυγού-στας.

Τώρα πια φυσικά, όλ' αυτά δεν έχουν καμία απολύτως σημασία. Από τότε που η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον έχασε το σπίτι της και αναγκάστηκε να μετακομίσει στο διαμέρισμα της Κωστή Παλαμά, στηρίζεται στην «καλοσύνη των ξέ-νων». Εν προκειμένω του όχι και τό-σο ξένου Τζάστιν, υιού της ερωμέ-νης του άνδρα της, ο οποίος της έστειλε ένα ωραιότατο στεφάνι με ολόδροσες τουλίπες.

«Νοσταλγείτε τον κήπο σας;» τη ρώτησε ο Τζάστιν, πίνοντας μια γουλιά από το gin and tonic που ετοίμασε η Ρωσίδα. «Αγαπούσα πολ-ύ τις πασχαλιές μου, αν αυτό εννο-είς, αγαπητό μου παιδί. Όμως έπα-ψα προ πολλού να νοσταλγώ. Τη ζωή πρέπει να τη χορταίνεις όταν ακνίζει σαν φρεσκοψημένο μπριός. Κι εγώ τα χόρτασα όλα! Τα πρωινά μπάνια στην πισίνα του Λήδρα Πά-λας, τους απογευματινούς καφέδες στο Fontana Amoroza, τα ωραία δείπνα στον Scorpio του Κόκου, τα ξενύχτια στο Cosmopolitan... Τόσα και τόσα μικρά, αλλά σημαντικά για εμάς, καθώς αυτή ήταν η ζωή μας».

Ευδιάθετη ήταν η Ιουλία. Γι' αυτό παρήγγειλε στη Σβετλάνα Αλεξάν-τροβα να ετοιμάσει κοκτέιλ για όλο το καρέ κι έβαλε στο πικάπ τον ύμνο της Σοφίας Βόσσου: «Θα 'ναι σαν να μπαίνει η Άνοιξη, θα 'ναι ου-ρανόυ κατάνυξη, θα 'ναι σαν να μπαίνει η Άνοιξη, στα ζαφνικά...». «Με τέτοια ζέστη, ποια άνοιξη;» πή-γε να γκρινιάξει η Ευγενία η Καλα-

Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, τηρώντας τα αστικά έθιμα, υποδέχτηκε την άνοιξη με ένα μαγιάτικο στεφάνι στην πολυκατοικία της οδού Κωστή Παλαμά.

μαρού αλλά η φύσει αισιόδοξη οι-κοδέσποινα την αποστόμωσε: «Η άνοιξη είναι το νέο καλοκαίρι! Κατά τον ίδιο τρόπο που τα 80 είναι τα νέα 70, τα 60 τα νέα 50 κοκ.» συμ-πλήρωσε, καθότι η Ιουλία ως γνω-στόν είναι απόφοιτος του μεγάλου πανεπιστημίου της ζωής. «Και ο Χριστοδουλίδης ο νέος Λιλλήκας» σχολίασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, προ-καλώντας το ενδιαφέρον της ομή-γυρης.

Το ακανθώδες ερώτημα «Μακρόν ή Λιλλήκας;» τροφοδοτεί ατέρμο-νες συζητήσεις στο επιρρεπές σε πολιτικές αναλύσεις κοινό της αστι-

κής Λευκωσίας. Κι ενώ στην Πινδά-ρου βγάζουν φυλκταίνες με τα (τά-χαμου) φιλικά προς τον Αβέρωφ Μέσα Ενημέρωσης τα οποία ανα-δεικνύουν την ψαλίδα των 20 μονά-δων με τον Χριστοδουλίδη, στα πη-γαδάκια τα σενάρια έχουν φουντώ-σει. Βρισκόμαστε όντως μπροστά σε ένα σενάριο Μακρόν ή η δυναμι-κή Χριστοδουλίδη θα προσγειωθεί στα κυβικά του πάλα ποτέ ενδιάμε-σου;

Μέχρι να ξεκαθαρίσει πάντως το σκηνικό, οι wannabe πρώτες κυρίες δίνουν τη δική τους μάχη στα προ-εκλογικά αλώνια και σαλόνια. Η μεν Μαρία Σελίπα το Πάσχα μάξεψε λε-

βάντες στους αγρούς, η δε Φιλίππα Καρσερά παρευρέθηκε σε... φιλαν-θρωπικό απόγευμα. «Τι στο καλό εί-ναι το φιланθρωπικό απόγευμα;» αναρωτήθηκε η μονίμως καχύπο-πη Ιουλία. «Φιλανθρωπία με αφορ-μή τη γιορτή της μάνας. Γιατί η ζωή δεν είναι μόνο φρου φρου, γκαλά και αρώματα;» ξέσπασε η Φώφη Κούταλου.

Η Ιουλία ως φιланθρωπος, φιλό-ζωος, φιλανθής, φιλάσθενος ΚΑΙ φιλοτελεστρία, έχει αυξημένο το αι-σθημα της προσφοράς στον συνάν-θρωπό μας και ανοιχτές τις κεραίες της σε σιδηπότε καινούριο. Καμία από τις κυρίες του καρέ δεν εξε-

πλάγη λοιπόν, όταν τους ανακοίνω-σε με στόμφο το «Julia is back!», «Η γνωστή υπέρλαμπρη πλουσία Ιου-λία Χόβρινα Κομνηνού;» ρώτησε με ένα κόμπο στον λαιμό η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυ-ριακού. «Αυτή!».

Να θυρίσουμε ότι το όνομα της Γι-ούλια σχολιάστηκε πολύ στις τε-λευταίες βουλευτικές ως εν δυνά-μει υποψηφίας στο ψηφοδέλτιο του ΑΚΕΛ Αριστερά Νέες Δυνάμεις στη Λεμεσό. Η υποψηφιότητα τελι-κά δεν φτούρησε, αλλά όλοι θυ-μούνται τις ultraglamorous φωτο-γραφίες που κυκλοφόρησαν, προ-καλώντας οισοφαγική παλινδρόμη-

ση στα ανώτατα δώματα της Εξεκία Παπαϊωάννου. «Το ΑΚΕΛ μπορεί να μην την θέλει, αλλά η Γιούλια ξέρει και άλλο μονοπάτι» ενημέρωσε τις κυρίες η χήρα κι ευθύς τους παρέ-θεσε όλες τις ανατρεχιαστικές πολι-τικές λεπτομέρειες.

«Η Ιουλία Χόβρινα Κομνηνού είναι πρόεδρος του νεοσύστατου Ενωμέ-νου Ρεπουμπλικανικού Κόμματος Κύπρου. Γεννήθηκε στη Σοβιετική Ένωση αλλά από το 1994 ζει στην Κύπρο, έχει διακρίσεις στη διπλω-ματία και τα οικονομικά, μιλάει άπταιστα οκτώ γλώσσες και στη Λε-μεσό είναι γνωστή για την κοινωνι-κή και φιλανθρωπική της δράση» είπε η Ιουλία και κάθε της λέξη ήταν ολάτι στην πληγή της κόκκινης Κουλλίτσας γι' αυτό το αστέρι που πέρασε ξυστά από το ΑΚΕΛ, αλλά δεν ακούμπησε.

Το καρέ αφού εξάντλησε τα νέα της βραχονοσίδας άνοιξε διάπλατα (sic) ένα παράθυρο στον κόσμο. Η αγορά του αιώνα μονοπώλησε όπως ήταν φυσικό το ενδιαφέρον των κυριών. Πλην όμως ένα κυνικό tweet του Λέοντιου Φιλοθέου, που τους ανάνηψε η Ιουλία, τις προσ-γείωσε ανώμαλα: «44 δις για να βλέπει το φλαούν καννασούρι Vs φλαούν σταφιδάκι. Elon Musk welcome to the #Cyprus part of your investment».

«Αν δεν υπήρχε το Twitter, το φρετι-νό Πάσχα θα ήταν αφόρητα πληκτι-κό μομφώνησε το καρέ. Μπορεί ο Elon Musk να μην σκαμπάζει απ' αυτά, εμείς όμως θα αισθανόμαστε ευγνωμοσύνη στο Μέσο, γιατί μας έδωσε την ευκαιρία να δούμε το σόι της Ελένης Θεοοάρους μπροστά σε μια σούβλα και να διαβάσουμε την επική λεζάντα “Στρατόι οι γιοί μου και τ' αγγόνια μου και θα σε λευτερώσουν”» υπερθεμάτισε η Ιουλία. «Chapeau, Elon».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
1.5.1932

ΒΙΑΙΟΤΗΤΕΣ: Οι σοσιαλισταί σπουδασταί του Πολυτεχνείου της Βιέν-νης εξετράπησαν εις τρομοκρατικές εκδηλώσεις εναντίον των Εβραίων σπουδαστών ή εκείνων οι οποίοι εμφανίζοντο Εβραίοι, και τους απεδίωξαν εκ των σχολών αφού τους εκακοποίησαν. Δύο σπου-δασταί της αρχιτεκτονικής σχολής εσύρθησαν από τον

κοί σπουδασταί εδήλωσαν ότι θα προβούν εις νέας εκδηλώσεις αντι-σημτικές εις το Πανεπιστήμιον και την Εμπορικήν Ακαδημίαν.

ΑΔΙΚΙΑ: Εις την οδόν Νταμερρόν η αστυνομία συνέλαβε προχθές μίαν πωλήτριά κοκαΐνης και ηρωίνης. Συνεπεία της συλληψεως αυ-τής ανεκαλύφθησαν και οι πελάται της, τα ονόματα των οποίων τη-ρούνταν μυστικά, ενώ διά την πωλήτριάν εδόθησαν πληροφορίες - όνομα, διεύθυνσις, βιογραφία. Ασφαλώς θα πρόκειται περί ανθρω-πων κατεχόντων ανωτέραν θέσιν εις την κοινωνίαν, τους οποίους η αστυνομία δεν θέλει να εκθέσθ. Οπωσδήποτε φαίνεται ότι θα είνε πολύ πλούσιοι διά να ημπορούν να πληρώνουν 60 φράγκα το γραμ-μάριον την λευκίν σκόνην. Λέγεται ότι θα διωχθούν ποινικώς, το πι-θανώτερον όμως είνε ότι η τιμωρία της πωλητρίας θα είνε μεγαλυτέ-ρα. Εάν συμβή αυτό, πρόκειται ασφαλώς περί αδικίας.

ΥΠΟ... ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΩΝ: Η κατάστασις εν Δωδεκανήσω χειροτε-ρεύει από ημέρας εις ημέραν. Και τα τελευταία ίχνη ελευθερίας εξα-λείφθησαν. Το δίκτυον της εξοντωτικής πολιτικής της ιταλικής κατο-χής περιλαμβάνει ήδη τα πάντα. Κατά εσχάτως εκδοθέν διάταγμα, και οι ειρηνοδικοί ακόμη πρέπει να είναι Ιταλοί και μάλιστα караβι-νοφόροι. Κανείς δεν θα πδύνατο να φαντασθῇ ιδεωδέστερον τρό-πον απονομής δικαιοσύνης εις μέρη δε όπου όλοι σχεδόν αι υποθέ-σεις είνε ειρηνοδικεϊακαί. Όλοι αι αστικά διαφοραί θα λύονται του λοιπού υπό των... χωροφυλάκων.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Με άριστα το 10

1 Στην επιστροφή. Η κ. διευθύν-τρια επέμενε για τη νεκρανάστα-ση της στήλης. Και ως γνωστόν κα-νείς δεν μπορεί να αντισταθεί στην κυρία.

2 Στην τέχνη. Σε μια σοβαρή χώ-ρα, μια σοβαρή εφημερίδα δεν δημοσιοποιεί αποτελέσματα δημο-σκόπησης χωρίς να παραθέτει για ποιον διενεργήθηκε, και -το πλέον σημαντικό- ποιος την πλήρωσε. Πα-λιά μου τέχνη κόσκινο, με νέο ωραίο περιτύλιγμα.

3 Στους θεσμούς. Σε μια σοβαρή χώρα η εφημερίδα που θα δημο-σιοποιούσε δημοσκόπηση για εθني-κές εκλογές χωρίς την ταυτότητα της και την προέλευσή της, βάζον-τάς τη μάλιστα και ως πρωτοσέλιδο, την επομένη θα τη φώναζαν η Ένω-ση Συντακτών, η Ένωση Εκδοτών, η Επιτροπή Δεοντολογίας, και θα ζη-τούσαν εξηγήσεις. Σε μια σοβαρή χώρα υπάρχουν κώδικες δημοσιο-γραφικής δεοντολογίας. Όχι στην Κύπρο.

4 Στο dejavu. Ήταν ο ζεστός και υγρός Δεκαπενταύγουστος του 2020, όταν η παραπολιτική στήλη της «Κ» έγραφε για την προώθηση στο ΑΚΕΛ από συγκεκριμένους κύκλους, του ζεν πρεμιέ της κυπριακής διπλω-ματίας, Αντρέα Μαυρογιάννη. Τότε

«Βρώμα Θεών». Νέρων 68 μ.Χ.

έσπασαν τα τηλέφωνα από τις μού-γιες που μουγιάστηκαν για να δια-ψεύσουν με «εγώ εν τζάι».

5 Στο σύστημα. Πάντως, ο μικρός πώς να κάνει εκστρατείες. Δουλεύει στη βάση της κοινωνίας σαν άλλος Αναστασιάδης την περίοδο 2004-2008. Τελικά ο Αβέρωφ του έδειξε καλά πώς να κάνει εκστρατείες στη ΜΑΚΙ, το θέμα είναι βέβαια πως ξέ-χασε ο Φούλης πώς γίνονται αυτές.

6 Στον αγαπημένο. Ακούω πως ο Healthy Πρόεδρος είναι πολύ στεναχωρημένος. Αγάπες μου, είναι

στα δύο στενά και λέει πως δεν ξέ-ρει τι να κάνει προ του φράσματος διάσπασης του συναγερμικού κό-μου. Ή μήπως γνωρίζει και απλά δεν μας λέει;

7 Στα πάρκα. Όχι τα δασικά. Το νέο el dorado της χώρας λέγεται «πλιακά πάρκα». Όλος ο καλός ο κό-σμος βάζει εκεί τα κέρδη του και μο-σοκληνώνεται από τη ΡΑΕΚ. Το na-me dropping θα το ξεκινήσω από την ερχόμενη βδομάδα.

8 Στο πουλέν. Προβλήματα ακούω για τη θρυλική Wargaming, μιας και λέγεται εγκλωβίστηκαν πολλά

“

λεφτά της στην «κακιά» Λευκορω-σία. Λόγω της όλης κατάστασης μα-θαίνω πως η πλέον πολυ-φορολογη-μένη εταιρεία της Κύπρου, προσα-νατολίζεται να φύγει από την Ελλη-νική Τράπεζα. Μένει όμως στην Κύ-προ η Wargaming, και εκ των πραγ-μάτων ξεχνά τις όποιες σκέψεις για reallocation. Και πού να πάει τέτοιοιον καιρό κι αυτή;

9 Μένοντας στο τραπεζικό σύστη-μα δεν μπορώ παρά να εκφρά-σω και εγώ μαζί με τη λοιπή αγορά την ανακούφισή μου για τους χειρι-σμούς του διοικητή Ηροδότου στην κρίση με την RCB. Αν δεν το χειρίζο-το το θέμα με τις γνώσεις του ως fund manager και έπραττε με τη «σοφία» των προκατόχων Κρύσταλ και Δημητριάδη, δεν γλυτώναμε το δεύτερο bank run σε δέκα χρόνια. Που θα ήταν παγκόσμια πρωτιά. Re-spect.

10 Στο τετ-α-τετ. Πέραν όμως των επιτυχιών του στο σύστημα, ο πλέον περιζήτητος εργέννης της χώ-ρας είχε και ένα δείπνο εξόχως ενδια-φέρον με την Christine-the bitch-La-garde στο κοσμικό κέντρο ΜΠΕΜΠΑ. Εκεί n comme il faut Christine ενθου-σιάστηκε από τις χειροποίητες ραβιό-λες του Βαρνάβα με φρέσκα αναρή από τη Δρούσια. Τα δυο τους τα τσούγκρισαν τα ούζα μαθαίνω.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε μια νέα εποχή. Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νέο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Γερμανικός δάκτυλος σε 129 παραβιάσεις

Τα Bayraktar με γερμανικό εγκέφαλο «πρωταθλητές» στις παραβιάσεις

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Τα τουρκικά μη επανδρωμένα αεροσκάφη Bayraktar TB2 (drones), στην κατασκευή των οποίων συμμετέχει και εταιρεία που ελέγχεται από το κράτος της Γερμανίας, «φιγουράρουν» στην κορυφή της λίστας των παραβιάσεων του κυπριακού εναερίου χώρου, μεταξύ Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 2021. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία που κοινοποιήθηκαν προς τον ΟΗΕ, στη διάρκεια του εν λόγω τετραμήνου καταγράφηκαν 470 παραβιάσεις του κυπριακού εναερίου χώρου από τουρκικά αεροσκάφη, με πρώτα στη λίστα τα μη επανδρωμένα Bayraktar TB2, που παραβίασαν τον εναέριο χώρο 129 φορές. Τα Bayraktar TB2, αριθμός των οποίων βρίσκονται σταθμευμένα στο παράνομο αεροδρόμιο Λευκονοίκου, είχαν σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» συμμετάσκει σε προγενέστερο χρονικό σημείο και στις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ.

Το πλέον οξυμωρο και προβληματικό στοιχείο της πρωτοκαθεδρίας των Bayraktar TB2 στις παραβιάσεις του εναερίου χώρου της Κύπρου, ως επίσης και στις έκνομες ενέργειες που εκδήλωσε η Τουρκία στην κυπριακή ΑΟΖ, αποτελεί το γεγονός ότι στην κατασκευή τους έχει ρόλο και λόγο η Γερμανία. Όπως δημοσίευσε η «Κ», τα τουρκικά drones Bayraktar TB2 είναι εξοπλισμένα με το σύστημα υπέρηχους απεικόνισης Argos-II Hdt EO/IR Flir που παράγεται από τη γερμανική εταιρεία Hensoldt, και αποτελεί μέρος της ραχοκοκαλιάς των τουρκικών drones, καθώς εκτιμάται ότι χωρίς αυτό δεν θα είχαν σε καμιά περίπτωση την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα που τους αποδίδεται. Ακόμη πιο ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι η εν λόγω γερμανική εταιρεία Hensoldt, ελέγχεται από το

ίδιο το κράτος της Γερμανίας. Το γερμανικό κράτος έχει αγοράσει ποσοστό 25,1% της Hensoldt, μερίδιο που σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας παρέχει στη γερμανική κυβέρνηση δικαίωμα αναστέλλουσας μειοψηφίας, στη λήψη αποφάσεων. Με απλά λόγια, η γερμανική κυβέρνηση θα μπορούσε, εάν επιθυμούσε, να παρέμβει και να διασφαλίσει μέσω της γερμανικής εταιρείας Hensoldt, ότι τα Bayraktar TB2 δεν θα χρησιμοποιούνται σε έκνομες ενέργειες και παραβιάσεις εναερίου χώρου τρίτου κράτους και δη κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι η Κυπριακή Δημοκρατία. Κάτι πάντως που δεν

Μεταξύ Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 2021 καταγράφηκαν 470 παραβιάσεις του κυπριακού εναερίου χώρου από τουρκικά αεροσκάφη.

είχε πράξει στη διάρκεια των έκνομων ενεργειών της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ και δεν έπραξε ούτε και στη διάρκεια του τελευταίου τετραμήνου του 2021, με αποτέλεσμα τα μη επανδρωμένα τουρκικά αεροσκάφη Bayraktar TB2, που παράγονται από εταιρεία που ελέγχεται πλήρως από το Βερολίνο, να είναι οι «πρωταθλητές» των παραβιάσεων του κυπριακού εναερίου χώρου.

Τα δεδομένα αυτά αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό και τη σχέση αλληλοεξάρτησης μεταξύ Βερολίνου και Άγκυρας, εξηγώντας προφανώς και τους λόγους για τους οποίους η κυβέρνηση του Βερολίνου, τόσο επί καγκελαρίου Μέρκελ (Χριστιανοδημοκράτες), όσο και επί καγκελαρίου Σολτς (Σοσιαλιστές), λειτούργησε αποτρεπτικά σε κάθε

Τα δεδομένα αντανακλούν και τη σχέση αλληλοεξάρτησης μεταξύ Βερολίνου και Άγκυρας, εξηγώντας προφανώς και τους λόγους για τους οποίους η γερμανική κυβέρνηση, τόσο επί Μέρκελ, όσο και επί Σολτς, λειτούργησε αποτρεπτικά σε κάθε σκέψη για επιβολή κυρώσεων κατά της Τουρκίας.

σκέψη για επιβολή κυρώσεων κατά της Τουρκίας. Ούτε το ζήτημα των έκνομων ενεργειών στην ΑΟΖ, αλλά ούτε και αυτό του πλοϊτικού ανοίγματος της περικλειστικής πόλης της Αμμοχώστου κατά παράβαση των ψηφισμάτων του Σ.Α. του ΟΗΕ, συγκίνησαν το Βερολίνο. Και στο πλαίσιο αυτό, η Γερμανία συνεχίζει να συνδράμει και την κατασκευή των Bayraktar TB2, τα οποία «αξιοποιούνται» από την Τουρκία για να παραβιάζει τον εθνικό εναέριο χώρο κράτους-μέλους της Ε.Ε. και για άλλες έκνομες ενέργειες.

Σημειώνεται ότι τα στοιχεία για τις παραβιάσεις του κυπριακού εναερίου χώρου από την Τουρκία, το τελευταίο τετράμηνο του 2021, περιλαμβάνονται σε παραρτήματα επιστολής που απέστειλε στα Ηνωμένα Έθνη, ο μόνιμος αντιπρόσωπος της Κύπρου, πρέσβης Ανδρέας Χατζηκρυσάνθου. Στην επιστολή του, ο κ. Χατζηκρυσάνθου σημείωσε, μεταξύ άλλων, ότι «η επιθετική συμπεριφορά της Τουρκίας συνεχίζεται αμείωτη, βασίζομενη στην παρουσία του στρατού κατοχής της και στην ισχυρή στρατιωτικοποίηση των κατεχόμενων περιοχών της Κύπρου, μέσω της συνεχούς αναβάθμισης της στρατιωτικής της υποδομής, όπως η βάση drones στο Λευκονοίκιο και η ναυτική βάση στο Μπογάζι».

Αδράνεια από Λευκωσία
Αδράνεια και ανοχή στη συμπεριφορά της Γερμανίας επιδεικνύει η Λευκωσία, η οποία μέχρι στιγμής δεν έχει εκδηλώσει ουσιαστική παρέμβαση προς το Βερολίνο, ούτε έχει αναδείξει την υποχρέωση όλων των κρατών-μελών της Ε.Ε., να φρενάρουν έκνομες ενέργειες που στρέφονται σε βάρος άλλου κράτους-μέλους της Κοινότητας. Συνειπώς,

η Γερμανία συνεχίζει ανενόχλητη να επιτρέπει στη γερμανική εταιρεία Hensoldt (την οποία ελέγχει –βλέπε πιο πάνω) να κατασκευάζει τη ραχοκοκαλιά των Bayraktar TB2, αδιαφορώντας για το γεγονός ότι τα εν λόγω τουρκικά μη επανδρωμένα αεροσκάφη χρησιμοποιούνται για έκνομες ενέργειες στον εναέριο χώρο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ο ρόλος της Άγκυρας
Σύμφωνα με την καταγγελία της Λευκωσίας προς τον ΟΗΕ, η Τουρκία επιχειρεί αναβάθμιση της βάσης drones στο Λευκονοίκιο και της ναυτικής βάσης στον Μπογάζι, κάτι που έχει ως προφανή στόχο να αυτοανακηρυχθεί σε δερβέναγα και να ελέγξει όχι μόνο την Κύπρο, αλλά όλη την περιοχή. Άλλωστε, όπως έχει δημοσιεύσει η «Κ», τους τουρκικούς σχεδιασμούς εξήγγειλε ο Ερσίν Τατάρ, ο οποίος δεν έκρυψε την πρόθεση της Άγκυρας να «επιθεωρεί όλη την περιοχή», με ό,τι αυτό συνεπάγεται και για άλλα κράτη, όπως η Αίγυπτος και το Ισραήλ. Όπως είχε δηλώσει ο Τατάρ, «τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη και τα πλοισμένα μη επανδρωμένα αεροσκάφη χρειάζονται 6 με 7 ώρες, από το σημείο που βρίσκονται στην Τουρκία, για να φθάσουν στον 'νότο',» δηλαδή στις περιοχές που ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία. Ο κατοχικός ηγέτης εξήγησε ότι «τα drones που έχουν εγκατασταθεί στο Λευκονοίκιο θα μπορούν να απογειώνονται και να επιθεωρούν τη γίνετα στην περιοχή», εκτείνοντας τη δράση τους, «μέχρι την νότια Κύπρο ή την Αίγυπτο, σε σύντομο χρονικό διάστημα», υποστηρίζοντας ότι «η βάση του Λευκονοίκου χρησιμοποιείται για τη δική μας άμυνα».

«Βρετανική κουζίνα» για ΜΟΕ

Το Λονδίνο αναμένει την υλοποίηση της υπόσχεσης Αναστασιάδη για αποστολή επιστολής προς τον Ερσίν Τατάρ, για Μέτρα Οικοδόμησις Εμπιστοσύνης. Όπως δημοσίευσε η «Κ», η προεδρική επιστολή είναι ήδη έτοιμη και περιλαμβάνει τέσσερα βασικά στοιχεία:
1) Να τεθεί υπό τη διοίκηση του ΟΗΕ η περικλειστή πόλη της Αμμοχώστου προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία επιστροφής των κατοίκων.
2) Το κλειστό λιμάνι της πόλης να τεθεί υπό την εποπτεία της Ε.Ε., υπό την προϋπόθεση να εφαρμοστεί χωρίς διακρίσεις το Πρωτόκολλο της Άγκυρας για τα κυπριακά πλοία (άνοιγμα τουρκικών λιμένων προς την Κυπριακή Δημοκρατία).
3) Λειτουργία του αεροδρομίου Τύμπου υπό τη διοίκηση του ΟΗΕ, με βάση το διεθνές δίκαιο, με ένα FIR και στη βάση της Σύμβασης του Σικάγου και του ICAO.
4) Να γίνει καταπιστευματικός λογαριασμός (escrow account) για τους υδρογονάνθρακες, νοουμένου ότι η Τουρκία θα αναγνωρίσει την κυπριακή ΑΟΖ.

Σημειώνεται ότι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης είχε αποθαρρυνθεί από τη συμπεριφορά Άγκυρας - Τατάρ, οι οποίοι αξιώνουν όπως η οποία ενδεχόμενη συμφωνία, για οποιοδήποτε ζήτημα, γίνει μεταξύ δύο «κυρίαρχων οντοτήτων». Υπό το φως μάλιστα των εμπρηστικών δηλώσεων της Τουρκίας, η Λευκωσία ενημέρωσε τους Αμερικανούς την περασμένη εβδομάδα ότι η προεδρική πρόθεση για αποστολή επιστολής θα έμπαινε στο ψυγείο. Παρόλα αυτά, ο Πρόεδρος

ετοίμασε τελικά την επιστολή για τα ΜΟΕ, κάτι που είχε υποσχεθεί παλαιότερα στους Βρετανούς, στο πλαίσιο συνάντησης με τον εκπρόσωπο του Φόρεϊν Όφισ, Ajay Sharma. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το Λονδίνο προσδοκά ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα στείλει τελικά την επιστολή προς τον Τατάρ, προσβλέποντας μάλιστα να κοινοποιηθεί και προς τις τρεις εγγυήτριες δυνάμεις, κάτι

Παρά την αρχική αποθάρρυνσή του λόγω της τουρκικής στάσης, ο Πρόεδρος τελικά ετοίμασε την επιστολή για τα ΜΟΕ.

που εκτιμάται ότι θα νομιμοποιήσει τις παρεμβάσεις που ήδη εκδηλώνει η Βρετανία. Στο πλαίσιο μιας βρετανικής συνταγής, η οποία δεν εξαντλείται στις προτάσεις Αναστασιάδη, αλλά κυρίως ενσωματώνει τα «θέλω» της τουρκικής πλευράς. Κάτι που έχει ήδη καταστεί σαφές, μέσω της βολιδοσκοπίας που έκανε ο Ajay Sharma προς την ε/κ πλευρά, διατυπώνοντας εισήγηση για ικανοποίηση των τουρκικών αιτημάτων λειτουργίας του αεροδρομίου Τύμπου και του λιμανιού της περικλειστικής Αμμοχώστου. Και «καταπίνοντας» την επιστολή του Βαρσώιου στα Η.Ε., την οποία τοποθέτησε σε δεύτερο χρόνο, αφήνοντάς την ουσιαστικά στη διακριτική ευχέρεια της τουρκικής πλευράς...

ΑΡΘΡΟ / Του ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ

Αλέκος Παναγούλης - Οφειλόμενη αναφορά

Πρωτομαγιά μας έφυγε ο κορυφαίος της αντιδικτατορικής πάλης πριν από 46 χρόνια, ο αγωνιστής των αγωνιστών, αυτός του οποίου η ζωή και ο θάνατος καταξιώθηκαν σαν ένας διαχρονικός ύμνος προς την ελευθερία. Σε μια εποχή εξόχως αντιρωσική όπου τα ορμάματα υποχωρούν και όπου η παρακμιακή πραγματικότητα συμβαδίζει με την κραιπάλη των διεθνών χρηματαγορών, η αναφορά στον Αλέκο Παναγούλη μοιάζει γροθιά σε μια υπνότευουσα εθνική και κοινωνική συνείδηση. Ο Παναγούλης γίνεται παγκόσμια γνωστός με την απόπειρα να σκοτώσει τον δικτάτορα Παπαδόπουλο στις 13 Αυγούστου 1968. Η απόπειρα αποτυγχάνει, όμως ο ελληνικός λαός με κρυφά αισθήματα αγγαλιάσας πληροφορείται ότι διενεργήθηκε απόπειρα δολοφονίας του αρχιτυράννου. Από το πρωί εκείνης της 13ης Αυγούστου 1968 το όνομα Αλέξανδρος Παναγούλης γίνεται θρύλος που εξαπλώνεται σε όλη τη γη. Συλλαμβάνεται την ίδια μέρα. Λίγες μέρες αργότερα συλλαμβάνονται όλα τα μέλη της οργάνωσης «Ελληνική Αντίσταση» που πήραν μέρος στην καταδρόμηση του σχεδίου της απόπειρας κατά του Παπαδόπουλου. Και ενώ ο Παπαδόπουλος παίρνει τα θερμά συγχαρητήρια του τότε βασιλιά Κωνσταντίνου και του Αμερικανού πρεσβευτή για τη διάσωσή του, ένας

Γολγοθάς μαρτυρίου αρχίζει για τον Παναγούλη, που θα τον παρακολουθήσει με κοιμένη την ανάσα ολόκληρος ο Ελληνισμός και οι όπου γης δημοκρατικοί άνθρωποι. Μετά από το πόρισμα της προανάκρισης που διενήργησε ο αρχιβασιανιστής ταγματάρχης της ΕΣΑ Θεοφιλογιαννάκος, το Στρατοδικείο καταδικάζει τον Παναγούλη σε θάνατο. Η απολογία του μπροστά στους στρατοδίκες είναι ένας αληθινός καταπέλτης ενάντια στη δικτατορία και είναι συγχρόνως προσωποποιημένη η φωνή του ελληνικού λαού που στέναζε κάτω από την τυραννία. Τέλειωσε την απολογία του με τα εξής λόγια: «Δεν υπάρχει, κύριοι στρατοδίκαι, ωραιότερο Κύκνειο άσμα για κάθε αγωνιστή από τον επιθανάτιο ρόγχο μπροστά στα πολυβόλα του εκτελεστικού αποσπασματος της τυραννίας».

Η παγκόσμια εξέγερση για την καταδίκη εμπόδισε τη χούντα να στείλει τον Παναγούλη σε εκτελεστικό απόσπασμα. Εκείνος αρνήθηκε επίμονα να ζητήσει από τους τυράννους να του χαρίσουν τη ζωή. Πέντε χρόνια πέρασε στις στρατιωτικές φυλακές στο Μπογιάνι μέσα σε φρικτή απομόνωση σε ένα τοιμεντένιο κελί-τάφο 2Χ2. Υποβάλλεται σε φρικτά βασανιστήρια που δεν μπορεί να συλλάβει ο ανθρώπινος νους. Όπως ο ίδιος έγραφε σε ένα του ποίημα:

«Πόσο φτωχή του Δάντη η φαντασία Της κόλασης σαν έπλαθε εικόνες Εμείς το ξέρουμε Πιο φοβερές εκείνες στη ζωή Έχουμε ζήσει. Όμως στη φυλακή καθόλου δεν λύγισε ο Παναγούλης. Ούτε οι ειρηνικές εκτελέσεις, ούτε οι συστηματικές βασανισμοί, ούτε η απόλυτη απομόνωση για ολόκληρους μήνες μπόρεσαν να τον κάμψουν και να τον γονατίσουν. Με μια τρομακτική ψυχική και φυσική αντοχή περιφρόνησε και εξευτέλισε τους τυράννους και τους βασανιστές του και προκάλεσε τον γενικό θαυμασμό του λαού και το δέος των δικτατόρων. Στη διάρκεια της κράτησής του ο Παναγούλης πραγματοποίησε δύο απόπειρες απόδρασης και κήρυξε 25 απεργίες πείνας διάρκειας από 3 – 25 μέρες. Ο αγώνας του Παναγούλη μέσα στη φυλακή, οι διάφορες επινοήσεις του για να προκαλέσει τους βασανιστές και τους δεσμοφύλακες του απέδειξαν στην πράξη πως οι μορφές πάλης να έναν αγωνιστή δεν τελειώνουν, πως ακόμα και μέσα σε ένα υπόγειο και σκοτεινό κελί μπορεί κανείς να πολεμάει και να εξευτελίζει τους κάθε λογής καταπιεστές. Έτσι ο Παναγούλης μέσα από το κελί της φυλακής του, κρατούσε ανοικτό το ελληνικό ζήτημα, εξασφάλισε τη διεθνή συμπάρασταση στον αντιδικτατορικό αγώνα του ελληνισμού και προκαλούσε μια

συνεχή ενόχληση και αμφικανία στη φασιστική χούντα. Ούτε μπορούσαν να τον σκοτώσουν, γιατί αντιλαμβάνονταν ότι τούτο θα επιτάχυνε την πτώση τους. Ήξεραν ότι είχε γίνει παγκόσμιο σύμβολο ο Παναγούλης πέθαινε στα χέρια τους θα είχαν να αντιμετωπίσουν τη διεθνή κατακραυγή. Τον Αύγουστο του 1973 ο Παπαδόπουλος δίνει αμνηστία υπό την οποία καλύπτεται και ο Παναγούλης βγαίνει από τη φυλακή και από την ίδια μέρα λέει στους φίλους του: «Από απόψε βγαίνω στην παρανομία». Τις παραμονές της εξέγερσης του Πολυτεχνείου πηγαίνει στο εξωτερικό. Αργότερα επιστρέφει στην Ελλάδα παράνομα. Μετά την πτώση της χούντας εκδηλώνει έντονο ενδιαφέρον για την Κύπρο. Κάνει επανειλημμένα δηλώσεις για την επιστροφή του Προέδρου Μακαρίου στην Κύπρο. Βοηθά το Δημοκρατικό Κυπριακό Φοιτητικό Κίνημα της Αθήνας. Τον θυμάμαι με συγκίνηση να μας επισκέπτεται στα Γραφεία της Δημοκρατικής Ένωσης Κυπρίων Φοιτητών Αθηνas στο Κολωνάκι το φθινόπωρο του 1974 και στις αρχές του 1975 και να επιμένει να μας ενισχύει οικονομικά. Αργότερα επισκέπτεται την Κύπρο. Περιοδεύουμε σε ολόκληρη την ελεύθερη Κύπρο. Γίνεται παντού δεκτός με αγάπη και αγωνιστικό

ενθουσιασμό. Στις πρώτες εκλογές μετά την πτώση της χούντας εκλέγεται βουλευτής της Β΄ Περιφέρειας Αθηνών. Στην κοινοβουλευτική ζωή του αναδεικνύεται αμείλικτος πολέμιος των άθικτων μηχανισμών της δικτατορίας. Το φλογερό πάθος, η αγωνιστικότητα, η συνέπεια στις αρχές του, η αδέσαστη εντιμότητα, η ανθρωπιά, η ευσυνειδησία και η δημιουργική του φαντασία συνθέτουν σε γενικές γραμμές την προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παναγούλη που η σύντομη ζωή του υπήρξε μια αδιάκοπη θύελλα στον αγώνα γι' αυτά που πίστευε και που τα είχε τάξει σαν σκοπό της ζωής του. Είχε όλα τα αισθήματα της ανθρωπιάς και της ευαισθησίας εκτός από ένα: Το αίσθημα του φόβου, που ήταν ανύπαρκτο μέσα στην ψυχή του. Η απόφασή του να σκοτώσει τον δικτάτορα δεν ήταν μια ρομαντική σκέψη που έκανε ένας αθεράπευτος δημοκράτης. Ήταν μια θαρραλέα πολιτική πράξη που αποσκοπούσε στην άμεση ανατροπή της δικτατορίας. Και αν δεν πέτυχε τον στόχο του εντούτοις η χούντα σείστηκε εκ θεμελίων και αλυσιδωτές αντιδράσεις προκλήθηκαν τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό. Οι ύποπτες συνθήκες του θανάτου του συμπίπτουν χρονικά με την κορύφωση από τον Παναγούλη ενός αμείλικτου πολέμου εναντίον

των βασανιστών του ελληνικού λαού και των ενόχων της κυπριακής τραγωδίας. Η τελευταία, πριν από τον θάνατό του, μεγάλη επιτυχία του ήταν η αποκάλυψη των μυστικών αρχείων της ΕΣΑ που έφεραν στο φως συγκλονιστικά στοιχεία. Στοιχεία που παραμένουν μέχρι σήμερα άγνωστα. Σε μια εποχή κρίσης της πολιτικής, σε μια εποχή αντιρωσική και «γκρίζα» η αναφορά στον Παναγούλη μοιάζει ίσως παράδοξη και αφύσικη. Γιατί ταράσσει τον μακάριο ύπνο των ενόχων και υπογραμμίζει τη συνολική μας ευθύνη να σταθούμε και σήμερα υπερασπιστές των οραμάτων του. Ιδιαίτερα εμείς εδώ στην Κύπρο, που ο Παναγούλης τόσο αγάπησε, έχουμε ένα πρόσθετο χρέος να εμπνεδίσουμε από τη μαρτυρική του πορεία. Μια πορεία συνεχούς αγώνα για τις άφθορες διαχρονικά αξίες της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Αυτή είναι μία υπόσχεση που την οφείλουμε στη μνήμη του αγωνιστή των αγωνιστών που έγραφε σε ένα ποίημα: «Τα δάκρυα που τα μάτια μας θα δείτε να αναβρῦζουν ποτέ μην τα πιστέψετε απελπισίας σημάδια. Υπόσχεση είναι μονάχα Γι' αγώνα υπόσχεση».

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Βρυξέλλες σε αναμονή για την Πράσινη Γραμμή

Η Κομισιόν ζητεί ενημέρωση και διευκρινίσεις από τη Λευκωσία για την ενίσχυση της ηλεκτρονικής επιτήρησης της περιοχής

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η Κομισιόν έχει επικοινωνήσει με τις κυπριακές αρχές για να ζητήσει διευκρινίσεις όσον αφορά τους σχεδιασμούς για ενίσχυση της παρακολούθησης της Πράσινης Γραμμής με τεχνολογικά μέσα, ωστόσο, δεν έχει ακόμα ενημερωθεί επίσημα από την Κυπριακή Δημοκρατία όπως απαιτείται από τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής για οποιοδήποτε μέτρο επηρεάζει τη λειτουργία της. Αυτό ήταν το γραπτό σχόλιο εκπροσώπου της Κομισιόν, όταν κλήθηκε από την «Κ» να σχολιάσει τη δέσμη μέτρων για την διαχείριση της μετανάστευσης την οποία ανακοίνωσε στις 19 Απριλίου η κυπριακή κυβέρνηση, και τα οποία περιλαμβάνουν τη σύσταση μονάδας επιτήρησης και την εγκατάσταση ηλεκτρονικού συστήματος παρακολούθησης πριν από το τέλος του έτους, αλλά και τα φυσικά εμπόδια.

Πάντως, η εκπρόσωπος υπενθύμισε πως η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν χρηματοδοτεί την τοποθέτηση εμποδίων όπως συρματοπλέγματα και τείχη οπουδήποτε στην Ευρώπη. Ταυτόχρονα, όπως ενημερώνεται η «Κ», οι Βρυξέλλες έχουν

Οι Βρυξέλλες έχουν εγείρει στην Αγκυρα το θέμα της παράνομης διακίνησης μεταναστών ξανά στις αρχές του μήνα, όμως η Κοινή Δήλωση παραμένει το μόνο πλαίσιο.

εγείρει επίσημα στην Αγκυρα, σε πολιτικό και τεχνικό επίπεδο, την ανάγκη αντιμετώπισης των παράνομων διακινητών που μεταφέρουν μετανάστες στα Κατεχόμενα και από εκεί στην Πράσινη Γραμμή. Η πιο πρόσφατη συνάντηση σε τεχνικό επίπεδο στην οποία εγέρθηκε το θέμα, πραγματοποιήθηκε στις 7 Απριλίου.

Ωστόσο, οι Βρυξέλλες συνεχίζουν να θεωρούν πως ο τρόπος για να λυθεί το συγκεκριμένο ζήτημα περνά μέσα από την εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης Ε.Ε. - Τουρκίας του 2016, αποφεύγοντας να υιοθετήσουν την κυβερνητική ρητορική περί εργαλειοποίησης. Κληθείσα επίσης να σχολιάσει κατά πόσο τα μέτρα που έχουν ληφθεί και που προωθούνται συνάδουν με τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής, η αρμόδια εκπρόσωπος της Κομισιόν απαντούσε γραπτώς τη Δευτέρα 25 Απριλίου πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή «δεν έχει ενημερωθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία για τα νέα μέτρα». Σύμφωνα με την ίδια, η παράλειψη αυτή δεν συνάδει με τις διατάξεις του Κα-

Η εκπρόσωπος της Κομισιόν ξεκαθαρίζει πως η Ε.Ε. δεν χρηματοδοτεί τοποθέτηση εμποδίων όπως συρματοπλέγματα και τείχη οπουδήποτε στην Ευρώπη.

νονισμού της Πράσινης Γραμμής και ειδικότερα με το άρθρο 10, στο οποίο τονίζεται πως «οποιαδήποτε αλλαγή στην πολιτική της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας όσον αφορά τη διέλευση προσώπων ή εμπορευμάτων παράγει αποτελέσματα μόνον εφόσον οι προτεινόμενες αλλαγές κοινοποιηθούν στην Επιτροπή και εφόσον η Επιτροπή δεν έχει εκφράσει την αντίρρησή της για αυτές εντός ενός μηνός».

Οι Βρυξέλλες αναμενόταν να ζητήσουν από την Κυπριακή Δημοκρατία να ενημερώσει επίσημα για τις προθέσεις της ώστε να εξεταστεί κατά πόσο τα προτεινόμενα μέτρα συνάδουν με τον Κανονισμό, σημείωσε η εκπρόσωπος. Υπενθύμισε, πάντως, ότι βάσει του Άρθρου 3 του Κανονισμού, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει την αρμοδιότητα να αναλάβει μέτρα ώστε «να επιτρέπει αποτελεσματικά όλο το μήκος της γραμμής, έτσι ώστε να αποθαρρύνει τα πρόσωπα από το να παρακάμπτουν τους ελέγχους στα σημεία διέλευσης».

Αν και δεν έχουν επίσημα ενημερωθεί για νέα μέτρα, οι Βρυξέλλες είναι ενήμερες για την πρόθεση της Λευκωσίας να τοποθετήσει φυσικά εμπόδια και συστήματα παρακολούθησης κατά μήκος της Πράσινης Γραμμής σύμφωνα με την εκπρόσωπο. Η εκπρόσωπος ξεκαθαρίζει, όμως, απαντώντας κατά πόσο τα εν λόγω μέτρα θα λάβουν χρηματοδότηση, πως «αποτελεί μακροχρόνια θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πως συρματοπλέγματα και τείχη δεν χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε.». «Όσον αφορά τη διάσταση της επιτήρησης, η Κομισιόν βρίσκεται σε διάλογο με την Κύπρο και έχει ζητήσει διευκρινίσεις για τις προθέσεις και τους σχεδιασμούς», πρόσθεσε.

Κονδύλια για το Πουρνάρα, αξιολογείται η αίτηση για Λίμνες

Σε εξέλιξη βρίσκεται και η χρηματοδότηση της αναβάθμισης του κέντρου πρώτης υποδοχής Πουρνάρα, ενώ η αίτηση της Κύπρου για χρηματοδότηση του κέντρου προγράμματος χρηματοδότησης μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας της Ε.Ε. (ISF), για αναβάθμιση του κέντρου «με στόχο την αύξηση των δυνατοτήτων υποδοχής για μέχρι 500 άτομα». Η Κομισιόν, πρόσθεσε, αναμένει από την Κύπρο να προχωρήσει σε ολοκληρωμένη αξιολόγηση των αναγκών, καθώς βρίσκονται σε εξέλιξη αρκετά έργα για την αναβάθμιση του Πουρνάρα. Το κέντρο στο Πουρνάρα χρηματοδοτείται ήδη με 9,3 εκατομμύρια ευρώ που έχουν διατεθεί μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και καλύπτουν προσωπικό, λειτουργικές δαπάνες, ανάπτυξη υποδομών, αναλώσιμα και εξοπλισμό. Στα τέλη του 2018, η Κύπρος έλαβε έκτακτη βοήθεια ύψους 3,15 εκατομμυρίων ευρώ από το ίδιο ταμείο για τη λειτουργία του Πουρνάρα, με το συγκεκριμένο έργο να έχει λήξει στις 31 Ιανουαρίου 2021.

Υπενθυμίζεται πως κοινοτικοί αξιωματούχοι και η ίδια η Επιτροπή έπαιξε θεαματικό ρόλο του «επιτήδειου ουδετέρου» κρατώντας ίσες αποστάσεις ανάμεσα σε Ρωσία και Ουκρανία, προκαλώντας πονοκέφαλο στις ΗΠΑ, όπως βεβαίως και στην ελληνική κυβέρνηση η οποία κατάπιε ανόρεχτα την πολιτική των «δύο μέτρων και δύο σταθμών» της Δύσης έναντι της Τουρκίας.

Η Ινδονησία, μια πρώην αντικομμουνιστική δικτατορία 270 εκατομμυρίων κατοίκων, πήρε σαφείς αποστάσεις από την καταδίκη της

Ρωσίας εκνευρίζοντας τις ΗΠΑ. Η Ινδία όχι μόνο δεν καταδίκασε τη ρωσική εισβολή, αλλά περιφρόνησε το εμπάργκο έναντι της Ρωσίας. Μόνο τον Μάρτιο εισήγε 360.000 βαρέλια ρωσικού πετρελαίου την ημέρα, τέσσερις φορές περισσότερο από τον μέσο όρο της προηγούμενης χρονιάς, με το αζημίωτο βέβαια.

«Χωρίς αμφιβολία, οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας δεν θέλουν να συρθούν σε έναν νέο Ψυχρό Πόλεμο», δήλωσε στους Τάιμς της Νέας Υόρκης ο Zachary Abuz, ειδικός ασφαλείας στο National War College στην Ουάσινγκτον («With Us or With Them? In a New Cold War, How About Neither», NYT, 24 Απριλίου). Η άνευ όρων στοίχιση με τη μια ή την άλλη δύναμη άφησε πολλά έθνη σε όλο τον κόσμο απελπιστικά φτωχά και υπανάπτυκτα στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου, πρόσθεσε ο Abuz.

Όμως και στις άλλες ηπείρους

Με πάνω από 10 εκατομμύρια ευρώ έχει χρηματοδοτηθεί μέχρι στιγμής το κέντρο πρώτης υποδοχής Πουρνάρα.

τιωθούν, καθώς το κέντρο σχεδιάστηκε μόνο για την αρχική, σύντομη, υποδοχή μεταναστών και αιτητών ασύλου. Σύμφωνα με τα στοιχεία που μοιράστηκε η εκπρόσωπος της Κομισιόν με την «Κ», η Κύπρος έχει από το 2015 λάβει συνολικά πέραν των 115 εκατομμυρίων ευρώ σε οικονομική στήριξη για τη διαχείριση των συνόρων, της μετανάστευσης και του ασύλου.

Όσον αφορά την αίτηση της Κύπρου για χρηματοδότηση του νέου κέντρου υποδοχής και προαναχώρησης στις Λίμνες, στο οποίο η κυβέρνηση «επενδύει» αρκετά για την αποσυμφόρηση του Πουρ-

νάρα, κάτι που θα οδηγούσε σε καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, η εκπρόσωπος της Κομισιόν ανέφερε στην «Κ» πως οι Βρυξέλλες βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης των αιτήσεων. Όπως σημείωσε η ίδια, κατά την προγραμματική περίοδο 2021 - 2027 η Κύπρος θα λάβει σημαντικά αυξημένο ποσό, συνολικά 133 εκατομμυρίων ευρώ, κάτω από τα προγράμματα του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF) και του Μέσου Χρηματοδοτικής Στήριξης για Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων (BMVI).

Ταϊλάνδης, της Βραζιλίας, της Νότιας Αφρικής, της Ινδονησίας και της Σιγκαπούρης.

Οι εξελίξεις δεν αφήνουν την παραμικρή αμφιβολία πως η χειραφέτηση αυτή του αναπτυσσόμενου κόσμου δεν είναι παρά σπινθήρας πυρκαγιάς. Αρκετές χώρες της Ασίας, της Αφρικής ή της Λατινικής Αμερικής δεν είναι πλέον οι ταλαιπωρημένες από την αποικιοκρατία, φτωχές, διεφθαρμένες απολυταρχίες, πελάτες των ισχυρών του κόσμου για λίγα ψιχουλά.

Κατά τα προηγούμενα χρόνια, η οικονομία τους είχε αναπτυχθεί, η φτώχεια περιοριστεί και το κράτος βελτίωσε σε αρκετούς τομείς τη λειτουργία του: το προσδόκιμο ζωής αυξήθηκε, ο αναλφαριθμητισμός μειώθηκε, η δημόσια υγεία βελτιώθηκε. Σε κάποιες περιπτώσεις κρατών του αναπτυσσόμενου κόσμου, οι θεσμοί, συμπεριλαμβανομένων των δημοκρατικών θεσμών, και το

Ηγειραν το θέμα στην Τουρκία

Κληθείσα από την «Κ» να σχολιάσει κατά πόσο η Κομισιόν έχει υπόψη της συγκεκριμένα στοιχεία που αποδεικνύουν πως η Τουρκία εργαλειοποιεί το μεταναστευτικό στην Κύπρο, η εκπρόσωπος ήταν ιδιαίτερα προσεκτική, σημειώνοντας πως υπάρχει παράνομο δίκτυο διακινητών και προσθέτοντας πως οι Βρυξέλλες επιμένουν όπως η Αγκυρα τηρήσει τις δεσμεύσεις της, όπως κάνει η Ε.Ε., στο πλαίσιο των συμφωνηθέντων της Κοινής Δήλωσης Ε.Ε. - Τουρκίας του 2016. «Η Κομισιόν γνωρίζει για τις συνηχόμενες ενέργειες δικτύων παράνομης διακίνησης ανθρώπων που επηρεάζουν ευθέως τις αυξημένες αφίξεις μέσω της Πράσινης Γραμμής» ανέφερε η εκπρόσωπος, προσθέτοντας πως «έχουμε κατ' επανάληψη καλέσει την Τουρκία να τηρήσει την Κοινή Δήλωση Ε.Ε. - Τουρκίας, μεταξύ άλλων και όσον αφορά την παρεμπόδιση παράτυπων μεταναστευτικών διαδρομών προς την Κύπρο». Πιο συγκεκριμένα, η εκπρόσωπος ανέφερε πως η Επιτροπή Γιόχανσον ήγειρε το θέμα τον Οκτώβριο στο πλαίσιο του Διαλόγου Υψηλού Επιπέδου με την Τουρκία στη βάση των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ιουνίου. Πιο πρόσφατα, πρόσθεσε, «στο πλαίσιο της επίσκεψης της γενικής διευθύντριας για τη Μετανάστευση και Εσωτερικές Υποθέσεις στην Αγκυρα στις 7 Απριλίου 2022, η Κομισιόν υπέδειξε την ανθρωπιστική τάση των αυξημένων αφίξεων στην Κύπρο, όπου μετανάστες φτάνουν στις μη ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές της Κύπρου με τον στόχο να περάσουν την Πράσινη Γραμμή». «Η Κομισιόν θα συνεχίσει αυτές τις συζητήσεις με την Τουρκία και θα συνεχίσουμε να ζητούμε να υπάρχουν ενέργειες για να αντιμετωπιστεί αυτή η εξαιρετικά ανθρωπιστική τάση, καθώς πρόκειται για κεντρικό στοιχείο της Κοινής Δήλωσης ΕΕ - Τουρκίας», πρόσθεσε η εκπρόσωπος.

Σε πρακτικό επίπεδο, η Κομισιόν προωθεί σε συνεργασία με την Τουρκία δράσεις για αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, «μεταξύ άλλων, μέσω δράσεων που αφορούν τη διαχείριση συνόρων, την ενίσχυση της επιβολής του νόμου και της δικαστικής συνεργασίας, της δημιουργίας δυνατοτήτων για καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης, και μέσω εκστρατειών πληροφόρησης για παράτυπους μετανάστες που περνούν μέσα από την Τουρκία για τους κινδύνους της παράτυπης μετανάστευσης».

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΙΚΟΥ ΜΑΡΑΝΤΖΙΔΗ*

Γηραιοί εγκέφαλοι στον κόσμο που αλλάζει!

Ο ανθρωπίνος εγκέφαλος είναι τεμπέλικος. Προκειμένου να περιόρισει το αίσθημα ανασφάλειας μπροστά σε κάθε νέο φαινόμενο έχει την τάση να ανατρέχει στο παρελθόν αναζητώντας στις προγενέστερες εμπειρίες τις απαραίτητες πληροφορίες. Αυτό ίσως εξασφαλίζει μια κάποια τακτικότητα στην ανάλυση των δεδομένων, αλλά διακινδυνεύει παρανοήσεις, ιδιαίτερα όταν νομίζει πως ξαναζει ένα φαινόμενο που στην πραγματικότητα είναι εντελώς νέο.

Κάπως έτσι παρερμηνεύθηκαν οι τελευταίες εξελίξεις ως νέος Ψυχρός Πόλεμος. Κι όμως, ελάχιστα κοινά υπάρχουν με τότε. Η περίοδος που ταυτίστηκε με τη γεωπολιτική κυριαρχία δύο υπερδυνάμεων (ΗΠΑ - ΕΣΣΔ) και δύο συνασπισμών, την αντιπαράθεση δύο ιδεολογικών κόσμων με οικουμενικές φιλοδοξίες και συνοδεύτηκε από το τέλος της αποικιοκρατίας και την παρακμή παραδοσιακών

μεγάλων δυνάμεων έχει παρέλθει διά παντός.

Στον νέο κόσμο πολλά αλλάζουν. Η διεθνής συμπεριφορά των κρατών της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής, που κάποτε θεωρούσαμε αυτονόητο πως θα στοιχίζονταν είτε στον ένα είτε στον άλλο συνασπισμό, παρουσιάζει ίσως την πιο ενδιαφέρουσα εξέλιξη.

Στην Ασία ιδιαίτερα τα παραδείγματα αφθονούν. Η Τουρκία έπαιξε θαυμάσια τον ρόλο του «επιτήδειου ουδετέρου» κρατώντας ίσες αποστάσεις ανάμεσα σε Ρωσία και Ουκρανία, προκαλώντας πονοκέφαλο στις ΗΠΑ, όπως βεβαίως και στην ελληνική κυβέρνηση η οποία κατάπιε ανόρεχτα την πολιτική των «δύο μέτρων και δύο σταθμών» της Δύσης έναντι της Τουρκίας.

Η Ινδονησία, μια πρώην αντικομμουνιστική δικτατορία 270 εκατομμυρίων κατοίκων, πήρε σαφείς αποστάσεις από την καταδίκη της

κράτος δικαίου μπορούν να συγκριθούν με αυτούς των δυτικών χωρών ή έστω των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης.

Η απειλή που προκαλεί τώρα η ακρίβεια και η ενεργειακή κρίση για τον αναπτυσσόμενο κόσμο είναι τόσο μεγάλη που τον ενεργοποιεί πέρα από παραδοσιακές γεωπολιτικές στοιχίσεις, δείχνοντας έτοιμος να υπερασπιστεί πρωτίστως τα δικά του συμφέροντα και όχι τα συμφέροντα των πρώην υπερδυνάμεων.

Μέσα σε αυτόν τον νέο κόσμο, η Γηραιά Ηπειρος, φοβισμένη, αμύχανη και μπερδεμένη, αναζητεί στο παρελθόν την κατανόηση του μέλλοντος. Και εν τω μεταξύ αφήνει την πρωτοβουλία των κινήσεων στους δικούς της νταήδες, στις ΗΠΑ.

* Ο κ. Νίκος Μαραντζίδης είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Στο κρίσιμο σταυροδρόμι των επιλογών

Το ΑΚΕΛ καλείται να επιλέξει υποψήφιο σε ένα στενό πλέον χρονοδιάγραμμα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν το περασμένο καλοκαίρι ο Στέφανος Στεφάνου αναλάμβανε το πηδάλιο του ΑΚΕΛ, η πρώτη πολιτική του κίνηση ήταν να αποφύγει να δώσει πρόταση για τη σύνθεση του Πολιτικού Γραφείου. Να πει δηλαδή ποια στελέχη θα έπρεπε πάση θυσία να ψηφιστούν από την Κεντρική Επιτροπή, όπως έκαναν οι προκάτοχοί του. Ήταν μία κίνηση που σε κάποιους έστειλε το μήνυμα πως ο νέος ηγέτης της Αριστεράς επεδίωκε να λειτουργεί πιο ανοικτά και πιο δημοκρατικά. Για άλλους ήταν ένδειξη ίσως και έλλειψης θάρρους. Ότι δεν ήθελε να προκαλέσει εσωτερικές αντιδράσεις σε μία κρίσιμη στιγμή για το κόμμα. Και η αλήθεια είναι ότι αυτή η κίνηση του επανήλθε στο θυμικό κομματικών κύκλων, καθώς σε όλη αυτή τη διαδικασία επιλογής υποψηφίου ο Στέφανος Στεφάνου επέλεξε να κρατήσει ερμητικά κλειστά τα χαρτιά του, γύρω από το ποια υποψηφιότητα ευνοεί και ποια όχι. Εξάιρεση υπήρξε η αγωνιώδης προσπάθειά του να πείσει τον Μάρκο Κυπριανού να κατέλθει ως κοινός υποψήφιος, για να διασώσει προφανώς και τη συνεργασία με το ΔΗΚΟ, αλλά και τα ερωτήματα που έθεσε στο Πολιτικό Γραφείο, όταν μπήκε για πρώτη φορά το όνομα του Ανδρέα Μαυρογιάννη. Ερωτήματα για το πώς θα τύχει χειρισμού ένας υποψήφιος που ήταν μέχρι προχθές διαπραγματευτής του Νίκου Αναστασιάδη στο Κυπριακό. Με τα επικρατέστερα ονόματα να περιορίζονται πλέον σε δύο, αυτό του Αχιλλέα Δημητριάδη και του Ανδρέα Μαυρογιάννη που αποκτά δυναμική, διαφαίνεται πως ο Στέφανος Στεφάνου θα τηρήσει την ίδια τακτική, να μην αποκαλύψει τις προθέσεις του και να αφήσει τα συλλογικά όργανα να ξεδιπλώσουν τις σκέψεις τους.

Καθόλου τυχαίο ότι στο Πολιτικό Γραφείο της περασμένης Παρα-

σκευής, αποφασίστηκε να μην γίνει καμία αναφορά στα δύο ονόματα. Να μην μπουκ κάτω τα υπέρ και τα κατά, δεδομένου ότι η Εζεκία Παπαϊωάννου φοβάται το ενδεχόμενο διαρροών και το ενδεχόμενο να καεί και άλλο χαρτί υποψηφίου στην όλη διαδικασία της δημοσιοποίησης. Μπήκε βεβαίως κάτω το χρονοδιάγραμμα που αποκάλυψε η «Καθημερινή», όπου οι αποφάσεις του Πολιτικού Γραφείου θα ληφθούν την προσεχή Τετάρτη και στη συνέχεια θα συγκληθεί η Κεντρική Επιτροπή το επόμενο Σάββατο για την πρόταση που θα παρουσιάσει στις κομματικές ομάδες βόσης. Στις 5 Ιουνίου αναμένεται να γίνει η παγκύπρια συνδιάσκεψη. Το τι θα βγει από τη συζήτηση του Πολιτικού Γραφείου και της Κεντρικής Επιτροπής είναι βεβαίως ανοικτό. Στελέχη του ΑΚΕΛ θεωρούν δύσκολο το ενδεχόμενο να παρουσιαστούν στη βάση δύο ονόματα, αυτό του Μαυρογιάννη και του Δημητριάδη προς ψήφισι.

Με ιστορικό ο ανατροπές

Η διαδικασία επιλογής υποψηφίου στο ΑΚΕΛ ουδέποτε ήταν εύκολο εγχείρημα. Μία σύντομη ανασκόπηση από τη δεκαετία του '90 το επιβεβαιώνει. Αλυσμόντο το παζάρι που εκτυλίχθηκε το 1998, όταν ο Δημήτρης Χριστόφιας ήθελε πάση θυσία να κερδίσει συμμάχους με κόμματα της αντιπολίτευσης, κρατώντας ζεστό τον Γιώργο Βασιλείου, τον Βάσο Λυσσαρίδη, βάζοντας στο παιχνίδι και καίγοντας γρήγορα το χαρτί Μάριου Ηλιάδη και επιλέγοντας τελικώς τον Γιώργο Ιακώβου ούτως ώστε να κερδίσει τη στήριξη του ΔΗΚΟ. Όμως και στη συνέχεια τα πράγματα είχαν ανατροπές. Ο Τάσος Παπαδόπουλος θεωρήθηκε η προδιαγεγραμμένη πορεία του κόμματος το 2003, έστω κι αν η αριστερόστροφη πτέρυγα τον έβλεπε με πολλές επιφυλάξεις. Ακόμη και το 2008, όταν το ΑΚΕΛ κατέβαινε με τον αρχηγό

Ο Στέφανος Στεφάνου απέφυγε σε όλο αυτό το διάστημα να εκφράσει άποψη που να καταδεικνύει υπέρ ποιου γέρνει η πλάστιγγα. Εξάιρεση ήταν η προσπάθεια να πείσει τον Μάρκο Κυπριανού.

του, είχαν δύο επιλογές στο τραπέζι: τον Δημήτρη Χριστόφια και τον Τάσο Παπαδόπουλο. Οι δύο τελευταίες αναμετρήσεις είχαν την ευκολία ότι το κόμμα της Αριστεράς γνώριζε από την αρχή πως θα κινείτο σε μοναχική πορεία, ωστόσο η επιλογή του υποψηφίου ήταν και στις δύο περιπτώσεις αποτέλεσμα ανατροπών και αλλαγών.

Τα σημερινά διλήμματα

Όσες όμως κι αν ήταν οι δυσκολίες εξεύρεσης υποψηφίου στο παρελθόν, αυτή τη φορά τα πράγματα είναι ιδιόμορφα. Ο Στέφανος Στεφάνου αντιλαμβάνεται πως η δεκαετία εκτός διακυβέρνησης έχει στοιχήσει στο κόμμα και αυτό φαίνεται από τα ποσοστά που φθίνουν. Στοιχήμα για την τελική επιλογή είναι:

- Η συνοχή του κόμματος
- Μία επιλογή που θα φέρει κοντά και άλλες ομάδες
- Η εκλεξιμότητα του υποψηφίου

Η ασφάλεια Αχιλλέα

Η ασφαλέστερη επιλογή όπως αναφέρουν στελέχη στην «Κ» είναι αυτή του Αχιλλέα Δημητριάδη. Όπως σημειώνουν μία τέτοια επιλογή δεν θα προκαλέσει τριγμούς στο εσωτερικό του κόμματος με δεδομένο ότι το προοδευτικό προφίλ του γνωστού νομικού (υπόθεση Μοδινόδ, στήριξη ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πράσινο πρόγραμμα και πλάνο καταπολέμησης της διαφθοράς) σε συνδυασμό με τους χει-

Τα διλήμματα που έχει να αντιμετωπίσει το ΑΚΕΛ, οι επιφυλάξεις για Αχιλλέα και οι δεδλωμένες αντιδράσεις για τον Ανδρέα Μαυρογιάννη.

ρισμούς του στο ΕΔΑΔ και τις θέσεις στο Κυπριακό, θεωρείται πως διασφαλίζει τη συνοχή του κόμματος. Είναι όπως σημειώνεται μία καλή, αξιοπρεπής υποψηφιότητα που είχε αρχικά καλό έρεισμα εντός των συλλογικών οργάνων. Στελέχη όπως οι Τουμάζος Τσελεπής, η Σωτηρούλα Χαραλάμπους, ο Νίκος Ιωάννου και ο πρώην δήμαρχος Λεμεσού Ανδρέας Χρίστου (παρευρέθηκε σε συνάντηση του Αχιλλέα Δημητριάδη στη Λεμεσό) βλέπουν θετικά μία τέτοια υποψηφιότητα. Υπάρχουν βεβαίως και μέλη του Πολιτικού Γραφείου που ξεσκόνισαν το βιογραφικό Δημητριάδη και ήγειραν ερωτήματα για τη δράση του στην Επιτροπή Αποζημιώσεων, συμβουλές σε Τ/κ, κινήσεις που μπορεί να φέρουν το κόμμα σε δύσκολη θέση. Αυτό ακριβώς φέρεται πως επηρέασε αρκετά.

Το κύριο που ανησυχεί είναι το ζήτημα της εκλεξιμότητας και το κατά πόσο ο Αχιλλέας Δημητριάδης μπορεί να φέρει κοντά κι άλλες

ομάδες. Αυτό που λέγεται είναι πως το ποσοστό που λαμβάνει στις δημοσκοπήσεις που δημοσιοποιούνται ως ανεξάρτητος υποψήφιος είναι αξιοπρεπές. Υπήρξε αρχικά η θετική προσέγγιση της υποψηφιότητάς του εκ μέρους των Οικολόγων, ωστόσο επί του παρόντος όλοι τηρούν στάση αναμονής. Και ο Γιώργος Περίδης που εξακολουθεί να έχει δυναμική εντός του Κινήματος και βεβαίως η Αλεξάνδρα Ατταλίδου, η οποία υπογραμμίζει πως θα ακολουθήσει τις συλλογικές αποφάσεις του κόμματος. Η τελευταία διατηρεί εξαιρετικές προσωπικές σχέσεις τόσο με τον Αχιλλέα Δημητριάδη όσο και με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Θετικά φαίνεται να βλέπει τη στήριξη της υποψηφιότητάς του η Πρωτοβουλία για την Αμμόχωστο. Το ερώτημα είναι πέραν των προοδευτικών δυνάμεων για λύση, πόσους άλλους μπορεί να φέρει κοντά. Στο ΑΚΕΛ δεν αρκεί μόνο το εισιτήριο του β' γύρου που όπως εκτιμάται μπορεί να επιτευχθεί με τον Αχιλλέα Δημητριάδη, όπως άλλωστε έγινε και με τον Σταύρο Μαλά. Το κύριο ζητούμενο είναι το τι μπορεί να κάνει στον β' γύρο. Το ΔΗΚΟ έχει ξεκαθαρίσει πάντως πως δεν τίθεται ζήτημα στήριξης του Αχιλλέα Δημητριάδη, καθώς παρουσιάζουν όπως λένε σαφείς διαφορές μαζί του στο Κυπριακό. Κάτι τέτοιο μειώνει δραστικά τα περιθώρια εισροών ψήφων από άλλες δεξαμενές και θα παίξει όπως λένε ρόλο στην τελική απόφαση.

Η δεξαμενή Μαυρογιάννη

Για το ζήτημα της πολυσυλλεκτικότητας, φαίνεται να μπαίνει πλέον κάτω το όνομα του μέχρι πρότινος Ε/κ διαπραγματευτή Ανδρέα Μαυρογιάννη. Αν και το όνομά του ακουγόταν από το περασμένο καλοκαίρι ως εν δυνάμει υποψηφίου, η αλήθεια είναι πως επίσημα μπήκε στο Πολιτικό Γραφείο την ίδια χρονική στιγμή που παραιτήθηκε από τη θέση του διαπραγματευτή. Η υποψηφιότητά του είχε προκαλέσει σοβαρές επιφυλάξεις σε στέλεχη, δεδομένου ότι υπήρξε διαπραγματευτής του Νίκου Αναστασιάδης και παρών στο περιβόητο δείπνο του Κραν Μοντάνα. Ήδη, μία πτέρυγα του ΑΚΕΛ που θέτει ως προτεραιότητα τη λύση του Κυπριακού αμέσως, έχει εκφράσει έντονη δυσφορία για το ενδεχόμενο υποψηφιότητας Μαυρογιάννη, θεωρώντας πως έχει ένα σημαντικό μερίδιο ευθύνης στη διαχείριση του Κυπριακού. Σημειώνουν μάλιστα, πως αν διαφωνούσε με τον Πρόεδρο Αναστασιάδη θα έπρεπε να είχε παραιτηθεί εδώ και καιρό. Όπως σημειώνεται, αν η κύρια επίκριση του ΑΚΕΛ είναι πως επί Νίκου Αναστασιάδη τσιμεντώθηκε η διχοτόμηση, τότε πώς θα μπορούν να παρουσιάσουν ως υποψήφιο τον διαπραγματευτή του;

Υπάρχουν, ωστόσο, στελέχη του ΑΚΕΛ που σημειώνουν ότι ως τεκνοκράτης βρισκόταν στη θέση του διαπραγματευτή και όχι ως συνεργάτης και υποστηρικτής του έργου του Νίκου Αναστασιάδη. Στο ίδιο πλαίσιο σημειώνουν στην «Κ» πως ο Ανδρέας Μαυρογιάννης μπορεί πολύ εύκολα να επικρίνει τον Νίκο Αναστασιάδη. Το έκανε άλλωστε, όπως λένε, όταν έθεσε θέμα αξιοπιστίας της πλευράς μας σε συνέντευξή του, όταν έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για την Αμμόχωστο και όταν είπε ευστοχώς πως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μίλησε ανεπίσημα για άλλες μορφές λύσης. Θεωρείται παράλληλα πως θα είναι ο ιδανικός αντίπαλος του Νίκου Χριστοδουλίδη δεδομένων και των χρόνων κακών σχέσεων τους. Το επικείμενο βεβαίως που κερδίζει έδαφος εντός ΑΚΕΛ υπέρ της υποψηφιότητας Μαυρογιάννη, είναι το γεγονός ότι μπορεί να κερδίσει στήριξη από άλλες δεξαμενές. Στα θετικά του σημειώνουν και την επιτυχή διαχείριση της Προεδρίας το 2008. Υπέρ της υποψηφιότητάς του εντός του Πολιτικού Γραφείου φέρεται να είναι οι Άριστος Δαμιανού, Χρίστος Χριστοφίδης που τον πρότεινε, Πανίκος Χάμπας, Ανδρέας Φακοντίης και Γιώργος Γεωργίου. Ο ίδιος διατηρεί εξαιρετές σχέσεις με κόμματα όπως οι Οικολόγοι, καλές σχέσεις ακόμα και με την Άννα Θεολόγου και με μέρος του ΔΗΚΟ. Σε αυτό το πλαίσιο, στοχεύοντας στην εκλεξιμότητα, θεωρούν πως ο κ. Μαυρογιάννης έχει περισσότερες πιθανότητες να εκλεγεί αν περάσει στον β' γύρο παρά ο κ. Δημητριάδης. Το μεγάλο ζήτημα που απασχολεί είναι κατά πόσο μπορεί να περάσει στον β' γύρο δεδομένου ότι ο κ. Δημητριάδης συγκεντρώνει από μόνος του ένα διόλου ευκαταφρόνητο ποσοστό και μπορεί να μαζέψει το «στρατόπεδο της λύσης», που υπό άλλες συνθήκες θα στήριζε τον υποψήφιο του ΑΚΕΛ.

Οι τελευταίες ελπίδες επικεντρώνονται στον Νικόλα

Μπορεί μία υποψηφιότητα Ανδρέα Μαυρογιάννη να φέρει πίσω στο παιχνίδι τη συνεργασία ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ; Στελέχη του ΔΗΚΟ έχουν ήδη διαμνύνει πως η υποψηφιότητα Μαυρογιάννη έπεσε στο τραπέζι και απορρίφθηκε, θέλοντας έτσι να στείλουν το μήνυμα πως δεν επαναρκίζει η συζήτηση με το ΑΚΕΛ. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ωστόσο, δεν είπε την τελευταία του λέξη, καθώς επέλεξε να παρατείνει τις διακοπές του μέχρι και τη Δευτέρα. Στην Εζεκία Παπαϊωάννου εκτιμούν πως η στήριξη στο πρόσωπο Νίκου Χριστοδουλίδη σημαίνει αυτόματα πως ο Νικόλας Παπαδόπουλος παραδίδει τον θρόνο του ΔΗΚΟ στον τέως υπουργό Εξωτερικών.

Είναι γνωστό άλλωστε πως η

κύρια τάση εντός ΔΗΚΟ θέλει συνεργασία με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, καθώς θεωρούν πως αποτελεί το φαβορί των προεδρικών εκλογών και την ιδανική ευκαιρία για να επιστρέψει το ΔΗΚΟ στην εξουσία. Ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος φέρεται βεβαίως να αντιλαμβάνεται πως ανοίγει ο ασκός του Αιόλου για τον ίδιο.

Ένα πολιτικό πρόσωπο της ίδιας ηλικίας μαζί του διεκδικεί το ανώτατο αξίωμα, αλιεύοντας ψήφους από τη δική του δεξαμενή. Σε μία περίοδο που το ΔΗΚΟ έχει σαφή εσωκομματικά προβλήματα, η ύπαρξη ενός νέου πολιτικού προσώπου που μπορεί να αναδειχθεί και ο επόμενος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ενδεχομένως να οδηγήσει σε ένα νέο Κίνημα στον ενδιάμεσο χώρο ή στην απαρ-

Ο κίνδυνος που αντιμετωπίζει ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος στο σενάριο συνεργασίας με Χριστοδουλίδη.

χή της διάλυσης του ΔΗΚΟ. Κάτι τέτοιο θέλει με κάθε τρόπο να αποφύγει ο Νικόλας Παπαδόπουλος και εδώ είναι διάφοροι τόσο από το ΑΚΕΛ όσο και από το ΔΗΚΟ, που βλέπουν πιο ασφαλή μία συνεργασία με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Σημειώνουν πως ο διπλωμάτης είχε άριστη συνεργασία με τον Τάσο Παπαδόπουλο, με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται.

Αυτά φαίνεται να τα σκέφτεται σοβαρά ο Νικόλας Παπαδόπουλος, όπως και το πώς θα προσεγγίσει τη νέα σχέση με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, στο πολύ πιθανό σενάριο που συνεργαστούν. Αυτό που συζητείται είναι το ενδεχόμενο μιας συμφωνίας κυρίων. Να ξεκαθαρίσει δηλαδή από πλευράς Νικόλα Παπαδόπουλου, ότι την όποια συμφωνία, ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα πρέπει να την κάνει απευθείας με τον ΔΗΚΟϊκό πρόεδρο για να διασφαλιστεί αφενός ο δικός του ηγετικός ρόλος στο κόμμα και αφετέρου η συνοχή του κόμματος. Την ίδια συμφωνία δηλαδή που έκανε ο Μάριος Καρογιάν με τον Δημήτρη Χριστόφια το 2008, αποφεύγοντας έτσι τη διάσπαση του κόμματός του.

Το ΑΚΕΛ ελπίζει πως μπροστά στο ενδεχόμενο ο Χριστοδουλίδης να ρημάξει τον Ενδιάμεσο, ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα αναγκαστεί να επιστρέψει στο παιχνίδι των συνεργασιών με το ΑΚΕΛ.

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Υπάρχει ένας Μακρόν στο κυπριακό σκηνικό;

Η ενδιαφέρουσα περίπτωση του Γάλλου Προέδρου και η επανεκλογή του στο μικροσκόπιο της εκλογικής συμπεριφοράς των Κυπρίων

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Στην Κύπρο με φόντο την πολιτική ανάλυση των προεδρικών εκλογών παρατηρείται τελευταίως η τάση παραλληλισμών ή αναγωγών πολιτικών προσώπων ή δυναμικών με παραδείγματα του εξωτερικού. Κοιτώντας κανείς μάλιστα από ασφαλή απόσταση τόσο τις πολιτικές διεργασίες του προεκλογικού των τελευταίων χρόνων όσο και, διαχρονικά, τις πολιτικές καμπάνιες των υποψηφίων κυριαρχούν αρκετές εισαγόμενες τάσεις, ενώ για χρόνια το πολιτικό σκηνικό, ιδίως της Ελλάδας, προσέφερε στην Κύπρο και τη «σούιτα εργαλείων» της πολιτικής επικοινωνίας αλλά και

Οι βασικές υποψηφιότητες που μέχρι σήμερα διαμορφώνονται είναι: ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ, ένα κορυφαίο στέλεχος της κυβέρνησης Αναστασιάδη και μέλος του ΔΗ-ΣΥ και—δυνητικά— ο διαπραγματευτής του Κυπριακού την περίοδο συνομιλιών επί διακυβέρνησης ΔΗΣΥ.

τους επαγγελματίες του είδους – σκηνικό που κυριαρχεί και στην προεκλογική ατμόσφαιρα των προεδρικών του 2023.

Φαινόμενα όπως η ανάδειξη, στις ΗΠΑ, του Ντόναλντ Τραμπ στην προεδρία το 2016 ή η εμφάνιση του Εμανουέλ Μακρόν στα γαλλικά πολιτικά δρώμενα μετά το 2014 και η νίκη του το 2017 (όπως και η πρόσφατη επανεκλογή του προ εβδομάδας) εισάγουν στην κυπριακή δημόσια συζήτηση τα περί «Τραμπισμού» ή το αν μπορεί στην Κύπρο να υπάρξει το ισοδύναμο ενός Μακρόν (ή αντίστοιχα ενός Μπλοστάρκ, ενός Τοίπρα ή –εσχάτως λόγω της εξαιρετικής σχέσης με το Ισραήλ– ενός Νετανιάχου ή

Αν ένας ανεξάρτητος υποψήφιος κατέβαινε με το δικό του κίνημα-πλατφόρμα, α λα Μακρόν, συγκεράζοντας δυνάμεις υψηλών ποσοστών από τα δύο μεγάλα κόμματα (ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ) σε ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της κοινωνίας και οικονομικής και κοινωνικής μεταρρύθμισης τότε, ναι, θα μπορούσε κάποιος να τον τυποποιήσει ως τέτοιο.

Μπένετ). Μία συζήτηση που πέραν των αδυναμιών σύγκρισης των φαινομενικά όμοιων προεδρικών συστημάτων –στην περίπτωση τουλάχιστον των ΗΠΑ και της Γαλλίας– γίνεται περισσότερο για σκοπούς μικροπολιτικής επικοινωνίας, επιμέρους αφηγημάτων, ή ετεροπροσδιοριστικής σύγκρισης έναντι μιας συζήτησης για το μέλλον του πολιτικού συστήματος στην Κύπρο, της πολιτικής κουλτούρας καθώς και των περιθωρίων βελτίωσης (ή χειροτέρευσης) της δημόσιας πολιτικής ζωής.

Εύλογα γεννάται το ερώτημα του αν μπορεί, στην Κύπρο να υπάρξει ο «Κύπριος Μακρόν». Ή ακόμη σημαντικότερα, με όρους αναστο-

χασμού επί των υποψηφίων στις προεδρικές εκλογές και του τρόπου επιλογής τους, πώς θα μπορούσε να υπάρξει ένας πολιτικός υποψήφιος που θα ξέφυγε από τη λογική της στήριξης του ισχύοντος πολιτικού συστήματος (κόμματα, δίκτυα πελατειακών σχέσεων, εκλογική συμπεριφορά, ιδεολογικές και ταυτοτικές παράμετροι, κ.λπ.).

Τέλος εποχής

Για να απαντήσει κανείς στο ερώτημα του αν ο ένας ή ο άλλος υποψήφιος θα μπορούσε δυνητικά να κάνει στην Κύπρο ό,τι έκανε ο Μακρόν το 2017 στη Γαλλία πρέπει να αναζητήσει τρία σημαντικά ορόσημα στη σύγχρονη, μετά το 1977,

πολιτική ιστορία της Κύπρου. Το πρώτο συντελέστηκε την δεκαετία του 1980, δημιουργώντας ένα τέλος εποχής στην άγραφη συμφωνία του ψυχροπολεμικού συγκείμενου που έφερε το ΑΚΕΛ να μην έχει δικό του υποψήφιο προκειμένου να καταλάβει την εξουσία:

Το ΑΚΕΛ κινήθηκε αυτόνομα στις εκλογές του Φεβρουαρίου του 1988, αναδεικνύοντας στην εξουσία έναν πετυχημένο επιχειρηματία (αριστερών καταβολών) όπως τον Γιώργο Βασιλείου. Ο Βασιλείου με τη στήριξη του ενός εκ των δύο μεγάλων κομμάτων της Κύπρου (αλλά και από την ΕΔΕΚ και μέρος του ΔΗΚΟ στον δεύτερο γύρο) υπήρξε μάλλον μια περίπτωση Μα-

κρόν σχεδόν τρεις δεκαετίες πριν από τη Γαλλία –με την ποιοτική διαφορά ότι δεν ξεκίνησε την πολιτική του καριέρα ως μέλος κυβερνήσεων πριν (στις προεδρικές του 1983 το ΑΚΕΛ είχε στήριξει τον Σπύρο Κυπριανού).

Το δεύτερο ορόσημο συντελέστηκε στις προεδρικές του 2008, όταν το ΑΚΕΛ όχι μόνο κατέλαβε, για πρώτη φορά ιστορικά, την εξουσία, αλλά το έπραξε και με αμιγώς κομματική υποψηφιότητα –όπως αυτή του Δημήτρη Χριστόφια.

Το τρίτο ορόσημο, που σηματοδοτεί εν δυνάμει και ένα τέλος εποχής στην τρέχουσα περίοδο, είναι ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνονται οι όροι των προεδρικών του

2023 μετά από δύο θητείες Αναστασιάδη (ΔΗΣΥ) στην εξουσία:

- Ως προς την αλλαγή του παραδείγματος, βασικού στόχου της αντιπολίτευσης.

- Ως προς την επιβίωση του πολιτικού μηχανισμού των κομμάτων, της τάσης ως προς τη συμμετοχή του εκλογικού σώματος (όρια αποχής) ή της μετάβασης σε ένα λιγότερο συγκεντρωτικό σύστημα όπου ο κομματικός μηχανισμός και οι επιμέρους πατριωτισμοί θα υποχωρούν, δίνοντας έμφαση σε ανεξάρτητες υποψηφιότητες πέραν των γραμμών της παραδοσιακής κομματικής στήριξης και

- Ως προς την πρακτική διαμόρφωση των υποψηφιοτήτων μετά από μία δεκαετία διακυβέρνησης του ΔΗΣΥ. Μέχρι την περίοδο που διανύσαμε ως βασικές υποψηφιότητες διαμορφώνονται ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ, ένα κορυφαίο στέλεχος

Εύλογα γεννάται το ερώτημα του αν μπορεί, στην Κύπρο να υπάρξει ένας πολιτικός υποψήφιος που θα ξέφυγε από τη λογική της στήριξης του ισχύοντος πολιτικού συστήματος;

της κυβέρνησης Αναστασιάδη και μέλος του ΔΗΣΥ και –δυνητικά– ο διαπραγματευτής του Κυπριακού την περίοδο συνομιλιών επί διακυβέρνησης ΔΗΣΥ.

Αν η περίοδος μετά το 2023 μετασχηματίζει τους όρους ενός νέου πολιτικού συστήματος στην Κύπρο είναι κάτι που τελεί υπό διαμόρφωση και αποτελεί σίγουρα την πιο ενδιαφέρουσα εξέλιξη στο πολιτικό σκηνικό, καθώς μετά τον Αναστασιάδη όλοι οι πολιτικοί κύριοι δρώντες αποτελούν, χρονολογικά, μία «μετά το 1974 γενιά». Ωστόσο, αν σε αυτό το σκηνικό διαμορφώνονται πολιτικοί δρώντες –και δη υποψήφιοι– τύπου Μακρόν μάλλον απέχει αρκετά.

Αλίευση ψήφων διά εμβολισμού η προσέγγιση των προεδρικών του 2023

Η περίπτωση Μακρόν και η εκλογή του το 2017 μπορεί να υπάρξει μια ενδιαφέρουσα εξέλιξη για την ευρωπαϊκή πολιτική, αλλά ως προς το πολιτικό της υπόβαθρο δεν προκαλέσε μεγάλες ρήξεις στο γαλλικό πολιτικό σύστημα. Από τις απαρχές της Ε' Γαλλικής Δημοκρατίας, το 1958, οι φιλελεύθεροι και αριστεροί ψηφοφόροι συνασπιζόνταν περίξ των Σοσιαλιστών, ενώ τα συντηρητικά και νεοφιλελεύθερα ακροατήρια ψήφιζαν τους Ρεπουμπλικάνους.

Η φυσική φθορά του δικομματισμού, η άνοδος της γαλλικής Ακροδεξιάς και οι οικονομικές συνθήκες στην Ε.Ε., μετά το 2008, στάθηκαν, μετά και τις κυβερνήσεις Σαρκοζί και Ολάντ, η αφορμή για τον προερχόμενο από την πολιτική τριβή με τους σοσιαλιστές Μακρόν να καλύψει ένα κενό: Να συγκεράσει δηλαδή την ψήφο των προοδευτικών και φιλελεύθερων (συμπεριλαμβανομένου μέρους της Αριστεράς) με αυτή των νεοφιλελεύθερων σ' ένα εκσυγχρονιστικό πρόγραμμα που θα κάλυπτε το κενό (ή και την αντίφαση περί εκσυγχρονισμού) μεταξύ των ισών δικαιωμάτων των πρώτων και του οράματος των δευτέρων για πιο επιθετικές πολιτικές ανοικτής αγοράς και πλήρους ψηφιοποίησης της Γαλλίας. Υπό αυτό το βάρος το πολιτικό κίνημα «En Marche» στη Γαλλία προσομοιάζει παραπάνω με τον τρόπο που ο (Δημοκρατικός) Κλίντον ανέβηκε στην εξουσία, τη δεκαετία του 1990, στις ΗΠΑ ή με τον «μπλερίκο» Τρίτο Δρόμο, της ίδιας περιόδου, στο Ηνωμένο Βα-

σιλείο, αλλά σε μια γαλλική του εκδοχή («Macronism»). Φυσικά, η άνοδος της Ακροδεξιάς στη Γαλλία, τόσο το 2017 όσο και ως προς την αύξηση των ποσοστών της στις φετινές εκλογές, βοήθησε τον Μακρόν να σταθεί ως εμπόδιο, συσπειρώνοντας τον δημοκρατικό κόσμο της χώρας.

Σε μια θητεία ωστόσο με πολλές αντιφάσεις και αστοχίες αλλά και σε μια επερχόμενη δεύτερη που θα είναι εξίσου δύσκολη –και με πιθανή μείωση ψήφων στην Εθνοσυ-

Η άνοδος της Ακροδεξιάς στη Γαλλία, τόσο το 2017 όσο και ως προς την αύξηση των ποσοστών της στις φετινές εκλογές, βοήθησε τον Μακρόν να σταθεί ως εμπόδιο, συσπειρώνοντας τον δημοκρατικό κόσμο της χώρας.

νέλευση, που σε αντίθεση με το προεδρικό σύστημα στην Κύπρο, θα ναρκοθετηθεί περαιτέρω την υλοποίηση του προγράμματός του. Προφανώς για να υπάρξει ο «Κύπριος Μακρόν» πρέπει να αλλάξουν αρκετά ποιοτικά στοιχεία ως προς το πώς διαμορφώνεται η πολιτική στην Κύπρο, αλλά και πώς διεξάγονται οι προεδρικές εκλογές –με στρατηγική πρώτου/δεύτερου γύρου στη βάση συναλλαγής ως προς

την εξουσία, ισχυρή κομματική στήριξη αλλά και –όπως το 2017 στη Γαλλία– ισχυρών συγκλίσεων μεταξύ φαινομενικά και ιδεολογικά αντιπαλών πόλων όπως το πάντρεμα των παραδοσιακών φιλελευθέρων και των νεο-συντηρητικών/νεο-φιλελευθέρων που πέτυχε ο Μακρόν. Αν θεωρητικά ένας ανεξάρτητος υποψήφιος κατέβαινε με το δικό του κίνημα-πλατφόρμα, α λα Μακρόν, συγκεράζοντας δυνάμεις υψηλών ποσοστών από τα δύο μεγάλα κόμματα (ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ) σε ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της κοινωνίας και οικονομικής και κοινωνικής μεταρρύθμισης τότε, ναι, θα μπορούσε κάποιος να τον τυποποιήσει ως τέτοιο. Κάτι τέτοιο ωστόσο στην Κύπρο φαντάζει ακόμη αδιανόητο με πολιτικούς όρους –πόσο μάλλον ένας υποψήφιος που θα τύγχανε αποδοχής από μέρους των ψηφοφόρων των δύο μεγάλων κομμάτων (ακόμη και στην Ελλάδα είδαμε συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ). Ωστόσο, παρά την υποχώρηση –λόγω εποχής και κοινωνικών διεργασιών– των παραδοσιακών κομμάτων (ακόμη και στην Ελλάδα) η προσέγγιση στις προεδρικές του 2023 εδράζεται μάλλον στην αλίευση ψήφων διά εμβολισμού των κομμάτων παρά στη δημιουργία μιας πραγματικά ανεξάρτητης υποψηφιότητας την οποία, πριν πλαισιώσουν κόμματα, θα έχει αποκόψει τους δεσμούς της με τους παραδοσιακούς μηχανισμούς τους (ο Μακρόν σταμάτησε να είναι ενεργό μέλος των Σοσιαλιστών ήδη από το 2010).

Γι' αυτό εξάλλου τόσο η συζήτηση για μια ανεξάρτητη υποψη-

φιότητα στον χώρο της αντιπολίτευσης εμπεριέχει τον άγραφο κανόνα του '80 που παραθέσαμε (η υποψηφιότητα του μη Ακελικού Μαλά, δισ, στις εκλογές του 2013 και του 2018 αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα) με τη συζήτηση να πηγαιίνει στο δίπολο «μέλος του ΑΚΕΛ/κομματική υποψηφιότητα» Vs «ανεξάρτητου». Γι' αυτό, επίσης, το ΔΗΚΟ διεκδικεί –ξανά– μάλλον τον ρόλο ρυθμιστή, όχι ως του κόμματος που θα καθορίσει τον νικητή του δεύτερου γύρου στις παραδοσιακές γραμμές του κυπριακού πολιτικού χάρτη, αλλά ως προς την συμμετοχή του στο σχήμα εξουσίας (διακρουγμένος στόχος για τις προεδρικές του 2023). Και τέλος, ίσως για τους ίδιους λόγους, τα πείραματα συνένωσης του κεντρώου χώρου («ενδιάμεσος») να απέτυχαν στις εκλογές του 2013 και του 2018.

Η απάντηση συνεπώς στο ερώτημα του αν υπάρχει «Κύπριος Μακρόν» στις προεδρικές εκλογές του 2023 είναι πως όχι. Γιατί ακόμη δεν έχουν συντελεστεί, σε πλήρη ισχύ, οι πολιτικοί μετασχηματισμοί που θα επέτρεπαν κάτι τέτοιο. Το αν συμβούν μετά το 2023 θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο και η απόδοση των κομμάτων (σε πτώση στις τελευταίες βουλευτικές αλλά σε ένα διαφορετικό σκηνικό λόγω της φύσης των προεδρικών) και των υποψηφίων τον Φεβρουάριο του 2023 διαμορφώνει δύο δυναμικές τάσεις:

- Τον ορίζεται δημιουργίας νέων πολιτικών σχηματισμών –που θα καλύπτουν ένα κενό μεταξύ των ψηφοφόρων, ενόψει βουλευτικών

Η περίοδος μετά το 2023 εμπεριέχει μετασχηματισμούς για το κυπριακό πολιτικό σκηνικό.

του 2026.

- Αναλόγως αποτελέσματος νέα δεδομένα στα δύο μεγάλα κόμματα (ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ) και φυσικά ένα πολιτικό σύστημα που κοιτάζοντας πίσω στις δεκαετίες του 2000 και 2010 θα φαντάζει αρκετά διαφορετικό, το 2028.

Συνεπώς, πριν κληθούμε να «ανακαλύψουμε» τον «Κύπριο Μακρόν» as εξετάσουμε πρώτα τα όρια του κυπριακού πολιτικού συστήματος με τις εκλογές του 2023 όπως διαμορφώνονται να τα δοκιμάζουν. Μετά μπορεί να προκύψει κι αυτός.

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Η Εκκλησία της Κύπρου έχει Προκαθήμενο

*Αυστηρό μήνυμα του ηγέτη της Ορθοδοξίας στα περί δήθεν εμπλοκής του Οικουμενικού Θρόνου*Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Μήνυμα αγάπης και συμπαράστασης στον δοκιμαζόμενο λαό της Ουκρανίας στέλνει ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος με αφορμή τις εκθροιστικές που συνεχίζονται. Στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Προκαθήμενος της Ορθοδοξίας παρομοιάζει το δράμα των Ουκρανών με τη Μεγάλη Εβδομάδα, η οποία, όπως τονίζει, μοιάζει να μην έχει τελειώσει. Ο ηγέτης της Μητρος Εκκλησίας είναι ιδιαίτερα καυστικός με τη στάση του Πατριαρχείου Μόσχας στον συνεχιζόμενο πόλεμο, διερωτώντας αν με τη στάση αυτή «ελπίζουν ότι η στρατιωτική εισβολή θα τακτοποιήσει και τις εκκλησιαστικές τους διεκδικήσεις». Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος απορρίπτει κατηγορηματικά τα περί παρεμβάσεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου στα εσωτερικά της Εκκλησίας της Κύπρου, αναφέροντας με νόημα πως εκείνοι που τα διαδίδουν αυτά σίγουρα γνωρίζουν γιατί το κάνουν και ποιους ή ποιες καταστάσεις εξυπηρετούν. Επίσης, μέσω της «Κ», στέλνει τις πασχάλινες ευχές του στον λαό της Κύπρου και στον Προκαθήμενο της Εκκλησίας του Αποστόλου Βαρνάβα.

– Το φετινό Πάσχα βρήκε την Ευρώπη και τους λαούς της να βιώνουν τις τραγικές συνέπειες του πολέμου Ρωσίας - Ουκρανίας. Αναφερθήκατε στο θέμα αυτό, μάλιστα, και στην Εγκυκλίό σας, αλλά και στο σύντομο Μήνυμά σας, το βράδυ της Αναστάσεως. Σας ανησυχεί η παράταση του πολέμου;

– Ασφαλώς και μας ανησυχεί. Και μας πληγώνει βαθύτατα. Νέοι άνθρωποι σκοτώνονται σε έναν παράλογο πόλεμο. Άμαχοι πολίτες, μεταξύ των οποίων μικρά παιδιά, χάνουν τη ζωή τους. Μία ολόκληρη χώρα ισοπεδώνεται. Πράγματι, αυτό το Πάσχα είναι πολύ διαφορετικό. Μοιάζει η Μεγάλη Εβδομάδα να μην έχει τελειώσει για τον σκληρά δοκιμαζόμενο από τον πόλεμο ουκρανικό λαό, για τις μάνες, και από τις δύο πλευρές, που θρηνούν τα παιδιά τους. Και όμως, Χριστός Ανέστη! Κύριε Τομαρά, οι δύο αυτές λέξεις δεν είναι κενές περιεχομένου, δεν είναι ένας συμβολικός χαιρετισμός. Είναι η ουσία της πίστης μας. Ο Υιός του Θεού ήλθε στον

“

Δεν μπορεί να επιμένεις στανικώς ότι η Ουκρανία σου ανήκει εκκλησιαστικώς, αλλά να αφήνεις τους πιστούς της υπαγόμενης στη Μόσχα εκκλησιαστικής δομής να σκοτώνονται και οι ναοί να καταστρέφονται από ρωσικούς βομβαρδισμούς.

“

Λυπούμαστε, γιατί κάποιοι αφήνουν να εννοηθεί ή διασπείρουν πληροφορίες περί δήθεν παρεμβάσεων ή εμπλοκής του Οικουμενικού Θρόνου στα εσωτερικά της Εκκλησίας της Κύπρου. Μήπως εξ ιδίων κρίνουν τα αλλότρια;

κόσμο, μίλησε προς τον κόσμο, έπαθε από τον κόσμο και αναστήθηκε για τον κόσμο. Για να μας λυτρώσει από την φθορά και από τον θάνατο.

Θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι ο πόλεμος, το να σκοτώνει ο άνθρωπος τον συνάνθρωπό του, ο αδελφός τον αδελφό του, είναι το πλέον αποτρόπαιο και απαράδεκτο αποτύπωμα της φθοροποίησης και παρακμιακής καταστάσεως, της οποίας όμμος, δυστυχώς, εξακολουθεί να παραμένει η ανθρωπότητα. Μια πραγματικότητα που έρχεται σε πλήρη αντίθεση προς τη διδασκαλία του Κυρίου μας.

Για τον λόγο αυτό, σήμερα, όλως ιδιαίτερως, προσευχόμαστε προς τον Κύριόν μας Ιησού Χριστό να παρέμβει και να φωτίσει εκείνους που είναι υπεύθυνοι για την τραγωδία που συμβαίνει στην Ουκρανία, για την υπό εξέλιξη τεράστια ανθρωπιστική καταστροφή, με τις

Ιδιαίτερα αιχμηρός παρουσιάζεται ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος στη συνέντευξή του στην «Κ» για τη στάση του Πατριαρχείου Μόσχας τόσο στον πόλεμο που διεξάγει η Ρωσία όσο και για την ενόπλη της Ορθοδοξίας.

ανυπολόγιστες διαστάσεις, όχι μόνον για τον αδελφό και λίαν αγαπητό ουκρανικό λαό, αλλά και για τις γειτονικές χώρες, για την ευρωπαϊκή ήπειρο, για ολόκληρο τον πλανήτη. Αυτός ο πόλεμος, και κάθε πόλεμος, κάθε σύγκρουση, κάθε ενέργεια που ναρκωθετεί την ειρήνη και θίγει τον σεβασμό του ανθρώπινου προσώπου, που είναι εικόνα του ίδιου του Θεού, αποτελεί μία ήττα της ανθρωπότητας. Και την άμεση ευθύνη μπορεί να έχουν εκείνοι που επιλέγουν τον πόλεμο αντί του διαλόγου, το αιματοκύλισμα αντί της διπλωματικής οδού, όμως όλοι οφείλουμε να καταδικάζουμε με τον πλέον εμφατικό τρόπο τέτοιες συμπεριφορές και επιλογές, να προασπίζουμε την ειρήνη, την ελευθερία και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και την εθνική κυριαρχία κάθε χώρας. Έχουμε πει πολλές φορές ότι

ο πόλεμος δεν είναι λύση. Δεν πρέπει να αποτελεί ούτε καν την τελευταία επιλογή. Η οδός για την επίλυση των όποιων διαφορών πρέπει να είναι ο διάλογος, και μόνον ο διάλογος. Αυτό που συμβαίνει στην Ουκρανία είναι μία τραγωδία, είναι μία ντροπή που θα στιγματίζει εσαεί εκείνους που την προκάλεσαν, εκείνους που αποδείχθηκε ότι δεν έχουν φόβο Θεού. Δεν θα ήθελα να σχολιάσω τη στάση και τις επιλογές της πολιτικής ηγεσίας της Ρωσίας, η οποία άλλωστε κρίνεται εκ του αποτελέσματος αυτών, και, είμαι βέβαιος, ότι θα κριθεί έτι περαιτέρω στο εγγύς και στο απώτερο μέλλον από άλλα πρόσωπα και θεσμούς, και, ασφαλώς, από την ίδια την ιστορία, που οι σελίδες της, αυτή την ώρα, γράφονται με το αίμα των αθών θυμάτων του πολέμου αυτού. Ωστόσο, είμεθα πεπεισμένοι ότι ο ρωσικός λαός, τουλάχιστον οι Χριστιανοί Ορθόδοξοι

αδελφοί μας, δεν μπορεί να συμφωνούν με όσα συμβαίνουν σε βάρος του γεγονομένου ουκρανικού λαού. Και αυτό το είδαμε όλοι, με την αντίδραση μιας θαρραλέας μερίδας του που αντιτίθεται στον αδελφοκτόνο πόλεμο και είναι υπέρ της ειρήνης.

– Πρόσφατα πραγματοποιήσατε ταξίδι στην Πολωνία, χώρα η οποία δέχεται καθημερινά κατατρεγμένους από τις εκθροιστικές ανθρώπων. Τι είδατε, τι ακούσατε;

– Είδα τον φόβο στα μάτια των παιδιών του πολέμου. Την αγωνία και τον πόνο διαζωγραφισμένα στα πρόσωπα των γυναικών που άφησαν πίσω τους, συζύγους και γιους. Αντίκρισα τη θλίψη στα μάτια των ηλικιωμένων από τον ξεριζωμό από τις πατρογονικές εστίες τους, και την προσφυγιά. Όλοι αυτοί οι συνάνθρωποί μας, και εκείνοι οι αδελ-

φοί μας που έχασαν τη ζωή τους στο θέατρο του πολέμου, δεν είναι μία υποσημείωση στον μακρύ κατάλογο των συνεπειών της εισβολής στην Ουκρανία. Είναι οι κεντρικοί πρωταγωνιστές αυτού του πολέμου, που έρχεται σε σύγκρουση με κάθε έννοια της ηθικής και του δικαίου. Ήταν μία συγκλονιστική εμπειρία και θα ήθελα να εκφράσω για άλλη μία φορά τις ευχαριστίες μου προς τον Εξοκ. Πρόεδρο της Πολωνίας κ. Andrzej Duda, την κυβέρνηση και τον λαό της χώρας αυτής για το ενδιαφέρον, την αγάπη και τη ζεστασιά τους προς τους πρόσφυγες από την Ουκρανία.

– Παναγιώτατε, η στάση του Πατριάρχη Μόσχας στον πόλεμο Ρωσίας - Ουκρανίας είναι αυτή που αρμόζει σε ηγέτη Ορθόδοξης Εκκλησίας; Κατά τη γνώμη σας, έχει πληγώσει την Ορθοδοξία η στάση του Πατριαρχείου Μόσχας στο εκκλησιαστικό ζήτημα της Ουκρανίας;

– Μπροστά στον θάνατο αθών ανθρώπων, στον βομβαρδισμό αμάχου πληθυσμού, στην ισοπέδωση ολόκληρων πόλεων, μπροστά σε αυτή την ανθρωπινή τραγωδία, δεν μπορεί να ακούγονται κηρύγματα που να χαρακτηρίζουν «ιερό» έναν πόλεμο. Αυτό είναι κάτι πολύ λυπηρό. Μας προκαλεί βαθύτατη λύπη και πόνο. Μα περισσότερο πόνο προκαλεί στους ίδιους τους Ουκρανούς. Γιατί δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι είσαι αδελφός με έναν άλλο λαό και να ευλογείς τον εναντίον του πόλεμο που διεξάγει το κράτος σου. Δεν μπορεί να επιμένεις στανικώς ότι η Ουκρανία σου ανήκει εκκλησιαστικώς, αλλά να αφήνεις τους πιστούς της υπαγόμενης στη Μόσχα εκκλησιαστικής δομής να σκοτώνονται και οι ναοί τους να καταστρέφονται από τους ρωσικούς βομβαρδισμούς. Εκτός και αν ελπίζουν ότι η στρατιωτική εισβολή θα τακτοποιήσει και τις εκκλησιαστικές τους διεκδικήσεις. Κάτι που κάνει την όλη κατάσταση άκρως τραγική. Και ασφαλώς αυτό το αντιλαμβάνονται οι Ουκρανοί αδελφοί και αδελφές μας που βλέπουν τον Δνεπέρ ποταμό, όπου έλαβαν το βάπτισμα από την Κωνσταντινούπολη, να μετατρέπεται σε ένα κόκκινο από το αίμα αθών συμπατριωτών τους ποταμό, και τη Μαριούπολη και άλλες πόλεις να έχουν γίνει συντρίμια.

Ασέβεια προς το πρόσωπο του Αρχιεπισκόπου οι ισχυρισμοί παρέμβασης

– Στην Κύπρο λόγω της κατάστασης της υγείας του Αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου Β΄ διατυπώνονται κάποιοι ισχυρισμοί περί δήθεν παρεμβάσεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο ενδεχόμενο εκλογής νέου Προκαθημένου. Πώς το σχολιάζετε αυτό;

– Δεν υπάρχει καμία παρέμβαση του Οικουμενικού Θρόνου, έμμεση ή άμεση, στα εσωτερικά της Αγιάς της Εκκλησίας της Κύπρου. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ουδέποτε αναμειχθηκε και δεν αναμειγνύεται, αυτοβούλως στα εσωτερικά πράγματα οποιασδήποτε τοπικής αυτοκεφάλου Εκκλησίας. Ωστόσο, όπως ασφαλώς γνωρίζετε, ο Οικουμενικός Θρόνος είναι επιφορτισμένος με ορισμένες ευθύνες, από Οικουμενικές Συνόδους και τη διαμορφωθείσα μακραίωνα πράξη της Εκκλησίας, για τη διαφύλαξη της πανορθόδοξης ενότητας, και όταν του ζητηθεί η συνδρομή του από οποιαδήποτε από τις κατά τόπους αυτοκέφαλες Εκκλησίες, ακριβώς στο πλαίσιο αυτών των ευθυνών του, πάντοτε προσφέρει τις υπηρεσίες

Η Εκκλησία της Ρωσίας δεν λειτούργησε υπέρ της πανορθόδοξης ενότητας.

του για την υπέρβαση τυχόν προβλημάτων. Αυτό συνέβη, κατά το πρόσφατο παρελθόν, με το Πρεσβυγενές Πατριαρχείο Ιεροσολύμων και με τις Αγιότητες Εκκλησίες της Βουλγαρίας και της Κύπρου. Λυπούμαστε, γιατί κάποιοι αφήνουν να εννοηθεί ή διασπείρουν πληροφορίες περί δήθεν παρεμβάσεων ή εμπλοκής του Οικουμενικού Θρόνου στα εσωτερικά της Εκκλησίας της Κύπρου. Δεν γνωρίζω γιατί το κάνουν. Εκείνοι που τα διαδίδουν αυτά σίγουρα γνωρίζουν γιατί το κάνουν και ποιους ή ποιες καταστάσεις εξυπηρετεί. Μήπως εξ ιδίων κρίνουν τα αλλότρια;

Πάντως, με την ευκαιρία που μου δίδετε θα ήθελα να εκφράσω τον εγκάρδιο αδελφικό μου χαιρετισμό και τις θερμές ευχές μου προς τον πανάγιο Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο

Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος απορρίπτει κατηγορηματικά τα περί παρεμβάσεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου στα εσωτερικά της Εκκλησίας της Κύπρου.

Κύπρου κ. Χρυσόστομο, ο οποίος με θάρρος διέρχεται τη δοκιμασία της υγείας του, χωρίς ποτέ να αποκρύψει οτιδήποτε σχετικά με την πορεία της από τον ευσεβή λαό της

Μεγαλονήσου, και στον οποίο λίαν αγαπητό λαό απευθυνόμαστε ολόθερμες πασχάλινες ευχές. Η Εκκλησία της Κύπρου έχει Προκαθήμενο και οποιαδήποτε άλλη συζήτηση, από

όπου και αν προέρχεται, είναι ασέβεια προς το πρόσωπο του αδελφού κ. Χρυσόστομου, ο οποίος καθ' όλη τη διακονία του εργάστηκε με όλες τις δυνάμεις για τον λαό του Θεού, για την Πανορθόδοξη ενότητα και για την προώθηση του διακριστικτικού διαλόγου.

– Σας προβληματίζει το ενδεχόμενο, λόγω και της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, αλλά και της προληψιακής αντικανονικής εισπήδησης του Πατριαρχείου Μόσχας στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, να αναλάβετε νέα πρωτοβουλία για την υπέρβαση των προβλημάτων που υπάρχουν;

– Επί μακρόν, με ιδιαίτερη δένταση κατά τον παρελθόντα αιώνα, και με άκρατο τρόπο τις τελευταίες δεκαετίες, η Εκκλησία της Ρωσίας δεν λειτούργησε υπέρ της πανορθόδοξης ενότητας. Όσοι συμμετείχαν στην κοινότητα της προετοιμασίας της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι αψευδείς μάρτυρες της αλαζονικής στάσης του Πα-

τριαρχείου της Μόσχας, τρανό παράδειγμα της οποίας υπήρξε, δυστυχώς, η αποχή της από τις εργασίες της Συνόδου, αφού βέβαια υπέγραψε όλα τα κείμενα τα οποία παραπέμφθηκαν σε αυτή και συμφώνησε για την πραγματοποιήσή της στην Ορθόδοξη Ακαδημία της Κρήτης, τον Ιούνιο του 2016. Η αντίδραση της Ρωσικής Εκκλησίας στο Ουκρανικό Αυτοκέφαλο και όσα ακολούθησαν συνεξέχουν αυτή την τακτική και δεν προκαλούν εκπλήξη. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο εργάζεται για την ενότητα της Ορθοδοξίας στη βάση της κανονικής παραδόσεως και της δοκιμασμένης πρακτικής αιώνων. Όποια πρωτοβουλία αναληφθεί από το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν θα είναι αποτέλεσμα πιέσεων και τακτικού εκ μέρους της Εκκλησίας της Ρωσίας. Εξάλλου, δεν είναι δυνατόν να προέλθουν εποικοδομητικές προτάσεις για το μέλλον της Ορθοδοξίας από αυτούς που συνεχίζουν να τορπιλίζουν ποικιλοτρόπως την ενότητα της και να μην καταδικάζουν την αιματηρή ρωσική εισβολή στην Ουκρανία.

Το ΔΗΚΟ και η ΔΗΠΑ σε ρόλο ρυθμιστή

Νικόλας Παπαδόπουλος και Μάριος Καρογιάν ψάχνουν εκείνο τον υποψήφιο που θα τους διατηρήσει στο προεκλογικό παιχνίδι

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Αν το ραντεβού της 12ης Απριλίου, μεταξύ Νικόλα Παπαδόπουλου και Μάριου Καρογιάν δεν έμενε στο τυπικό και οι πάλαι ποτέ ορκισμένοι εχθροί κατάφερναν να κάνουν την υπέρβαση, ίσως το πολιτικό σκηνικό τη δεδομένη στιγμή να διαμορφωνόταν αλλιώς και η κάθοδος του Νικόλα Παπαδόπουλου να φάνταζε πιο δελεαστική με την πιθανή στήριξη της ΕΔΕΚ και της ΔΗΠΑ, ως (ακόμα) μια αναβίωση του κεντρώου χώρου. Ο Μάριος Καρογιάν έκανε πρώτος την υπέρβαση και ανέβηκε τα σκαλιά του ΔΗΚΟ, από όπου είχε

Στο ΔΗΚΟ κατακερματίζεται η κατάσταση, καθώς άλλοι ευνοούν μία υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη και άλλοι επιμένουν σε υποψηφιότητα Νικόλα Παπαδόπουλου.

Ο Μ. Καρογιάν θέτει πρόταση κυβέρνησης εθνικής ενότητας, εγείροντας ερωτήματα αν αποτελεί προσπάθεια να ροκανίσει τον χρόνο μέχρι την επιλογή υποψηφίου ή ρεαλιστικό σενάριο.

διωχθεί και επισήμως μετά τις προεδρικές εκλογές του 2018, για να συναντηθεί με τον άνθρωπο που τότε είχε κατηγορηθεί πως δεν είχε υποστηρίξει την υποψηφιότητά του. Κι αυτό για να αποδείξει πως μπορεί να γίνει πράξη η πρόταση της ΔΗΠΑ για κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Θα μπορούσε να είναι και ένα καλοστημένο, και από τις δύο πλευρές, επικοινωνιακό trick αν αναλογιστεί κανείς ότι το κλίμα μεταξύ των δύο ηγετών παραμένει ψυχρό, ενώ το ΔΗΚΟ, θέλοντας να προσδώσει στη συνάντηση διαδικαστικό χαρακτήρα, επέλεξε να βρίσκεται σε αυτήν μόνο ο πρόεδρος και όχι και μέλη της Γραμματείας. Βέβαια, τη δεδομένη στιγμή, ο

Η συνάντηση των άλλοτε ορκισμένων εχθρών Μάριου Καρογιάν και Νικόλα Παπαδόπουλου στο γραφείο που εργαζόταν ο πρώτος, μέχρι ο Νικόλας Παπαδόπουλος να πάρει την εξουσία του ΔΗΚΟ, προκάλεσε έντονες συζητήσεις.

Μάριος Καρογιάν φέρεται να είναι σε ευνοϊκότερη θέση από τον Νικόλα Παπαδόπουλο, όπως αφήνουν στελέχη της Παράταξης να διαρρεύσει, μιας και έχει ενώπιόν του περισσότερες επιλογές υποψηφίων που θα μπορούσε να στηρίξει χωρίς να προσδώσει τις θέσεις του.

Ωστόσο, το γεγονός ότι αρχικά πρότειναν την (ουτοπική είναι η αλήθεια) κυβέρνηση εθνικής ενότητας και στη συνέχεια μια επίσης ανέφικτη «ευρείας αποδοχής», θα μπορούσε να ερμηνευτεί και ως ροκάνισμα του χρόνου εκ μέρους της ΔΗΠΑ προκειμένου να δει πώς θα διαμορφωθεί το πολιτικό σκηνικό και να κινηθεί αναλόγως των συμφερόντων της. Υπάρχουν και

τα στελέχη που δηλώνουν κατηγορηματικά ότι βρίσκονται πιο κοντά στην (αναμενόμενη) υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, αν και μέχρι σήμερα δεν υπήρξε επισήμως τουλάχιστον οποιαδήποτε συνάντηση με τον Μάριο Καρογιάν.

Η επιλογή, πάντως, σύμφωνα με τα ίδια στελέχη της ΔΗΠΑ, θα γίνει βάσει των θέσεων του κόμματος και ποιος βρίσκεται πιο κοντά σε αυτές αλλά και κατά πόσον θα γίνει αποδεκτή η προσπάθεια για εμπλουτισμό των προεκλογικών θέσεων του υποψηφίου και με τις προτάσεις τους. Αυτό πάντως που διευκολύνει τις διεργασίες είναι και η αφοσίωση που δηλώνουν τα στελέχη της Παράταξης. Παρά τις όποι-

ες διαφωνίες μπορεί να θέσουν εντός των συλλογικών τους οργάνων για την επιλογή του υποψηφίου, στο τέλος θα στηριχθεί η κοιμματική τους επιλογή με στρατιωτική πεθαρχία μιας και στόχος τους είναι να αποδείξουν πως δεν είναι άλλη μία ομάδα διαφωνούντων που δημιουργήσε ένα νέο κόμμα και στη πορεία χάθηκε. Η απόφαση αναμένεται να ληφθεί πριν από τις καλοκαιρινές διακοπές, ενώ δεν αποκλείεται να αφορά υποψήφιο που θα έχει τη στήριξη και του ΔΗΚΟ, αν και δεν είναι λίγοι αυτοί –και στα δύο στρατόπεδα– που εκτιμούν ότι τη συγκεκριμένη συμπίρρευση την έχει περισσότερο ανάγκη το κόμμα του Νικόλα Παπαδόπουλου.

Η περίπτωση Νικόλα

Στο ΔΗΚΟ τα πράγματα φέρεται να είναι δύσκολα και το κλίμα τεταμένο παρά την εικόνα που επιθυμούν να μεταφέρουν προς τα έξω στελέχη του κόμματος ότι υπάρχουν πολλές επιλογές ενώπιόν τους. Την ίδια ώρα η υποτονική στάση του Νικόλα Παπαδόπουλου δεν βοηθάει την προσπάθεια ανασυγκρότησης και επιλογής μιας, όσο το δυνατόν, λιγότερο επιζήμιας απόφασης ενόψει προεδρικών εκλογών. Αν και υπήρξαν φωνές υπέρ της συνέχισης της προσπάθειας για συνεργασία με το ΑΚΕΛ, η ανακοίνωση μετά την τελευταία συνεδρία του εκτελεστικού γραφείου του ΔΗΚΟ ξεκαθαρίζει πως δεν υπάρχει πλέον το ενδεχό-

μενο υποστήριξης του Αντρέα Μαυρογιάννη τουλάχιστον στον πρώτο γύρο αν τελικά προταθεί από το ΑΚΕΛ, παρόλο που από πολλούς θεωρείται μια καλή λύση.

Την ίδια ώρα, προβληματισμό προκαλεί και η αυτόνομη κάθοδος με τον πρόεδρο του κόμματος, που όπως υποστηρίζεται πληροί όλες τις προϋποθέσεις, ωστόσο μιας και το ΔΗΚΟ διανύει μια δύσκολη περίοδο εκφράζονται φόβοι πως η συγκεκριμένη υποψηφιότητά θα μείνει εκτός δεύτερου γύρου.

Αλλωστε και ο ίδιος ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν φαίνεται να προκρίνει αυτό το ενδεχόμενο, εξετάζοντας την ίδια ώρα τις επιλογές που έχει ενώπιόν του.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Η ειρήνη είναι πάντα η απάντηση;

Αν ζούσε ο Κορνήλιος Καστοριάδης (Κ.Κ.) θα γινόταν φέτος 100 χρόνων. Ο σχετικά πρόωπος θάνατός του το 1997, στο Παρίσι, ουδόλως μείωσε την επιρροή της σκέψης του. Αντιθέτως, με την πάροδο του χρόνου αυτή διευρύνεται και ενισχύεται διεθνώς. Ο Κ.Κ. δεν ήταν μόνο ο διακεκριμένος φιλόσοφος της αυτονομίας και ο διεισδυτικός επικριτής της ψευδο-ορθολογικότητας του καπιταλισμού και του ιδεολογικοποιημένου μαρξισμού, αλλά και ο θαρραλέος διανοούμενος με την κοφτερή γλώσσα. Δικαίως χαρακτηρίστηκε, όπως η Χάνα Αρεντ, υποδειγματικός *selbstdenker* (ανεξάρτητος στοχαστής). Για όσους επηρεαστήκαμε από το έργο του, του οφείλουμε τη συνεκτικοποίηση ότι, αν θέλουμε να επιμείνουμε στο χειραφετητικό πρόταγμα (μεγαλύτερη ελευθερία, περισσότερη ισότητα, πληρρέστερη αυτογνωσία), πρέπει να εγκαταλείψουμε τον μαρξισμό ως ιδεολογία, να εναντιωθούμε στον κομμουνιστικό ολοκληρωτισμό, και να αρνηθούμε κάθε κλειστό σύστημα σκέψης. Ένα μάθημα που προσώκαμε πήρα από τον Καστοριάδη (και την Αρεντ και τον Οργουελ) είναι ότι αν θέλεις να σκέπτεσαι, πρέπει να έχεις το κουράγιο να αναζητείς – να μην εγκλωβίζεσαι σε προκατασκευασμένα σχήματα. Εύκολα λέγεται, δύσκολα γίνεται.

«Υπάρχει ένας τρόπος να εξασφαλιστούμε από τον κίνδυνο του πολέμου: να προσκαλέσουμε τους Ρώσους να εγκατασταθούν σε όλες τις χώρες».

Θαύμαζα την ηθικοπολιτική οξύνοιά του – η αμφίπλευρη κριτική του δεν ήταν απλοϊκά συμμετρική. Αν και δεν ήταν φιλοσοφικά φιλελεύθερος, ο Κ.Κ. κατανοούσε τι διακυβεύεται στη σύγκρουση μεταξύ «φιλελεύθερης ολιγαρχίας» και κομμουνιστικού ολοκληρωτισμού. Στις δυτικές χώρες δεν έβλεπε μόνο τη θέσμιση του καπιταλισμού και την ολιγαρχική δομή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, αλλά, πρωτίστως, το πρόταγμα της αυτονομίας.

Ενώ στην ιστορία της ανθρωπότητας η ετερονομία (ο μη αμφισβητήσιμος χαρακτήρας των κυρίαρχων αντιλήψεων) είναι η συνήθης κατάσταση, υποστήριζε, στην αρχαία Αθήνα, αρχικά, και στη Δυτική Ευρώπη, μετέπειτα, αναδύθηκε το αίτημα της ατομικής και συλλογικής αυτονομίας – «μία κοινωνία ικανή να αμφισβητεί τον εαυτό της» («Καιρός», εκδ. Υψίλον, 1987). Από την Αναγέννηση και μετά άρχισαν να τίθενται σωκρα-

Από το 1983 ο Κορνήλιος Καστοριάδης είχε διαγνώσει τη μετάλλαξη του τότε σοβιετικού συστήματος σε μια ιμπεριαλιστική στρατοκρατία, η οποία αντλούσε από τον ρωσικό εθνικισμό.

τικού τύπου ερωτήματα, όπως «τι είναι δίκαιο;», «τι είναι ορθό;», τα οποία οδήγησαν σε μια νέα πολιτική δραστηριότητα «ρητά προσανατολισμένη προς την αλλαγή των θεσμών». Βεβαίως, οι ευρωπαϊκές κοινωνίες δεν γέννησαν μόνο την αυτονομία, αλλά και τον εκμεταλλευτικό (κοινωνικά και οικολογικά) καπιταλισμό, την αποικιοκρατία και τον ολοκληρωτισμό. «Μα το πρόταγμα της αυτονομίας», επιμένει ο Κ.Κ., «εξακολουθεί να τις ζυμώνει και τις έχει ουσιαστικά μεταμορφώσει».

Στη δεκαετία του 1980, υπερα-

σπίζοντας την πολωνική «Αλληλεγγύη» και επικρίνοντας τα αντιπυρηνικά (αντιαμερικανικά) εθνικιστικά κινήματα, ο Κ.Κ. διαπιστώνει τον παραλυτικό κερματισμό των δυτικοευρωπαϊκών κοινωνιών, ο οποίος συνοδεύεται από την πολιτική απάθεια του πληθυσμού, την αποσύνθεση των ελίτ και «την άνοδο της ασμαντότητας». Προβάλλοντας το «πολιτικά και ηθικά ηλίθιο» σύνθημα «καλύτερα κόκκινοι παρά νεκροί», τα εθνικιστικά κινήματα, παρατηρεί ο Κ.Κ., αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως «συνάθροιση ζωολογικών ενδια-

φερόντων» – «δεν θέλουμε να πεθάνουμε, κι από κει και πέρα ό,τι θέλει ας γίνει. [...] Όλα συμβαίνουν σαν να μην υπάρχει πια τίποτε για το οποίο [οι δυτικοί πολίτες] να άξιζε τον κόπο να ρισκάρουν τη ζωή τους». Και συνεχίζει ειρωνικά: «Υπάρχει ένας τρόπος να εξασφαλιστούμε από τον κίνδυνο του πολέμου: να προσκαλέσουμε τους Ρώσους να εγκατασταθούν σε όλες τις χώρες».

Σήμερα, οι αφελείς ειρηνιστές άλλαξαν σύνθημα, αλλά όχι νοοτροπία. «Ειρήνη είναι η απάντηση όποια κι αν είναι η ερώτηση», λένε. Άνθρωποι υποτίθεται πολιτικοποιημένοι, σκέπτονται (ούτως ειπείν) κατεξοχήν α-πολιτικά. «Να σταματήσει ο πόλεμος στην Ουκρανία», φωνάζουν, λες και ο πόλεμος συνιστά ανθρωπιστική κρίση που προκλήθηκε από φυσική καταστροφή, όχι απρόκλητη εισβολή ενός διεφθαρμένου, απολυταρχικού και ιμπεριαλιστικού καθεστώτος σε μια ανεξάρτητη δημοκρατική χώρα.

Ήδη από το 1983 ο Κ.Κ. είχε διαγνώσει τη μετάλλαξη του τότε σοβιετικού συστήματος σε μια ιμπεριαλιστική στρατοκρατία, η οποία αντλούσε από τον ρωσικό εθνικισμό. Στερημένη από πολιτική ιδεολογία, η συμβολική πρώτη ύλη του Πούτιν, σήμερα, είναι ο αναζωογονημένος μεγαλοϊδεατισμός, επικουρούμενος από τον αυτοθυματοποιητικό εξαιρετισμό και την ηθικά ευνοουσιμένη

ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία. Ο Κ.Κ. κατανοούσε τη συνθετότητα των δυτικών χωρών: αφενός προωθούν τα γεωπολιτικά συμφέροντά τους, αφετέρου διέπονται από ένα αυτοεξεταστικό πλαίσιο αξιών. Η «δυαδική θέσμισή» τους παράγει εντάσεις – εθνοκρατικό συμφέρον έναντι αναστοχαστικής αμφισβήτησης. Οι φοβικοί συντηρητικοί ενοχλούνται από το δεύτερο, προσκολλώμενοι στο πρώτο. Το αντίστροφο ισχύει για τους κατ' όνομα προοδευτικούς.

Αμφότεροι αδυνατούν να συλλάβουν τη μεγάλη εικόνα: όλες οι συλλογικές οντότητες αναγκαστικά υπερασπίζονται την ύπαρξή τους (τα συμφέροντά τους), αλλά μόνο οι φιλελεύθερες δημοκρατίες (ή, αν προτιμάτε, ολιγαρχίες) αναστοχάζονται τη συμπεριφορά τους. «Δεν εφεύρε η Ευρώπη τον πόλεμο, το μίσος προς τους άλλους και την αναγκαστική πολιτιστική αφομοίωση», γράφει ο Κ.Κ. «Μα η ιδιαιτερότητά της είναι πως όλα αυτά στην Ευρώπη αμφισβητήθηκαν και πολεμήθηκαν από τα μέσα». Αυτή την απλή αλήθεια κατανοούμε όσοι ζητούμε από τις κυβερνήσεις μας να σταθούν στο πλευρό της Ουκρανίας σήμερα.

Ο Κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick.

Όταν ο Βασιλείου στήριξε τον Κληρίδη

Την προσωπική υπέρβαση στήριξης του άλλοτε αντιπάλου του αναλύει στον γ' αυτοβιογραφικό τόμο του ο πρώην Πρόεδρος

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Η κίνηση του Γιώργου Βασιλείου να στηρίζει στις προεδρικές εκλογές του 1998 τον Γλαύκο Κληρίδη, τον άνθρωπο από τον οποίο έχασε τις εκλογές το 1993, αντί του υπουργού Εξωτερικών της διακυβέρνησής του Γιώργου Ιακώβου, είχε προκαλέσει τεράστιες συζητήσεις στην κυπριακή κοινωνία αλλά και σωρεία αντιδράσεων στους ΑΚΕΛ/ικούς κύκλους, καταγγέλλοντας τον πρώην Πρόεδρο της Δημοκρατίας για προδοσία. Ο Γιώργος Βασιλείου, στον τρίτο αυτοβιογραφικό του τόμο με τίτλο «Αγώνας ενάντια στην αδράνεια», εξιστορεί τα γεγονότα, από τη βραδιά της ήττας το 1993, τη δημιουργία του Κινήματος των Ενωμένων Δημοκρατών, τις προσπάθειες που κατέβαλε να διατηρηθεί ζωντανή η προοπτική επίλυσης του Κυπριακού κατά την πρώτη πενταετία διακυβέρνησής Γλαύκου Κληρίδη. Μελετά και την επανεκλογή του τελευταίου το 1998, αναλύοντας το προεκλογικό παιχνίδι, αποκαλύπτοντας το παρασκήνιο και εξηγώντας τη «δύσκολη» επιλογή του.

Το ΑΚΕΛ και η Τριμερής

Το 1997 οι διαβουλεύσεις για τις προεδρικές εκλογές είχαν αρχίσει πολύ νωρίς, με το ΑΚΕΛ να επιδιώκει συνεργασίες με τα άλλα κόμματα του λεγόμενου ενδιάμεσου χώρου. Τα δημοσιεύματα της εποχής έγραφαν πως οι επιλογές για το ΑΚΕΛ ήταν οι Γιώργος Βασιλείου και Βάσος Λυσσαρίδης σε μία προσπάθεια σύμπλευσης με την ΕΔΕΚ, καθώς και ο Γιώργος Ιακώβου ως μία υποψηφιότητα που θα έφερνε κοντά το ΔΗΚΟ. «Δημοσιεύματα που είχαν πηγές προφανώς το ΑΚΕΛ παρουσίαζαν το όνομά μου ως πιθανή επιλογή του ΑΚΕΛ για την προεδρία, εγώ όμως είχα την αίσθηση ότι ο Χριστόφιας είχε ήδη αποφασίσει Ιακώβου παρά την προσοποιητή προσέγγιση σε μας και στην ΕΔΕΚ, ακόμα και στο ΔΗΚΟ», γράφει ο Γιώργος Βασιλείου. Η ανάλυση του πρώην προέδρου ήταν πως με δεδομένο ότι το ΑΚΕΛ δεν θα διεκδικούσε αυτόνομα τις εκλογές φερόταν να επιδιώκει συμμαχία με ΕΔΕΚ και ΕΔΗ, αφήνοντας αφενός ανοικτό το ενδεχόμενο υποψηφιότητας Βασιλείου ή Λυσσαρίδη, διαρρέοντας αφετέρου πως δεν αποκλείει κομματικό ηγέτη ως υποψήφιο. Η εκτίμηση του Γιώργου Βασιλείου ήταν ότι στήριξη της υποψηφιότητάς του από το ΑΚΕΛ σε μία περίοδο εντατικών διεργασιών για συνολική διαπραγμάτευση στο Κυπριακό θα δημιουργούσε ισχυρή δυναμική. Αμφίβολοι, ωστόσο, οι προθέσεις του Δημήτρη Χριστόφια απέναντί του, καθώς όπως σημείωνε οι πραγματικές του προθέσεις απέναντι σε κεντροαριστερούς σχηματισμούς που κινούνταν στις παρυφές του ΑΚΕΛ ήταν εκθρικές.

Σε αυτό το πλαίσιο υπήρξαν συναντήσεις του Γιώργου Βασιλείου και με τον Δημήτρη Χριστόφια αλλά και με τον Ανδρέα Χρίστου (πρώην κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του ΑΚΕΛ), ο οποίος έβλεπε ζεστά την υποψηφιότητα Βασιλείου. Όπως αποκαλύπτει, σε συνάντηση που είχε με τον Δ. Χριστόφια, ο τελευταίος του είχε ξεκαθαρίσει πως δεν θα ήθελε να χάσει τις εκλογές και γι' αυτό τον λόγο θα κάνει κάθε τι το δυνατό για τη σύμπτυξη μετώπου. «Μου επανέλαβε ότι ήθελε να είμαι ο επόμενος Πρόεδρος, αλλά ανη-

«Με τον Κληρίδη όταν ήσουν εσύ Πρόεδρος» απάντησε ο Γλαύκος Κληρίδης στον Γιώργο Βασιλείου, όταν ο δεύτερος τον ρώτησε με ποιον Κληρίδη θα έχει να κάνει αν τελικώς συνεργαστούν.

συχούσε για ενδεχόμενη αντίδραση της ΕΔΕΚ». Ο Γ. Βασιλείου σύμφωνα με όσα καταγράφει είχε αναφέρει στον Δημήτρη Χριστόφια ότι ο Βάσος Λυσσαρίδης δεν θα μπορούσε να στηρίξει την υποψηφιότητα Ιακώβου «γιατί τον θεωρούσε καιροσκοπό, δεν είχε εμπιστοσύνη στην πολιτική του τάση και ότι μεταξύ των μελών και στελεχών της ΕΔΕΚ εγώ ήμουν πιο δημοφιλής παρά ο Ιακώβου». Όπως σημειώνει ο Γιώργος Βασιλείου, ο Δημήτρης Χριστόφιας είχε επανειλημμένα δηλώσει πως την τελική απόφαση θα τη λάμβανε η βάση του κόμματος στην οποία θα παρουσιάζονταν δύο ονόματα: του Βασιλείου και του Ιακώβου. Το ΑΚΕΛ πίεζε τους ΕΔΗ για απάντηση πριν τα τέλη Αυγούστου,

Το μέτωπο ΑΚΕΛ με Λυσσαρίδη και ΕΔΗ που κατέρρευσε απότομα, με τον Δημήτρη Χριστόφια να στηρίζει Ιακώβου.

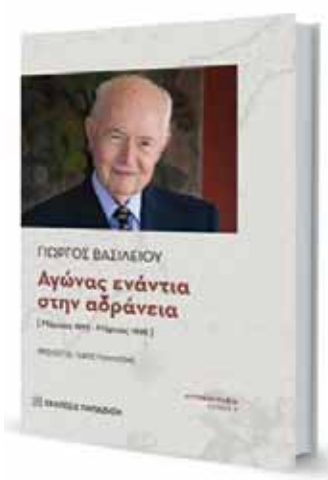
ωστόσο οι ΕΔΗ ήθελαν χρόνο με αποτέλεσμα το ΑΚΕΛ να ανακοινώσει τη διάλυση της Τριμερούς (ΑΚΕΛ - ΕΔΕΚ - ΕΔΗ) και να υποστηρίξει τον Ιακώβου. Σύμφωνα με την ανάλυση Βασιλείου, ο Δημήτρης Χριστόφιας είχε αποφασίσει προ πολλού ότι θα στηρίξει τον Γιώργο Ιακώβου, ενώ ο πρώην πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας ξεκαθάρισε πως λόγω της έλλειψης συνέπειάς του δεν μπορεί να τον στηρίξει, προετοιμάζοντας το έδαφος για το γεγονός ότι δεν θα τον στήριζε ούτε στον β' γύρο. «Ο Ιακώβου με την στάση του επιβεβαίωσε τις επιφυλάξεις μου και τους φόβους μου» αναφέρει για τη συνεργασία ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ γύρω από την υποψηφιότητα Ιακώβου ο Γιώργος Βασιλείου, σημειώνοντας ότι οι δηλώσεις Κυπριανού μετά την Κ.Ε. του ΔΗΚΟ στην οποία αποφασίστηκε η στήριξη Ιακώβου, λαμβάνοντας υπόψη τη συμφωνία που είχαν στο εθνικό «ήταν αρκούτως αποκαλυπτικές των απίστευτων συναλλαγών σε μια πολιτική συμπεριφορά άμετρου καιροσκοπισμού».

Πώς ναυάγησε η υποψηφιότητα Ηλιάδης

Ενδιαφέρουσα είναι η οπτική Βασιλείου για την υποψηφιότητα Μάριου Ηλιάδης η οποία συζητείτο το 1998, ως πιθανή για την στήριξη ΑΚΕΛ, ΕΔΕΚ, ΕΔΗ και οι λόγοι που τελικά δεν έγινε αποδεκτή. «Ο Μάριος Ηλιάδης που είχε διατελέσει υπουργός του Σπύρου Κυπριανού και τον τελευταίο καιρό ήταν μέλος της ΕΔΕΚ, εκ πρώτης όψεως φαινόταν ότι θα μπορούσε να ήταν ο κοινός υποψήφιος των τριών κομμάτων. Αλλά από τη μέρα που ακούστηκε το όνομά του, χωρίς να ανακοινωθεί επίσημα, ίσαμε το τέλος, ο Μάριος ήταν ανύπαρκτος. Δεν είχε βγει ξεκάθαρα να υποστηρίξει τις δικές του θέσεις και δεν είχε τη δυνατότητα ή την ικανότητα να πείσει ότι θα μπορούσε να ήταν ο Πρόεδρος που θα αντιμετώπιζε τα πολλά προβλήματα της Κύπρου», αναφέρει χαρακτηριστικά ο κ. Βασιλείου. Όπως σημειώνει, οι Μιχάλης Παπαπέτρου και Κώστας Θεμιστοκλέους είχαν αναλάβει να τον δουν για να διαπιστώσουν τις θέσεις του πάνω στο Κυπριακό. «Προς μεγάλη τους έκπληξη, στις κατ' ιδίαν συναντήσεις που είχαν, οι θέσεις του Μάριου ήταν ότι 'είναι νωρίς να μιλούμε για το Κυπριακό', για την οικονομία έλεγε ότι 'δεν ξέρουμε ακόμα τι θα γίνει', για τα κοινωνικά προβλήματα 'δεν ξέρουμε πώς θα μπορέσουμε να τα αντιμετωπίσουμε'. Με λίγα λόγια δεν είχε συγκροτημένη άποψη για τίποτα πράγμα που θα τον καθιστούσε πιθανότατα όργανο των κομμάτων από τα οποία προερχόταν, συγκεκριμένα του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ. Υπό το φως αυτών των δεδομένων ήταν πολύ δύσκολο να γίνει αποδεκτός από το Πολιτικό Συμβούλιο των ΕΔΗ», εξηγεί ο Γιώργος Βασιλείου.

Κακές σχέσεις ΑΚΕΛ-ΕΔΗ

Η αυτόνομη πορεία των ΕΔΗ και το 3% που έλαβε ο Γιώργος Βασιλείου οδήγησαν στις διεργασίες για τον β' γύρο, με εμφανείς τις διαρρηγμένες σχέσεις με το ΑΚΕΛ. Ο Γιώργος Βασιλείου στο βιβλίο

Ο τρίτος αυτοβιογραφικός τόμος του πρώην Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας με τον τίτλο «Αγώνας ενάντια στην αδράνεια» εξιστορεί την πενταετία, μετά την ήττα Βασιλείου, την εκλογή Κληρίδη και τις προεκτάσεις στο Κυπριακό.

του επιρρίπτει ευθύνη στο ΑΚΕΛ για το χαμηλό ποσοστό που έλαβε και αποκαλύπτει συζήτηση που είχε με τον Δημήτρη Χριστόφια, ο οποίος παραδέχεται πως αν ο Γιώργος Βασιλείου λάμβανε 6%, όπως έδειχναν οι δημοσκοπήσεις, τότε ο Ιακώβου θα λάμβανε 37%. «Αυτή και μόνο η απάντηση έδειξε πολύ καθαρά ότι πράγματι στις παραμονές των εκλογών έγινε συστηματική προσπάθεια να υποαπασχοληθεί ο μέγιστος δυνατό αριθμός εκλογέων από τους ΕΔΗ», αναφέρει στο βιβλίο του ο Γιώργος Βασιλείου. «Η όλη επιχειρηματολογία του Χριστόφια προς εμένα ήταν ανάλογη με αυτή του Δώνη Χριστοφίδη, ότι δε μπορούμε σε καμία περίπτωση να επιτρέψουμε στην ακροδεξιά να παραμείνει στην εξουσία και ταυτόχρονα να επαναλάβει ότι απόφαση δική μου υπέρ του Ιακώβου θα αναγκάσει και την ΕΔΕΚ να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση» αναφέρει ο κ. Βασιλείου, σημειώνοντας ότι «δεν φάνηκε ότι ανησυχούσαν ότι θα υποστήριζα Κληρίδη, αλλά θεω-

ρούσαν ως πολύ πιθανή την απόφαση για ψήφο κατά συνείδησης και ήθελαν πάση θυσία να αποφύγουν κάτι τέτοιο».

Στη συνάντηση που είχε ο Γιώργος Βασιλείου με τον Γιώργο Ιακώβου για στήριξη του πρώτου στον τελευταίο για τον β' γύρο, ο κ. Βασιλείου αναφέρει πως ο Ιακώβου πρότεινε συμμετοχή του και ουσιαστικό ρόλο στο Εθνικό Συμβούλιο, να είναι πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικής Πολιτικής και συντονιστής της Οικονομίας, Διαπραγματευτής με την Ε.Ε. και υπεύθυνος για την εναρμόνιση με το κεκτημένο, αποδοχή για συμμετοχή στις συνεδρίες του Υπουργικού Συμβουλίου.

Με ποιον Κληρίδη;

Την ίδια μέρα συνάντησε και τον Γλαύκο Κληρίδη για διαβουλεύσεις στο Προεδρικό. Στην πρώτη τους συνάντηση την επόμενη μέρα του β' γύρου, ενόσω ο Γλαύκος Κληρίδης διεκδικούσε στήριξη Βασιλείου, ο τελευταίος, σύμφωνα με την αυτοβιογραφία του, τον ρώτησε με ποιον Κληρίδη θα έχει να κάνει στο ενδεχόμενο συνεργασίας. «Με τον Κληρίδη που γνώρισα όταν ήμουν εγώ Πρόεδρος ή με τον Κληρίδη όταν ήταν εκείνος Πρόεδρος. Η απάντησή του ήταν 'με τον Κληρίδη όταν ήσουν εσύ Πρόεδρος'», αναφέρεται χαρακτηριστικά. Είχε μεσολαβήσει συνάντηση Βασιλείου με Κασουλίδη κατά την οποία ο τελευταίος βάσει και των όσων καταγράφει ο πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε προτείνει στον κ. Βασιλείου τη θέση υπουργού Συντονισμού και Οικονομικών. Ο Γιώργος Βασιλείου είχε εκφράσει την αντίθεσή του στην παραμονή Χριστόδουλου Χριστοδούλου στο υπουργείο Οικονομικών με τον Γλαύκο Κληρίδη να λέει πως ήταν «άκαμπος» στο ενδεχόμενο μετακίνησής του σε άλλο υπουργείο. «Ο Κούρος, ο οποίος μόλις είχε γυρίσει από την επίσκεψή του στον υπουργό Οικονομικών, τόνισε ότι δέχεται να παραχωρήσει το γρα-

φείο προγραμματισμού στη διαχείρισή μου ούτως ώστε να μην ανησυχώ για το θέμα του συντονισμού, αλλά δεν θα ήθελε να αλλάξει υπουργείο» σημειώνει ο Γιώργος Βασιλείου, προσθέτοντας πως ήταν έτοιμος να δεχτεί τη λύση με δεδομένο ότι θα είχε ο ίδιος την πλήρη ευθύνη της διαμόρφωσης της οικονομικής πολιτικής. «Του ξαναέθεσα το θέμα των υπουργείων και με διαβεβαίωσε ότι σε μερικούς μήνες θα δημιουργούσε ένα νέο τμήμα πολιτισμού και περιβάλλοντος του οποίου την προεδρία θα ανέθετε στην Ανδρούλα, αν το επιθυμούσε. Συμφωνήσαμε σε αυτό χωρίς να μπούμε σε περαιτέρω λεπτομέρειες και τον διαβεβαίωσα ότι πάω με στόχο να εξασφαλίσω την υποστήριξη προς την υποψηφιότητά του».

Την επόμενη μέρα της απόφασης των ΕΔΗ να στηρίξουν την υποψηφιότητα Γλαύκου Κληρίδη, ο Γιώργος Βασιλείου μετέβη στο Προεδρικό όπου και τον ενημέρωσε για το αποτέλεσμα. Σε δηλώσεις στα ΜΜΕ, ο Γλαύκος Κληρίδης είχε αποκαλύψει τους δύο ρόλους που ανέθετε στον κ. Βασιλείου, αυτόν του συμβούλου για την οικονομική πολιτική και του διαπραγματευτή για την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Ο Γιώργος Βασιλείου στις δηλώσεις του είχε αναφέρει πως «από τη στιγμή που παίρνουμε ανοικτά θέση υπέρ του κ. Κληρίδη ενισχύουμε αυτή την εικόνα ανάγκης Προέδρου όλων των Κυπρίων». Δεν παρέλειψε να χαρακτηρίσει δύσκολη την απόφαση για λόγους προσωπικούς όσο και ιστορικούς. «Η πολιτική της πρόταξης», όπως εξήγησε ο κ. Βασιλείου, «την οποία υποστήριζαν οι Κληρίδης και Κυπριανού ήταν λανθασμένη και ως αποτέλεσμα αυτής της γραμμής για μεγάλο διάστημα εγκαταλείφθηκαν οι συνομιλίες για το Κυπριακό. Η διαφορά είναι ότι ο Κληρίδης συνεδριοποίησε την ανάγκη για συνομιλίες, ενώ δυστυχώς ο κ. Κυπριανού επιμένει σε μια πολιτική με την οποία διαφωνώ».

ALPINE F1® TEAM RECOMMENDS CASTROL EDGE

IT'S MORE THAN JUST OIL.
IT'S LIQUID ENGINEERING.

Castrol
EDGE

KAPODISTRIAS
AUTOMOTIVE PARTS

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, T. 22348600

Castrol ALPINE F1 TEAM
OFFICIAL PARTNER

Fernando Alonso - Alpine F1® Team

Γερά νεύρα και πλέον στενά χρονοδιαγράμματα

Τα δύο πρόσωπα

Δύο είναι οι εκλεκτοί του ΑΚΕΛ και αυτοί περιορίζονται στους Αχιλλέα Δημητριάδη και Ανδρέα Μαυρογιάννη, με τον τελευταίο να αποτελεί την έκπληξη. Ήδη στο ΑΚΕΛ διαμορφώνονται οι δύο τάσεις, με κάποιους να μιλούν υπέρ του έμπειρου νομικού και άλλοι υπέρ του έμπειρου διπλωμάτη. Οι δύο άνδρες συναντήθηκαν την περασμένη Τετάρτη στο σπίτι της Πρέσβειρας της Ολλανδίας, ωστόσο η στήλη δεν γνωρίζει αν συζητήσαν καθόλου το κρίσιμο αυτό ζήτημα. Το σίγουρο είναι πως ο Ανδρέας Μαυρογιάννης είχε έναν αέρα αισιοδοξίας στο περπάτημά του, αλλά και στις συζητήσεις του με τους παρευρισκόμενους. Τα μακρά βεβαίως κοντά έγιναν, με τις τελικές αποφάσεις να λαμβάνονται τη βδομάδα που μπαίνει. Δεν αποκλείεται τα δύο αυτά ονόματα να μείνουν μέχρι τέλους στο τραπέζι για να αποφασίσει η Κεντρική Επιτροπή του κόμματος.

• • • • •

Το σινιάλο της Ερατώ

Το τελευταίο της χαρτί φαίνεται πως παίζει η Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή ούτως ώστε να αποτελέσει την επιλογή του ΑΚΕΛ για τις προεδρικές εκλογές του 2023. Μετά την έντονη αντίδρασή της για την παραιτηση Ανδρέα Μαυρογιάννη, στον οποίο επέρριψε ευθύνες για το αποτέλεσμα, μετά το γεγονός ότι εξέφρασε την ετοιμότητά της σε στελέχη του ΑΚΕΛ να κατέλθει ως υποψήφια του κόμματος, αφού το ΔΗΚΟ την απέρριψε, ανέλαβε δραστικά μέτρα. Αίσθηση προκάλεσε για παράδειγμα η συνέντευξή της στο ραδιόφωνο του «Πολίτη» και στην Κατερίνα Ηλιάδη. Όπως είπε, έχει επικοινωνία με το ΑΚΕΛ και συνέστησε υπομονή όταν αναφέρθηκε πως τα δύο ονόματα που παίζουν είναι αυτό του Ανδρέα Μαυρογιάννη και του Αχιλλέα Δημητριάδη. Προφανώς η κα Μαρκουλλή γνωρίζει κάτι περισσότερο από τους υπόλοιπους. Ή ίσως επικειρεί να προκατάλαβει καταστάσεις. Και λέμε να προκατάλαβει καταστάσεις καθώς όταν αναφέρθηκε πως το πρωτεύον είναι η εκλεξιμότητα, η ίδια ανέφερε πως οι δημοσκοπήσεις δεν τη δείχνουν χαμηλά, αναφερόμενη και σε δημοσκόπηση του «Φιλελευθέρου» που την έδειξε να κατατάσσεται πέμπτη. Με ενδιαφέρον πάντως παρακολούθησαμε τον «τυφώνα Ειρήνη» όπως παρουσιαζόταν σε άλλη δημοσκόπηση που διέρρευσε προ μηνών (για λογαριασμό αγνώστου) να λαμβάνει 2% αυτή τη φορά.

• • • • •

Περί δεοντολογίας

Και επειδή μιλούμε για δημοσκοπήσεις ίσως να είναι καιρός να παρέμβει η επιτροπή δημοσιογραφικής δεοντολογίας σε όλο αυτό που βλέπουμε να εκτυλίσσεται με τις δημοσκοπήσεις που βολικά διανέμονται. Βάσει νομοθεσίας, οι δημοσκοπή-

Ο Νίκος Αναστασιάδης έχει κάθε λόγο να χαμογελά, καθώς όπως εξελίσσεται ο προεκλογικός, η κριτική στη διαχείριση του Κυπριακού επί διακυβέρνησής του θα είναι μηδενική.

σεις που δημοσιοποιούνται πρέπει παράλληλα να παρουσιάζουν την ταυτότητά τους. Πότε δηλαδή διενεργήθηκε, τον αριθμό του δείγματος, η εταιρεία που ανέλαβε τη δημοσκόπηση και σίγουρα ποιος πλήρωσε για τη δημοσκόπηση. Ό,τι άλλο παρουσιάζεται χωρίς τα παραπάνω, ενέχει τον κίνδυνο σκοπιμοτήτων στα οποία δεν πρέπει να λαμβάνουν μέρος τα ΜΜΕ. Γιατί με αυτό τον τρόπο ακριβώς πλύσσεται η αξιοπιστία τους.

• • • • •

Οι εναλλακτικές

Πάντως, οι δημοσκοπήσεις που βλέπουν το φως της δημοσιότητας (έτσι και αγνώστου πατρός) και παρουσιάζουν καθίζηση στην υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου, τέσσερις μήνες μετά την εξαγγελία του, τη στιγμή που ο Νίκος Χριστοδουλίδης εν κρυπτώ διατηρεί υψηλά ποσοστά, έχουν ταρακουνήσει την Πινδάρου. Ήδη στο παρασκήνιο άρχισαν να συζητούνται εναλλα-

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Η Αστυνομία Κύπρου η οποία ξέρει να βγάζει τον Αϊαντα βόλτα και να τραυματίζει πολίτες που διαμαρτύρονται ειρηνικά, αλλά δεν μπορεί να τα βγάλει πέρα κάθε Πάσχα με τις κροτίδες και τις λαμπρατζιές, με αποτέλεσμα να ακούμε για ακρωτηριασμούς, αλλά και για σκύλους που υποφέρουν, ενίοτε και χάνονται.

κτικές, με τις γυναικείες προσωπικότητες του ΔΗΣΥ να βρίσκονται σε πρώτο πλάνο, όπως είναι η Αννίτα Δημητρίου, η Ζέτα Αιμιλιανίδου, ακόμα και η Νατάσα Πηλείδου. Στο παρασκήνιο, καθώς ο Αβέρωφ Νεοφύτου ξεκαθαρίζει παντού πως είναι έτοιμος για τα δύσκολα και θα δώσει αυτή την κρίσιμη μάχη μέχρι τέλους.

• • • • •

Σνομπάρεϊ ή δεν ξέρει;

Βεβαίως, εν κρυπτώ δεν λειτουργεί μόνο ο Νίκος Χριστοδουλίδης αλλά και υπουργοί. Ο λόγος για τη Νατάσα Πηλείδου. Δεν λέμε, εκτιμάται το γεγονός ότι σε αντίθεση με τον προκάτοχό της, δεν παίρνει τη γλώσσα της περίπατο, όμως η επιμονή άρνησής της σε live συνεντεύξεις και η εν γένει επιφύλαξή της να τοποθετείται δημοσίως για τα ενεργειακά εγείρει ερωτήματα. Ερωτήματα, κατά πόσο σνομπάρεϊ απλώς τα ΜΜΕ, ή δεν έχει καλή γνώση του αντικείμενου. Και το λέμε αυτό με δεδομέ-

νο ότι τα ενεργειακά είναι το κύριο ζήτημα που απασχολεί πλέον τη διεθνή κοινότητα, αλλά η δική μας υπουργός δεν έχει χρόνο να τοποθετηθεί εν' αυτού και αν μη τι άλλο να διασκεδάσει τις ανησυχίες.

• • • • •

Στο κόκκινο

Το είχαμε ψυλλιαστεί πως ο υφυπουργός Καινοτομίας Κυριάκος Κόκκινος δεν θα μας έκανε να πλήξουμε κατά την παρουσία του στο Υπουργικό Συμβούλιο. Ιδιαίτερα μετά τις μεγάλες επιτυχίες στην πύλη εμβολιασμού. Το νέο του κατόρθωμα ήταν η αναφορά του πως η Εσθονία μπορεί να μάθει πράγματα από την Κύπρο κυρίως σε θέματα διαχείρισης στο Κτηματολόγιο και την Πολεοδομία. Είχε άραγε ποτέ ο κ. Κόκκινος επαφή με το Κτηματολόγιο στην Κύπρο ή γενικότερα επαφή με την κυπριακή πραγματικότητα;

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΙΧΑΗΛ ΛΥΧΟΥΝΑ**

Τι σημαίνουν τα ισόβια στον Οσμάν Καβαλά

Όταν η Ελλάδα την περίοδο της χούντας βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα στο Συμβούλιο της Ευρώπης για παραβιάσεις της ΕΣΔΑ, η δραστηριοποίηση μελών του Συμβουλίου είχε προφανή σκοπό την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα και τον διασυρμό του στρατιωτικού καθεστώτος διεθνώς. Δεν θα μπορούσαν όμως να διανοηθούν πως μια κυβέρνηση ή το ορθότερο ένα καθεστώς που δεν σέβεται τη νομική τάξη στο εσωτερικό και δεν αισθάνεται δεσμευόμενο από τις διεθνείς συμβάσεις που έχει υπογράψει η χώρα, όπως έχει την τάση να καταπατά τα δικαιώματα των πολιτών του, έτσι αψηφά και τη διεθνή έννομη τάξη. Στην περίπτωση της Ελλάδας αυτή η συμπεριφορά δεν άργησε να εξαχθεί. Η δικτατορία προσπάθησε να εισπληρώσει στην Κύπρο και τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Όταν ο Πούτιν έστεινε δίκες-παρωδίες για πολιτικούς του αντιπάλους όπως ο Ναβάλνι, υπήρχε καμιά αμφιβολία πως έχοντας εθιστεί στην άκρατη εξουσία δεν θα την επέβαλλε και στον γύρω κόσμο; Η συμπεριφορά του ηγέτη της Τουρκίας τα τελευταία χρόνια δεν απέχει πολύ. Η απόλεια κάθε αίσθησης ελέγχου και αντίστασης στο εσωτερικό, αλλά και οι χλιαρές αντιδράσεις από το εξωτερικό, έχουν

Η πρόσφατη καταδίκη σε ισόβια του Οσμάν Καβαλά, μια απόφαση προφανώς υπαγορευμένη και κατευθυνόμενη, δεν αφορά ούτε το θύμα της δικαστικής δολοφονίας ούτε είναι και εσωτερική υπόθεση της Τουρκίας.

επιτρέψει την αλλοπρόσαλλη πολιτική στη διεθνή σκηνή και την έλλειψη σεβασμού σε συμφωνίες και συμβαχίες, όπως και την προίονα καταπιεστική πολιτική στο εσωτερικό.

Η πρόσφατη καταδίκη σε ισόβια του Οσμάν Καβαλά, μια απόφαση προφανώς υπαγορευμένη και κατευθυνόμενη, δεν αφορά ούτε το θύμα της δικαστικής δολοφονίας ούτε είναι και εσωτερική υπόθεση της Τουρκίας. Η ηγεσία της γειτονικής χώρας και προσωπικά ο πρόεδρος της δείχνουν ξεκάθαρα πως δεν έχουν κανέναν φραγμό. Οποιος αψηφά την πραγματικότητα και τις αποδείξεις μιας ακροαματικής διαδικασίας, είναι έτοιμος να αποπειραθεί να επιβάλει τις απόψεις του και στους γείτονες και στη διεθνή σκηνή. Οι πρόσφατοι εξ ανά-

Ο Οσμάν Καβαλά. Πριν η Τουρκία αρχίσει την εξαγωγή των καταπιεστικών πρακτικών της, πρέπει να της γίνει ξεκάθαρα πως αυτό δεν μπορεί να γίνει ανεκτό.

κνης ελιγμοί στο διεθνές πεδίο έκαναν και πάλι τους πρόθυμους υποστηρικτές της Τουρκίας να ψελλίσουν λόγια υποστήριξης για τον πρόεδρο Ερντογάν και να παρασυρθούν στην ψευδαισθηση της επιστροφής της χώρας στον κοινό του της διεθνούς κοινότητας. Η

καταδίκη του Οσμάν Καβαλά αποκάλυψε τη φενάκη. Το μήνυμα είναι σαφές στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Είμαι απόλυτος κυρίαρχος και ως τέτοιος μάλιστα ομιλώ με τους ομοίους μου, δηλαδή με τον κ. Πούτιν. Ολοι θυμόμαστε πως αυτοί ήταν και οι ισχυρισμοί του κ.

Τραμπ.

Η στάση ωστόσο της διεθνούς κοινότητας και κυρίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν μπορεί να είναι άλλη παρά η δυναμική παρέμβαση σε κάθε επίπεδο. Ολοι θέλουμε και πρώτη η Ελλάδα μια Τουρκία ειρηνική και συνεργάσιμη, μια χώρα

ζωντανή και παραγωγική, συντελεστή σταθερότητας και ευμερίας στην περιοχή και στην ήπειρο. Η Τουρκία του κ. Ερντογάν δεν είναι αυτό! Πριν αρχίσει την εξαγωγή των καταπιεστικών της πρακτικών πρέπει να της γίνει ξεκάθαρα πως αυτό δεν μπορεί να γίνει ανεκτό. Οχι μόνο για τον Οσμάν που ονειρεύεται μια πολύχρωμη και ανοιχτή Τουρκία, αλλά για την ειρήνη στην περιοχή.

Οι τελευταίες μέρες του Χαμιδικού καθεστώτος στην οθωμανική ιστορία χαρακτηρίζονταν από την παραζάλη εξουσίας, τη μανία καταδιώξεως (και με τις δύο έννοιες) του αυταρχικού ηγέτη και την προσπάθεια σύνθλιψης κάθε διαφορετικής φωνής. Ίσως να είναι εντέλει φυσιολογική εξέλιξη τόσο για τον Ερντογάν, όσο και για τον Πούτιν. Είναι κρίμα για τη μεγάλη χώρα που μόλις πριν από λίγα χρόνια ήταν πηγή αισιοδοξίας για την ανάδυση μιας σύγχρονης, ανοιχτής και δημιουργικής μουσουλμανικής κοινωνίας στην Ανατολική Μεσόγειο, να οδηγείται στις χειρότερες στιγμές της πρόσφατης ιστορίας της παρά τον δημοκρατικό μανδύα. Τα ισόβια δεν είναι ποινή για τον Οσμάν Καβαλά, φυλακίζουν το μέλλον της Τουρκίας και απειλούν τη διεθνή κοινότητα.

Ο Μιχάλης Λυκούνας είναι αρχαιολόγος.

Το κρίσιμο καθήκον

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Αντιμετωπίσαμε μια πανδημία με όλες τις βίαιες ανατροπές που αυτή επέφερε στην καθημερινότητά μας. Τώρα αντιμετωπίζουμε, έστω και από μακριά, έναν πόλεμο του οποίου η έκβαση είναι επικίνδυνα απρόβλεπτη. Οι οικονομικές του επιπτώσεις αρχίζουν ήδη να γίνονται αισθητές και το μέλλον διαγράφεται ήδη ζοφερό. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά η Τουρκία αναβαθμίζει τον ρόλο της, στοχεύοντας να αποτελέσει τον ρυθμιστή της περιοχής κάτω από την εξίσου επικίνδυνη μεγαλομανία του Ερντογάν. Και εμείς τι κάνουμε; Προετοιμαζόμαστε για τις επικείμενες προεδρικές εκλογές, παρακολουθώντας τις θλιβερές προσπάθειες των κομματαρχών να χτίσουν ευκαιριακές συμμάχies προκειμένου να κατακτήσουν την εξουσία λες και ό,τι έχουμε ζήσει δεν τους έχει μετατοπίσει ή έστω προβληματίσει στο ελάχιστο. Μα είναι δυνατόν; Και όμως είναι. Η αντιπολίτευση αδυνατεί να αρθρώσει έναν λόγο που να ανταποκρίνεται στο σήμερα, η δε κυβέρνηση παράταξη, αφού έχει σύρει τη χώρα σε μια πρόωρη προεκλογική παράνοια μόνο και μόνο για να «εξοντώσει» το ενδεχόμενο της υποψηφιότητας του κ. Χριστοδουλίδη, προσπαθεί τώρα να διασώσει τα ποσοστά της εις βάρος του ίδιου του τύπου. Ο κόσμος συνεχίζει να απαξιώνει τα κόμματα και να ψάχνει απεγνωσμένα για το πρόσωπο που θα φέρει μια ουσιαστική αλλαγή και την ίδια ώρα παρακολουθεί με τρόμο την ίδια πολιτική ανεπάρκεια να πλάσθεται ως πρόταση αναδιάρθρωσης. Και όσο περνούν οι μέρες, με τα νέα δεδομένα να εντείνουν την ανασφάλεια για το τι μέλλει γενέσθαι η αντιπολίτευση μοιάζει ακόμα πιο αναξίοπιστη, αφού το μόνο που καταφέρνει να παρουσιάσει ως περιεχόμενο της αλλαγής που υποσχετεί είναι την επιθυμία της να εκδιώξει την παρούσα κυβέρνηση χωρίς να είναι σε θέση να πει ούτε τι θα γίνει όταν αυτή φύγει, ούτε με ποιους θα εφαρμόσει την αλλαγή. Και δυστυχώς οι προβλέψεις είναι ότι αυτή η γελοιότητα που παρουσιάζεται ως «νέος» πολιτικός λόγος, θα πάρει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις, όταν οι κομματάρχες, αντίλαμβανόμενοι πως δεν καταφέρνουν να συσπειρώσουν τους οπαδούς τους, θα ανασήκουν από τα ντουλάπια τα γνωστά διχαστικά αφηγήματα προκειμένου να πυροδοτήσουν όλα εκείνα από τα οποία οφείλαμε, εν όψει της κρίσιμης εποχής που διανύουμε, να απομακρυνθούμε συνειδητά. Ανήμποροι όμως να συνμιλήσουν με το σήμερα και ανίκανοι να διαχειριστούν την απαξίωσή μας προς αυτούς, θα επιδιώξουν να μας διχάσουν ξανά, θέτοντας το συμπρόβλημα της χώρας σε δεύτερη μοίρα προκειμένου να εξυπηρετήσουν το συμφέρον τους, το οποίο υπαγορεύει τη συντήρηση των διχαστικών αφηγημάτων ως τη μόνη «αποτελεσματική» μέθοδο «μαντρώματος των αρνιών». Σωστά υπογράμμισε ο κ. Κατσουρίδης σε συνέντευξή του στον «Φιλελεύθερο»: «Αυτό το οποίο γίνεται είναι ανορθόδοξο. Μια ατέλειωτη ονοματολογία, διαβουλεύσεις μεταξύ των κομμάτων για εξεύρεση κοινού υποψηφίου και καμιά διαβούλευση για να διαφανεί αν υπάρχει κοινός στόχος». Και όλα αυτά την ώρα που γύρω μας ανατρέπεται το σύμπαν, με ένα πόλεμο που μαίνεται και με μια πανδημία που έγινε πλέον η νέα συνθήκη ζωής. Αντιλαμβάνεστε, λοιπόν, πως σε όποιον έχει συνείδηση της μεγάλης εικόνας, μόνο γελοίοι μπορούν να του φανούν οι κύριοι πρωταγωνιστές της πολιτικής σκηνής, όταν επιχειρούν να υπερασπιστούν την αλλαγή χωρίς καν να έχουν αλλάξει οι ίδιοι μεθόδους και μυαλά. Όποιοι λοιπόν έχει συνείδηση της μεγάλης εικόνας μόνο μία πρόταση δύναται να αναγνωρίσει ως ουσιαστική πρόταση αλλαγής: την υπέρβαση που αναγνωρίζει την επιτακτική ανάγκη για κυβέρνηση ευρείας αποδοχής. Μια κυβέρνηση στην οποία να μετέχουν οι ικανότεροι από όλους τους χώρους, αυτοί δηλαδή που διαθέτουν ένα άλλο ήθος, ένα άλλο λεξιλόγιο και σαφώς λιγότερους λεκέδες στο μπράβο. Και μόνο αυτός ο οποίος είναι διατεθειμένος να κάνει αυτή την υπέρβαση μπορεί να πείσει τον σκεπτιζόμενο πολίτη πως αντιλαμβάνεται ποιο είναι το καθήκον του απέναντι στη χώρα. Οτιδήποτε λιγότερο συντηρεί τις παθογένειες του συστήματος και επιτρέπει στους κομματάρχες να συνεχίσουν αμέριμνοι να παίζουν τα ίδια «βρώμικα» παιχνίδια εις βάρος και της νομιμοσύνης μας και των βιωμάτων μας.

elenixenou11@gmail.com

Μια γυναίκα κλαίει καθώς οι σειρήνες ήχησαν στη χώρα για δύο λεπτά στη μνήμη των Εβραίων που σκοτώθηκαν στο Ολοκαύτωμα κατά την Ημέρα Μνήμης του Ολοκαυτώματος, στην Ιερουσαλήμ.

Ο εκφυλισμός

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν τον Ιούνιο του 2019, ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Άντρος Κυπριανού διαμίνυε πως προτεραιότητα για το κόμμα ήταν να φύγει από την εξουσία ο Νίκος Αναστασιάδης, ο στενός περίγυρος του Προέδρου τον κατάγγελλε για άκρατο λαϊκισμό και στείρα αντιπολίτευση. Κάποιοι στο παρασκήνιο διερρωτούνταν ποιος το πνεύμα κατέλαβε το σώμα του Άντρου Κυπριανού και κατά πόσο μπορούσε να εφαρμοστεί δεδομένου ότι η εντολή Αναστασιάδη ήταν ακόμη νωπή. Άλλοι βεβαίως ερμήνευαν τις δηλώσεις Κυπριανού ως την απαρχή για μία καθώς πρέπει αντιπολίτευση από πλευράς ΑΚΕΛ. Μιας ουσιαστικής αντιπολίτευσης δεδομένου ότι μέχρι το 2017 το κόμμα της Αριστεράς στήριζε τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων και εμπέδως τις κινήσεις Νίκου Αναστασιάδη στο Κυπριακό. Ουσιαστική αντιπολίτευση όμως και γιατί ο Άντρος Κυπριανού δεσμευόταν πως οι προεδρικές εκλογές θα απασχολούσαν τα αρμόδια όργανα του κόμματος πολύ πιο νωρίς από τις προηγούμενες προεδρικές εκλογές. Και δεν έβαζε τυχαία στενότερο χρονοδιάγραμμα, καθώς τα όσα διαδραματίστηκαν το 2017 κατά την επιλογή υποψηφίου για τις προεδρικές εκλογές του 2018 είχαν πλῆξει τη σοβαρότητα του κόμματος. Μόνο η κλωμή εικόνας του Άντρου Κυπριανού, όταν ανακινώανε τελικώς το ναυάγιο με τον υποψήφιο του κόμματος Μάικ Σπανό, ήταν αρκετή για να καταδείξει τη δυσκολία στην οποία βρέθηκε και ο ίδιος αλλά και το ΑΚΕΛ. Λίγο το ότι έψαχναν αγωνιώδως ένα πρόσωπο που θα διέλυε την τότε επικρατούσα άποψη που ήθελε το κόμμα να μην μπορεί να κυβερνήσει, λίγο το ότι ο κ. Σπανός μπορούσε να διασκεδάσει ως επιχειρηματίας τις ανησυχίες των οικονομικών συμπεροφόντων και να κερδίσει ψηφοφόρους από άλλες δεξαμενές, ήταν αρκετό για να κλείσει στο πόδι η συνεργασία. Χρειάστηκε να περάσουν λίγες μέρες για να διαπιστωθεί το χάσμα στις θέσεις των δύο πλευρών και να ανακινωθεί συνοπτικά το διαζύγιο, επαναφέροντας στο προσκήνιο τον πρόθυμο Σταύρο Μαλά. Όμως ένα χρόνο μετά τις εκλογές, είπαν πως αυτή τη φορά θα γίνει σωστή προετοιμασία. Και ο Άντρος Κυπριανού παραδεχόταν πως η ΑΚΕΛική βάση πιέζε για συνεργασίες με πολιτικές δυνάμεις που θα οδηγούσαν σε απομάκρυνση του Νίκου Αναστασιάδη και του ΔΗΣΥ από την εξουσία. Το φιάσκο που εξελίχθηκε βεβαίως στο πρώτο εγχείρημα συνεργασίας ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ κατά την ψηφοφορία για εκλογή προέδρου της Βουλής ήταν ενδεικτικό

των προτεραιοτήτων που έθετε ο καθένας. Όχι μόνο δεν συνεργάστηκαν, διεκδικώντας ο καθένας ξεχωριστά την Προεδρία της Βουλής, αλλά και γιατί κατάφεραν να χαρίσουν απλόχερα στον ΔΗΣΥ –που κατά τα άλλα ήθελαν να διώξουν από την εξουσία– και τον έλεγχο της νομοθετικής εξουσίας! Και ο Στέφανος Στεφάνου ασφαλώς, όταν ανέλαβε την ηγεσία, ήταν εξ εκείνων που διεκδικούσαν σκληρότερη αντιπολίτευση, συνεργασία με άλλα κόμματα και κυρίως αλλαγή διακυβέρνησης. Το πώς λοιπόν από τη σκληρή προετοιμασία για αλλαγή φτάσαμε στο φιάσκο όσων εκτυλίχθηκαν το τελευταίο τρίμηνο, θα πρέπει να μελετηθεί από ειδικούς. Ένας εκφυλισμός της διαδικασίας. Για την οποία διαδικασία ανέβηλαν τις δημοτικές εκλογές έτσι; Από τα ονόματα που μπήκαν και βγήκαν μέχρι και τον τακτικισμό του ΔΗΚΟ, που επέμενε μέχρι τέλους στο όνομά του και κατέδειξε πως δεν υπήρχαν σοβαρές προθέσεις για συνεργασία. Εκφυλισμός και για την απόγνωση που καταγράφκε στο ΑΚΕΛ, αν λάβουμε υπόψη την περίπτωση Πλατή. Πώς ένα κόμμα που κατηγορείται ότι δεν μπορεί να κυβερνήσει βάζει στο τραπέζι μία από τις πιο αμφιλεγόμενες προσωπικότητες του 2013; Ένα πρόσωπο που όταν η κυπριακή οικονομία καταστρεφόταν ο ίδιος καταβέβαζε ευφάνταστες ιδέες; Όταν τελειώσει λοιπόν όλο αυτό, ίσως κάποιοι στο ΑΚΕΛ να πρέπει να εξηγήσουν πώς ένα ιστορικό κόμμα έμεινε χωρίς εφεδρείες. Ψάχνοντας την τελευταία στιγμή δεξιά και αριστερά για δανεικούς υποψηφίους. Ιδιαίτερα μετά από μία τέτοια διακυβέρνηση, όπως την υφιστάμενη. Γι' αυτό τον λόγο θα παρακολουθήσουμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα όσα θα εκτυλικθούν το επόμενο διάστημα. Από τους τελικούς υποψηφίους μέχρι και την επιχειρηματολογία τήρηξ τους από τα κόμματα. Όπως με ενδιαφέρον θα παρακολουθήσουμε τον Νίκο Αναστασιάδη, ο οποίος όπως έλεγαν ευθύνεται για την κατάρρευση του Κυπριακού, για την κακή εικόνα της Κύπρου διεθνώς, ο Νίκος Αναστασιάδης, ο ηγέτης της «πιο διεφθαρμένης κυβέρνησης» από τον οποίο θα πρέπει να απαλλαγούμε με μένι πλήρως στο απυρόβλητο κατά τη διάρκεια του προεκλογικού και να παρακολουθεί με ικανοποίηση τουλάχιστον δύο στενούς του συνεργάτες να διεκδικούν το ύπατο αξίωμα και να υπερασπίζονται με σθένος την παρακαταθήκη του. Αυτήν την παρακαταθήκη από την οποία η αντιπολίτευση κατά τα άλλα μας υποσχόταν ότι θα προνοούσε νωρίς για να απαλλαγούμε.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ο πολιτισμός σε καλά χέρια

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Τον Γιάννη Τουμαζή μπορεί κάποιος να τον συμπαθεί ή να τον αντιπαθεί. Δικαιούται επίσης να τον κρίνει για το έργο του, τόσο στο Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας όσο και στον ΘΟΚ. Αυτό που δεν νομιμοποιείται να κάνει είναι να τον χαρακτηρίσει άσχετο με τον πολιτισμό. Ξεκινάω απ' αυτό, γιατί προσωπικά δεν θεωρούσα διόλου αυτονόητη την επιλογή ενός ανθρώπου ο οποίος διαθέτει τη γνώση και την εμπειρία για να διαχειριστεί ένα τόσο ευαίσθητο χαρτοφυλάκιο. Δεν πρόκειται για καχυποψία ή για αντιπολιτευτική διάθεση. Η ίδια ζωή άλλωστε μας έχει αποδείξει ότι για χάρη της κομματικής επετηρίδας βρέθηκαν οι λάθος άνθρωποι στις λάθος θέσεις, με καταστροφικά για τον τόπο αποτελέσματα. Ο Γιάννης Τουμαζής αποτελεί ορθή επιλογή για τη θέση του πρώτου υφυπουργού Πολιτισμού κι αυτό πρέπει να πιστωθεί στον Νίκο Αναστασιάδη. Αν κρίνουμε δε από τις πρώτες αντιδράσεις, ο διορισμός του είναι και στη σωστή πολιτική κατεύθυνση. Διδακτικό παράδειγμα: Το απαξιωτικό σχόλιο του Ανδρέα Θεμιστοκλέους με τα κυδαία υπονοούμενα αποτελεί παράσχημο στο πέτο για όποιον τοποθετεί εαυτόν απέναντι στον σκοταδισμό και τη μισαλλοδοξία. Όσο για το ΔΗΚΟ, το οποίο ξεθάψε τους ολοφυρμούς για την παράσταση της «Αντιγόνης» στην αρχαία Σαλαμίνα, μας θυμισε ότι μουκλιασμένα μυαλά μπορεί να διαθέτουν και νέοι άνθρωποι κι ως κόπονται για την ανανέωση. Με τούτα και με κείνα, αφήνοντας στην άκρη τα όποια προσωπικά μας αισθήματα και πολιτικά μας πιστεύω, θα πρέπει να έχουμε τη γενναιότητα να παραδεχτούμε ότι ο πολιτισμός κατέληξε ευτυχώς σε καλά χέρια. Επί της ουσίας, τώρα, ένα ερώτημα που θέτουν πολλοί είναι τι θα προλάβει να κάνει ο Τουμαζής στη διάρκεια της επτάμηνης θητείας του. Κατά την άποψή μου μπορεί να κάνει πολλά, ακόμα κι αν δεν καταφέρει να δώσει απτά δείγματα πολιτιστικής παραγωγής. Το μεγάλο στοίχημα για τον νέο υφυπουργό είναι να διαμορφώσει την ατζέντα. Να μιλήσει με τους εμπλεκόμενους και να εκπονήσει μια εθνική στρατηγική που θα επιτρέψει στον πολιτισμό να ανθίσει. Δεν αναφέρομαι μόνο στα έργα υποδομής, αλλά και στις δομικές αλλαγές. Στους πυλώνες της πολιτιστικής δημιουργίας, όπου οι δράσεις δεν θα γίνονται «καθηκόντως» αλλά επειδή το κράτος αληθινά γνοιάζεται. Τα πράγματα σήμερα είναι αποκαρδιωτικά κι όχι μόνο με τη στενή «συντεχνιακή» έννοια. Ναι, ένα μεγάλο θέμα είναι η κατοχύρωση των καλλιτεχνών ώστε να μην αντιμετωπίζονται από το κράτος ως χομπίστες ή πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Ένα εξίσου μεγάλο θέμα όμως είναι το πώς αξιοποιούνται οι δημιουργικές δυνάμεις του τόπου. Και για να μη θεωρητικολογούμε ας πάρουμε το παράδειγμα των εκαστικών, έναν χώρο που ο νέος υφυπουργός γνωρίζει καλά. Τι είναι πιο σκανδαλώδες αλήθεια; Ότι δεν εκπροσωπήθηκε φέτος η χώρα μας στην Μπιενάλε της Βενετίας ή ο τρόπος που λειτουργεί το σύστημα για την προώθηση συγκεκριμένων καλλιτεχνών; Το έχουμε πει και με άλλες αφορμές: ο τόπος μας είναι μικρός και γνωρίζομαστε. Οι ευνοούμενοι του καλλιτεχνικού κατεστημένου έχουν ονοματεπώνυμα. Τη δε ιστορία, δυστυχώς, γράφουν οι παρές. Αυτό το απόστημα καλείται να σπάσει ο Τουμαζής. Δημιουργώντας ένα υγιές περιβάλλον χωρίς καπετανάτα και στερεότυπα. Ο πολιτισμός βεβαίως εκτός από γνώση προϋποθέτει και άποψη. Γι' αυτό και είμαι ο τελευταίος που θα υποστηρίξει ότι όλοι οι καλοί (και οι μέτριοι και οι κακοί) χωράνε. Άποψη όμως δεν σημαίνει στεγανά στη δημιουργία. Το ζητούμενο για τον νέο επικεφαλής του υφυπουργείου Πολιτισμού είναι να δημιουργήσει τις συνθήκες ώστε να φυσήξει φρέσκος αέρας χωρίς προαποκλεισμούς. Αναμένουμε λοιπόν πολλά. Ο Γιάννης Τουμαζής θα έχει φυσικά την πίστωση χρόνου που χρειάζεται, αλλά την ίδια ώρα θα βρίσκεται διαρκώς στο μικροσκόπιο όσων ενδιαφέρονται να γυρίσει ο τόπος πολιτιστική σελίδα.

stavros.christodoulou@gmail.com

Οι περίεργες μεταστροφές του Προέδρου Αναστασιάδη

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Όταν ένας ηγέτης κράτους αλλάζει γνώμη ξανά και ξανά, μέσα σε ελάχιστες μέρες, κάνοντας στροφές 180 μοιρών, για ένα ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας, τότε δεν μπορεί παρά να προκαλούνται εύλογοι συνειρμοί για τους λόγους που τον οδήγησαν ή τον ανάγκασαν να ανατρέψει ο ίδιος το πλαίσιο τις πολιτικές που υποτίθεται ότι ακολουθεί και να αυτοακυρωθεί με συνοπτικές διαδικασίες. Έτσι, και στην περίπτωση του Προέδρου Αναστασιάδη, δεν μπορεί παρά να προκαλούνται εύλογα ερωτηματικά για τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, τα οποία αρχικά ήθελε να προτείνει. Στη συνέχεια έκανε δεύτερες σκέψεις, αλλάζοντας γνώμη. Και εν τέλει «τρίτες σκέψεις»... έχοντας ήδη ετοιμάσει προσέχδιο επιστολής. Τα πράγματα περιπλέκονται ακόμη περισσότερο, αν αναλογιστούμε ότι ο αποδέκτης της επιστολής, ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ, έχει ήδη απορρίψει τα ΜΟΕ του Προέδρου Αναστασιάδη, πριν

και λάβει επιστολή, ζητώντας από την ελληνοκυπριακή πλευρά, ως προϋπόθεση, την εξασφάλιση «κυριαρχικής ισότητας», δηλαδή την αναγνώριση του παράνομου κατοχικού μορφώματος, ήτοι του ψευδοκράτους. Στην εξίσωση της περίεργης συμπεριφοράς του Προέδρου της Δημοκρατίας, θα πρέπει να προστεθούν και τα εξής: • Ο κ. Αναστασιάδης, στο πλαίσιο δύο συναντήσεων με τον εκπρόσωπο του Φόρεϊν Όφis στο Κυπριακό, Ajay Sharma, ανέφερε ότι θα αποστείλει επιστολή για τα ΜΟΕ προς τον Ερσίν Τατάρ. Με άλλα λόγια δεσμεύτηκε, ή έστω υποσχέθηκε προς τους Βρετανούς ότι θα στείλει μια τέτοια επιστολή. Οι Βρετανοί μάλιστα εισηγήθηκαν όπως η επιστολή κοινοποιηθεί και προς τις εγγυητριες δυνάμεις, με προφανή στόχο να νομιμοποιήσουν την παρέμβασή τους, η οποία όπως προκύπτει από τις υφιστάμενες παρεμβάσεις, έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο την ικανοποίηση των τουρκικών θέσεων και προϋποθέσεων.

• Εν συνεχεία, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης, διαπιστώνοντας τις προθέσεις Τατάρ για εδραίωση ενός εμπρηστικού κλίματος (ακόμη και στην πρόσφατη κοινωνική συνάντηση των ηγετών των δύο κοινοτήτων), άλλαξε γνώμη. Αντιλαμβάνόμενος προφανώς ότι η επιστολή του για ΜΟΕ δεν θα έχει καμιά τύχη και ότι θα αποτελέσει απλώς εργαλείο για να οικοδομήσει το Λονδίνο ένα άλλο πλαίσιο συζητήσεων. Υπενθυμίζουμε ότι ο κ. Ajay Sharma εισηγήθηκε στην ε/κ πλευρά να νομιμοποιήσει το αεροδρόμιο Τύμπου και το εμπόριο από το λιμάνι του Βαρωσιού, χωρίς κανένα αντάλλαγμα. Και να αναμένει σε δεύτερο χρόνο την ενδεχόμενη χειρονομία της Άγκυρας για την περικλείστη Αμμόχωστο. Με άλλα λόγια, η ε/κ πλευρά να δώσει στην Άγκυρα ό,τι επιθυμεί, αγοράζοντας απλώς ελπίδα για το μέλλον. • Συνεπεία της εμπρηστικής στάσης της τουρκικής πλευράς, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το υπουργείο Εξωτερικών ενημέρωσε την Πρεσβεία των ΗΠΑ, ότι η επιστολή του Προέδρου Αναστασιάδη

για ΜΟΕ δεν θα σταλεί και ότι μπαίνει στο ψυγείο. • Μία εβδομάδα αργότερα φτάσαμε στο Πάσχα. Και χωρίς καμιά αλλαγή στην τουρκική στάση, αδιαφορώντας προφανώς για τα όσα λέχθηκαν από το ΥΠΕΕ στους Αμερικανούς, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης προχώρησε στην ετοιμασία προσχεδίου επιστολής ΜΟΕ, προκειμένου να την αποστείλει προς τον Ερσίν Τατάρ. Διασυνδέοντας όπως δημοσίευσε η «Κ», το ζήτημα της επιστροφής της περικλείστης Αμμοχώστου, με τη λειτουργία του λιμανιού της πόλης υπό την Ε.Ε. (με παράλληλο άνοιγμα των τουρκικών λιμένων στο εμπόριο από την Κύπρο). Ως επίσης και με τη λειτουργία του αεροδρομίου Τύμπου υπό τον ΟΗΕ και με τη δημιουργία καταπιστευματικού λογαριασμού για τα έσοδα από τους υδρογονάνθρακες, νοούμενου ότι η Τουρκία θα αναγνωρίσει την κυπριακή ΑΟΖ. Το πρώτο που μπορεί να σκεφτεί κάποιος και το οποίο είναι προφανώς ασφαλές, είναι ότι η πολιτική που ακολουθεί ο Πρόεδρος

Αναστασιάδης είναι αλλοπρόσαλλη. Και ότι αυτή η αλλοπρόσαλλη πολιτική τον εκθέτει. Όχι μόνο σε αυτούς που θα ήθελαν να τον βοηθήσουν για εθνικούς λόγους. Αλλά και στους Αμερικανούς, οι οποίοι όταν πλέον ακούνε το όνομα του Προέδρου της Δημοκρατίας, θα βλέπουν μπροστά τους το πορτρέτο ενός ηγέτη που απλώς μαδάει τη μαργαρίτα. Ένας δεύτερος συνειρμός, που κάποιος θα μπορούσε να κάνει, είναι ότι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης έγινε δέκτης παραινέσεων, προκειμένου να κάνει στροφή και να ετοιμάσει επιστολή προς τον Τατάρ, για τα ΜΟΕ. Σε κάθε περίπτωση, οι μεταστροφές που καταγράφονται τα τελευταία διάστημα και η αυτοακυρωσις της κεφαλής ενός κράτους με συνοπτικές διαδικασίες, δεν εξυπηρετεί ούτε το κοινό καλό, ούτε το εθνικό μας πρόβλημα, αλλά ούτε και την αξιοπιστία του θεσμού του Προέδρου της Δημοκρατίας.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Βήμα αισιοδοξίας για την Ευρώπη

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Έχομε δικαίωμα να αισιοδοξούμε μετά το αποτέλεσμα των γαλλικών εκλογών. Η συγκυρία ήταν εξαιρετικά δύσκολη. Το τσουνάμι της ακρίβειας πνίξε τη μεσαία τάξη και ο πόλεμος στην Ουκρανία έφερε τα πάνω κάτω. Οι άνεμοι του αριστεροδεξιού εθνολαϊκισμού φύσαναν χωρίς τελειωμό και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έριχναν και άλλο λάδι στη φωτιά. Η Γαλλία όμως άντεξε, η Ευρώπη άντεξε. Και αυτό από μόνο του είναι κάτι που πρέπει να μας κάνει αισιόδοχους. Όπως συχνά μου λέει ένας φίλος: «Έχε πίστη στην Ευρώπη».

Οι γαλλικές εκλογές έδειξαν ότι οι παραδοσιακές συνταγές, τα συνθήματα και οι διαχωριστικές γραμμές διαδραματίζουν ελάχιστο ρόλο.

Η γαλλική αναμέτρηση έδειξε επίσης ότι δεν υπάρχει πολιτική μάχη που είναι εκ προοιμίου χαμένη. Ο Μακρόν το πάλεψε μόνος του, πήρε ρίσκα, περπάτησε το γαλλικό «πεζοδρόμιο» και τα κατάφερε. Απέδειξε βέβαια ταυτόχρονα μια νέα αλήθεια που μοιάζει να ισχύει όλο και περισσότερο στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Τα παραδοσιακά πολιτικά κόμματα διαδραματίζουν ελάχιστο ρόλο, ενίοτε μάλιστα εξανεμίζονται. Το ίδιο και οι παραδοσιακές συνταγές, τα συνθήματα και οι διαχωριστικές γραμμές. Οι πολίτες ψηφίζουν ισχυρές προσωπικότητες, είτε τον Μακρόν

είτε τον Ορμπαν, γιατί πιστεύουν ότι μπορεί να δώσουν λύσεις.

Η νίκη του Μακρόν είναι όμως μια πολύ θετική εξέλιξη για την Ευρώπη. Ο Γάλλος πρόεδρος έχει ισχυρή άποψη για το πού πρέπει να πάει η Ε.Ε., πιστεύει στην ευρωπαϊκή κυριαρχία και είναι διατεθειμένος να πάρει ρίσκα. Εκνευρίζει ακόμη και το βαθύ γαλλικό κράτος μερικές φορές με τον ακτιβισμό του και τα μεγάλα λόγια, αλλά η Ευρώπη έχει ανάγκη από έναν τέτοιο ηγέτη. Ειδικά στην εποχή μας και μετά την κυριαρχία του δόγματος Μέρκελ που βασιζόταν στο «μην κάνετε τίποτα που ταραξεί τα νερά». Ο Μακρόν έχει επίσης άποψη για την Ανατολική Μεσόγειο και η επανεκλογή του είναι θετική για τα ελληνικά συμφέροντα, όποια επαναπροσέγγιση και αν σημειωθεί μεταξύ Παρισιού και Αγκυρας.

Όλα αυτά δεν σημαίνουν πως ο Μακρόν και μερικοί ακόμη Ευρωπαίοι ηγέτες πρέπει να πάνε να πουν ένα σαρντονέ και να χαλαρώσουν. Κάθε άλλο. Τα προβλήματα παραμένουν πιεστικά και τα αδιέξοδα μεγάλα. Ο θυμός της μεσαίας τάξης δεν θα κοπάσει εύκολα. Στην περίπτωση της Γαλλίας η όποια μεταρρύθμιση θα είναι εξαιρετικά δύσκολη γιατί η χώρα είναι οριακά μεταρρυθμισιμη υπό τις ιδανικότερες συνθήκες. Η συνοχή της Ε.Ε. θα δοκιμαστεί πολύ για οικονομικούς και γεωπολιτικούς λόγους.

Είπαμε όμως, δικαιούμαστε να νιώθουμε αισιόδοχοι και για την Ευρώπη και για τον τόπο μας. Όσο αντιζoes και να είναι οι συνθήκες, η αποφασιστική και υπεύθυνη ηγεσία μπορεί να κερδίσει, οι πολίτες θυμώνουν, αλλά στο τέλος της ημέρας ψηφίζουν με βάση τον κοινό νου και τη λογική. Ειδικά αν την έχουν πατήσει μία φορά...

Τα μυστήρια του Κρεμλίνου

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΑΗ**

«Η Ρωσία είναι ένας γρίφος, τυλιγμένος σε μυστήριο, μέσα σε ένα αίνιγμα», είχε αποφανθεί ο Ουίνστον Τσόρτσιλ όταν ανακοινώθηκε η υπογραφή του συμφώνου μη επιθέσεως της Γερμανίας με την ΕΣΣΔ, παραμονές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

«Αίνιγμα» η Ρωσία την εποχή εκείνη, «μυστήριο» και «γρίφος» όταν αργότερα πολέμησε με τις συμμαχικές δυνάμεις εναντίον του «Αξονος», αλλά και στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου το 1962 όταν

Δεν είναι τυχαίο που οι παλιοί αποκαλούσαν τους Ρώσους «συμβολαιογράφους της Ευρώπης».

οι δύο υπερδυνάμεις έφθασαν στο χείλος μιας πυρηνικής αναμετρήσεως, λόγω της κρίσεως των πυραύλων στην Κούβα.

Στις μέρες μας, ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών, Σεργκέι Λαβρόφ, προέβδωποίησε ότι «η Δύση δεν πρέπει να υποτιμά τον κίνδυνο πυρηνικού πολέμου», δεδομένου ότι «το ΝΑΤΟ έχει εμπλακεί σε πόλεμο με τη Ρωσία δι' αντιπροσώπων», εφοδιάζοντας με όπλα τους Ουκρανούς.

Παρουσιάζει ενδιαφέρον ίσως ότι πριν από λίγες μέρες ο αρχηγός της CIA επίσης αναφέρθηκε στην πιθανότητα πυρηνικής συγκρούσεως. Πλησιίστοι το θανάτω προσελαύνουμε, κατά τις εκτιμήσεις ορισμένων σε Ανατολή και Δύση.

Δεν είναι φυσικά πρώτη φορά στην Ιστορία της Ρωσίας που επιχειρήθηκε καθεστωτική ανατροπή. Λίγο μετά την επικράτηση των κομμουνιστών, ο υποπρόεδρος της Μεγάλης Βρετανία στη Μόσχα, Bruce Lockhard, και ο ρωσικής καταγωγής «κατάσκοπος» του ειδικού κλάδου της Σκότλαντ Γιορντ, Sidney Reilly, δραστηριοποιήθηκαν με στόχο την εξόντωση του Λένιν.

Από αμερικανικής πλευράς στην

επιχείρηση μετείχε ο Ελλenorώσος Ξενοφών Ντιμίτριεβιτς Kalamatiano, με πρόγono που πιθανότατα καταγόταν από την Καλαμάτα, όπως προκύπτει από το επώνυμό του. Το σχέδιο εξαρθρώθηκε από τον Felix Dzerzinsky – γόνo πολωνικής αριστοκρατικής οικογένειας και αρχηγό της κρατικής αστυνομίας των μπολσεβίκων, της Τσέκα. Ο Kalamatiano συνελήφθη και αργότερα εξετελέσθη.

Αυτά συνέβαιναν τότε στην γκριζά ζώνη του «πολέμου κατασκόπων». Ήταν η εποχή που Ρώσοι εμικρέδες έπεισαν ισχυρές δυνάμεις ότι οι μπολσεβίκοι δεν ήταν τόσο ισχυροί όσο εμφανίζονταν και ότι εάν οι ίδιοι και οι οπαδοί τους στη Ρωσία είχαν γενναία υποστήριξη, το καθεστώς μπορούσε εύκολα να ανατραπεί εκ των έσω. Αλλά η «επιχείρηση εμπιστοσύνη» απέτυχε οικτρώς.

Με το αίνιγμα της Ρωσίας ήρθε σε επαφή και η βασίλισσα Ελισάβετ Β΄, όταν το 1956 μαζί με τον σύζυγό της, τον Δούκα του Εδιμβούργου Φίλιππο, υποδέχθηκαν στο Κάστρο του Ουίνδσορ τους τότε ισχυρούς ενοίκους του Κρεμλίνου – Χρουστσόφ και Μπουλγκάνιν.

Όταν οι δύο επισκέπτες κοιτάζοντας έναν πίνακα του Τσάρου Αλεξάνδρου Α΄ παρατήρησαν πως «ήταν ένας μεγάλος βασιλιάς και μια μεγάλη μορφή της Ιστορίας μας» αποκάλυπταν μιαν όψη του ρωσικού αινιγματος. Το περιστατικό περιέγραψε ο Φίλιππος σε μια εκ βαθέων συζήτηση με τον δημοσιογράφο Ρόμπερτ Χάρντμαν.

Επειτα από αρκετές δεκαετίες, ένας Ευρωπαίος πρίγκιπας μετέβη στη Μόσχα αναζητώντας κάποια οικογενειακά ιστορικά κειμήλια και έγγραφα της οικογένειάς του. Ήταν συγκεντρωμένα σε ένα κουτί που ο διευθυντής του αρχείου του τα παρέδωσε αμέσως.

Δεν είναι τυχαίο που οι παλιοί αποκαλούσαν τους Ρώσους «συμβολαιογράφους της Ευρώπης». Σήμερα η Δύση αντιμετωπίζει πάλι το «αίνιγμα» της Ρωσίας και ουδείς γνωρίζει πού βαδίζουμε.

Το φάντασμα του λαϊκισμού πάνω από την Ευρώπη

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Η Ζακλίν ντε Ρομνί έγραψε πως η δημοκρατία στηρίζεται στην εμπιστοσύνη. Για

να δεχθείς να υπακούσεις στην απόφαση της πλειοψηφίας, ακόμη κι αν διαφωνείς, χρειάζεται να εμπιστευέσαι αυτούς που την υποστήριξαν και την υπερασπίστηκαν. Εξ ου και η αξία της παρρησίας. Η παρρησία δεν ήταν μόνον δικαίωμα στην Εκκλησία του δήμου. Ήταν και υποκρέωση. Υποκρέωνε τους ρήτορες να υπερασπίζονται αυτά που πραγματικά πίστευαν. Για τον απλούστατο λόγο ότι όλοι, ακόμη και όσοι έπεφταν έξω, υπερασπιζονταν τη σωτηρία της πόλης. Ήταν η συνθήκη πάνω στην οποία χτιζόταν το οικοδόμημα της εμπιστοσύνης.

Θα μου πείτε, η Ρομνί μιλούσε για την άμεση δημοκρατία. Αν κάποιος ψήφισε πόλεμο στη συνέλευση ήξερε πως τον πόλεμο θα τον έκανε ο ίδιος και όχι κάποιοι άλλοι για λογαριασμό του. Παράδειγμα ο Κλέων, ο διάδοχος του Περικλή στην ηγεσία των δημοκρατικών, ο φιλοπόλεμος δημαγωγός του Θουκυδίδη και του Αριστοφάνη. Ο Κλέων όμως, όσο κι αν ήταν δημαγω-

γός, ήταν και ικανός στρατηγός. Σκοτώθηκε στη διάρκεια μιας μάχης στην Αμφίπολη.

Η βασική διαφορά ανάμεσα στις δικές μας δημοκρατίες και την αθηναϊκή δεν είναι ότι εκείνη ήταν άμεση και οι δικές μας λειτουργούν δι' αντιπροσώπων. Η βασική διαφορά είναι ότι στον 21ο αι. η εμπιστοσύνη των πολιτών στην οποία στηρίζεται η δημοκρατία έχει διαρραγεί. Οι γενιές που είχαν ζήσει τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την αντίσταση κατά των Γερμανών, ασχέτως πολιτικών διαφορών και κοινωνικών ανισοτήτων, στήριζαν την εμπιστοσύνη τους στο γεγονός ότι είχαν υπερασπιστεί τις ίδιες αξίες. Ακόμη και η γερμανική δημοκρατία μετά τον πόλεμο χτίστηκε πάνω στην κοινότητα των ενοχών της κοινωνίας που προκαλούσε το ναζιστικό της παρελθόν. Ο εμφύλιος που αιματοκύλισε την Ελλάδα στόχο είχε να διαρρήξει την κοινωνική εμπιστοσύνη που είχε δημιουργήσει το έπος του '40. Και το πέτυχε σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας του αφρωισμού των πτημένων και της πρωτόγονης συμπεριφοράς των νικητών.

Ενα φάντασμα πλανιέται πάνω από την Ευρώπη. Είναι το φάντασμα του «λαϊκισμού». Λαϊκισμός σημαίνει διαχωρισμός της κοινωνίας σε προνομιούχες «ελίτ» και μη προνομιούχο «λαό». Λαϊκισμός σημαίνει υπονόμευση της εμπιστοσύνης από τη δυσπιστία. Λαϊκισμός σημαίνει καχυποψία απέναντι σε όσες αξίες στήριζαν το οικοδόμημα της κοινωνικής εμπιστοσύνης. Η προσπάθεια απόρριψης ολόκληρης της ευρωπαϊκής ιστορίας για παράδειγμα, ως μια ιστορία που ανήκει στη λευκή φυλή, κατά προτίμηση γένους αρσενικού, η αποαποικιοποίηση ως εσωτερικευμένο σύμπλεγμα αν και αποικίες δεν υπάρχουν πια, το κίνημα woke, και η ισλαμοφιλία είναι αυτό που θα λέγαμε αριστερός λαϊκισμός. Ο δικαιοματισμός στοχεύει στον κατακερματισμό της κοινωνίας σε ομάδες που διεκδικούν δικαιώματα η μία από την άλλη. Εκεί βρίσκεται καταφύγιο η ρητορεία της Αριστεράς που έχει χάσει το προλεταριάτο της, αλλά δεν έχει χάσει την ψυχολογική της ανάγκη για την πρόκληση κοινωνικών συγκρούσεων.

Απέναντι σε αυτόν τον λαϊκισμό οργανώνεται ο δεξιός λαϊκισμός. Η Λεπέν μπορεί να έχασε για ακόμη μία φορά τις προεδρικές εκλογές, όμως κατάφερε να επιβάλει τη ρητορική της ως μια σταθερά της γαλλικής πολιτικής σκηνής. Ο δικός της «λαός» αισθάνεται αποκλεισμένος από την Ευρώπη, απειλείται από τη μετανάστευση και διεκδικεί την αποκατάσταση των αξιών που έδιναν ταυτότητα, άρα ύπαρξη, ακόμη και στον τελευταίο φτωχοδιάβολο. Η Ευρώπη είχε αποθίσει την ψυχολογική δύναμη του εθνικισμού. Της τη θύμισε ο Πούτιν. Η σχέση της Λεπέν με τον Πούτιν δεν περιορίζεται στις οικονομικές συναλλαγές τους. Αυτή, όπως και ο Ζεμούρ, αισθάνεται ιδεολογική συγγένεια. Ο Πούτιν αντιμετωπίζει τη Ρωσία όπως οι ίδιοι αντιμετωπίζουν τη Γαλλία. Η συμπάθεια προς τον Ρώσο ηγεμόνα που σαρώνει αριστερές και δεξιές ψυχές στην πατρίδα μας έχει να κάνει με την αισθηματική συγγένεια του ελληνικού εθνικισμού προς οποιονδήποτε και οτιδήποτε συγκρούεται με τον δυτικό πολιτισμό.

Παράνοια εξοπλιστικής υπεροχής

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

«Φεύγα, φεύγα, φεύγα είπε το πουλί. Το ανθρώπινο είδος δεν αντέχει πάρα πολλή πραγματικότητα» (Go, go, go said the bird, the human Kind cannot bear very much reality). Τα χρόνια φεύγουν και ο στίχος του Τ. S. Eliot, δημοσιευμένος το 1936, δεν χάνει τη φρεσκάδα - ενάργεια της ζωτικής αλήθειας, απορίας και πόθο.

Το ανθρώπινο είδος δεν αντέχει τον ρεαλισμό του αρρήτου, προτιμάει α-νόητες ψυχολογικές παραδοχές, διατηρεί επιφάσεις βεβαιότητων που θέλουν να τιθασεύσουν τον πανικό της άγνοιας. Η αδιέξοδη άγνοια είναι βασανιστική, όταν με τη χροστική σκοπιμότητα της γλώσσας θέλουμε να σημάνουμε προσδοκίες ή ελπίδες ελευθερίας από τον θάνατο.

Στην ελληνική Ανατολή, τουλάχιστον στον λόγο (λογική και Τέχνη), σώζονται, ίσως, κάποιες σημαντικές (σημανσής) δυνατότητες γνώσης της ύπαρξης ελεύθερης από τη νομοτέλεια χρόνου, χώρου, θθόρας και θανάτου. Αυτή η ελευθερία είναι αδύνατο να σμμανθεί-κοινωνηθεί με τους όρους της χροστικής συνεννόησης. Η γνώση μεταγίγεται με τη χαρά της Γιορτής, το άσμα, τη δραματουργία, τη μουσική, την εκαστική γλώσσα. Θα μπορούσε να ισχυρι-

στεί κανείς ενδεικτικά, ότι η αλογία των πολέμων, της αδικίας και πλεονεξίας, της αυθαιρεσίας των αρχόντων και του βασανισμού των αδύναμων, οφείλεται (εμφανέστερα έστω) στον πλεονασμό του ρασιοναλισμού στη μεταφυσική και του νομικισμού στην ηθική.

Στη σημερινή Ελλάδα, η θρησκευοποίηση του εκκλησιαστικού γεγονότος, η κατάλυση της αυτοδιαχειριζόμενης κοινότητας και η ολοκληρωτική εκκώρνηση της εξουσίας στα κομματικά συμφέροντα, είναι όλα εμφανή συμπτώματα του κρυπτικού ηθικισμού και της συνακόλουθης ατομοκρατίας. Η παγιωμένη πολιτική υπανάπτυξη, η κραυγαλέα αναξιοκρατία, η γάγγραινα της δημοσιοπαλληλικής ραστώνης, κραυγάζουν το κενό (απουσία) μιας οντολογίας της σχέσης. Να αφορά στην ύπαρξη η σχέση, όχι απλώς στη συμπεριφορά.

Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός και η οργανική του προέκταση στον κόσμο της ελληνορωμαϊκής Οικουμένης όριζε (και γνώριζε, όχι απλώς κατανοούσε) τη συνύπαρξη ως άθλημα ελευθερίας από το εγώ, ως ανταξία σχέσεων κοινωνίας. Και όταν πραγματική ύπαρξη είναι η ελευθερία των αγαπτικών σχέσεων, η ατομική αυθυπόρβαση και αυτοπροσφορά, τότε το άσμα που βεβαιώνει ότι

«ο θάνατος πατείται θανάτω» συνοψίζει τον θρίαμβο της αγάπης ως υπαρκτικής πληρότητας, ελευθερίας από κάθε υπαρκτικό περιορισμό.

Στο πεδίο της ύπαρξης η πρόκληση της ετερότητας - μοναδικότητας δεν πιστοποιείται ως αντικείμενο «έναντι», ενεργείται πάντοτε ως σχέση. Καταφανέστατη η περίπτωση του καλλιτέχνη: Το δημιουργικό υποκείμενο (ο μουσουργός, ο ζωγράφος, ο γλύπτης, ο ποιητής, ο αρχιτέκτονας) δεν μπορεί να οριστεί με κάποιο ονοματεπώνυμο, περιγραφές και μετρήσεις της φυσικής του παρουσίας – αυτά τα δεδομένα (data), όσο πληθωρικά κι αν είναι, παραπέμπουν σε περισσότερα του ενός άτομα, η μοναδικότητα δεν αντικειμενοποιείται στατικά.

Η αλήθεια της μοναδικότητας δεν κατανοείται, δεν αναπαράγεται, δεν ορίζεται με κοινά αναγνωρίσιμες «σταθερές». Η αλήθεια της μοναδικότητας βιώνεται μόνο ως σχέση, και η γνωστική (γνωστοποιός) σχέση φανερώνει τη γιγνόμενη (ενεργούμενη) μοναδικότητα του δεύτερου όρου της σχέσης. Η «γνωσιότητα» της σχέσης είναι κατόρθωμα ελευθερίας από αναγκαίους ατομικούς βουλημίας, ιδιότητας, απρόσωπων ενομήσεων, κατακτητικού πόθου, κυριαρχικής επιβολής.

Όλες αυτές οι εγκεφαλικές αναλύσεις πρέπει να ήταν μάλλον περιττές σε κοινωνίες που λειτουργούσαν με αυτονόητη την προτεραιότητα της αλληλέγγυας συνύπαρξης – προείχε, αυτονόητα, η χαρά και το καύχημα της κοινότητας, η προτεραιότητα του κοινωνείν, όχι της θωράκισης ατομικών δικαιωμάτων. Δεν είναι μόνο πολιτικές οι δυνατότητες αναστροφής του ρεύματος, ανασχεψς θεσμικής του ολοκληρωτικού ατομοκεντρισμού, έμπρακτες άρνησης της δυναστείας του cogito.

Όταν ωριμάσει ο απελπισμός μας, η κοινωνία θα γεννήσει αντίστασεις στα κατεστημένα αδιέξοδα – η ζωή προχωράει όχι όταν αλλάζουν οι ιδέες, αλλά όταν μεταβάλλονται οι ανάγκες και, κυρίως, η ιεράρχηση των αναγκών. Τυραννία είναι το σύμπτωμα των ιδεολογικών συνταγών που θωρακίζουν την απλότητα των συμπερρόντων. Όλοι το βλέπουμε και το λέμε, αλλά μοιάζει η ιδιότητα να είναι ακόρεστη, κάνει το μέτρο και τις ανάγκες και της πλησμονής.

Το ελληνικό όνομα συμβατικά επιβιώνει. Το ελληνικό ήθος δεν μοιάζει να σώζεται, ικανό να ποδηγετήσει, να αντιταχθεί στην ιλιγγιώδη μέθη των εξοπλισμών, στην υστερία του βιομηχανοποιημένου θανάτου.

Η συζήτηση για την Ακροδεξιά

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Μπορεί η επανεκλογή Μακρόν για μία δεύτερη θητεία στον δεύτερο γύρο των γαλλικών εκλογών να γέμισε αισιοδοξία την Ευρώπη, ωστόσο η αύξηση των ποσοστών της ακροδεξιάς Μαρίν Λεπέν δεν επιτρέπει υπερβολική, από αυτή. Η ψαλίδα μεταξύ των δύο υποψηφίων μειώθηκε σε σύγκριση με τις προεδρικές του 2017 στον δεύτερο γύρο (66,1% έναντι 33,9% και 58,5% έναντι 41,5%, αντίστοιχα), ενώ η παρουσία του έτερου υποψηφίου της Ακροδεξιάς, Ερίκ Ζεμουρ, καθώς και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ψήφου προς τη Λεπέν (από τα προάστια, τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα και κοινότητες μη λευκών-καθολικών Γάλλων) είναι σοβαρές ενδείξεις για την κανονικοποίηση της γαλλικής Ακροδεξιάς –τάση που η ίδια η Μαρίν Λεπέν καλλιεργήσε μετά το 2017 με απόψεις που εστίασαν στην οικονομία έναντι της κλασικής προσέγγισης του κόρου εναντίον της Ε.Ε., του Ισλάμ και της μετανάστευσης. Η συνέχεια για τον Μακρόν, όπως σε κάθε Γάλλο Πρόεδρο (μετά τον Ντε Γκολ και οι Μιτεράν και Σιράκ) κατά τη διάρκεια της δεύτερης θητείας του, δεν θα είναι εύκολη φυσικά. Ιδίως αν ο Μακρόν, στις εκλογές για την Εθνοσυνέλευση, απωλέσει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Η συζήτηση όμως για την Ακροδεξιά στη Γαλλία είναι μια συζήτηση τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της οποίας πηγαινουν πίσω στον τρόπο διαμόρφωσης, μεταπολεμικά, της Ε' Γαλλικής Δημοκρατίας. Και ο τρόπος που κάθε φορά προβάλλεται ή αναπαράγεται στη δημόσια συζήτηση στον ελληνόφωνο χώρο δεν εξάγει τη ίδια χρησιμια συμπεράσματα. Εξάλλου η Γαλλία λόγω της παράδοσης του Διαφωτισμού και του πώς η Γαλλική Επανάσταση διαμόρφωσε κάποιες σύγχρονες μορφές ρεπουμπλικανισμού κυριαρχεί στη σύγχρονη συζήτηση στον διεθνή Τύπο ή στις αναλύσεις για το φαινόμενο της Ακροδεξιάς, της ανόδου ή της πτώσης της –ανά περιόδους.

Η Λεπέν μπορεί να αύξησε τα ποσοστά της αλλά δεν θα επιβιώσει πολιτικά. Ακριβώς γιατί όπως συμβαίνει, συχνά, με τα ακροδεξιά κόμματα, αλλά όπως συνέβη και ιστορικά με το κόμμα του πατέρα της, οι συνθήκες που παρατηρούνται είναι δύο: Η εμφάνιση σκληρότερων τάσεων κάθε φορά που η Ακροδεξιά τείνει να παίξει/κινηθεί πολιτικά με συστημικούς όρους. Στην προεκλογική στη Γαλλία είδαμε εξάλλου τον Ερίκ Ζεμουρ να υποθετεί ακόμη σκληρότερο λόγο από τη Λεπέν και να εναντιώνεται ακόμη και στο ζήτημα των Ουκρανών προσφύγων του πολέμου. Το δεύτερο είναι συγκείμενο της γαλλικής Ακροδεξιάς που διαχρονικά, σε επίπεδο

κόμματος, αποτέλεσε μια «οικογενειακή» υπόθεση για τους Λεπέν. Ήδη, η ανιψιά της Μαρίν Λεπέν, Μαριόν Μαρσεάλ, αμφισβητεί ανοικτά τη θεία της και προαίφεται για να της «κλέψει το κόμμα», κλείνοντας το μάτι στον Ζεμουρ και κινούμενη στις γραμμές της σκληρής ιδεολογικής καθαρότητας της γαλλικής Ακροδεξιάς.

Κι εδώ ποντάρει, διαχρονικά, η γαλλική Ακροδεξιά (διαφορετικά από την εμπειρία σε Ελλάδα και Κύπρο). Στο ότι η συζήτηση στη γαλλική δημόσια σφαίρα γίνεται πάντα με όρους πόλωσης σε μια κοινωνία που βίωσε και εκτέθηκε σε διαφορετικές έντασης εκρήξεις πολιτικής βίας μεταπολεμικά. Λόγω του πολέμου στην Αλγερία, λόγω του Μάη του '68, λόγω του άκρατου συντηρητισμού κάποιων καθολικών κύκλων, λόγω των ισλαμικών κοινοτήτων και της τρομοκρατίας τα τελευταία χρόνια. Δείτε τη συζήτηση για τα κτυπήματα τρομοκρατίας, μετά το 2015, στα τηλεοπτικά πάνελ της Γαλλίας. Στο ένα παράθυρο κάποιος που θέλει να διώξει όλους τους Μουσουλμάνους από τη χώρα να τακτώνεται με κάποιον που δεν βρίσκει κανένα λόγο ανησυχίας για το αν το Ισλάμ, σε ένα προάστιο του Παρισιού, διαδίδεται με τον τακτισμό του πιο σκληροπυρηνικού ιδεολόγου της αλ Κάιντα. Σε αυτή ωστόσο την κοινωνία, των ταραχών του 1991-92, του 2015, των «Κίτρινων Γιλέκων» και του ψηλού πληθωρισμού και της ακρίβειας ο μέσος ψηφοφόρος με δημοκρατικά και προοδευτικά αντανακλαστικά –είτε προέρχεται από το κέντρο είτε από την Αριστερά– απέναντι στη Λεπέν συμπεριφέρεται, εκλογικά, υπεύθυνα ψηφίζοντας τον Μακρόν –ακόμη κι αν διαφωνεί μαζί του πολιτικά. Μια κοιλτούρα φιλελευθερισμού βαθιά εμποτισμένη από τις δημοκρατικές παραδόσεις της Γαλλίας. Και μια υπεύθυνη στάση μεγάλου μέρους των ψηφοφόρων παρά τις αυξητικές τάσεις συντήρησης στη γαλλική κοινωνία και τις κανονικοποιήσεις της Ακροδεξιάς –που αλλάζει προσωπείο σε mainstream πρότυπα παρά τον βαθύ ρατσισμό της, τη μισαλλοδοξία της, τον ευρωσκεπτικισμό της και τη σκληρή αντιμεταναστευτική της αντίληψη.

Απέναντι στην Ακροδεξιά και στην κανονικοποίησή της στην Ευρώπη, στις δημοκρατίες, δεν έχουμε μόνο τα εργαλεία της ιδεολογικής της αντιμετώπισης ή της κοινωνικής καταπόνησης των γεννησιουργών της αιτίων προκειμένου να αποκλείσουμε τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό ή να πολεμήσουμε τον ρατσισμό –π.χ. με το εργαλείο της παιδείας. Έχουμε και την ψήφο μας. Αυτή η ψήφος έσωσε τον Μακρόν. Και στη δεύτερη θητεία του οφείλει να βρει λύσεις για όλα τα υπόλοιπα.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες επισκέφθηκε το Ιρπίν της Ουκρανίας στις 28 Απριλίου, βλέποντας ιδίως όμματα τις ζημιές σε κτήρια και δρόμους που καταστράφηκαν μερικούς από βομβαρδισμούς των ρωσικών δυνάμεων.

Ο αδύναμος κρίκος

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Το έτος 2004 συνιστούσε την «εκδήλωση» ενός μεγάλου γεωπολιτικού σχεδίου:

- Ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., 1η Μαΐου 2004.
- Έναρξη ενταξιακών συνομιλιών Τουρκίας - Ε.Ε. (3/10/2004).
- Επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών στο Αιγαίο με προσφυγή στο Δ.Δ. της Χάγης (ενδεικτικά 3/10/2004 ή 3/10/2005).

Με τη στήριξη των μεγάλων δυνάμεων της Ε.Ε., Γερμανίας (Γ. Φίσερ), Γαλλίας (Ζ. Σιράκ), Μ. Βρετανίας (Ρ. Κουκ). Με εργασία Κρανιώτη οι ΗΠΑ άλλαξαν πολιτική και ο Ρ. Χόλμπρουκ στήριξε το σχέδιο. Το σχέδιο περιελάμβανε λύσεις σε διαφορετικά θέματα σε συνάρτηση με τα στάδια διεκδίκησης της Ε.Ε. Οι χειρισμοί του τότε προέδρου (2004) δεν είχαν να κάνουν με το πραγματικό σχέδιο που υπέβαλε ο ΟΗΕ. Εμφάνισε στην κοινή γνώμη μια διαφορετική εκδοχή του. Με τοξικό και διαιρετικό λόγο επιχείρησε να βγάλει την ομοσπονδιακή λύση από την ατζέντα της ε/κ κοινότητας.

Το 2004 δεν ήταν μια στατική χρονολογία. Θα μπορούσε να ήταν ο Οκτώβριος του 2004 ή ο Δεκέμβριος του 2005 –δύο ημερομηνίες που «έδεναν» με την εξέλιξη της ευρωτουρκικής σχέσης. Αναβολές ή προσαρμογές σε νέα δεδομένα (2004 ή 2005) είναι μια συχνή πρακτική στον διεθνή χώρο –ρουτίνα στην ευρωπαϊκή πρακτική. Αν η επιδίωξη του τότε προέδρου ήταν ειλικρινής, άνετα θα έπαιρνε 2 ή 3 σημαντικές αλλαγές στο σχέδιο του ΟΗΕ. Δεν ήταν, όμως, η επίλυση

μέσα στη σφαίρα των ενδιαφερόντων του.

Πολλοί Ε/κ θέτουν τον δικαιολογημένο προβληματισμό, γιατί είμαστε «μόνοι». Μάς διαφεύγει συχνά το γεγονός πως είναι η ε/κ ηγεσία που κατέστρεψε ένα μεγάλο γεωπολιτικό σχέδιο και παραμένει αδύναμος κρίκος σε όσα ακολούθησαν.

- Με στρατεύματα κατοχής, η Κύπρος δεν μπορεί να γίνει παίκτης σταθερότητας, πρώτο για τον εαυτό και ύστερα συμπαίκτης για συνεργείες λ.χ. στους αγωγούς μεταφοράς ενέργειας.

- Είναι ρεαλιστική η εκτίμηση πως το Κραν Μοντάνα (2017) περιείχε ένα σημαντικό νέο στοιχείο, όπως η εισήγηση γ.γ. του ΟΗΕ για τερματισμό των επεμβατικών δικαιομάτων.

Ωστόσο, το υπόστρωμα για τους χειρισμούς του νυν προέδρου κτίστηκε πάνω σε προηγούμενη κακοτεχνία:

- Έλεγχος του εσωτερικού σκηνικού.
- Αδιαφορία για τις επιπτώσεις από την πάροδο του χρόνου.

Κλασικό το παράδειγμα αδιαφορίας για τις επιπτώσεις από την πάροδο του χρόνου, συνιστούν τα θέματα ενέργειας.

Ο Ν. Αναστασιάδης, σχολιάζοντας δηλώσεις Μ. Τσαβούσογλου για τους αγωγούς ενέργειας, είπε πως «αν πραγματικά θέλει (η Τουρκία) να συνομιλούμε τότε θα πρέπει να αναγνωρίσει την Κυπριακή Δημοκρατία». Η αναγνώριση δεν υφίσταται από το 1964. Θα γίνει τώρα; Προφανώς όχι. Μάθαμε να κοροϊδεύουμε τους εαυτούς μας. Σαν στρουθοκάμηλοι να σφίγγουμε το

κεφάλι μας στην άμμο, μήπως έτσι αλλάξει η πραγματικότητα.

Ο Ν. Αναστασιάδης συνέχισε καλώντας την Τουρκία «να αποδεχθεί την πρόσκλησή μας είτε για διάλογο προς καθορισμό των διαχωριστικών γραμμών μεταξύ της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Τουρκίας ή να προσφύγουμε σε επιδιαιτησία». Για να προωθηθούν τα πιο πάνω, ο τέως ΥΠΕΞ Ν. Χριστοδουλίδης έστειλε με φαξ σχετικό αίτημα στην τουρκική πρεσβεία στην Αθήνα. Σε μια στοιχειώδως σοβαρή χώρα θα είχε αποπεμφθεί ο υπουργός ως γραφικός, φαξ σε πρεσβεία χώρας που δεν υπάρχουν διπλωματικές σχέσεις σε έδαφος άλλης χώρας! Αλλά στη δική μας χώρα έχουμε άλλους «κανονισμούς». Προφανώς το έστειλε εις γνώσιν του Αναστασιάδη και αντί να αποπεμφθεί, θέλει να γίνει και υποψήφιος για τις προεδρικές του 2023!

Σχολίασε επίσης το σενάριο, αν προκρίνει αγωγή από το Ισραήλ στην Κύπρο και πλωτή μονάδα υγροποίησης στην Κύπρο: «Δεν είναι θέμα της Κύπρου, είναι θέμα τετραμερούς απόφασης Κύπρου, Ισραήλ, Ελλάδας, Ιταλίας. Συνεπώς, δεν είναι θέμα της Κύπρου».

Οι ηγεσίες, ως γνωστόν, βλέπουν τις πολιτικές προεκτάσεις. Όλα τα άλλα είναι θέματα εταιριών. Αυτές έχουν τον ουσιαστικό λόγο, αυτές διαθέτουν τα κεφάλαια, εκτιμούν το κόστος και πόσο κέρδος θα έχουν, αν πάρουν αυτή ή την άλλη απόφαση. Για να μην παραδεχθεί ότι όλη η υπόθεση με τον αγωγό EastMed ήταν ένα πολιτικό παιχνίδι για εσωτερική κατανάλωση, σχολιάζει ότι «τα πάντα θα εξαρτηθούν

από τη μελέτη που διεξάγεται με χρηματοδότηση της Ε.Ε.». Σε διάλεξη του κορυφαίου εμπειρογνώμονα Χ. Έλληνα λέχθηκε δημόσια ότι ο αγωγός EastMed ήταν σε λίστα σε προκαταρκτικές μελέτες στην Ε.Ε., μια ανάμεσα σε εκατοντάδες άλλες. Στη συνέχεια αφαιρέθηκε...

Οι πολιτικές του ποδαριού οδηγούν σε διαρκώς και πιο πολύπλοκα αδιέξοδα. Η ζημιά σε ορισμένα επίπεδα είναι ανεπανόρθωτη. Δυστυχώς, η σημερινή κατάσταση πραγμάτων έχει ξεπεράσει και αυτό ακόμα το «όραμα» Ντενκτάς («δύο κράτη δίπλα δίπλα»). Ίσως, ούτε ο πείσμων Ντενκτάς δεν θα μπορούσε να φανταστεί ότι κάποια μέρα θα βλέπαμε εξελίξεις πέρα ακόμα και από τη δική του λογική.

Την 1 Μαΐου 2022 συμπληρώνονται 18 χρόνια από την ένταξη της νήσου στην Ε.Ε. Η ε/κ ηγεσία δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει το μέγιστο πλεονέκτημα της ένταξης. Αυτό είναι το κλειδί για να κατανοήσουμε τα σημερινά δεδομένα. Η πρωτοπορία της Κύπρου στον ενταξιακό δρόμο υποχρέωσε την Άγκυρα σε σημαντικές αποφάσεις. Όπως ήταν το άνοιγμα σημείων διέλευσης στην «Πράσινη Γραμμή» στις 23 Απριλίου 2003 αμέσως μετά την υπογραφή της Συνθήκης Προσχώρησης στη Στοά του Αττάλως στην Αθήνα (16 Απριλίου 2003).

Η ένταξη στην Ε.Ε. δεν άλλαξε τις παραμέτρους στη διαχείριση του Κυπριακού. Ο καταλύτης έμεινε ανεκπέρατος. Η καλύτερη «συνταγή» για να επανέλθουμε στην κλασική μας συνθήκη, την καταγγελία ως υποκατάστατο της πολιτικής...

www.larkoslarkou.org.cy

Τζαι του χρόνου στα σπίθκια μας (2)

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Αν το κυπριακό πρόβλημα οφείλεται στην έλλειψη στρατηγικής από την ε/κ πλευρά και την έλλειψη κινήτρων και της αίσθησης του κατεπείγοντος από την τουρκική πλευρά, το πρόβλημα με το κυπριακό πρόβλημα σήμερα έχει τις ρίζες του στη φράση «ταί και το χρόνο στα σπίθκια μας» και τα συγκείμενα του αρχικού, κυριολεκτικού της νοήματος, και του μετέπειτα σαρκαστικού της νοήματος.

Το κυριολεκτικό νόημα αφορά την υπόθεση της πολιτικής τάξης από τη δεκαετία του 1970, όταν υπήρχε το ρεαλιστικό ενδεχόμενο της γρήγορης κατάληξης σε μια συμφωνία για την αναδιάρθρωση του κυπριακού κράτους με δομές πιο αντιπροσωπευτικές και βιώσιμες και επιστροφή των εκτοπισμένων στις πόλεις και στα χωριά τους, όταν

το μόνο που θα χρειάζονταν τα περισσότερα σπίθκια θα ήταν ένα καλό ξεσκόνισμα. Το σαρκαστικό νόημα της φράσης προκύπτει από τη μεταίωση που ερχόταν χρόνο με τον χρόνο, με τους Ε/κ εκτοπισμένους να κάνουν ρίζες σε άλλες πόλεις και χώρες, να μην πιστεύουν πως κάτι μπορεί να αλλάξει, και να νιώθουν και μια ενοχή που πίστεψαν πως τα πράγματα θα μπορούσαν ποτέ να γίνουν καλύτερα.

Εν ολίγοις, το ελληνοκυπριακό πρόβλημα με το Κυπριακό ξεκινά από τις μεγάλες υποσχέσεις της πολιτικής τάξης, υποσχέσεις που δεν υπήρχε είτε βούληση είτε ικανότητα να τηρηθούν, και από τη σταδιακή συνειδητοποίηση των πολιτών πως η κατάσταση δεν επρόκειτο να ανατραπεί στο εγγύς μέλλον. Η υπόθεση για το βραχυπρόθεσμο μέλλον «όσπου να γίνεις δεκαοκτώ εν θα έσαι στρατό» ξεκίνησε και αυτή ως

Το ε/κ πρόβλημα με το Κυπριακό ξεκινά από τις μεγάλες υποσχέσεις της πολιτικής τάξης, υποσχέσεις που δεν υπήρχε είτε βούληση είτε ικανότητα να τηρηθούν.

ένας αστέισμός με δόση ελπίδας και εξελίχθηκε σε λεκτική ειρωνεία. Η υπόσχεση πλέον εκφράζεται μόνο για να υπογραμμιστεί η στωική πραγματικότητα, πως τα πράγματα δεν θα αλλάξουν και πως η καλύτερη πρακτική αντιμετώπιση αυτής της συνθήκης είναι η αποδοχή της.

Το κενό μεταξύ υποσχέσεων και προσδοκίας εδραίωσε το κυπριακό πρόβλημα στο μυαλό της γενιάς που ακολούθησε την εισβολή, και ακόμα

περισσότερο αυτής που ακολούθησε αμέσως μετά, αυτής των εγγονιών, ως ενός προβλήματος που δεν έχει τα χαρακτηριστικά κάθε άλλου πολιτικού και κοινωνικού προβλήματος. Για κάθε πρόβλημα, υπάρχει βιωματικά η αντίληψη για το πώς μπορεί να λυθεί ή να βελτιωθεί. Στο μυαλό μας έρχονται αβίαστα τα συγκεκριμένα, λογικά βήματα αντιμετώπισης μιας αρνητικής κατάστασης: διαπίστωση των τρεχουσών συνθηκών, εντοπισμός της ρίζας του προβλήματος, αντιμετώπιση των άμεσων επιπτώσεων, σταδιακή διόρθωση των βαθύτερων αιτίων. Αρκετά προβλήματα έχουν βρει κάποιες λύσεις τις τελευταίες δεκαετίες και η κυπριακή κοινωνία συνεχίζει να ψάχνει –κάποτε μεθοδικά και κάποτε με πωγωνίσματα– νέες.

Το Κυπριακό δεν θεωρείται όμως «φυσιολογικό» πρόβλημα και είναι ένας χώρος όπου η λογική δεν αφή-

νεται να λειτουργήσει ως εργαλείο. Μπροστά σε κάθε πιθανό βήμα ορθώνεται στο μυαλό μας, ως εμπόδιο με υπερφυσική διάσταση που δεν περιορίζεται από τους φυσικούς νόμους, η Τουρκία, αποτελώντας παράλληλα φόβητρο και άλλοθι. Το σκεπτικό σε κάθε συζήτηση για τον μεγάλο εχθρό στην άλλη πλευρά της θάλασσας είναι πως δεν θα δεχθεί ποτέ να συμφωνήσει σε κάτι που δεν τη συμφέρει απόλυτα. Όταν αντιτάξουμε σε αυτό το σκεπτικό την απάντηση πως υπάρχουν κάποια θετικά ανταλλάγματα, η αντίρρηση του ε/κ μυαλού είναι πως αυτά δεν θα της αρκίσουν και θα θέλει περισσότερα. Όταν αντιτάξουμε σε αυτή τη θέση το γεγονός πως η άλλη πλευρά μπορεί να περιοριστεί από το να πετύχει μαζιμαλιστικούς στόχους (άλλωστε για σαράντα χρόνια πετύχαμε να μην αναγνωρίζονται τα Κατεχόμενα), η αντίρρηση είναι

πως ακόμα και να αξιοποιηθούν όλα τα εργαλεία και υπάρξει συμφωνία, η Τουρκία δεν θα την τηρήσει.

Έχουμε δημιουργήσει δηλαδή ένα κύκλωμα στο μυαλό μας που απορρίπτει εκ των προτέρων την όποια στρατηγική για αλλαγή της κατάστασης, είτε η αλλαγή αυτή αποτελεί την συμφιλίωση με τον εχθρό, είτε αποτελεί την νίκη απέναντι στις μεθοδεύσεις του. Σε αυτόν τον φαύλο κύκλο, ο εχθρός δεν αλλάζει ποτέ, είναι παντοδύναμος λόγω μεγέθους και ακόμα και όταν του επιβληθούν συμπεριφορές μέσω της διπλωματίας δεν πρόκειται να τηρήσει τα συμφωνηθέντα. Πού είναι οι Τουρκοκύπριοι σε αυτό το σχήμα; Είναι άλλωστε η μόνη ομάδα εμπλεκομένων στο Κυπριακό που για χρόνια χρειάζεται και θέλει αλλαγή χωρίς καθυστέρηση.

ykakouris@gmail.com

Με την Αννίτα στα σύνορα Πολωνίας-Ουκρανίας

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«**ΤΟ ΛΕΕΙ** η ψυχή της Αννίτας μας να πάει και να συναντήσει πρόσφυγες στα σύνορα της Πολωνίας με την Ουκρανία. Δεν φοβήθηκε ούτε τις αρρώστιες, ούτε την ταλαιπωρία, ούτε και τον κίνδυνο να κάνει λάθος, κάποια ρωσικά βόμβα» έλεγε φιλόσοφος του καφενέ, παρακολουθώντας από την τηλεόραση την πρόεδρο της Βουλής, να χαιδεύει και να παίζει με τα προσφυγόπουλα. Τα αθάμωρά, τα φοβισμένα αγγελούδια, στιγματισμένα από τη μοίρα τους, ζητούσαν από την «Κυρία», η οποία τα αγκάλιαζε ζεστά, πληροφορίες για τους γονείς τους. Και τι άραγε μπορείς να πεις, σε ένα μωρό το οποίο έχασε και τους δύο γονείς του, κατά τους βομβαρδισμούς των Ρώσων και τώρα βρίσκεται με τη θεία του, σε φιλόξενο μεν, αλλά και ψυχρό, καταφύγιο προσφύγων της Πολωνίας.

«Τύχη αγαθή» και στην τολμηρή αποστολή της Αννίτας Δημητρίου, της πρώτης Κύπριας αξιωματούχου, η οποία τόλμισε να επισκεφθεί πρόσφυγες της Ουκρανίας στην Πολωνία και τηλεοπτικό συνεργείο του ΡΙΚ, μαζί με τον γράφοντα τούτες τις σελίδες. Μαζί με την πρόεδρο της Βουλής, και οκτώ άλλες γυναίκες, πρόεδροι Κοινοβουλίων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και μία εκ των αντιπροέδρων του Ευρωκοινοβουλίου. Το ταξίδι, πέρα από την πολιτική του διάσταση, ήταν ουσιαστικά μια αποστολή αγάπης. Ήταν ένα μυστικό άγγιγμα παρηγοριάς των πονεμένων προσφύγων. Ήταν μια αχτίδα ελπίδας στους απελπισμένους και κατατρεγμένους Ουκρανούς. Ήταν μια νέα αρχή για ουσιαστική στήριξη των ανθρώπων, οι οποίοι βρίσκονται σε μια γεωτονική χώρα, χωρίς να ξέρουν τη γλώσσα και με μόνο εφόδιο, μια μικρή βαλίτσα με τα μπουγαλάκια τους. Οι ψυχές όλων των συμμετεχόντων στην αποστολή μάτωσαν, τα μάτια βούρκωναν και κάθε λίγο και λιγάκι δάκρυζαν.

Οι πολύπειροι άνθρωποι του καφενέ συγκλονίστηκαν ιδιαιτέρως από τις φοβερές αναφορές της Αννίτας Δημητρίου, ότι ξεκίνησε ένα νέο δράμα στην Πολωνία, με την εκμετάλλευση απελπισμένων γυναικών και απροστάτευτων παιδιών. Οι μήμες των ανθρώπων του καφενέ στράφηκαν και σε ανομολόγητα κουτοσμπολιά, τα οποία ακούγονταν στους προσφυγικούς συνοικισμούς της Κύπρου, μετά την καταστροφή του 1974. Και τότε ακούγονταν ιστορίες φρίκης, με πρωταγωνιστές, τα «κτινά», ασήμαντους ανθρώπους. Οι καφενόβιοι μίλησαν για τις σακούλες με τα ψυχοφάρμακα, για τις επεμβάσεις καλών γιατρών, αλλά και για την άγνωστη σιωπηλή προσφορά, μέχρι και αυτοθυσίας, πολλών τα-

πεινών παπιάδων, οι οποίοι γλύτωσαν, από τα δόντια του χάρου, χιλιάδες απελπισμένους ανθρώπους. Και φιλοκαλούντες μετ' ευτελείας και φιλοσοφώντας άνευ μαλακίας, έλεγαν ότι «το μεγαλύτερο δώρο του Θεού στον άνθρωπο είναι ο θάνατος, για να μη γίνει αθάνατο το κακό».

Καθ' όλη τη διάρκεια της αποστολής, μοιραία οι μνήμες στρέφονταν στην προσφυγιά της Κύπρου, η οποία ήδη μετρά 48 χρόνια πόνου. Τα μέλη της κυπριακής αποστολής είτε βίωσαν οι ίδιοι το δράμα είτε έμαθαν για τα βάσανα των παλαιότερων, μέσα από περιγραφές γονιών και παππούδων. Η μόνη διαφορά είναι ότι οι πρόσφυγες της Κύπρου ζούσαν πρώτα κάτω από τα δέντρα και μετά σε αντίσκηνα, ενώ οι πρόσφυγες της Ουκρανίας, ζουν σε τεράστιους αποθηκευτικούς χώρους, αφού το τσουκτερό κρύο σκοτώνει στην ύπαιθρο. Η πρόεδρος της Βουλής, σε κάθε παρέμβασή της, υπενθύμιζε την κυπριακή τραγωδία. Η αποστολή γυναικών Προέδρων Κοινοβουλίων, έφερε στη μνήμη και τις περίφημες πορείες γυναικών, με το σύνθημα: «οι γυναίκες επιστρέφουν», οι οποίες ξεκίνησαν το 1975 με τη Μελίνα Μερκούρη και τερματίστηκαν το 1989 με τα δραματικά γεγονότα στον Άγιο Κασσιανό και τις συλλήψεις κληρικών και γυναικών.

Το θαύμα λειτουργεί ακόμη και μέσα στην απόλυτη απελπισία και εξαθλίωση των προσφύγων. Οι γυναίκες πρόεδροι, με ένα αληθινό χαμόγελο, με μια ζεστή χειραψία, με ένα απλό χάδι, με μια άτυπη νοηματική επικοινωνία, μπόρεσαν να φέρουν, έστω και για λίγο, το χαμόγελο στα πρόσωπα των παιδιών και των γυναικών. Πολλά παιδιά ήταν τόσο πολύ φοβισμένα, που δεν τολμούσαν να κοιτάζουν στα μάτια, τους υψηλούς προσκεκλημένους, οι οποίοι συνοδεύονταν από ισχυρότατες αστυνομικές δυνάμεις και δεκάδες κάμερες και δημοσιογράφους.

Στο προσκήνιο ήρθε η γερόντισσα Γαβριηλία, η οποία επικοινωνούσε και βοηθούσε τους πολυβασανισμένους Ινδούς, με πέντε άλλες γλώσσες, από αυτές τις οποίες έμαθε από παιδί. Η πρώτη ήταν το χαμόγελο, η δεύτερη τα δάκρυα, η τρίτη το άγγιγμα, η τέταρτη η προσευχή και η πέμπτη η αγάπη. Και έλεγε χαρακτηριστικά ότι «με αυτές τις πέντε γλώσσες γυρίζεις όλη την γη και όλος ο κόσμος είναι δικός σου. Όλους τους αγαπάς το ίδιο. Ασχέτως θρησκείας και έθνους. Ασχέτως με όλα». Η κουβέντα του καφενέ κατέληξε με την κυπριακή παροιμία, η οποία επιβεβαιώθηκε χιλιάδες φορές στον τόπο μας. «Ο Θεός ορφανά παιδιά αφήνει, αλλά κακορίζικα ποτέ...».

kaparispan@yahoo.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Γαλλία και Ευρώπη: η ευρύτερη πολιτική σκηνή πίσω από τις εκλογές

Το αποτέλεσμα των γαλλικών εκλογών ερμηνεύτηκε με πολλούς τρόπους. Κάποιοι είδαν σημαντική άνοδο της ακροδεξιάς και μίλησαν για πύρρειο νίκη της Δημοκρατίας, εκτιμώντας, όπως και η ίδια η Μαρίν Λε Πεν, ότι το ακροδεξιό μόρφωμα ήταν ο πραγματικός νικητής της αναμέτρησης. Αντίθετα, σε συνέντευξή του στον Figaro (26/4/2022), ο Pierre Manent μίλησε για εικονική τιτανομαχία, για μάχη ανάμεσα σε έναν απερχόμενο ελιτιστή Πρόεδρο που ήταν αδύνατον να χάσει και μια υποψήφια που δεν είχε και δεν θα έχει ποτέ καμία ελπίδα να νικήσει.

Από τη μία πλευρά, λοιπόν, βρίσκεται η υπεροψία των αριστέρων και δεξιών ελίτ, που «κατέχουν το κράτος» και νέμονται το σημαντικότερο μέρος του παραγόμενου από τη Δημοκρατία πλούτου. Από την άλλη, στέκεται η λαϊκίστικη, μνησικακή μάζα, ό,τι αποκαλούσαμε κάποτε «λαό», αποκλεισμένη από αγαθά που άλλοτε θεωρούνταν δεδομένα: σταθερή εργασία και ισχυρή αγοραστική δύναμη, ποι-

οτική παιδεία, ισχυρό πολιτικό λόγο. Η λαϊκή μάζα βρίσκεται παγιδευμένη σε μια ανίσχυρη ψήφο στην ακροδεξιά, η οποία εδώ και τριάντα χρόνια είναι ανίκανη όχι μόνο να φτάσει στην εξουσία αλλά και να αποκτάσει το οποιοδήποτε λαϊκό έρεισμα, να ιδρύσει ένα συνδικάτο ή έναν εκδοτικό οίκο. Αυτή η εκλογική ψευδοαναμέτρηση δεν καταδεικνύει απλά την έκπτωση στην ποιότητα της δημοκρατίας αλλά την έκπτωση της ίδιας της πολιτικής.

Μέσα από μια διαδικασία αποπολιτικοποίησης της εθνικής ζωής, η αντιπροσωπευτική δημοκρατία έχει ήδη αντικατασταθεί από τη «φιλελεύθερη-κρατική τάξη», ένα σύνολο δηλαδή ανεξάρτητων αρχών, όχι πάντα εθνικών, οι οποίες κυβερνούν με γνώμονα την προστασία της ελεύθερης αγοράς και την περιφρούρηση του κράτους δικαίου και των ατομικών δικαιωμάτων. Μέχρι πρόσφατα, η Γαλλία ήταν ικανή να αυτοκυβερνηθεί, αντλώντας τις αρχές της πολιτικής νομιμότητας από τον εαυτό της. Το σώμα των πολιτών έδειχνε μέσα από τη διαδικασία των εκλογών, την εμπιστοσύνη του στους κυ-

Μέχρι πρόσφατα, η Γαλλία ήταν ικανή να αυτοκυβερνηθεί, αντλώντας τις αρχές της πολιτικής νομιμότητας από τον εαυτό της.

βερνώντες, οι οποίοι με τη σειρά τους λογοδοτούσαν μόνο στο σώμα των πολιτών. Η ρύθμιση αυτή προϋπέθετε τον καθοριστικό ρόλο των κομμάτων και την εναλλαγή τους στην εξουσία. Ακολουθώντας αυτή την ερμηνευτική γραμμή, διαπιστώνεται ότι τα παραδοσιακά κόμματα εξουσίας υπήρξαν τα πρώτα θύματα της αποπολιτικοποίησης, επειδή δεν κατάφεραν να εκφράσουν ένα εθνικό σχέδιο ανασυγκρότησης και ανασύστασης της γαλλικής κοινωνίας ικανό να ανταπεξέλθει στα νέα δεδομένα.

Η ανάληψη αυτή έχει σκοπό να καταδείξει με φτωχοποίησης της εθνικής πολιτικής ζωής, η οποία, σύμφωνα με τον Γάλλο στοχαστή, έχει τις ρίζες στη σύγκυση ανάμεσα στο εθνικό και το

ευρωπαϊκό επίπεδο: «Η Γαλλία και η Ευρώπη μπορούν να είναι ελεύθερες μαζί, ισχυρές μαζί ή ακόμη και αδύναμες μαζί, αλλά σίγουρα όχι “κυρίαρχες μαζί”». Άραγε η «Ευρώπη» ευθύνεται για την πολιτική «αδυναμία» ή την αδύναμη «κυριαρχία» της Γαλλίας, προίοντα της αποπολιτικοποίησης της εθνικής ζωής; Εδώ θα πρέπει κανείς να σταθεί σε δύο καίρια σημεία, κατ' αρχάς στο τι σημαίνει «πολιτική» και ακολούθως στο τι σημαίνει κυριαρχία. «Πολιτική» είναι η τέχνη της ύφανσης μιας ολότητας, ό,τι δένει αρμονικά και δυναμικά όλα τα μέρη μεταξύ τους. Σε αυτόν τον ορισμό η έμφραση δίνεται στην ικανότητα να διακρίνει κανείς το όλο και τα μέρη. Διότι αν κάποιος θεωρήσει εσφαλμένως το μέρος ως «όλο», τότε τα συμπεράσματά του θα είναι εσφαλμένα. Αν δηλαδή κάποιος θεωρήσει ότι η Γαλλία είναι μια εθνική ολότητα και όχι ένα μέρος μιας ομοσπονδιακής Ευρώπης, τότε θα σταθεί στην αποπολιτικοποίησης της εθνικής ζωής, παραβλέποντας την ταυτόχρονη πολιτικοποίηση της ευρωπαϊκής ζωής. Απόδειξη αυτού του γεγονότος είναι ότι η εκλογή

του Γάλλου Προέδρου, εκτός από το αμυγώ εθνικό επίπεδο, έχει εξίσου μεγάλη σημασία για το σύνολο των ευρωπαϊκών κρατών, αν όχι για το ευρωπαϊκό κράτος.

Το δεύτερο καίριο σημείο είναι η έννοια της κυριαρχίας. Στην ανάλυση του Pierre Manent βλέπουμε να συγχέονται δύο έννοιες της κυριαρχίας, η νομική-κρατική και η βιοπολιτική. Η πρώτη απαντάται στον Jean Bodin (1529-1596) και αφορά την αποκλειστική αυθεντία και εξουσία του Πρίγκιπα σε θέματα που αφορούν την επικράτεια του. Υπό αυτή την έννοια, Γαλλία και Ευρώπη πράγματι δεν μπορούν να είναι «κυρίαρχες μαζί». Υπάρχει όμως και μια άλλη έννοια της κυριαρχίας, που εισηγητής της είναι ο Giovanni Botero (1544-1617). Σύμφωνα με τη δεύτερη αυτή «βιοπολιτική» ερμηνεία, η κυριαρχία δεν μπορεί παρά να είναι αυτοδυναμία και αυτάρκεια. Όταν ένας κατ' όνομα κυρίαρχος δεν είναι στην ουσία αυτοδύναμος και αυτόταρκος στρατιωτικά, οικονομικά και πολιτικά, τότε δεν είναι κυρίαρχος. Υπό αυτή την έννοια, αν η Γαλλία και η Ευρώπη είναι «ελεύθερες μαζί, ισχυρές μαζί ή και αδυ-

ναμες μαζί» τότε είναι και «κυρίαρχες μαζί». Ο ίδιος ο Pierre Manent διαπιστώνει όμως ότι η Γαλλία όχι μόνο δεν είναι αυτοδύναμη στρατιωτικά και οικονομικά, αλλά δεν διαθέτει ούτε και πολιτική αυτοδυναμία, αφού δεν είναι σε θέση να προτάξει ένα σχέδιο ύφανσης της εθνικής της ολότητας. Είναι όντως πιθανό η εκλογή Μακρόν στη Γαλλία να είναι πιο σημαντική «πολιτικά» για την Ευρώπη απ' ό,τι για τη Γαλλία. Είναι πιθανόν ο Γάλλος Πρόεδρος να μην έχει εθνικό πλάνο ανασυγκρότησης της εθνικής ολότητας. Είναι όμως σχεδόν βέβαιο ότι διαθέτει ένα ευρωπαϊκό πλάνο ανασυγκρότησης της Γαλλίας και ένα εθνικό πλάνο συγκρότησης της Ευρώπης. Δεν ευθύνεται η Ευρώπη για την αποδυνάμωση του έθνους κράτους ως τόπου παραγωγής πολιτικής. Απλά η Ευρώπη είναι ο νέος τόπος παραγωγής πολιτικής των ευρωπαϊκών κρατών.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Η επιστήμη σε μία αέναη μάχη

Οι Λεύκος Μίτλεττον και Λεωνίδας Φυλακτού μιλάνε στην «Κ» για τα 32 χρόνια του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής

Συνέντευξη στην
ΙΩΑΝΝΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Τριάντα δύο χρόνια πριν, μία μεγαλύτερη ιδέα απέκτησε σάρκα και οστά, σηματοδοτώντας την αρχή μιας νέας εποχής για την επιστημονική έρευνα και τις ιατρικές υπηρεσίες στην Κύπρο. Ο ιδρυτής του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής, Λεύκος Μίτλεττον, μιλάει στην «Κ» για τις προκλήσεις που κλήθηκε να αντιμετωπίσει για να φέρει εις πέρας την πρωτοποριακή, για τα τότε δεδομένα της Κύπρου, ιδέα, αλλά και για το πώς κατέρρευσε η εξέλιξη της σε ένα δικοινοτικό έργο. Από την πλευρά του, ο πρόεδρος του Ινστιτούτου, Λεωνίδας Φυλακτού, διαβεβαιώνει ότι τρεις δεκαετίες μετά, το Ινστιτούτο συνεχίζει και επεκτείνεται το έργο του με γνώμονα το τρίπτυχο της παροχής υπηρεσιών, της έρευνας και της εκπαίδευσης, και τονίζει τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τέτοιες υποδομές σε περιπτώσεις υγειονομικών κρίσεων.

–Ποιες ήταν οι προκλήσεις και τα στοιχεία για το Ινστιτούτο όταν ιδρύθηκε τη δεκαετία του 1990;

–Α. Μίτλεττον (Α.Μ.): Όταν ξεκίνησε να δημιουργείται το Ινστιτούτο η Γενετική, ως επιστήμη, ήταν ακόμα σε νηπιακή ηλικία, οπότε δεν υπήρχαν πρότυπα να αντιγραφούν στην Κύπρο. Η πρώτη πρόκληση λοιπόν ήταν να σχεδιαστεί με τρόπο διαχρονικό και το πετύχαμε. Η δεύτερη ήταν να βρεθούν οι σωστοί άνθρωποι. Δεν μπορούσαμε να δημιουργήσουμε αιτήσεις και να ζητήσουμε κόσμο με τις συνήθεις διαδικασίες, γιατί ήταν μια καινούργια επιστήμη και χρειάζομασαν νεαρά παιδιά που να είχαν τη σωστή μόρφωση. Εκεί φανήκαμε τυχεροί. Στις περισσότερες περιπτώσεις όλα τα παιδιά στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων και των προσδοκιών μου. Η άλλη μεγάλη πρόκληση ήταν η οικονομική. Είχαμε τη χρηματοδότηση της αμερικανικής κυβέρνησης για να χτιστεί το Ινστιτούτο, για να στηθεί η σωστή υποδομή και για να καλυφθούν τα αρχικά υλικά έξοδα, ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις αντιμετωπίζαμε δυσκολίες και με τον εξοπλισμό. Τότε, μάλιστα, είχαμε καταφέρει να εξασφαλίσουμε μια κορηγία από την Ιαπωνία για να προμηθευτούμε το ηλεκτρονικό τους μικροσκόπιο το οποίο ήταν τελευταίας τεχνολογίας.

–Το δικοινοτικό κομμάτι πώς το αντιμετωπίσατε;

–Α.Μ.: Ήταν μία άλλη πολύ σημαντική πρόκληση, καθώς ήθελα

Τόσο ο Ντενκτάς όσο και διάφορες καταστάσεις Δεξιάς στην Κύπρο δεν ήθελαν να ακούσουν για συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο ιδρυτής του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής, Λεύκος Μίτλεττον.

το Ινστιτούτο να ξεκινήσει σαν δικοινοτικό έργο και βασίστηκε πάνω σε μια πολύ μεγάλη προσπάθεια που είχα κάνει τότε για να διεξάγουμε ιατρικές έρευνες στα Κατεχόμενα. Όταν το αντιλήφθηκαν τα Ηνωμένα Έθνη στήριξαν την προσπάθεια, όπως επίσης και οι δύο πλευρές στην Κύπρο. Ωστόσο, μόλις το Ινστιτούτο έγινε πραγματικό-τητα, ο τότε Τ/κ ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς έστειλε γράμμα στον Αμερικανό πρέσβη, λέγοντάς του ότι δεν θέλει να έχει σχέσεις με «αυτών τον Κύπριο που κρύβεται πίσω από ένα αγγλικό όνομα», με αποτέλεσμα το Ινστιτούτο να μην εξελιχθεί σε ένα δικοινοτικό έργο. Καταφέραμε, ωστόσο, να βάλουμε έναν Τ/κ καθηγητή από την Αγγλία στο διοικητικό συμβούλιο, ενώ εμένα μου είχε απαγορευθεί από την τ/κ διοίκηση να πηγαίνω στα Κατεχόμενα.

–Θεωρήθηκε βεβαίως πρωτοποριακή η συνεργασία με την τ/κ κοινότητα. Πέραν του Ντενκτάς υπήρξαν άλλες δυσκολίες στη συνεργασία;

–Α.Μ.: Υπήρχε αντίδραση από τους εθνικιστικούς κύκλους των δύο κοινοτήτων. Τόσο ο Ντενκτάς και οι περί αυτών όσο και διάφορες καταστάσεις δεξιάς στην Κύπρο

«Η Κύπρος ήταν μέσα στις πρώτες έξι χώρες της Ευρώπης που έστησαν το τεστ του κορωνοϊού. Αν δεν υπήρχε η εμπειρογνώμοσύνη και η σύνδεσή μας με ευρωπαϊκά δίκτυα, θα είχαμε μεγάλο πρόβλημα».

δεν ήθελαν να ακούσουν για συνεργασία, υπονομεύοντας την όλη προσπάθεια. Είχε μάλιστα εγκριθεί από την αμερικανική κυβέρνηση δίπλα από το Ινστιτούτο η επέκτασή στην καρδιολογία και την καρδιοχειρουργική. Οι εθνικιστικοί κύκλοι έκαναν ό,τι μπορούσαν για να μας ταλαιπωρήσουν με αποτέλεσμα οι αρχικοί επιστήμονες που ήθελαν να βοηθήσουν να αναπτυχθεί αυτό το πράγμα να αναγκαστούν να το κάνουν ιδιωτικά. Το Αμερικανικό Καρδιολογικό Κέντρο (American Heart Center) δημιουργήθηκε μετά που κατέρρευσε η δημιουργία του καρδιοχειρουργικού και καρδιολογικού κέντρου σε συνεργασία με το Ινστιτούτο γενετικής.

–Α. Φυλακτού (Α.Φ.): Χαίρομαι

Οι προκλήσεις δεν θα σταματήσουν ποτέ. Το Ινστιτούτο συνεχίζει να ακολουθεί το μοντέλο που ακολούθησε από την ίδρυσή του, δηλαδή το τρίπτυχο της παροχής υπηρεσιών, της έρευνας και της εκπαίδευσης λέει ο πρόεδρος του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής Λεωνίδας Φυλακτού.

που τουλάχιστον μετά από τόσα χρόνια πραγματοποιείται κάτι ανάλογο. Ήταν ο πρώτος στόχος που έβαλα μόλις ανέλαβα και με την υποστήριξη του κράτους αλλά και τη συμβολή του δήμου Αγίου Δομετίου πραγματοποιείται η υλοποίηση του νέου κτηρίου, δίπλα από το Ινστιτούτο, το οποίο θα στεγάσει ερευνητικές ομάδες πάνω σε τομείς αιχμής του Ινστιτούτου, οι οποίοι θα αποφασιστούν στη συνέχεια. Ταυτόχρονα, θα μας δώσει την ευχέρεια να μετακομίσουμε κάποιες ομάδες από το υφιστάμενο κτήριο στο νέο, ούτως ώστε το πρώτο να ανακαινιστεί και να αναβαθμιστούν οι κλινικές υπηρεσίες αλλά και οι δραστηριότητές του.

–Συνολικά, 32 χρόνια μετά την ίδρυση του Ινστιτούτου, τι προκλήσεις υπάρχουν;

–Α.Φ.: Οι προκλήσεις δεν θα σταματήσουν ποτέ, ιδιαίτερα στον τομέα της υγείας. Το Ινστιτούτο συνεχίζει να ακολουθεί το μοντέλο που ακολούθησε από την ίδρυσή του, δηλαδή το τρίπτυχο της παροχής υπηρεσιών, της έρευνας και της εκπαίδευσης. Το Ινστιτούτο και κατ' επέκταση η εμπειρογνώμοσύνη που δημιουργήθηκε μέσα από την τεχνογνωσία και την εμπειρία, έδωσε πολλά οφέλη προς

την Πολιτεία. Για παράδειγμα, σε σχέση με τον κορωνοϊό, δυστυχώς έπρεπε να έρθει μια πανδημία για να αντιληφθεί ο κόσμος ότι η Πολιτεία πρέπει να έχει έτοιμες υποδομές ανά πάσα στιγμή για τέτοιες περιπτώσεις. Αν δεν ήταν το Ινστιτούτο, η Κύπρος θα είχε πρόβλημα με την ανίχνευση του ιού. Ήμασταν μέσα στις πρώτες έξι χώρες της Ευρώπης που στήσαμε το τεστ. Αν δεν υπήρχε αυτή η εμπειρογνώμοσύνη της μοριακής βιολογίας και η σύνδεσή μας με ευρωπαϊκά δίκτυα η χώρα θα είχε μεγάλο πρόβλημα. Η μεγαλύτερη πρόκληση για το Ινστιτούτο είναι και το θέμα των χρόνιων ασθενών. Σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις δεν υπάρχει ριζική θεραπεία, υπάρχει όμως αντιμετώπιση. Όμως, αυτοί οι ασθενείς δεν παύουν από το να έχουν σοβαρά θέματα τα οποία το Ινστιτούτο πρέπει να διαχειριστεί, προσφέροντας ποιοτική ιατρική περίθαλψη. Από την άλλη, είναι πολύ σημαντικό να πούμε ότι το Ινστιτούτο ανέπτυξε και τους άλλους δύο τομείς σε μεγάλο βαθμό (έρευνα και εκπαίδευση) και έχει κτίσει την πιο μεγάλη και μοναδική ερευνητική υποδομή στην Κύπρο, με εξοπλισμό εκατομμυρίων ευρώ. Επίσης, η δημιουργία της Σχολής και η παρούσα φοιτητών μέσα από

τις διδακτορικές τους διατριβές βοηθούν σε μεγάλο βαθμό το ερευνητικό έργο μας.

–Α.Μ.: Μια άλλη μεγάλη πρόκληση που βλέπω εγώ είναι ότι όταν έγινε το Ινστιτούτο δεν υπήρχε το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Σήμερα υπάρχουν κέντρα γενετικής και στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και εξελίσσονται και διάφορες κερδοσκοπικές δραστηριότητες στον ιδιωτικό τομέα. Το να υπάρχει μιας μορφής συναγωνισμός είναι υγιέστατο, αλλά επειδή είναι μικρός ο πληθυσμός της Κύπρου, το τελευταίο πράγμα που χρειάζεται είναι να παίζονται παιχνίδια ελέγχου. Η άλλη πρόκληση είναι η ερευνητική χρηματοδότηση. Στο εξωτερικό έχεις πολλές επιλογές, στην Ευρώπη πολλές χώρες δίνουν εσωτερικές χρηματοδοτήσεις στα πανεπιστήμια και στα ερευνητικά ιδρύματα. Η Κύπρος λόγω του μικρού μεγέθους και της μικρής οικονομίας άρχισε να έχει πολλούς ερευνητές σε διάφορα κέντρα με μικρό τοπικό πορτοφόλι και η μόνη επιλογή που έχουν είναι να απευθύνονται σε charities στην Αγγλία ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία είναι όμως φοβερά ανταγωνιστική και συνήθως πολύ περίπλοκα τα projects που χρηματοδοτεί.

–Υπάρχουν ζητήματα στη χρηματοδότηση δηλαδή;

–Α.Φ.: Η χρηματοδότηση είναι το κύριο θέμα κάθε ερευνητή παγκοσμίως. Στην Κύπρο είναι ακόμα μεγαλύτερο το θέμα καθώς θεσμικά λίγοι οργανισμοί υποστηρίζουν την έρευνα. Όμως το Ινστιτούτο καταφέρνει ακόμα να παίρνει χρηματοδοτήσεις από το εξωτερικό, τόσο μέσω ευρωπαϊκών χωρών, από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και από αμερικανικούς οργανισμούς, με τη δυσκολία να είναι πολλαπλάσια, γιατί πρέπει να ανταγωνιστεί τους ντόπιους και όχι μόνο.

–Το Ινστιτούτο Νευρολογίας δραμάτισε ένα πάρα πολύ σημαντικό ρόλο στο θέμα της πανδημίας, η οποία τα τελευταία δύο χρόνια αποτέλεσε την κύρια πρόκληση. Τώρα ποια θεωρείτε ότι θα είναι η νέα πρόκληση;

–Α.Φ.: Ελπίζω να μην υπάρξει νέα πρόκληση. Οι χρόνιες παθήσεις είναι μια διαχρονική πρόκληση και είναι καθήκον μας να προσπαθούμε να βοηθήσουμε τους ανθρώπους όσο περισσότερο γίνεται. Μια άλλη πρόκληση που έχουν γενικά οι επιστήμονες του Ινστιτούτου είναι η υπερφόρτωση. Δεν βλέπουν μόνο ασθενείς, αλλά ερευνούν, επιβλέπουν και διδάσκουν φοιτητές. Δουλεύουμε ως μια σύγχρονη ιατρική σχολή.

Η δεκαετία του '90 και η κατά πλάκα σκλήρυνση

–Τη δεκαετία του '90 είχατε παρατηρήσει μια ιδιαίτερα υψηλή επίπτωση και επιπολασμό της σκλήρυνσης κατά πλάκα στον ε/κ πληθυσμό. Εξακολουθεί να υπάρχει; Μπορέσατε να το αντιμετωπίσετε;

–Α.Μ.: Ναι, εξακολουθεί να υπάρχει. Οφείλουμε τη δημιουργία του Ινστιτούτου στις αρχικές έρευνες για την κατά πλάκα σκλήρυνση. Τότε, είχα λάβει μαζί με έναν Ιρλανδό επιδημιολόγο μια ερευνητική χορηγία από τα Εθνικά Ιδρύματα Υγείας της Αμερικής. Όταν ήλθα στην Κύπρο το 1982 από τη Νέα Υόρκη και άρχισα να βλέπω ασθενείς, υπήρχε αυτή η αντίληψη ότι όσο περισσότερη απομακρύνεσαι από τον Ισμηρινό αυξάνονται οι συχνότητες της κατά πλάκα σκλήρυνσης. Από τις προηγούμενες δημοσιεύσεις που είχαν γίνει σε διάφορες χώρες φάνηκε ότι η Μεσόγειος έπρεπε να έχει περίπου τέσσερις με πέντε ασθενείς ανά 100.000 κατοίκους, δηλαδή η Κύπρος έπρεπε να είχε 50-60 ασθενείς το πολύ. Εγώ είδα 50-60 ασθενείς τον πρώτο χρόνο που ήλθα Κύπρο και διαπίστωσα ότι απλώς δεν υπήρχε ακόμη η τεχνολογία για να μπορεί να διαγνώ-

σθει σωστά η κατά πλάκα σκλήρυνση. Έτσι λάβαμε τη χρηματοδότηση, κάναμε έρευνα στην Πάφο, στα βουνά της Πιτσιλίας και στην περιοχή της ελεύθερης Αμμοχώστου για να δούμε κατά πόσο είχαν και οι τρεις περιοχές την ίδια συχνότητα ή κατά πόσο υπήρχε διαφορά μεταξύ των βουνών, της δυτικής Κύπρου και της ανατολικής παραλίας Κύπρου. Φάνηκε ότι αυτή η αρχική ιδέα της γεωγραφικής κατανομής απλώς οφειλόταν στο ότι όσο πιο πολύ απομακρύνεσαι από τον ισμηρινό είναι πιο ανεπτυγμένες ιατρικά οι χώρες. Η θεραπεία της κατά πλάκα σκλήρυνσης έχει αναπτυχθεί σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό αλλά δεν παύει να είναι μια αρρώστια με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις.

–Α.Φ.: Θετικό σε όλο αυτό είναι ότι επειδή υπάρχουν πολλοί ασθενείς, η κατά πλάκα σκλήρυνση κέντρισε το ενδιαφέρον των φαρμακευτικών εταιρειών και αναπτύχθηκαν πολλά φάρμακα. Από τους ασθενείς μας, αυτοί με την κατά πλάκα σκλήρυνση έχουν ίσως καλύτερη φαρμακευτική αντιμετώπιση σε σχέση με αυτούς που έχουν πιο σπάνιες παθήσεις, καθώς αυτές δεν έχουν ακόμη κεντρίσει σε τόσο

Είδη 50-60 ασθενείς τον πρώτο χρόνο που ήλθα Κύπρο και διαπίστωσα ότι απλώς δεν υπήρχε ακόμη η τεχνολογία για να μπορεί να διαγνωσθεί σωστά η κατά πλάκα σκλήρυνση, λέει στην «Κ» ο κ. Λεύκος Μίτλεττον.

μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον των φαρμακευτικών εταιρειών. Το Ινστιτούτο προσπαθεί μέσα από ερευνητικά προγράμματα γενετικής θεραπείας να βάλει το λιθαράκι του.

–Με βάση τις ερευνητικές σας εμπειρίες, τι συμβουλές θα δίνετε στους φοιτητές του Ινστιτούτου

σας; Πώς μπορεί η νέα γενιά και η Κύπρος γενικά, να αναπτυχθεί επιστημονικά;

–Α.Μ.: Το ότι υπάρχουν αρκετές ευκαιρίες ανέλιξης των νεαρών επιστημόνων στην Κύπρο είναι θετικό. Αν με ρωτούσατε πριν από τέσσερα με πέντε χρόνια θα εισηγούμουν να μη μείνουν στα στενά πλαίσια

της Κύπρου αλλά να προσπαθήσουν να κάνουν μεταπτυχιακές σπουδές σε άλλες χώρες. Πλέον εξελίχθηκε τόσο πολύ η πληροφορική και λόγω covid που τα περισσότερα πανεπιστήμια στον κόσμο προσφέρουν διαδραστικά μαθήματα. Πιστεύω ακόμα όμως ότι οι νέοι επιστήμονες στην Κύπρο δεν πρέπει να περιοριστούν στα κυπριακά πλαίσια, διότι είναι εύκολο να χάσεις τη μεγάλη εικόνα του πώς εξελίσσονται τα πράγματα παγκόσμια. Το πιο βασικό στοιχείο είναι η επιστημονική περιέργεια. Να κοιτάζει κάποιος συνεχώς την τελευταία λέξη της βιβλιογραφίας και να προσπαθεί να δικτυωθεί σε διεθνές επίπεδο. Η έρευνα δεν έχει σύνορα.

–Κύριε Μίτλεττον, τι κάνετε τώρα;

–Α.Μ.: Το βασικό μου ερευνητικό ενδιαφέρον αυτή τη στιγμή είναι να μελετήσω μαζί με τις ομάδες μου τους παράγοντες που προκαλούν είτε Αλτσχάιμερ, είτε άλλης μορφής άνοια ή Πάρκινσον και να βρούμε δείκτες για διάγνωση ατόμων που έχουν ψηλό κίνδυνο να ασθενήσουν. Ενώ έχει εξελιχθεί φοβερά η ιατρική και η φαρμακο-

θεραπευτική του καρκίνου και άλλων ασθενειών, στον τομέα των εκφυλιστικών εγκεφαλικών νόσων δεν υπάρχει φάρμακο. Αυτό που έχουμε είναι ότι οι βλάβες του εγκεφάλου αρχίζουν να εξελίσσονται δέκα με είκοσι χρόνια πριν παρουσιαστεί η αρρώστια. Και είναι πλέον σαφές ότι την ώρα που παρουσιάζεται η αρρώστια, η ζημιά έχει φτάσει πάνω από το 80 - 90% που σημαίνει ότι είναι αδύνατο να την αναστρέψεις. Από τις τελευταίες έρευνες διαπιστώθηκε ότι τελικά ένας τρόπος ζωής με σωστή διατροφή και άσκηση και έντονη κοινωνική δραστηριότητα, μπορεί να ρίξει τον κίνδυνο του να εξελιχθεί η ασθένεια κατά 40% στους προ-συμπτωματικούς ανθρώπους. Τα τελευταία πέντε με έξι χρόνια έχει εξελιχθεί ένα είδος παγκόσμιου δικτύου για το θέμα, που συμπεριλαμβάνει χώρες απ' όλο τον κόσμο και προσπαθεί να είναι να μπει και η Κύπρος μέσα σε αυτό το διεθνές δίκτυο, με πρωτοβουλία του Ινστιτούτου. Ευελπιστούμε ότι η Κύπρος θα γίνει μέλος, θα τύχει χρηματοδότησης και θα αναπτυχθούν σοβαρά προγράμματα πρόληψης αυτών των ασθενειών.

«Κλειστόν» σε δάση και περιπολίες από αέρος

Το σχέδιο της κυβέρνησης ενόψει θέρους

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η επανάληψη των περυσινών καταστροφικών πυρκαγιών, κυρίως σε Εύβοια και Βαρυμπόμπη αλλά και σε άλλα μέρη της χώρας –Αχαΐα, Φωκίδα, Ηλεία, Λακωνία κ.α.– είναι ένα σενάριο απαγορευτικό για την κυβέρνηση το φετινό καλοκαίρι, καθώς σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο το πολιτικό κόστος δεν θα είναι εύκολα διαχειρίσιμο, αφού η απόσταση που μας χωρίζει έως τις εκλογές είναι πλέον μικρότερη του ενός έτους, ακόμα και αν αυτές πραγματοποιηθούν στο τέλος της τετραετίας. Με αυτό ως δεδομένο το Μέγαρο Μαξίμου έχει καταστρώσει ένα ιδιαίτερα «αυστηρό» σχέδιο ενόψει της αντιπυρικής περιόδου με τις Ενοπλες Δυνάμεις στην πρώτη γραμμή. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το σχέδιο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει:

α) Την αύξηση της επιτήρησης τόσο από αέρος με εναέριες περιπολίες αεροσκαφών της Πολιτικής Προστασίας κατά τις ημέρες υψηλής επικινδυνότητας, ώστε να παρεμβαίνουν άμεσα όπου χρειαστεί, όσο και στο έδαφος. Πρόκειται για κάτι που δεν συνέβαινε το περυσινό καλοκαίρι, όπου τα εναέρια μέσα σπκώνονταν αφού είχε εκδηλωθεί η πυρκαγιά. **β) Στο** όλο εγχείρημα, όπως προειπώθηκε, θα έχουν κομβικό ρόλο οι Ενοπλες Δυνάμεις, καθώς θα υπάρχουν αμιγείς περιπολίες του στρατού σε όλη την επικράτεια, ιδίως σε επικίνδυνες περιοχές όπως η Αττικοβοιωτία, η Εύβοια και η Πελοπόννησος, με σκοπό να δρουν τόσο αποτρεπτικά, όσο και για λόγους έγκαιρης προειδοποίησης. Ταυτόχρονα, αυξημένα θα είναι και τα περιπολα του Πυροσβεστικού Σώμα-

τος, ενώ συνδρομή θα παρέχει και η Δασική Υπηρεσία με δικές της περιπολίες και οχήματα. **γ) Το** τρίτο αλλά και βασικότερο μέτρο αποτροπής των πυρκαγιών προβλέπει την απαγόρευση πρόσβασης και κυκλοφορίας σε περιοχές αυξημένου κινδύνου για πρόκληση πυρκαγιάς, όπως δρυμους, δάση, άλση κ.λπ. Η σχετική διάταξη ψηφίστηκε τη Μεγάλη Εβδομάδα από τη Βουλή των Ελλήνων και μεταξύ άλλων προβλέπει πως η απαγόρευση θα ενεργοποιείται όταν ο δείκτης επικινδυνότητας είναι 3, 4 και 5, σύμφωνα με τον ημερήσιο χάρτη πρόληψης κινδύνου πυρκαγιάς που εκδίδει η ΓΤΠΠ και θα γίνεται με απόφαση της περιφέρειας, έπειτα από σύγκληση του Συντονιστικού Οργάνου Πολιτικής Προστασίας και εισήγηση του διοικητή Πυροσβεστικών Υπηρεσιών Περιφερειακής Ενότητας και του προϊσταμένου της κατά τόπο αρμόδιας Δασικής Υπηρεσίας.

Η βασική καινοτομία και η διαφορά σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια έγκειται αφενός στη

Βασική καινοτομία είναι ότι οι απαγορεύσεις θα ενεργοποιούνται και σε ημέρες με δείκτη επικινδυνότητας 3, έναντι του 4 και 5 κατά το παρελθόν.

συμπερίληψη του δείκτη επικινδυνότητας 3 –έναντι μόνο του 4 και 5 κατά το παρελθόν–, αφετέρου στην εφαρμογή του μέτρου σε οποιαδήποτε περιοχή της χώρας κριθεί ότι κινδυνεύει

Η εναέρια επιτήρηση των δασών κατά τις ημέρες υψηλής επικινδυνότητας θα γίνεται με AirTractors (φωτ.). Πρόκειται για μικρά αεροσκάφη που μισθώνει το πυροσβεστικό σώμα, τα οποία πετούν έμφορτα με τρεις τόνους νερού, είναι ευέλικτα και αξιολογούνται ιδανικά για τη λεγόμενη πρώτη προσβολή.

Περισσότερα AirTractors και τρία Σινούκ

Η εφαρμογή του μέτρου των απαγορεύσεων είναι πολύ πιθανό να ξεκινήσει εντός του Μαΐου, χωρίς πάντως να έχει οριστικοποιηθεί κάτι ακόμα, καθώς εξαρτάται από τον ημερήσιο χάρτη πρόληψης κινδύνου πυρκαγιών που εκδίδει η Πολιτική Προστασία. Η εναέρια επιτήρηση θα γίνεται με AirTractors. Πρόκειται για μικρά αεροσκάφη που μισθώνει το πυροσβεστικό σώμα, τα οποία πετούν έμφορτα με τρεις τόνους νερού, είναι ευέλικτα και αξιολογούνται ιδανικά για τη λεγόμενη πρώτη προσβολή. Πέρυσι διαθέταμε έξι και ήταν η πρώτη φορά που τα δοκιμάσαμε, ενώ φέτος η Πολιτική Προστασία θα διαθέτει σχεδόν διπλάσια, χωρίς να έχει οριστικοποιηθεί ο αριθμός, καθώς τώρα κλείνει τη διαδικασία ο αρμόδιος υπουργός Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας Χρήστος Στυλιανίδης. Οσον αφορά τις Ενοπλες Δυνάμεις, θα συνδράμουν στην πυρόρβηση με τρία Σινούκ, ενισχύοντας την κατάσβεση από αέρος.

και όχι μόνο σε όσες έχουν οριστεί ως «επικίνδυνες» βάσει του παλαιότερου και εν πολλοίς ξεπερασμένου πλέον νομοθετικού πλαισίου, λόγω της αλλαγής των κλιματικών συνθηκών.

Σύμφωνα με τη διάταξη, ορίζεται πως οι παραβάτες θα πληρώνουν πρόστιμο 300 ευρώ και αρμόδιες αρχές για την τήρηση του μέτρου ορίζονται η Ελληνική Αστυνομία, το Πυροσβεστικό

Σώμα, η Δασική Υπηρεσία και κατά περιπτώσεις η Δημοτική Αστυνομία. Ενδιαφέρον έχει πως η απαγόρευση κυκλοφορίας μπορεί να επεκταθεί και σε τμήματα του οδικού δικτύου από τα κατά περίπτωση αρμόδια όργανα. Με δεδομένο πως, πρώτον, ο δείκτης επικινδυνότητας 3 είναι σχεδόν μόνιμος όλο το καλοκαίρι και, δεύτερον, ότι το μέτρο αφορά δυνητικά όλη την επικράτεια, είναι σαφές πως η απαγόρευση κυκλοφορίας φέτος το καλοκαίρι σε δάση, δρυμούς, περιοχές Natura και άλση, θα είναι πολύ συχνή με στόχο την αποτροπή του περυσινού φαινομένου των εκτεταμένων πυρκαγιών.

Το πολιτικό σκέλος

Οι παραπάνω αποφάσεις και η αυστηροποίηση του πλαισίου για την αποτροπή των πυρκαγιών έχουν σαφείς πολιτικές

προεκτάσεις. Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης είναι δεδομένο πως έχει διάφορες σκέψεις για τον οριστικό χρόνο των εκλογών καθώς το τοπίο παγκοσμίως είναι πολύ ρευστό. Ωστόσο, είναι επίσης δεδομένο πως θέλει να έχει «ανοιχτή» την επιλογή του φθινοπώρου για να οδηγήσει τη χώρα σε κάλπες. Για να έχει όμως αυτή τη δυνατότητα πρέπει να υπάρχουν δύο βασικές προϋποθέσεις: πρώτον, να έχει πάει καλά ο τουρισμός, κάτι που διαφαίνεται ήδη πως θα συμβεί, έπειτα από δύο έτη περιορισμών λόγω πανδημίας, και δεύτερον, να έχουν ελεγχθεί οι φυσικές καταστροφές. Ευκόλως συμπεραίνεται πως το ζήτημα των πυρκαγιών αποτελεί άμεση προτεραιότητα για τον Κυριάκο Μητσοτάκη, καθώς συνιστά βασικό κριτήριο για τις όποιες πολιτικές εξελίξεις το φθινόπωρο.

Στην τελική ευθεία η... επιστροφή στο μέλλον του ΚΙΝΑΛ

Το εσωτερικό δημοψήφισμα για τη νέα ονομασία βάζει «σφραγίδα» ΠΑΣΟΚ ενόψει του συνεδρίου της 20ής Μαΐου

Του ΜΑΡΙΟΥ ΔΑΝΗΛΟΠΟΥΛΟΥ

Πέντε μήνες μετά τις εσωκομματικές εκλογές του Δεκεμβρίου, το Κίνημα Αλλαγής ξαναστήνει σε μια εβδομάδα κάλπες σε όλη την επικράτεια. Αυτή τη φορά μπορεί το διακύβευμα να μην είναι τόσο υψηλό, όσο ήταν οι εκλογές για την ηγεσία, ωστόσο υπάρχει μια σύνδεση –και ταυτόχρονα σαφής στόχευση– μεταξύ των δύο διαδικασιών.

Η Χαρ. Τρικούπη επιθυμεί το ορόσημο της 8ης Μαΐου με την εκλογή συνέδρων και νομαρχιακών επιτροπών, αλλά κυρίως με το εσωτερικό δημοψήφισμα για το νέο όνομα, να μετατραπεί σε μια κεφαλαιοποίηση της μεγάλης συμμετοχής που κατεγράφη στις 5 Δεκεμβρίου και αποτέλεσε εφελτήριο για μια πολυπόθητη επανεκκίνηση που, έως τώρα, φαίνεται πως αποτυπώνεται και στα δημοσκοπικά δεδομένα.

Το νέο όνομα

Αυτός, άλλωστε, ήταν και ο βασικός λόγος που ο Νίκος Ανδρουλάκης άλλαξε γραμμή πλεύσης ως προς τη διαδικασία για το νέο όνομα της παράταξης. Αρχικά είχε μιλήσει για απόφαση που θα ληφθεί στο συνέδριο, πριν στραφεί εντέλει στο εσωτερικό δημοψήφισμα. Πέρα από τη δέσμευση της νέας ηγεσίας για «άνοιγμα του κομματικού πεδίου στη βάση», είναι προφανές

ότι η Χαρ. Τρικούπη επιθυμεί να δώσει και ένα επιπλέον κίνητρο συμμετοχής στο προσυνεδριακό έδαφος, διατηρώντας «ζεστές» τις δεξαμενές της. Με τον αριθμό των παλαιών και νέων πιστοποιημένων μελών να υπολογίζεται περίπου στις 180.000, μια συμμετοχή κοντά στον άτυπο πήχυ των 100.000 θα θεωρείται απόλυτα ικανοποιητική επίδοση.

Όπως είναι ήδη γνωστό, οι κυ-

Η Χαρ. Τρικούπη αναμένεται να προτάξει τις προγραμματικές θέσεις της, με την επιδίωξη να μην περιστραφεί ο συνεδριακός διάλογος γύρω από ζητήματα μετεκλογικών συνεργασιών.

ριαρχες υποψηφιότητες για τη νέα ονομασία είναι δύο: «ΠΑΣΟΚ – Κίνημα Αλλαγής» και «ΠΑΣΟΚ – Δημοκρατική Παράταξη». Υπάρχει φαβορί; Σύμφωνα με πληροφορίες, στο ΚΙΝΑΛ τις τελευταίες ημέρες «έτρεξαν» εσωτερικές σφυγμομετρήσεις (focus groups) για να μετρήσουν την απήκηση των πιθανών σεναρίων. Από αυτές προέκυψε ότι το «ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΑΛ» είναι το επι-

Τα αποκαλυπτήρια του νέου εμβλήματος θα γίνουν στο συνέδριο και το μόνο σίγουρο είναι πως ο παραδοσιακός ήλιος θα επιστρέψει (στη φωτ. η πρόσοψη των γραφείων στη Χαρ. Τρικούπη).

κρατέστερο, δείχνοντας έτσι πως η πλάστιγγα φαίνεται να γέρνει προς αυτή την πλευρά. Κατά τις ίδιες πληροφορίες, μάλιστα, μετρήθηκε και το... σκέτο ΠΑΣΟΚ, το οποίο κινήθηκε, πάντως, σε αρκετά ρηχά νερά.

Με αυτά τα δεδομένα, φαίνεται πως η μετάβαση θα είναι «ομαλή». Οχι μόνο επειδή αναμένεται να διατηρηθεί εν μέρει το όνομα με το οποίο η παρά-

ταξη πορεύεται εδώ και πέντε χρόνια, αλλά με το βλέμμα και στις εσωκομματικές ισορροπίες. Αλλωστε, τα σενάρια περί απολοίφης του ΚΙΝΑΛ από τη μαρκεζία είχαν προκαλέσει και εσωτερική γκρίνια, όχι μόνο από το κομμάτι του ενιαίου φορέα που δεν έχει πασοκικές καταβολές και αφίχθη στη Χαρ. Τρικούπη το 2017, αλλά και στην επονομαζόμενη πτέρυγα των «γεννι-

ματικών», η οποία θα ήθελε την αποτίπωση μιας αίσθησης συνεχίας στο εγχείρημα που θεμελίωσε η αείμνηστη πρώην πρόεδρος της παράταξης. Σε κάθε περίπτωση, όλα τα παραπάνω μένουν να αποδειχθούν στην κάλπη της επόμενης Κυριακής. Η τελική εισήγηση της ηγεσίας για το ερώτημα του δημοψηφίσματος θα κατατεθεί τα επόμενα 24ωρα και δεν αποκλείεται, εκτός των δύο βασικών υποψηφιοτήτων, να υπάρξει και τρίτη –επίσης σύνθετη– ονομασία.

Το συνέδριο

Τα αποκαλυπτήρια του νέου εμβλήματος θα γίνουν στο συνέδριο της 20ής Μαΐου στο κλειστό του Τάε Κβον Ντο και το μόνο σίγουρο είναι πως ο παραδοσιακός πασοκικός ήλιος θα επιστρέψει, αποτελώντας άλλωστε, όπως και η ονομασία, μία από τις προεκλογικές δεσμεύσεις του Νίκου Ανδρουλάκη. Στο ΚΙΝΑΛ αναδεικνύουν το συνέδριο στον συγκεκριμένο χώρο ως ορόσημο «επιστροφής στις μαζικές εκδηλώσεις», με το βλέμμα και στον άτυπο... ανταγωνισμό με Ν.Δ. και ΣΥΡΙΖΑ. Το συνέδριο της κυβερνώσας παράταξης θα συμπέσει και με τις προσυνεδριακές διαδικασίες της Χαρ. Τρικούπη το ερχόμενο Σαββατοκύριακο, ενώ μόλις λίγες εβδομάδες πριν η Κουμουνδούρου πραγματοποίησε τη δική της εκδήλω-

ση στον ίδιο χώρο, κάτι που θα προκαλέσει και αναπόφευκτες συγκρίσεις.

Οι μέχρι τώρα πληροφορίες για τον συνεδριακό σχεδιασμό στο ΚΙΝΑΛ δεν είναι πολλές, πιθανότατα όμως θα υπάρξουν ειδικά αφιερώματα μέσω βίντεο τόσο σε μια ιστορική αναδρομή της παράταξης, όσο και στη Φώφη Γεννηματά. Οσον αφορά το πολιτικό πλαίσιο, ήδη έχουν καταρτιστεί κάποια εκ των κειμένων που θα «ντύσουν» τον προσυνεδριακό διάλογο, ωστόσο το ολοκληρωμένο στίγμα στο πεδίο αυτό θα δώσει ο ίδιος ο Νίκος Ανδρουλάκης τις ημέρες των εργασιών.

Ασφαλώς, ευρύτερα στο πολιτικό πλαίσιο εντάσσεται και το θέμα των μετεκλογικών συνεργασιών. Είναι σαφές ότι η Χαρ. Τρικούπη δεν θα επιδιώξει να περιστραφεί ο συνεδριακός διάλογος γύρω από το εν λόγω πεδίο, προτάσσοντας τις προγραμματικές της θέσεις και όχι μια «συζήτηση ετεροπροσδιορισμού», όπως συνημο «επιστροφής στις μαζικές εκδηλώσεις». Ωστόσο, αναμένονται με ενδιαφέρον οι τοποθετήσεις τόσο της ηγεσίας, όσο και των εσωτερικών τάσεων για το ζήτημα, που έχει ανά καιρούς αποτελέσει επίκεντρο διαφωνιών εντός των τεικών. Το βέβαιο είναι ότι δεν αναμένονται ιδιαίτερες μεταστροφές στη μέχρι τώρα στρατηγική που έχει χαράξει ο κ. Ανδρουλάκης.

Πού οφείλεται η ξαφνική μεταστροφή της Αγκυρας

Ο «πάγος» στην προμήθεια των F-16 και το ραντεβού με τον Μπάιντεν που δεν έγινε

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ενάμιση μήνα μετά τη συνάντηση του κ. Μπτσοτάκη με τον κ. Ερντογάν στην Κωνσταντινούπολη, όπου διεφάνη ότι υπήρχε συμφωνία μεταξύ των δύο πλευρών για ένα μορατόριουμ στη σκιά του πολέμου στην Ουκρανία, η Αγκυρα τις τελευταίες 15 ημέρες έχει επιδοθεί σε μια εκτός ορίων παραβίαση του εθνικού εναέριου χώρου, ακόμα και πάνω από κατοικημένα νησιά, επιστρέφοντας στην παλιά τακτική της. Εμπειροί αναλυτές στην Αθήνα βλέπουν πως πίσω από αυτή την τουρκική επιθετικότητα κρύβεται στην πραγματικότητα μια τουρκική νευρικότητα.

Οι αιτίες, σύμφωνα με τις ίδιες διπλωματικές και πολιτικές πηγές, είναι κατά κύριο λόγο τρεις:

Πρώτον, η Αγκυρα, μετά ένα διάστημα έντονων διπλωματικής δραστηριότητας, θέλει να «υπενθυμίσει» στις ΗΠΑ πως έχει και άλλο τρόπο να κάνει αισθητή την παρουσία της στην περιοχή, και αυτός δεν είναι η διπλωματική οδός. Τούτο πηγάζει, όπως λένε οι ίδιες πηγές, από μια έντονη δυσανεμία που υπάρχει στην Τουρκία για τη στάση των ΗΠΑ, καθώς αφενός ο κ. Ερντογάν περιμένει την έγκριση του Κογκρέσου με στόχο να προμηθευτεί 40 F-16 Viper, όπως και να εκσυγχρονίσει άλλα 80 που διαθέτει στον στόλο της, κάτι που είναι εξαιρετικά δύσκολο να συμβεί, αφετέρου το αναμενόμενο ραντεβού των κ. Ερντογάν και Μπάιντεν στο περιθώριο της έκτακτης συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες, που είχε προαναγγείλει μάλιστα ο εκπρόσωπος της προεδρίας της Τουρκίας, Ιμπράημ Καλίν, δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ, την ώρα που ο Έλληνας πρωθυπουργός θα γίνει δεκτός επισήμως στον Λευκό Οίκο στις 16 Μαΐου.

Στο ίδιο παζλ, χαρακτηριστικό κομμάτι αποτελεί η ενόχληση του κ. Ερντογάν από την πρόσφατη δήλωση του κ. Μπάιντεν για τη Γενοκτονία των Αρμενίων,

TURKISH MINISTRY OF DEFENCE

Η Τουρκία τις τελευταίες 15 ημέρες έχει επιδοθεί σε μια εκτός ορίων παραβίαση του εθνικού εναέριου χώρου, ακόμα και πάνω από κατοικημένα νησιά, επιστρέφοντας στην παλιά τακτική της.

Το ΥΠΕΕ προχώρησε σε δύο διαβήματα προς τον Τούρκο πρέσβη, ενώ ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μπτσοτάκης ενημέρωσε τον γ.γ. του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ.

στην οποία ο Τούρκος πρόεδρος απάντησε με ιδιαίτερη σφοδρότητα, καλώντας τον Αμερικανό ηγέτη «να μάθει Ιστορία». Συνεπώς, εκτιμούν πηγές στην Αθήνα, ο κ. Ερντογάν τονίζει με την επιθετικότητα προς την Αθήνα την παρουσία του και στον αμερικανικό παράγοντα.

Ενας δεύτερος λόγος της τουρκικής προκλητικότητας έχει να κάνει με την εντεινόμενη «δελφινομαχία» στο εσωτερικό της Τουρκίας. Για παράδειγμα, ο υπουργός Αμυνας Χουλουσί Ακάρ αποτελεί έναν πολιτικό που έχει βλέψεις για την επόμε-

νη μέρα, και αυτό οδηγεί αναπόφευκτα τον πρόεδρο Ερντογάν σε κινήσεις που στοχεύουν στο εσωτερικό ακροατήριο. Ο κ. Ακάρ, εξάλλου, έχει ουκ ολίγες φορές μιλήσει για τη «Γαλάζια Πατρίδα» και οι υπερπτήσεις που καταγράφηκαν τις τελευταίες μέρες αποτελούν την επιχειρησιακή αποτύπωση των φιλοδοξιών της Αγκυρας στην Ανατολική Μεσόγειο, των οποίων ο πρόεδρος της Τουρκίας θέλει να έχει την πατρότητα.

Η τρίτη αιτία που ερμηνεύει την ξαφνική μεταστροφή της Αγκυρας σχετίζεται με τον πόλεμο στην Ουκρανία. Κατά την πρώτη φάση του πολέμου, η ουδέτερη στάση που κράτησε η Τουρκία, μην αποφασίζοντας κυρώσεις κατά της Ρωσίας, της έδωσε τη δυνατότητα να εμφανιστεί ως διαμεσολαβητική δύναμη. Υπενθυμίζεται πως στις 29 Μαρτίου είχαν πραγματοποιηθεί στην Κωνσταντινούπολη διαπραγματεύσεις μεταξύ Ρώσων και Ουκρανών, χαρακτηριστικό του ρόλου που ήθελε να παίξει η Αγκυρα. Ο ρόλος αυτός, προ-

σώρας, έχει εκλείψει, καθώς ο πόλεμος στην Ουκρανία όχι μόνο δεν βαίνει προς το τέλος του, αλλά διαρκώς κλιμακώνεται, με άγνωστο τον χρονικό ορίζοντα που μπορεί να τερματιστεί.

Ελληνική αντίδραση

Η ελληνική πλευρά από την πρώτη στιγμή αντέδρασε άμεσα στην κλιμάκωση που επιχείρησε η Τουρκία. Αφενός το ΥΠΕΕ προχώρησε σε δύο διαβήματα προς τον εν Ελλάδι Τούρκο πρέσβη. Την ίδια ώρα, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μπτσοτάκης ενημέρωσε τον γ.γ. του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ, τονίζοντας δύο παραμέτρους: αφενός πως η συμπεριφορά της Τουρκίας υπονομεύει την ενότητα του ΝΑΤΟ, σε μια στιγμή που είναι απαραίτητο να μείνουν ενωμένα όλα τα κράτη-μέλη, αφετέρου θύμισε πως η Τουρκία δεν έχει ευθυγραμμιστεί με όλα τα κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ όσον αφορά τις κυρώσεις. Εξ ου και η Αθήνα αποφάσισε το «πάγωμα» της συνέχισης των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης.

Τα εξοπλιστικά πλάνα της Ελλάδας ζορίζουν την Τουρκία

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Στη στρατιωτική κινητικότητα της Ελλάδας στους αιθέρες του Αιγαίου και κυρίως στα νησιά του εστιάζουν την προσοχή τους τουρκικές πηγές. Ωστόσο, η πρόθεση της Αγκυρας, τουλάχιστον σε επίπεδο διαρροών, δεν φαίνεται να είναι η περαιτέρω κλιμάκωση.

Τα τουρκικά μαχητικά και τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη πέταξαν σχεδόν πάνω από όλα τα νησιά που η Αγκυρα διεκδικεί την αποστρατιωτικοποίησή τους, η οποία επίσης αμφισβητεί την κυριαρχία αρκετών νησιών, νησίδων και βραχονησίδων. Τις τελευταίες εβδομάδες στην Αγκυρα παρακολουθούν με προσοχή τα σχέδια της Ελλάδας για την προμήθεια συστημάτων αντιμετώπισης των τουρκικών μη επανδρωμένων αεροσκαφών, καθώς και το πρόγραμμα εγκατάστασής τους σε καίρια σημεία της χώρας. Άλλωστε, σχεδόν το ένα τρίτο των παραβιάσεων έχουν πραγματοποιηθεί από τα τουρκικά drones.

Παράλληλα, τα δημοσιεύματα περί των σχεδίων της Αθήνας για «κλείδωμα του Αιγαίου» με φρεγάτες και αντιαεροπορικά συστήματα που θα τοποθετηθούν σε νησιά του πελάγους μελετώνται προσεκτικά από τη γειτονική χώρα. Αναφέρουν, μάλιστα, πως η δραστηριότητα της τουρκικής Αεροπορίας και οι εκπαιδευτικές πτήσεις συνεχίζονται κανονικά στη «Γαλάζια Πατρίδα», δίχως να γίνονται διαρροές προς τα τουρκικά μέσα ενημέρωσης. Η βασική πολιτική εντολή είναι να κρατηθούν χαμηλά οι τόνοι, καθώς αυτό ήταν το μείζον πολιτικό συμπέρασμα που προέκυψε μετά τη συνάντηση του Κυριάκου Μπτσοτάκη με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην Κωνσταντινούπολη. Πάντως, στην τουρκική πλευρά τονίζουν ότι τα μέλη της αποστολής του ελληνικού υπουργείου Αμυνας δεν μετέβησαν στην Αγκυρα εντός του Απριλίου, όπως είχε αποφασιστεί,

για να συζητηθούν τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Επισμαίνουν, δε, ότι υφίσταται πρόσκληση σε αναμονή από τα τέλη του 2021. Ισχυρίζονται, επίσης, πως η ελληνική πλευρά δεν βοηθάει στην εμπέδωση του κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών και παρατηρούν ότι η Αθήνα με κάθε ευκαιρία κατηγορεί την Τουρκία και για θέματα που δεν είναι αμιγώς ελληνοτουρκικά: το θέμα της Γενοκτονίας των Αρμενίων, η ανακοίνωση του υπουργείου Εξωτερικών για την αποφυλάκιση του Οσμάν Καβαλά και το γεγονός του βανδαλισμού της Αυτοκρατορικής Πύλης της Αγίας Σοφίας. Στην Αγκυρα υποστηρίζουν ότι και η ελληνική πλευρά προχωρεί σε παραβιάσεις στο Αιγαίο και, όπως μας επισήμαναν, η τουρκική απάντηση είναι, συνήθως, ιδιαίτερα έντονη.

Οι εκλογές του 2023

Αναλυτές προειδοποιούν ότι έως τις εκλογές του 2023 υπάρχει ισχυρή πιθανότητα πολιτικής και στρατιωτικής κινητικότητας της Αγκυρας σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Τονίζουν ότι, σύμφωνα με τα σημερινά στοιχεία, είναι δύσκολη η ανατροπή των στοιχείων των δημοσκοπήσεων που προβλέπουν ήττα της κυβερνητικής συμμαχίας AKP-MHP. Όπως τονίζουν, μόνο ένα οικονομικό θαύμα ή ένα απόρροιο στρατιωτικό γεγονός θα μπορούσε να βοηθήσει στην αύξηση των ποσοστών του κ. Ερντογάν. Στην τουρκική πρωτεύουσα υπάρχει κλίμα νευρικότητας, καθώς παρατηρούν ότι η Ελλάδα προμηθεύεται και ήδη παραλαμβάνει τα γαλλικά μαχητικά Rafale, και προχωρεί κανονικά το πρόγραμμα του εκσυγχρονισμού των μαχητικών F-16 στο επίκεντρο Viper. Η τουρκική κυβέρνηση έχει αναγκαστεί να ξεχάσει το ζήτημα της προμήθειας των F-35 και τώρα συνεχίζει τις διαβουλεύσεις με τις ΗΠΑ, περιμένοντας την έγκριση του Κογκρέσου, για να μπορέσει να προμηθευτεί 40 F-16 Viper αλλά και για να εκσυγχρονίσει άλλα 80 που διαθέτει στον στόλο της.

ΑΠΟΨΗ

Θέλουμε να διαπραγματευθούμε;

Του **ΣΩΤΗΡΙΟΥ Κ. ΣΕΡΜΠΟΥ***

Με επίκεντρο τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και μελετώντας τον φάκελο Τουρκία, ο Αμερικανός σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας Τζέικ Σάλιβαν (η επονομαζόμενη στρατηγική αριθμομηχανή του προέδρου Μπάιντεν) πιθανόν να ανακάλυψε στη μνήμη του την επισήμανση του πολύπειρου Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ στα μέσα του '90. Πως η χώρα αυτή θα βρεθεί στο σταυροδρόμι σχεδόν κάθε σημαντικού ζητήματος για τις ΗΠΑ και την Ευρώπη. Ενδιαφέρουσα προσέγγιση, που επιβεβαιώνει πως στην Ελλάδα (ειδικά μετά το 2006, οπότε οι ευρωτουρκικές σχέσεις αφέθηκαν σε κενό αέρος και η Ε.Ε. εξουδετερώθηκε διά της πολιτικής της «άδειας βιτρίνας», τα ελληνοτουρκικά κλειδώθηκαν στο χρονοντούλαπο του Ελσίνκι και οι Αμερικανοί απομείωσαν το αποτύπμά τους σε δευτερεύουσες για τις ίδιες ζώνες στρατηγικού ενδιαφέροντος) διαδοχικές κυβερνήσεις οδηγήθηκαν σε ρηχές και εσφαλμένες εκτιμήσεις ως προς την κατεύθυνση που θα ακολουθούσε μια ανερχόμενη και περισσότερο αυτόνομη μεσαία δύναμη. Η οποία και προκρίνει τη συναλλακτική μεθοδολογία στις διαπραγματεύσεις της μεταξύ συμμάχων, εταίρων και ανταγωνιστών της.

Κι «όπου δεν πίπτει λόγος πίπτει ράβδος», με το 61% των πολιτών

Το εθνικό συμφέρον θα υπονομευθεί αν απεμπολήσουμε την ευκαιρία για αξίωση συνδιοικτησίας του δυτικού ανοίγματος προς την Τουρκία.

σε πρόσφατη έρευνα γερμανικού πολιτικού ιδρύματος, να θεωρεί πως η χρήση στρατιωτικής ισχύος παραμένει ένα αποτελεσματικό εργαλείο άσκησης πολιτικής. Βλέπετε, μεταξύ άλλων, η διακυβέρνηση Ερντογάν και η αλλαγή πίστας της Τουρκίας—τόσο σε ισχύ όσο και ευρύτερα σε γεωπολιτική μέγεθος με σημαντικά περιθώρια περαιτέρω εκσυγχρονισμού—απελευθέρωσαν βαθύτερες αντιλήψεις που παρέμεναν ενεργές σ' ένα σημαντικό τμήμα της κοινωνίας. Εκείνου που ουδέποτε συχώρησε τη Δύση για τη στάση που της επιφύλαξε έναν αιώνα νορτίτερα (βλ. Σύνδρομο της Λωζάννης).

Πέρα όμως από τη μικρή φωτογραφία των ελληνοτουρκικών σχέσεων, ο εξωτερικός παρατηρητής με ανησυχία θα υπογράμιζε την απουσία συγχρονισμού και με τη μεγάλη εικόνα. Κοντολογίς, τη συστηματική ατρόφηση μιας ολοκληρωμένης διανοητι-

κής αφετηρίας ως προς την αρχιτεκτονική της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Εκείνης που υπόκειται στην ανηλεή βόσανο σφυρηλάτησης ενός μεθοδολογικά συγκροτημένου τρόπου σκέψης περί της πρόσληψης και την ερμηνείας: α) της φύσης και της πορείας των αλλαγών σχετικά με τη δομή ενός διεθνούς συστήματος σε μετάβαση και β) τις περιφερειακές αντανάκλασεις από μόνοι με τον αντίκτυπό τους στη θέση της χώρας. Εν τέλει, εκείνου που αντανακλά την εξελικτική δυναμική μιας βαθιά ριζωμένης κουλτούρας μακράς διάρκειας.

Προφανώς, όταν η Ελλάδα χρεοκόπησε και στη συνέχεια φλέρταρε επικίνδυνα με την αυτοκτονία της—αναζητώντας αναβαπτισμένους αλλά ασφαλώς ανύπαρκτους μετα-δυτικούς σωτήρες μέχρι το Κρεμλίνο—το μέλημά μας δεν επρόκειτο να είναι η Τουρκία. Τα καταφέρναμε μια χαρά να οδηγούμε σε εθνική καταστροφή από μόνοι μας. Εξαιτίας και της απουσίας μιας υπεύθυνης άρχουσας τάξης, η ελληνική κοινωνία έλαβε ένα σκληρό και τιμωρητικό μάθημα (αφήνοντας χώρο και στην εφαρμοσμένη γερμανική προτεσταντική ηθική) από έναν φρενήρη λαϊκισμό, που οδήγησε σε περήφανη ρήξη αλλά μονιμότερη υποταγή. Σημειώνεται πως ήταν η τελευταία φορά που απο-

πειραθήκαμε να διαπραγματευτούμε με τη Δύση.

Ας επιστρέψουμε όμως στα τρέχοντα, ελπίζοντας το πάθημα να κατέστη μάθημα. Και αυτό διότι βραχυπρόθεσμα υφίσταται ένα ορατό, αν και απαιτητικό «παράθυρο ευκαιρίας» για διεκδικητική διαπραγμάτευση στο μείζον ζήτημα για την εθνική μας ασφάλεια. Είναι ορατό διά γυμνού οφθαλμού πως για να ανταγωνιστούν και να αποδυναμώσουν τους Ρώσους και δευτερευόντως τους Ιρανούς, πρωτίστως οι Αμερικανοί και ακολουθούν οι Ευρωπαίοι, θα σπονσοράρουν προσφέροντας «πράσινο φως» στην ανάπτυξη ενός στοχευμένου και ιδιόμορφου τουρκικού αναθεωρητισμού, που θα ακουμπάει και σε δυτικές πλάτες. Πέρα από τη Μαύρη Θάλασσα, στον νότιο Καύκασο, στη Μέση Ανατολή και την Κεντρική Ασία. Με την ίδια να προσφέρει με το αζημίωτο τις υπηρεσίες της, καθώς μια μεσοπρόθεσμα αδύναμη Ρωσία ευθυγραμμίζεται με τον πυρήνα του εθνικού της συμφέροντος και το εύρος των περιφερειακών της φιλοδοξιών.

Λαμβάνοντας υπόψη πως η τράπουλα ξαναμοιράζεται, με την Τουρκία να διαπραγματεύεται χειροπιαστά ανταλλάγματα, η Ελλάδα οφείλει να φροντίσει να μην της επιτραπεί να αξιώσει αντίδωρα και από το πανέρι των ελλή-

νοτουρκικών. Άλλωστε η Δύση δεν έχει να κερδίσει τίποτα από την ευόδωση αναθεωρητικών πολιτικών εκ μέρους της Αγκυρας σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Αντιθέτως, θα κινδυνεύσει να βρεθεί υπέρμετρα εξαρτημένη από μια χώρα με φιλοδοξίες περιφερειακού τοποτηρητή.

Βέβαια, σε μια εποχή που εξακολουθεί να απουσιάζει το «think big» εκ μέρους της Δύσης, των φρονιμών τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν. Με πρώτη την Ελλάδα να επιβάλλει την προτεραιοποίηση της σκληρής της θέσης έναντι των όποιων δυτικών αντιλήψεων. Για να τεθούν κόκκινες γραμμές και οδικός χάρτης επίλυσης ζητημάτων έξι δεκαετιών. Διαπραγματευόμενη πρωτίστως αξιακά εξαιτίας της ευνοϊκής για την ίδια συγκυρίας και παράλληλα πραγματιστικά, άρα και συναλλακτικά. Βάζοντας στο κάδρο και τον ηγετικό ρόλο που η χώρα μας μπορεί να διαδραματίσει στα Δυτικά Βαλκάνια. Εκεί όπου εθνικά ρήγματα, περιφερειακές αβεβαιότητες και κακόβουλες επιρροές δεν έχουν αποφασιστικά ανακαταστεί. Κερδίζοντας τη μάχη της αξιοπιστίας μ' ένα αυτόφωτο και συγκροτημένο πλάνο διαχείρισης των ανοικτών κρίσεων. Απαλλαγμένο από τα βαρίδια αμυντικής νοοτροπίας και φοβικών συνδρόμων.

Ακολουθώς, έντιμα να συνεννοηθούν και να συμφωνήσουμε σε βιώσιμες λύσεις με την Τουρκία. Στα σημεία που εφάπτεται το διεθνές δίκαιο με τη γεωγραφία και όχι όπου ανοιγοκλείνει η φουσούνα του πολυφερόμενου ακορυντεόν της «γαλάζιας πατρίδας». Σημειώνοντας εμφανικά πως—έναντι της Τουρκίας—η ελληνική αλληλεγγύη εξακολουθεί να αποτελεί και νόμισμα εξαργυρώσιμο στην άναρχη αρένα της διεθνούς πολιτικής.

Καταληκτικά, ως μη λησμονούμε πως η γεωπολιτική είναι δίκοπο μαχαίρι. Αν δεν την αρπάξεις για να σε ψηλώσει, θα σε προσπεράσει αφήνοντάς σε πιο κοντό. Το εθνικό συμφέρον θα υπονομευθεί αν απεμπολήσουμε την ευκαιρία για αξίωση συνδιοικτησίας του δυτικού ανοίγματος προς την Τουρκία. Ετσι ώστε να ενσωματώνει ουσιαστικές δεσμεύσεις, προαπαιτούμενα και διατηλωτικές δικλίδες ασφαλείας για την Ελλάδα. Ακόμα χειρότερα, αλιμονο αν επιτρέψουμε να λαφρώουν αποφάσεις και για εμάς, χωρίς εμάς.

* Ο κ. Σωτήριος Κ. Σέρμπος είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και σύμβουλος Εξωτερικής Πολιτικής στην Κ.Ο. του ΠΑΣΟΚ-Κίνημα Αλλαγής. Πρώην επιστημονικός διευθυντής Σχεδιασμού Πολιτικής στο υπουργείο Εξωτερικών.

Ο αινιγματικός Ελον Ριβ Μασκ

Ο βίος και η πολιτεία του κ. Tesla, που θέλει να εξαγοράσει το Twitter έναντι του αστρονομικού ποσού των 44 δις. δολαρίων

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Φορούσε μπλε πουκάμισο, από πάνω ένα πράσινο πουλόβερ. Η νοτιοαφρικανική προφορά του ήταν πιο έντονη, τα μαλλιά του πιο άτακτα. Ζούσε ακόμα με την πρώτη σύζυγό του, Τζαστίν, και πριν από λίγους μήνες είχε κινδυνεύσει να πεθάνει από ελονοσία. «Με έχει κουράσει λίγο το Ιντερνετ» – αυτό έλεγε το 2001 σε συνέντευξή του στο CNN ο 30χρονος τότε Ελον Μασκ, ο οποίος ήταν ήδη πολυεκατομμυριούχος, έχοντας ιδρύσει με τον αδερφό του και πουλάσει τη Zip2, μια εταιρεία που παρείχε εφαρμογές οδηγών πόλης σε εφημερίδες, και την X.com, διαδικτυακή τράπεζα που αργότερα έγινε το PayPal, το οποίο αγόρασε το eBay έναντι 1,5 δις. δολαρίων λίγους μήνες μετά τη συνέντευξη στο CNN.

Την ίδια χρονιά, ο Μασκ ταξίδεψε στη Μόσχα για να αγοράσει έναν διηπειρωτικό βαλλιστικό πύραυλο. Γύρισε με άδεια χέρια – οι Ρώσοι δεν τον πήραν στα σοβαρά. Στις αρχές του 2002 επέστρεψε στη Ρωσία, αυτή τη φορά για να αγοράσει τρεις πυραύλους. Αλλά δεν τα βρήκαν στα χρήματα, τα οποία –λανθασμένα– υποδύλωσαν μάλιστα πως δεν είχε, οπότε ο ίδιος και η ομάδα του έφυγαν άπρακτοι για δεύτερη φορά.

Η SpaceX

Στην πτήση της επιστροφής στις ΗΠΑ ο Μασκ έγραφε στον υπολογιστή του. Κάποια στιγμή, γύρισε και είπε στην ομάδα του: «Παιδιά, νομίζω πως μπορούμε να φτιάξουμε αυτόν τον πύραυλο μόνοι μας». Την ίδια χρονιά, ίδρυσε την SpaceX, η οποία 18 χρόνια αργότερα έγινε η πρώτη ιδιωτική εταιρεία που έστειλε επιτυχώς επανδρωμένη πτήση στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό, και που εκτόξευσε ένα διαστημόπλοιο σε τροχιά γύρω από τη Γη. Δεν ήταν ένα όνειρο που απέκτησε μεγαλώνοντας –πυραύλους, όπως έχει πει ο ίδιος, έφτιαχνε από μικρό παιδί–, αλλά είναι ένα όνειρο που με σιγουριά μπορεί κανείς να πει ότι ακόμα πιστεύει.

Σε μία πρόσφατη συνέντευξη, ερωτηθείς ποια είναι η μεγαλύτερή του ελπίδα για την ανθρωπότητα, ο Μασκ απάντησε: «Η μεγαλύτερή μου ελπίδα είναι ότι η ανθρωπότητα θα δημιουργήσει μια αυτοσυντηρούμενη πόλη στον Άρη».

Ο πολυσιχδής Ελον Μασκ στην τελετή έναρξης του εργοστασίου της αυτοκινητοβιομηχανίας Tesla, στο Γκρουνχάιντ της Γερμανίας πριν από ένα μήνα.

Από τον διηπειρωτικό βαλλιστικό πύραυλο που γύρευε να αγοράσει στη Μόσχα, στο όραμά του για μια δυναμική δημοκρατία στον Άρη.

Όσο ξεκάθαρα είναι τα πιστεύω και οι ελπίδες του για το Διάστημα, άλλο τόσο θολοί μένουν άλλοι του στόχοι, που μπορεί να επηρεάσουν άμεσα την επίγεια πραγματικότητα. Γιατί μπορεί ο Μασκ, ύστερα από χρόνια στις διαδικτυακές επιχειρήσεις, το 2001 να είχε κουραστεί με το Ιντερνετ, αλλά 21 χρόνια αργότερα διεκδικεί ένα πολύ επιβλητικό κομμάτι του.

Οι ειδήσεις των τελευταίων ημερών έχουν κυριευθεί παγκοσμίως από την απόφασή του να αγοράσει, έναντι του αστρονομικού ποσού των 44 δις. δολαρίων, το Twitter, το μέσο κοινωνικής δικτύωσης με περισσότερους από

330 εκατομμύρια χρήστες μνηιαίως και διεθνώς, και με ασύλληπτη δύναμη. Ο ίδιος ο Μασκ αποτέλεσε πρόσφατα τον πρωταγωνιστή μιας ανταλλαγής δύο και μόνον tweets που απέδειξαν την ισχύ του μέσου. Στις 26 Φεβρουαρίου, δύο ημέρες μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, ο Ουκρανός υπουργός Μιχαΐλο Φεντόροφ απευθύνθηκε δημοσίως στον Μασκ, ζητώντας του με ένα tweet να στείλει Starlink τερματικά στην Ουκρανία και να ενεργοποιήσει τους Starlink δορυφόρους –δημιούργημα της SpaceX που δίνει δορυφορική πρόσβαση στο Διαδίκτυο– για χρήση στην αμυνόμενη χώρα. «Η υπηρεσία Starlink είναι τώρα ενεργοποιημένη στην Ουκρανία», απάντησε ο Μασκ στο tweet του Φεντόροφ την επόμενη κιόλας ημέρα, «περισσότερα τερματικά είναι στον δρόμο».

Ο βασικός λόγος πίσω από την τελευταία του επένδυση είναι, κατά τον ίδιο, η προστασία της ελευθερίας του λόγου. «Η ελευθερία λόγου είναι το θεμέλιο μιας

λειτουργικής δημοκρατίας, και το Twitter είναι η ψηφιακή κεντρική πλατεία όπου θέματα ριζικά για το μέλλον της ανθρωπότητας συζητούνται», δήλωσε τη Δευτέρα, συμπληρώνοντας πως, εκτός των άλλων, θέλει να «καθαρίσει» το Twitter από bots, και πως για να είναι πραγματικά πολιτικά ουδέτερο, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν εξίσου τόσο η Ακροδεξιά όσο και η Ακροαριστερά στο μέσο.

Πολιτικές πεποιθήσεις

Και εδώ είναι που οι στόχοι του θολώνουν, γιατί, παρόλο που ο Μασκ έχει παρουσία στο διεθνές προσκήνιο για περισσότερα από δύο δεκαετίες, σε πολλά πράγματα παραμένει μυστήριο. Ένα από αυτά είναι οι πολιτικές του πεποιθήσεις. Παραδείγματος χάριν, ήταν ένθερμος υποστηρικτής του Μπαράκ Ομπάμα – κάποτε περίμενε έξι ώρες σε μία ουρά για να σφίξει το χέρι του 44ου Αμερικανού προέδρου. Κατά την προεδρία του Ντόναλντ Τραμπ έγινε μέλος δύο συμβουλευτικών

συμβουλίων, αλλά παραιτήθηκε σε λιγότερο από έξι μήνες γιατί διαφωνούσε με την απόφαση της τότε αμερικανικής προεδρίας να βγει από τη Συμφωνία των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή. Κατά καιρούς, έχει κάνει δωρεές σε εκπροσώπους και των δύο βαλόνες αμερικανικών κομμάτων.

Σε πρόσφατη συνέντευξή του, όταν ρωτήθηκε για τη δημοκρατία, ο Μασκ απάντησε γελώντας και κρατώντας το όγδοο παιδί του στα γόνατα: «Έχουμε δημοκρατία; Πού;». Στη συνέχεια, εξέφρασε τη δυσарέσκεία του με τον δικομματισμό, συμπληρώνοντας: «Δεν συμφωνώ απαραίτητα με ό,τι κάνει καθένα από τα δύο κόμματα», και κατέθεσε το όραμά του για μια δυναμική δημοκρατία στον Άρη. «Μια άμεση δημοκρατία, στην οποία ο κόσμος θα μπορούσε να ψηφίζει απευθείας για διάφορα θέματα, και στην οποία οι νόμοι θα ήταν μικροί», δήλωσε τον Δεκέμβριο. «Περνάμε νόμους που είναι μεγαλύτεροι από τον Αρχοντα των Δαχτυλιδιών».

Ενα πανέξυπνο ρομπότ ανάμεσα σε ανθρώπους

Δεν είναι μόνο η ελευθερία λόγου που έχει δημιουργήσει ανησυχία. Δημοσιογράφοι και χρήστες έχουν τις τελευταίες μέρες φέρει στο προσκήνιο και άλλες προβληματικές κινήσεις του Μασκ, όπως το ότι σε ένα tweet, που αργότερα έβρισσε, παρομοίασε τον Καναδό πρωθυπουργό Τζάστιν Τριντό με τον Χίτλερ, ή ότι στην αρχή της πανδημίας αποκαλούσε τον «πανικό» για τον κορωνοϊό «καζό» και τον Μάρτιο του 2020 προέβλεπε ότι μέχρι το τέλος του Απριλίου οι Ηνωμένες Πολιτείες θα είχαν «μυδέν» νέα κρούσματα.

Τον Μάιο του 2020 καταπάτησε τους τότε υγειονομικούς κανόνες όταν επανεκκίνησε το εργοστάσιο της Tesla στην Καλιφόρνια – 450 από τους περίπου 1.000 εργαζομένους κόλλησαν COVID-19 το επόμενο διάστημα. Η Tesla έχει κατηγορηθεί για συμπεριφορές ρατσιστικές και σεξουαλικής παρενόχλησης, ενώ ο ίδιος ο Μασκ έχει συχνά, λόγω διαφόρων «αστειών» στο Twitter, κατηγορηθεί για σεξισμό.

Ανησυχία σε επιστήμονες έχει δημιουργήσει μία από τις εταιρείες του, η Neuralink, στόχος της οποίας είναι να συνδυαστούν οι ανθρώπινες δυνατότητες με αυτές της τεχνητής νοημοσύνης, βάζοντας τσιπά-

κια σε ανθρώπινους εγκεφάλους, ενώ τα λεγόμενά του είναι συχνά –το λιγότερο– αμφιλεγόμενα. Παραδείγματος χάριν, το 2014 είχε πει πως ρομπότ θα μπορούσαν να αρχίσουν να σκοτώνουν ανθρώπους μέσα στα επόμενα 5 χρόνια.

Ανησυχία προκαλεί η εταιρεία Neuralink, που έχει στόχο να συνδυαστούν οι ανθρώπινες δυνατότητες με αυτές της τεχνητής νοημοσύνης, βάζοντας τσιπάκια σε ανθρώπινους εγκεφάλους.

Την προηγούμενη εβδομάδα, ένα άρθρο των Los Angeles Times τον αποκάλυψε «αναξιοπιστο αληγήνη». «Μεταμόρφωσε την αυτοκινητοβιομηχανία με την εταιρεία κατασκευής ηλεκτρικών αυτοκινήτων Tesla, η εταιρεία πυραύλων του, SpaceX, αναζωογόνησε μια βιομηχανία στην οποία κυριαρχούσαν για χρόνια αργοκίνητοι αμυντικοί εργολάβοι, όπως η Lockheed και η Boeing, αξιοσημείωτα επιτεύγματα και τα δύο», γράφει

Η σελίδα του Ελον Μασκ στο Twitter. Ισχυρίζεται πως ο βασικός λόγος πίσω από την εξαγορά του γνωστού μέσου κοινωνικής δικτύωσης είναι η προστασία της ελευθερίας λόγου. Ελάχιστοι τον πιστεύουν.

ο Αμερικανός δημοσιογράφος Ρας Μίτσελ. «Αλλά», συνεχίζει, «έχει μνηνθεί για συκοφαντική δυσφήμιση, έχει υπερασπιστεί τον εαυτό του λέγοντας ότι κανείς δεν τον παίρνει στα σοβαρά και του επιβλήθηκε πρόστιμο από την κυβέρνηση για δόλιες επιχειρηματικές αξιώσεις – στο Twitter, όπου συγκεντρώνει 80 εκατομμύρια ακολούθους του με μια 24/7 ροή απόφου Μασκ, έχει υπάρξει αστείος, προβοκάτορας και, όταν το επιθυμεί, κλόουν».

Ο Ελον Ριβ Μασκ γεννήθηκε στην Πραιτώρια της Νότιας Αφρικής στις 28 Ιουνίου του 1971. Η Καναδή μητέρα του ήταν διαιτολόγος, ο πατέρας του μηχανικός. Σε μια σπάνια συνέντευξή του –η Tesla δεν έχει καν γραφείο Τύπου– στο Rolling Stone το 2017, ο ίδιος δήλωσε πως το χάριμά του στη μηχανική το κληρονόμησε από τον πατέρα του, Ερολ, για τον οποίο δεν είχε τίποτα άλλο καλό να πει. Μιλώντας για τον πατέρα του, με

τον οποίο μετακόμισε στα 10 του χρόνια αφοτό που πήραν οι γονείς του διαζύγιο, ο Μασκ –ο οποίος αποκάλυψε πέρυσι στο Saturday Night Live ότι έχει σύνδρομο Ασπεργκερ– έκλαψε. «Ήταν ένα τόσο απάισιο άτομο», δήλωσε, τονίζοντας πως ο πατέρας του ήταν συναισθηματικά και σωματικά, όταν ο Ελον ήταν μικρός, βίαιος απέναντί του.

Θύμα μπουλινγκ

Πέραν του ότι έφτιαχνε πυραύλους ως παιδί, ο Μασκ διάβαζε ακόρτα. Στο σχολείο ήταν θύμα μπουλινγκ, μέχρι που στα 16 του άρχισε να κάνει τζούντο, καράτε, και πάλη. Κάποια στιγμή χτύπησε τον μεγαλύτερο «τύραννο» του σχολείου. Εκείνος δεν τον άγγιξε ξανά. Στα 17 του μετακόμισε στον Καναδά. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Queen's στο Οντάριο, και μετά στο UPenn των Ηνωμένων Πολιτειών, από όπου αποφοίτησε με πτυχία Φυσικής και Οικονομικών. Ξεκίνησε το διδακτορικό του στην Εφαρμοσμένη Φυσική στο Πανεπιστήμιο Stanford, αλλά έπειτα από δύο μέρες το άφησε, αποφασίζοντας να ασχοληθεί με την πρώτη του startup που θα αφορούσε το Διαδίκτυο, το Zip2.

Το πρώτο του παιδί με την πρώτη του σύζυγο απεβίωσε όταν ήταν ακόμα μωρό. Απέκτη-

σαν ακόμα πέντε παιδιά μαζί μεσω εξωσωματικής, ενώ πιο πρόσφατα ο ίδιος και η τέως πλέον σύντροφός του, Grimes, έφεραν στον κόσμο δύο παιδιά – η κόρη τους, Y, η οποία γεννήθηκε με παρένθετη μητέρα, που η δημοσιογράφος του Vanity Fair που τον Μάρτιο πήρε συνέντευξη από την Grimes, άκουσε το μωρό να κλαίει. Σε αντίθεση με την εικόνα που πολλές φορές προβάλλει αλλά και διακωμωδεί, πως είναι ένα πανέξυπνο ρομπότ ανάμεσα σε ανθρώπους ανήκαν για συναισθήματα, ο ίδιος έχει πολλές φορές τονίσει πόσο σημαντικός είναι ο έρωτας στη ζωή του. «Αν δεν είμαι ερωτευμένος, αν δεν είμαι σε μακροχρόνια σχέση, δεν μπορώ να είμαι χαρούμενος», έχει δηλώσει.

Οχι ότι είναι απαραίτητα ρομαντικός. Ο ρεαλισμός, φαίνεται, τρυπώνει παντού. Ακόμα και –ειδικά– στα αστέρια. «Όταν κάνεις ευχή σε ένα πεφταστέρι, τα όνειρά σου μπορούν να γίνουν πραγματικότητα», γράφει ένα πόστερ πάνω από το γραφείο του στη SpaceX. «Εκτός», συνεχίζει, «κι αν είναι ένας μετεωρίτης που συγκρούεται με τη Γη και θα καταστρέψει όποιον είδους ζωής. Τότε μάλλον θα γίνεις σκόνη, ό,τι κι αν εύχεσαι. Εκτός αν είναι θάνατος από μετεωρίτη».

Ο Τραμπ

Πολλοί Ρεπουμπλικανοί χάρηκαν με την απόφασή του να αγοράσει το Twitter, βλέποντας μια ευκαιρία να επιστρέψει στην πλατφόρμα ο Ντόναλντ Τραμπ, ο λογαριασμός του οποίου βρίσκεται σε αναστολή από τον Ιανουάριο του 2020, παρότι ο ίδιος ίδρυσε το δικό του social medium, Truth Social, και δήλωσε ότι δεν θα γυρίσει. Αλλά στον περισσότερο κόσμο η δυναμική εξαγορά της πλατφόρμας από τον πλουσιότερο άνθρωπο παγκοσμίως –αν και ο Μασκ δήλωσε πως ο Πούτιν είναι ακόμα πλουσιότερος– προκάλεσε ανησυχία, ιδίως επειδή δεν έχει το καλύτερο παρελθόν όσον αφορά την ελευθερία λόγου. Οι αντιδράσεις του στην κριτική έχουν κυμανθεί από το να μπλοκάρει χρήστες από τον προσωπικό του λογαριασμό στο Twitter μέχρι να να αποκαλέσει έναν διασώστη που διαφώνησε μαζί του παιδόφιλο, ή να απολύει υπαλλήλους που δεν συμφωνούσαν μαζί του, όπως γράφεται στο βιβλίο του δημοσιογράφου της Wall Street Journal, Τιμ Χίγκινς, «Παιχνίδι ισχύος: Τέσλα, Ελον Μασκ, και το στοίχημα του αιώνα». «Αυτό που έχει κάνει ο Μασκ είναι να φέρει στο προσκήνιο ακόμα περισσότερα θέματα που αφορούν τα social media και την ελευθερία λόγου, και να ανυψώσει ακόμα μία φορά τη δική του σημασία, επιθυμώντας δημόσια προσοχή που μπορεί να είναι καλή για τις επικριρήσεις του», λέει στην «Κ» ο καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Columbia, Ρόμπερτ Σοπύρο, τονίζοντας πως η απόφαση του Μασκ δυσκολεύει τη θέση του Τραμπ σχετικά με το ποια πλατφόρμα να χρησιμοποιήσει από εδώ και πέρα, αλλά και «σχετικά με αντιλήψεις αναφορικά με τη δική του επάρκεια, και το αποτυχημένο του εγχείρημα στα social media».

Πώς φθάσαμε από τα κράνη στα τανκς

Ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς ανακοίνωσε ότι η χώρα του προτίθεται να εξοπλίσει την Ουκρανία με 50 άρματα Gepard

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Αιφνιδιάζοντας τόσο το ίδιο του το κόμμα, τους Σοσιαλδημοκράτες (SPD), όσο και τους κυβερνητικούς του εταίρους, τους Πράσινους και τους Ελευθέρους Δημοκράτες (FDP), ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς ανακοίνωσε την Τρίτη ότι η χώρα του προτίθεται να εξοπλίσει την Ουκρανία με 50 τανκς Gepard.

Είχαν προηγηθεί συνεντεύξεις στις οποίες επέμενε να επαναλαμβάνει τις επιφυλάξεις του για την αποστολή βαρέων όπλων στο Κίεβο, αλλά και η πτώση της δημοτικότητάς του (49% των Γερμανών δηλώνουν ότι δεν είναι ικανοποιημένοι από το έργο του), με τη γερμανική κοινή γνώμη και τον Τύπο να αναρωτιούνται αν είναι κατάλληλος να ηγηθεί της μεγαλύτερης οικονομίας της Ευρώπης σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή.

«Κάνω τα πάντα για να αποτρέψω μια κλιμάκωση που θα μπορούσε να οδηγήσει στον Γ΄ Παγκόσμιο Πόλεμο», διακήρυξε στη συνέντευξή του στο περιοδικό Der Spiegel την περασμένη εβδομάδα. Ο γ.γ. του SPD, Κέβιν Κίνερτ, έλεγε λίγες ώρες πριν από την επίσημη ανακοίνωση για τα άρματα, ότι αντιτίθεται σε μια τέτοια ενέργεια γιατί «στην παρούσα χρονική στιγμή και με τις τρέχουσες διαβουλεύσεις, θα επρόκειτο για μοναχική πορεία» του Βερολίνου.

Τι άλλαξε;

Πώς άλλαξε όμως η στάση της κυβέρνησης και δη των Σοσιαλδημοκρατών από τη μια στιγμή στην άλλη; Ήθελε ο Ολαφ Σολτς να διαψεύσει τον καταγιομό καταγγελιών για την παραδοσιακή πολιτική κατευνασμού της Μόσχας από μια σειρά επιφανών Σοσιαλδημοκρατών, από τον ταπεινωμένο πλέον Γκέρχαρντ Σρέντερ, που εξακολουθεί να είναι στέλεχος δύο Δ.Σ. ενεργειακών κολοσσών της Ρωσί-

ΕΡ. ΤΟΜΑΣ ΒΑΣΖΟΥΚ

«Το τεθωρακισμένο που προκρίθηκε δεν είναι κάτι που θα αλλάξει τον πόλεμο. Το Gepard είναι ένα παροπλισμένο αυτοκινούμενο αντιαεροπορικό όχημα. Με το κανόνι χαμηλωμένο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για μάχες εδάφους. Αυτό το όπλο απέχει πολύ από τα αιτήματα της Ουκρανίας προς το Βερολίνο», εξηγεί στην «Κ» ο Μίχαελ Τούμαν, συντάκτης διεθνών ειδήσεων της εφημερίδας Zeit.

Πλήθος οι εικασίες για τους λόγους της κυβέρνησης —και δη των Σοσιαλδημοκρατών— να ανατρέψει τη μέχρι σήμερα στάση της από τη μια στιγμή στην άλλη.

as, τον άλλοτε υπουργό Εξωτερικών και νυν ομοσπονδιακό πρόεδρο Φρανκ Βάλτερ Στάϊνμάγερ, έως τον πρώην αντικαγκελάριο Ζίγκμαρ Γκάμπριελ; Ήταν η πίεση ακόμη και από φίλα προσκείμενες εφημερίδες, όπως η Zeit, της οποίας εκδότης υπήρξε επί σειρά ετών ο πρώην καγκελάριος Χέλ-

μουτ Σμιτ, που έπαιξε καταλυτικό ρόλο; Οι εκκλήσεις στελεχών του κόμματος της αντιπολίτευσης των Χριστιανοδημοκρατών (CDU) ή οι ενδοκυβερνητικές έριδες γύρω από το ζήτημα; Ή η αποδοκιμασία της διεθνούς κοινότητας για τη μέχρι πρότινος ατομία;

«Έπειτα από πολυήμερες βασανιστικές συζητήσεις, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση αποφάσισε για πρώτη φορά να εγκρίνει τη μεταφορά ενός τεθωρακισμένου οχήματος στην Ουκρανία. Η πίεση ήταν τεράστια. Εμπειρογνώμονες του Βερολίνου στον τομέα της ασφάλειας, αλλά και γνώστες της Ανατολικής Ευρώπης, επέμεναν να συμβουλευθούν το Βερολίνο να παραδώσει τα τανκς. Οι κορυφαίες εφημερίδες επέκριναν δριμύτητα τον καγκελάριο Σολτς για τον διαταγμό του. Το CDU χρησιμοποίη-

σε την ολοένα και πιο έκδηλη διαμάχη μεταξύ των Πρασίνων και του FDP, καθώς και του SPD για να απαιτήσει την εξαγωγή βαρέων όπλων. Αλλά αυτό που τον οδήγησε τελικά στην οριστική απόφαση ήταν η ανάγκη να έχουμε κάτι να δείξουμε στη σύνοδο κορυφής για την υποστήριξη της Ουκρανίας, κατά τη συνάντηση του Ραμστάν. Οι ΗΠΑ είχαν καλέσει τη Γερμανίδα υπουργό Αμυνας να μεταβεί στη σύνοδο στην αεροπορική βάση που βρίσκεται στο κρατίδιο της Ρηνανίας - Παλατινάτου. Το τεθωρακισμένο που προκρίθηκε δεν είναι κάτι που θα αλλάξει τον πόλεμο. Το Gepard είναι ένα παροπλισμένο αυτοκινούμενο αντιαεροπορικό όχημα. Με το κανόνι χαμηλωμένο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για μάχες εδάφους. Αυτό το όπλο απέχει πολύ

από τα αιτήματα της Ουκρανίας προς το Βερολίνο. Αλλά είναι μια αρχή που κάνει ο Σολτς για να γεφυρώσει το απειλητικό χάσμα στο εσωτερικό του κυβερνητικού του συνασπισμού και να αποτρέψει την απομόνωση της Γερμανίας από τους υπόλοιπους συμμάχους στο ΝΑΤΟ. Ο διαταγμός του τις τελευταίες μέρες κατέστησε σαφές ότι βλέπει τον εαυτό του αναγκασμένο να το κάνει. Δεν έχει αποφασιστεί ακόμη αν το SPD θα του επιτρέψει περαιτέρω παραδόσεις αυτοκινούμενων οχημάτων, πυροβόλων Marder ή ακόμη και αρμάτων μάχης Leopard 1», εξηγεί στην «Κ» ο Μίχαελ Τούμαν, Γερμανός συγγραφέας και συντάκτης διεθνών ειδήσεων της εφημερίδας Zeit, πρώην ανταποκριτής στη Μόσχα και στη συνέχεια στην Κωνσταντινούπολη.

Φόβοι ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία θα περάσει τα σύνορα

Των **ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΣΑΝΓΚΕΡ** και **ΣΤΙΒΕΝ ΕΡΛΑΝΓΚΕΡ** **THE NEW YORK TIMES**

Εδώ και σχεδόν δύο μήνες, ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν και οι Δυτικοί σύμμαχοι του υπογράμμιζαν τη σημασία της διατήρησης του πολέμου στην Ουκρανία εντός των συνόρων της χώρας. Σήμερα, ο φόβος είναι διαδεδομένος στις δυτικές πρωτεύουσες για επέκταση του πολέμου σε γειτονικές χώρες και για το ξέσπασμα νέου Ψυχρού Πολέμου μεταξύ των υπερδυνάμεων.

Ολοένα και πιο συχνά η Μόσχα υπενθυμίζει στη Δύση την ισχύ του πυρηνικού οπλοστασίου της, με τον πρόεδρο Πούτιν να απευθύνει έμμεση προειδοποίηση για κλιμάκωση της αντιπαράθεσης σε περίπτωση νέων ταπεινωτικών αποτυχιών των ρωσικών συμβατικών δυνάμεων. «Κανείς δεν επιθυμεί να δει τον πόλεμο να κλιμακώνεται και κανείς δεν επιδιώκει πυρηνική αντιπαράθεση», είπε ο εκπρόσωπος του Πενταγώνου Τζον Κέρμπι.

Οι διπλωματικές πρωτοβουλίες έχουν για την ώρα ανασταλεί, ενώ ουκρανικές και ρωσικές δυνάμεις μοιάζουν να προετοιμάζονται για μακρόσυρτο πόλεμο. «Ο Πούτιν δεν έχει σκοπό να υποχωρήσει, αλλά ούτε και οι Ουκρανοί», λέει ο Ρόμπιν Νίμπλετ, διευθυντής του ινστιτούτου Chatham

House. Την ίδια στιγμή, η αποφασιστικότητα Αμερικανών και Ευρωπαίων να βοηθήσουν το Κίεβο να επικρατήσει επί των Ρώσων έχει σκληρύνει, εν μέρει εξαιτίας του αποτροπιασμού που προκάλεσαν οι εικόνες σφαγών από την Μπούτσα και άλλες ουκρανικές πόλεις που έπεσαν στα χέρια του ρωσικού στρατού.

«Ο κίνδυνος επέκτασης του πολέμου είναι σοβαρός. Οι ρωσικές απώλειες συνεχίζουν να αυξάνονται και οι ΗΠΑ τηρούν τη δέσμευσή τους για αποστολή ακόμη ισχυρότερων όπλων, τα οποία προκαλούν τις ρωσικές αυτές απώλειες», λέει ο Σεθ Τζόουνς, επικεφαλής του think tank CSIS στην Ουάσινγκτον. Αργά ή γρήγορα, λέει ο Τζόουνς, η ρωσική υπεροχή στρατιωτικής αντικατασκοπείας θα ζητηθεί από το πυροβολικό να πληξει φορτία όπλων με προορισμό την Ουκρανία, πριν ακόμη αυτά εισέλθουν σε ουκρανικό έδαφος και ενόσω θα βρίσκονται καθ' οδόν σε κράτος-μέλος του ΝΑΤΟ.

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Πρίνστον, Στίβεν Κότκιν, επισημαίνει όμως ότι κάθε δι-αυλος επικοινωνίας μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας δεν έχει κοπεί οριστικά, όπως έδειξε και η ανταλλαγή κρατουμένων την περασμένη εβδομάδα μεταξύ των δύο κρατών με τη διαμεσολάβηση της Τουρκίας, αλλά έχει μετε-

ΠΗΓΕΣ: BBC, Institute for the Study of War, Graphic News

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο Πούτιν απευθύνει έμμεση προειδοποίηση για κλιμάκωση της αντιπαράθεσης σε περίπτωση νέων ταπεινωτικών αποτυχιών των ρωσικών συμβατικών δυνάμεων.

ξελιχθεί σημαντικά. «Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου ήταν μια οφθαλμαπάτη, ενώ οι προσπάθειες της Δύσης να ενσωματώσει τη Ρωσία στη διεθνή σκηνή αποδείχθηκαν φρούδες. Οι σχέσεις μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων θυμίζουν τώρα τη δεκαετία του 1960, με ανταλλαγές κατασκό-

πων και πιλότων σε ουδέτερες χώρες», λέει ο Κότκιν.

Παρότι μέχρι στιγμής ο πόλεμος παρέμεινε γεωγραφικά περιορισμένος εντός των ουκρανικών συνόρων και οι ΗΠΑ απέφευγαν να απειλήσουν με επιβολή ζωής απαγόρευσης πτήσεων, η αυτοσυγκράτηση αυτή μοιάζει να φθάνει στο τέλος της. Η απόφαση της Gazprom να διακόψει τη ροή φυσικού αερίου προς την Πολωνία και τη Βουλγαρία αποτελούσε σαφές μήνυμα στη Γερμανία, ότι η σειρά της έρχεται. Αμερικανοί αξιωματούχοι εκτιμούν ότι η κίνηση αυτή αποτελεί προσπάθεια του Κρεμλίνου να διχάσει τους συμμάχους του ΝΑΤΟ.

Η δλωμένη πρόθεση της Σουηδίας και της Φινλανδίας να γίνουν μέλη του ΝΑΤΟ αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα ικανό να

οδηγήσει σε επέκταση του πολέμου. Παρότι η διαδικασία αίτησης και έγκρισης θα διαρκέσει πολλούς μήνες, καθώς κάθε κράτος-μέλος θα πρέπει να εγκρίνει τις νέες υποψηφιότητες, η ρωσική πλευρά αντιμετωπίζει ήδη την προοπτική επέκτασης της Συμμαχίας ως υπαρκτού κινδύνου. Η Ρωσία θα μπορούσε ακόμη και να απειλήσει ευθέως τις δύο χώρες προτού αυτές γίνουν μέλη του ΝΑΤΟ, συνεπώς δεν θα διαθέτουν την κάλυψη της Συμμαχίας, που προβλέπει ότι κάθε επίθεση σε κράτος-μέλος αποτελεί επίθεση εναντίον όλων της Συμμαχίας. «Μια νέα διεύρυνση του ΝΑΤΟ είναι ακριβώς αυτό που φοβάται ο Πούτιν και αυτό για το οποίο προειδοποιούσε εδώ και δύο δεκαετίες», λέει ο Ρόμπιν Νίμπλετ.

Ο πόλεμος προπαγάνδας

Όπως αναμενόταν, και οι δύο πλευρές εκμεταλεύονται τον φόβο της επέκτασης του πολέμου σε εκστρατείες προπαγάνδας μεγάλης ευρηματικότητας. Ο Ουκρανός πρόεδρος Βολοντίμιρ Ζελένσκι αναφέρεται συχνά στην πιθανότητα αυτή στις καθημερινές ραδιοφωνικές παρεμβάσεις του. Πριν από δύο εβδομάδες, ενώ κίετες τους συμμάχους του ΝΑΤΟ για περισσότερα και πιο σύγχρονα όπλα, υποστήριξε ότι «αν δεν σταματήσουμε τη Ρωσία εδώ στην Ουκρανία, κινδυνεύουμε να χάσουμε όλη την Ανατολική Ευρώπη», ενισχύοντας το ήδη οξύ άγχος των Δυτικών. Η Ρωσία ακολουθεί δικά της πρότυπα προπαγάνδας, ισχυριζόμενη κατά καιρούς ότι οι στόχοι της ξεπερνούν την «αποναζιστικοποίηση» της Ουκρανίας και αφορούν πλέον την αποδύση του συνόλου των δυνάμεων και οπλικών συστημάτων του ΝΑΤΟ από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Η συχνή μνεία του κινδύνου πυρηνικού πολέμου από μέρους της Μόσχας λειτουργεί έτσι σαν προειδοποίηση προς τη Δύση προκειμένου αυτή να μην προβαίνει σε υπερβολικές απαιτήσεις.

Προσφυγόπουλα στα θρανία της Κιβωτού

Περισσότεροι από 200 μαθητές 5 έως 17 ετών φοιτούν στο ουκρανικό σχολείο που λειτουργεί στις εγκαταστάσεις του οργανισμού

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ**

Τα ορθάνοικτα τρομαγμένα μάτια των παιδιών, τα τεντωμένα από την προσπάθεια να συλλάβουν και την παραμικρή κίνηση ώστε να αντιληφθούν τι συμβαίνει, συνοψίζουν για τον πατέρα Αντώνιο της Κιβωτού του Κόσμου όλο το δράμα της προσφυγιάς των Ουκρανών, όλη την ταραχή και τον τρόμο που τους έχει προκαλέσει η βίαιη απομάκρυνσή τους από τα σπίτια, τους φίλους, την πατρίδα τους. «Τα παιδάκια αυτά έχουν γίνει ένα με τις μητέρες τους, είναι διαρκώς κολλημένα πάνω τους, τις κοιτάνε όταν αυτές συζητούν με έναν ξένο για να αφουγκραστούν από τις αντιδράσεις τους τα μελλούμενα, μέσα από αυτές αντιλαμβάνονται τον κόσμο. Η μάνα είναι, τη διάθεσή τους ανεβασμένη, να πνίξουν τον καημό και την ανησυχία τους, να είναι ήρεμες και χαμογελαστές για να τα γαληνεύουν».

Ο πατέρας Αντώνιος και οι άνθρωποι της Κιβωτού παλεύουν νυχθημερόν «πρώτα να ηρεμήσουμε και μετά να ειρηνεύσουμε τους ανθρώπους αυτούς, που κουβαλούν τον πόλεμο πάνω τους, με ασκήσεις αγάπης και θεραπευτικές δραστηριότητες. Αλλά ακόμη και στις όμορφες στιγμές του παιχνιδιού, του τραγουδιού, του θεάτρου, των εκδρομών, τα παιδιά αυτά δείχνουν να μην εμπιστεύονται, ψάχνουν διαρκώς να δουν πού έχει πάει η μητέρα τους, έχουν χάσει την παιδική ξεγνοιασιά. Φοβούνται να παίξουν, να ζήσουν, να αγαπήσουν. Ο πόλεμος κατέστρεψε, όχι μόνο κτίρια και υποδομές, αλλά και τις ψυχές των προσφύγων και θα χρειαστεί πολύχρονη θεραπεία για να επανέλθουν. Η αιφνίδια

Τη διδασκαλία των μαθητών έχουν αναλάβει οι 15 καθηγητές της ουκρανικής κοινότητας. Στο πρόγραμμα έχει ενταχθεί η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και από τις μητέρες, ώστε να μπορούν να επικοινωνήσουν και να βρουν δουλειά.

«Δεν υπάρχει χειμώνας χωρίς άνοιξη, δεν υπάρχει θάνατος χωρίς ανάσταση. Δεν πρέπει να απελπίζομαστε», λέει στα παιδιά από την Ουκρανία ο πατέρας Αντώνιος.

καταστροφή προκαλεί τρομερή ταραχή στους απροετοίμαστους ανθρώπους, μεγάλα και βαθιά τραύματα. Στην ακολουθία της αρτοκλασίας ζητούμε ακριβώς προστασία από αιφνίδιο θάνατο, λοιμό, λιμό, σεισμό, καταποντισμό, πυρ, μάχαιρα... Στόχος μας είναι να παράσχουμε όχι μόνο στέγη, σίτιση, ένδυση, ηλεκτρικό, ζεστό νερό, αλλά και το πιο βασικό, την ειρήνη της ψυχής. Δεν μπορούν να ζήσουν ό,τι κι αν τους προσφέρουμε αν πρώτα δεν καταλαιάσουν μέσα τους οι φόβοι».

Δεκάδες μητέρες του πολέμου έχουν βρει στέγη στις εγκαταστάσεις της Κιβωτού και τα μικροδιαμερίσματα που παραχωρούνται για ένα χρονικό διάστημα, χρόνια τώρα, σε πε-

Τα παιδιά φοβούνται να παίξουν, να ζήσουν, να αγαπήσουν. Ο πόλεμος κατέστρεψε όχι μόνο κτίρια, αλλά και τις ψυχές των προσφύγων - θα χρειαστεί πολύχρονη θεραπεία για να επανέλθουν, αναφέρει ο πατέρας Αντώνιος.

ρισσότερες από 100 μητέρες, «πρόσφυγες της ζωής», ώστε να καταφέρουν να μεγαλώσουν οι ίδιες τα παιδιά τους. «Αφού πρώτα ολοκληρώσουν την εκπαίδευσή τους και σπουδάσουν σε τεχνικές σχολές, ενδυναμωθούν και αρχίσουν να εργάζονται σε θέσεις που εξασφαλίζουμε. Αρκετές, μέσα από την υλική, νομική, ψυχολογική στήριξη που παρέχουμε καταφέρνουν να έχουν με τα δικά τους πλέον χρήματα ένα μεγαλύτερο σπίτι, περισσότερες ανέσεις, οπότε τα μικροδιαμερίσματα διατίθενται

σε άλλες γυναίκες. Μέχρι στιγμής 22 μητέρες από την Ουκρανία ζουν εκεί με τα παιδιά τους. Πολλές, μορφωμένες, έχουν ήδη βρει εργασία».

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η λειτουργία του εν Ελλάδι ουκρανικού σχολείου στις εγκαταστάσεις της Κιβωτού, σε δύο κτίρια με πολλές αίθουσες διδασκαλίας, όπου μέχρι στιγμής 210 μαθητές 5 έως 17 ετών συνεχίζουν τη σχολική χρονιά, η οποία διακόπηκε βίαια από τον πόλεμο. Βέβαια «κάθε μέρα δεχόμαστε τηλεφωνήματα για την ένταξη

κι άλλων παιδιών στο ουκρανικό σχολείο, μαθητών που δεν γνώριζαμε. Η ουκρανική κοινότητα είχε έναν πολύ μικρό χώρο και δεν μπορούσε να φιλοξενήσει τόσα παιδιά. Τη διδασκαλία έχουν αναλάβει οι 15 καθηγητές της ουκρανικής κοινότητας, που είναι εκπαιδευμένοι, πολύ δραστήριοι, κάνουν πολύ σοβαρή δουλειά» εξηγεί ο πατέρας Αντώνιος. Το πρόγραμμα πλήρες, μάλιστα τα μαθήματα στο λύκειο διαρκούν μέχρι τις 6 το απόγευμα του Σαββάτου. «Στο πρόγραμμα εντάξαμε και την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και από τις μητέρες, ώστε να μπορούν να επικοινωνήσουν και να βρουν δουλειά».

Οι ουκρανικές αρχές, που γνώριζαν το έργο του πατέρα Αντωνίου από παλαιότερα, όταν το 2015 η Κιβωτός του Κόσμου φιλοξένησε 50 ορφανά παιδιά από τη Μαριούπολη στις εγκαταστάσεις της στο Αίπος της Χίου, αναζήτησαν και πάλι τη στήριξή της. Ο Ουκρανός πρόεδρος και μέλη της ουκρανικής κοινότητας επισκέφθηκαν τις εγκαταστάσεις της Κιβωτού και αποδέχθηκαν το προταθέν από τον πατέρα Αντώνιο πρόγραμμα βοήθειας. Όλα τα παιδιά από την Ουκρανία, εντός κι εκτός δομών της Κιβωτού, σίτονται καθημερινά στο εστιατό-

ριο της μαζί με τα υπόλοιπα παιδιά των οικογενειών σε ανάγκη, διαβάζουν με εθελοντές εκπαιδευτικούς, λαμβάνουν τρόφιμα από το κοινωνικό παντοπωλείο της και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στο πολυϊατρείο της, απασχολούνται δημιουργικά στο Κέντρο Ημέρας και το νηπιαγωγείο, φροντίζονται στον παιδικό σταθμό ώστε να έχουν την άνεση οι μητέρες να εργαστούν και να αντεπεξέλθουν σε άλλες ανάγκες τους.

Προσεκτική επικοινωνία

«Ο πληθυσμός της Κιβωτού έχει διπλασιαστεί, όπως και το προσωπικό της, που έχει εκπαιδευτεί έτσι ώστε να μπορεί να συμπαρασταθεί σε ανθρώπους τρομαγμένους από τον πόλεμο, να επικοινωνήσει σωστά μαζί τους. Γνωρίζουν οι άνθρωποι της Κιβωτού ποιες λέξεις επιτρέπονται και ποιες όχι, ότι τα μάτια τους πρέπει να είναι καθαρά και γεμάτα αγάπη και χαρά, γιατί ένας ταλαιπωρημένος άνθρωπος μέσα στα δικά μας μάτια βλέπει σε τι κατάσταση βρίσκεται ο ίδιος. Όπως λέω πάντα στα παιδιά της Κιβωτού και τώρα και στους πρόσφυγες από την Ουκρανία, ο κόσμος είναι από τον Θεό σοφά πλασμένος· δεν υπάρχει χειμώνας χωρίς άνοιξη, νύχτα χωρίς ημέρα, δεν υπάρχει σπόρος νεκρός που θα πέσει μέσα στη γη χωρίς να καρποφορήσει, κάτι που χάνεται χωρίς κάτι άλλο να κερδηθεί, δεν υπάρχει θάνατος χωρίς ανάσταση. Δεν πρέπει να απελπίζομαστε».

Συνολικά 80 ορφανά παιδιά θα φιλοξενηθούν στις εγκαταστάσεις της Κιβωτού στο Διμήνι του Βόλου. «Όπως μου είπε ο Ουκρανός πρόεδρος, όταν επισκεφθήκαμε το Διμήνι, “χρειάζομαστε άμεση βοήθεια εδώ και τώρα”. Όταν γιορτάζαμε το Πάσχα στην ταράτσα του κεντρικού κτιρίου της Κιβωτού, μια πρόσφυγας μου διηγήθηκε ότι ήταν επτά ημέρες στον δρόμο με δυο παιδιά στην αγκαλιά. Επίσης θα φιλοξενηθούμε 50 μητέρες με παιδιά στο χωριουδάκι μας στη Χίο –τα σπιτάκια είναι αυτόνομα και λαμβάνουν όλες τις παροχές–, 70 άτομα στην Πλωγωνιά στην Ηπειρο, 40 παιδιά στη δομή μας στη Θεσσαλονίκη και 80 μητέρες με παιδιά στο νέο σπίτι της Κιβωτού στους Αμπελοκήπους».

ΑΠΟΨΗ

Ο Πούτιν σπρώχνει τη Φινλανδία και τη Σουηδία στην αγκαλιά του ΝΑΤΟ

Του **ΑΝΤΕΡΣ ΦΟΓΚ ΡΑΣΜΟΥΣΕΝ***
THE NEW YORK TIMES

Όταν ανακοίνωσε την επικείμενη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο, ο πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν ανέφερε το ΝΑΤΟ 40 φορές. Ήταν ξεκάθαρο ότι ήθελε να παρουσιάσει το ΝΑΤΟ ως τον διάβολο – αλλά δεν ήταν πάντα έτσι.

Συνάντησα για πρώτη φορά τον κ. Πούτιν ενώ υπηρετούσα ως πρωθυπουργός της Δανίας το 2002. Τότε, ήταν ακόμα πρόθυμος να συνεργαστεί με τη Δύση. Για κάποιο χρονικό διάστημα, η Ρωσία βοήθησε ακόμη και την αποστολή στο Αφγανιστάν υπό την ηγεσία του ΝΑΤΟ στον απόηχο των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου.

Όλα αυτά άλλαξαν με τις «έγχρωμες επαναστάσεις» στα μέσα της δεκαετίας του 2000: Το θέαμα δημοκρατικών κινημάτων στη Γεωργία και την Ουκρανία τρομοκράτησε τον κ. Πούτιν. Ανησυχούσε ότι η Ρωσία θα ήταν η επόμενη χώρα στη σειρά. Όταν ανέλαβα τη θέση του γενικού γραμματέα του ΝΑΤΟ το 2009, ο κ. Πούτιν με ενημέρωσε ψυχρά ότι ο οργανισμός που επέβλεπε ήταν ένα λείψανο που έπρε-

πε να παραδοθεί στην Ιστορία.

Η ειρωνεία είναι ότι ο σκληρός πόλεμος του κ. Πούτιν στην Ου-

Η διεθνής στρατηγική της Ρωσίας είναι να απειλεί με κλιμάκωση προκειμένου να εκφοβίσει λιγότερο ισχυρές χώρες σε υποταγή και να ωθήσει τις πιο ισχυρές στην αδράνεια.

κρανία θα επιτύχει το αντίθετο από τις φιλοδοξίες του: το ΝΑΤΟ θα βγει από αυτή την κρίση μεγαλύτερο, ισχυρότερο και πιο ενωμένο. Το θέαμα των ρωσικών τανκς να ξεχύνονται πέρα από τα σύνορα προς την Ουκρανία διέλυσε πολλές μακροχρόνιες πεποιθήσεις για την ασφάλεια στην Ευρώπη. Πουθενά δεν ισχύει αυτό περισσότερο από τη Φινλανδία και τη Σουηδία. Όπως είπε ξερά η πρωθυπουργός της Φινλανδίας Σάνα Μαρίν, «η Ρωσία δεν είναι ο γείτονας που φανταζόμασταν».

Η ειρωνεία είναι ότι ο σκληρός πόλεμος του κ. Πούτιν στην Ουκρανία θα επιτύχει το αντίθετο από τις φιλοδοξίες του: το ΝΑΤΟ θα βγει από αυτή την κρίση μεγαλύτερο, ισχυρότερο και πιο ενωμένο.

Η μεταβολή της κοινής γνώμης είναι ακόμη πιο αξιοσημείωτη. Πέρυσι, μια ετήσια δημοσκόπηση έδειξε ότι μόνο το 26% των Φινλανδών ήθελε να ενταχθεί η χώρα στο ΝΑΤΟ. Μια πιο πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι ο αριθμός αυτός έχει πλέον αυξηθεί στο 68%. Το ίδιο ισχύει και στη Σουηδία. Και οι δύο λαοί αναγνωρίζουν τη νέα πραγματικότητα στην Ευρώπη. Ένας δικτάτορας που ελέγχει ένα κράτος με πυρηνικά όπλα έχει εξαπολύσει μια μεγάλη κλίμακα εισβολή σε μια γειτονική χώρα. Η ένταξη σε μια

ισχυρή στρατιωτική συμμαχία με συγκεκριμένη δέσμευση για συλλογική άμυνα είναι η λογική απάντηση.

Η Φινλανδία και η Σουηδία θα πρέπει να αδράξουν αυτή την ευκαιρία για να γίνουν μέλη του ΝΑΤΟ. Οι κυβερνήσεις και των δύο χωρών θα πρέπει να υποβάλουν αίτηση πριν από τη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ τον Ιούνιο. Η Φινλανδία και η Σουηδία θα μπορούσαν να ενταχθούν στο ΝΑΤΟ σχετικά γρήγορα και ανώδυνα. Και οι δύο χώρες είναι ήδη στε-

νά ευθυγραμμισμένες με τον οργανισμό, συμμετέχουν σε κοινές ασκήσεις και πληρούν σαφώς τις πολιτικές απαιτήσεις για ένταξη, συμπεριλαμβανομένου ενός δημοκρατικού συστήματος διακυβέρνησης και μιας οικονομίας της αγοράς. Στην έδρα του ΝΑΤΟ, η ένταξη θα μπορούσε να εγκριθεί εν μια νυκτί. Παρά το ότι η απόφαση θα έπρεπε να επικυρωθεί από όλα τα μέλη της Συμμαχίας, ο επείγων χαρακτήρας της κατάστασης θα μπορούσε να επιταχύνει τη διαδικασία έτσι ώστε να ολοκληρωθεί μέσα σε μερικούς μήνες.

Η ένταξη της Φινλανδίας και της Σουηδίας στο ΝΑΤΟ είναι αμοιβαία επωφέλης. Και οι δύο χώρες θα λάβουν την εγγύηση ασφάλειας του άρθρου 5 του ΝΑΤΟ για τη συλλογική άμυνα και το ΝΑΤΟ θα αποκτήσει νέες δυνατότητες σε μια στρατηγικής σημασίας περιοχή. Αυτή η προνομιακή ζώνη ασφαλείας μεταξύ της Ρωσίας και των σημερινών μελών του ΝΑΤΟ θα διευκόλυνε την αντίδραση σε οποιαδήποτε εισβολή ρωσικών δυνάμεων στα κράτη της Βαλτικής.

Ενώ η συζήτηση για την ένταξη συνεχίζεται, η μηχανή προπαγάν-

δας του Κρεμλίνου θα αρχίσει να υπερλειτούργει. Θα προειδοποιήσει ενάντια σε περαιτέρω επέκταση του ΝΑΤΟ, υποστηρίζοντας ότι θα αποσταθεροποιήσει την περιοχή και θα καταστρέψει τον πόλεμο πιο πιθανό.

Φυσικά, αυτό δεν ισχύει. Ο μόνος που αποσταθεροποιεί την Ευρώπη είναι ο κ. Πούτιν. Η Ρωσία στόχευσε την Ουκρανία και τη Γεωργία στο παρελθόν, ακριβώς επειδή δεν είναι μέλη του ΝΑΤΟ. Η διεθνής στρατηγική της Ρωσίας είναι να απειλεί με κλιμάκωση προκειμένου να εκφοβίσει λιγότερο ισχυρές χώρες σε υποταγή και να ωθήσει τις πιο ισχυρές στην αδράνεια.

Εάν η Σουηδία και η Φινλανδία ενταχθούν στο ΝΑΤΟ –ειδικά ενόψει τέτοιων απειλών–, θα έδειχνε στον κ. Πούτιν ότι ο πόλεμος οδηγεί στο αντίθετο αποτέλεσμα. Ενισχύει τη δυτική ενότητα, αποφασιστικότητα και στρατιωτική ετοιμότητα.

* Ο κ. Αντερς Φογκ Ράσμουσεν είναι πρώην γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ (2009-2014) και πρώην πρωθυπουργός της Δανίας (2001-2009). Το άρθρο είναι απόσπασμα από δοκίμιο που δημοσιεύθηκε στους New York Times.

Πενταετία μεγάλων προκλήσεων

Τα στοιχεία του επανεκλεγέντος προέδρου εντός κι εκτός Γαλλίας

Του απεσταλμένου μας στο ΠΑΡΙΣΙ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Αργά το πρωί της περασμένης Κυριακής, έξω από εκλογικό κέντρο στη μοδάτη συνοικία του Μαρέ, η «Κ» συνομιλούσε με την Προυν, μία εύλωτη κυρία σχετικά προχωρημένης ηλικίας, εργαζόμενη στον χώρο του κινηματογράφου. Στον α' γύρο είχε ψηφίσει τον ακροαριστερό υποψήφιο Ζαν-Λικ Μελανσόν. Στον β' γύρο είχε μόλις ψηφίσει τον Εμανουέλ Μακρόν. Πολλοί ψηφοφόροι του Μελανσόν απεχθάνονται τον Γάλλο πρόεδρο, της είπα.

«Κι εγώ το ίδιο», λέει γελώντας. «Θεωρώ τον Μακρόν έναν υποψήφιο της Δεξιάς, ενώ ελπίζαμε ότι θα έωνε την Αριστερά με τη Δεξιά. Αλλά τη Λεπέν τη θεωρώ επικίνδυνη, ειδικά για τη δημοκρατία. Οπότε ψήφισα τον υποψήφιο του ακραίου Κέντρου, έναντι της υποψήφιας της άκρας Δεξιάς».

Ο Μακρόν, όπως φάνηκε από την επινίκια ομιλία του μπροστά από τον Πύργο του Αίφελ, γνωρίζει ότι χρωστάει την επανεκλογή του σε μεγάλο βαθμό στους ψηφοφόρους της Αριστεράς και της Οικολογίας, οι οποίοι ψήφισαν πολύ περισσότερο κατά της αντιπάλου του παρά υπέρ του ίδιου. Η μεγάλη πρόκληση στο εσωτερικό της χώρας θα είναι να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις που έχουν αναζωογονήσει τη γαλλική οικονομία και να επιταχύνει στην πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα, χωρίς να αφήσει στο περιθώριο τα πιο ευάλωτα κοινωνικά στρώματα.

Παράλληλα, ως ο αδιαφιλονίκητος ηγέτης της Ευρώπης πλέον, θα έχει την ευκαιρία να κάνει πράξη το όραμά του για βαθύτερη ευρωπαϊκή ενοποίηση – στην άμυνα και την εξωτερική

πολιτική, στην οικονομία και την τεχνολογία. Θα πρέπει να διαχειριστεί τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Ρωσία μετά τον πόλεμο (πεδίο στο οποίο οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης τον βλέπουν με αρκετή καχυποψία) και την αυξανόμενη δύσκολη ισορροπία των ευρωκινεζικών σχέσεων.

Οι διαδοχικές κρίσεις των τελευταίων ετών εξυπηρετούν τις φιλοδοξίες του, αναδεικνύοντας τη σημασία της ενότητας

Καλείται να επιταχύνει τις μεταρρυθμίσεις που έχουν αναζωογονήσει τη γαλλική οικονομία, χωρίς να αφήσει στο περιθώριο τα πιο ευάλωτα κοινωνικά στρώματα.

και της στρατηγικής αυτονομίας της Ε.Ε., στα πάντα: από τα εμβόλια έως τα μικροτσιπ. Και ο Μακρόν είναι γεμάτος ιδέες για την υλοποίηση της έννοιας της «ευρωπαϊκής κυριαρχίας». Όπως σημείωνε στη στήλη του στους Financial Times την περασμένη Τρίτη ο Γκίντεον Ράκμαν, ωστόσο, για να πετύχει τους στόχους του «ίσως χρειαστεί κάτι περισσότερο από ιδιοψυία και ενέργεια. Θα χρειαστεί επίσης προσόντα για τα οποία διακρίνεται λιγότερο ο Γάλλος πρόεδρος – όπως υπομονή και ενσυναίσθηση».

Ο κάβος των βουλευτικών

Ο επόμενος στόχος του Γάλλου προέδρου είναι η επικράτηση στις βουλευτικές εκλογές στις 12 και 19 Ιουνίου. Η πρώτη δημοσκόπηση (Harris Interactive) που δημοσιεύθηκε –αν και κά-

ετίας που εκπνέει, αλλά θα χαρακτηρίζεται από νέες μεθόδους. «Τα ερχόμενα χρόνια δεν θα είναι ήρεμα, θα είναι ιστορικά και θα τα γράψουμε μαζί για τις επόμενες γενιές», είπε ο Μακρόν. Ο πρόεδρος ουδέποτε μπόρεσε να αντισταθεί στα εύκολα ρητορικά σχήματα, όσο ασαφές και αν είναι το νόημά τους. Είναι ξεκάθαρο, όμως, ότι δεν μπορεί να αγνοήσει τα 13,3 εκατομμύρια πολίτες που ψήφισαν τη Λεπέν.

Για την ώρα, προτεραιότητα του προέδρου είναι να επιδεικνύει ενσυναίσθηση, σε μια προσπάθεια να απαλλαγεί μια και καλή από την εικόνα του «προέ-

Οι πολίτες μοιάζουν να επιθυμούν τον ηπιότερο και πιο «πράσινο» πρόεδρο. Ο ίδιος λέει ότι θα τους ακούσει.

δρου των πλουσίων». Θέλει έτσι να αποδείξει ότι νοιάζεται για την εργατική τάξη και για όλους τους οργανισμούς και απογοητευμένους συμπολίτες του, που παρασύρθηκαν όχι μόνο από το εθνικιστικό μήνυμα του Εθνικού Συναγερμού, αλλά και από τη δέσμευση της υποψήφιας προέδρου να βοηθήσει οικονομικά τους Γάλλους. Οι αριθμοί είναι σαφείς: 70% των εύπορων ψη-

Περιχαρής ο Εμανουέλ Μακρόν στην επινίκια ομιλία του μπροστά από τον Πύργο του Αίφελ την περασμένη Κυριακή. Από όσα είπε φάνηκε πως γνωρίζει ότι χρωστάει την επανεκλογή του σε μεγάλο βαθμό στους ψηφοφόρους της Αριστεράς και της Οικολογίας.

Στο στρατόπεδο της Ακροδεξιάς

Στο άλλο άκρο του πολιτικού φάσματος, ο Εθνικός Συναγερμός ελπίζει κι αυτός να ενισχύσει σημαντικά την παρουσία του στην Εθνοσυνέλευση, από τις μόλις 6 έδρες που κατέχει τώρα. Στην ομιλία αποδοχής της ήττας της, στην οποία δεν συνεχάρη τον αντίπαλό της, η Μαρίν Λεπέν χαρακτήρισε «ιστορικό» επίτευγμα το ποσοστό που έλαβε (41,5%) και είπε ότι θα ηγηθεί της εκστρατείας κατά του Εμανουέλ Μακρόν για τις βουλευτικές εκλογές – είχε δηλώσει πριν από τον α' γύρο ότι αν έχανε δεν θα έβαζε ξανά υποψηφιότητα για την προεδρία. Στην ομιλία της την Κυριακή δεν επιβεβαίωσε κάτι τέτοιο. Αντιθέτως, δεσμεύτηκε να μην εγκαταλείψει ποτέ τον γαλλικό λαό. Ωστόσο, όπως εκτιμά ο Μιτς Ραχμάν, η Λεπέν θα «δυσκολευτεί» να παραμείνει στην ηγεσία του ακροδεξιού κινήματος. Ήδη ο Ερίκ Ζεμούρ, ο πρώην τηλεπαρουσιαστής που αναδύθηκε ως ο πιο ακραϊκός ακροδεξιός των φετινών προεδρικών εκλογών, μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων την Κυριακή, κατάρφερε την πρώτη μαχαίριά. «Αλίμονο! Είναι η όγδοη φορά που η ήττα πλήττει το όνομα “Λεπέν”», είπε, αναφερόμενος και στον πατέρα της, Ζαν-Μαρί Λεπέν. Στο πλευρό του Ζεμούρ έχει ήδη ταχθεί το ανερχόμενο αστέρι της Ακροδεξιάς και ανιψιά της επικεφαλής του Εθνικού Συναγερμού, Μαρίον Μαρσεάλ.

πως πρόωρη, καθώς δεν έχουν διαμορφωθεί ακόμα οι συμμαχίες μεταξύ των κομμάτων– δίνει στο μακρονικό La Republique En Marche και τους συνοδοιπόρους του άνετη πλειοψηφία (328-368 από 577 έδρες). Θα είναι για μια ακόμα φορά κρίσιμη γι' αυτόν η υποστήριξη των ψηφοφόρων που ψήφισαν τον Ζαν-Λικ Μελανσόν στον α' γύρο των προεδρικών – όχι της σκληροπυρηνικής βάσης της Ανυπό-

τακτής Γαλλίας, αλλά των πιο μετριοπαθών αριστερών, που θέλησαν με την ψήφο τους να αποτρέψουν την πρόκριση της Λεπέν στον β' γύρο.

Ενα όπλο στην προσπάθεια του Μακρόν να αυξήσει την επιρροή του μεταξύ των προοδευτικών ψηφοφόρων είναι η επιλογή του προσώπου (αναμενόμενα έως το τέλος της εβδομάδας) που θα διαδεχθεί τον Ζαν Καστέξ στην πρωθυπουργία. Φαβορί για τη θέ-

ση είναι η Ελιζαμπέτ Μπορν, η αριστερών καταβολών, χαμηλών τόνων και υψηλής αποτελεσματικότητας τεχνοκράτισσα, που ήταν μέχρι πρότινος υπουργός Απασχόλησης. Αν επιλεγεί, θα είναι μόλις η δεύτερη γυναίκα που αναλαμβάνει την πρωθυπουργία. Το μειονέκτημά της, σύμφωνα με τον Μιτς Ραχμάν, επικεφαλής Ευρώπης της εταιρείας πολιτικών συμβούλων Eurasia, είναι ότι δεν έχει προεκλογική εμπειρία – γεγονός που ίσως οδηγήσει τον Μακρόν να προτιμήσει κάποιον που είναι πιο αμιγώς πολιτικό ζώο.

Η ανάγκη προσέλκυσης αριστερών και πράσινων ψηφοφόρων θεωρείται ότι βύθισε την υποψηφιότητα της Κριστίν Λαγκάρντ για την πρωθυπουργία. Εχοντας διατελέσει υπουργός Οικονομικών του συντηρητικού Νικολά Σαρκοζί, γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και υπηρετώντας σήμερα ως πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η κ. Λαγκάρντ ήταν το λάθος πρόσωπο για το άνοιγμα στους οπαδούς του Μελανσόν και του Γιανίκ Ζαντό.

Για τον Μελανσόν, εν τω μεταξύ, η ανακωχή με τον Γάλλο πρόεδρο έληξε τη στιγμή που ανακοινώθηκαν τα αποτελέσμα-

τα. Εχοντας εμμέσως στηριξει τον Μακρόν μετά τον α' γύρο (είπε στους ψηφοφόρους του να μη δώσουν «ούτε μία ψήφο» στη Μαρίν Λεπέν), το βράδυ της Κυριακής ο 70χρονος ριζοσπάστης ηγέτης της Ανυπότακτης Γαλλίας τον χαρακτήρισε ως τον πρόεδρο με τη χαμηλότερη εκλογική υποστήριξη στα χρονικά της 5ης Γαλλικής Δημοκρατίας.

Ο Μελανσόν πρωθυπουργός;

Ο Μελανσόν φιλοδοξεί πλέον να ενώσει τις δυνάμεις της Αριστεράς και να εκλεγεί πρωθυπουργός, κερδίζοντας την πλειοψηφία στις βουλευτικές εκλογές. Αν τα καταφέρει, η «συγκατοίκηση» του με τον Εμανουέλ Μακρόν θα είναι ιδιαίτερα δύσκολη, δεδομένης της αβύσσου που τους χωρίζει σε κεφαλαιώδη θέματα, όπως η οικονομική και η φορολογική πολιτική και η στάση τους απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ. Ο Μελανσόν βρίσκεται ήδη σε συζητήσεις με τα άλλα κόμματα της Αριστεράς (Κομμουνιστές, Σοσιαλιστές) και τους Πράσινους για τη σύσταση ενός κοινού προοδευτικού εκλογικού μετώπου. Τα κόμματα αυτά αθροιστικά, πάντως, σύμφωνα με τη δημοσκόπηση της Harris Interactive, συγκεντρώνουν λιγότερες από 100 έδρες.

Τροπαιοφόρος ο Μακρόν, αναζητεί νέα μεταμόρφωση

Του **POTZER KOEN**
THE NEW YORK TIMES

Γνωρίζουμε ότι υπάρχουν πολλοί Εμανουέλ Μακρόν: ο οικονομικά φιλελεύθερος μεταρρυθμιστής, ο άνθρωπος που κρατικοποίησε τους μισθούς για να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της πανδημίας, ο προβοκάτορας που εξήγγειλε ότι το ΝΑΤΟ είναι εγκεφαλικά νεκρό, ο τακτικιστής πάντα έτοιμος να αλλάξει θέση, ο διπλωμάτης, ο ταραξίας. Σήμερα, έχοντας πείσει τους Γάλλους να τον επανεκλέξουν, κάτι που κανείς προκάτοχός του δεν είχε καταφέρει τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ποιος Μακρόν θα εμφανισθεί στο προσκήνιο; Κρίνοντας από τη συγκρατημένη νικητήρια ομιλία του, μάλλον ο τσουρουφλισμένος Μακρόν.

Στην ομιλία του αυτή, που δεν περιείχε ίχνος θριαμβολογίας, ο Μακρόν εξέφρασε την πρόθεσή του να δώσει τέλος στις παλιές συνθήκες, αντιμετωπίζοντας την «οργή και τις διαφωνίες» στη χώρα και προσεγγίζοντας τους ψηφοφόρους που επέλεξαν την ακροδεξιά αντίπαλό του, Μαρίν Λεπέν. «Επιδιώκει τον εκδημοκρατισμό της εξουσίας. Δεν πρόκειται για μεταμόρφωση, αλλά για εκσυγχρονισμό των μεθόδων του», λέει ο Αλέν Ντιαμέλ, συγγραφέας βιβλίου για τον Εμανουέλ Μακρόν.

Ο επανεκλεγείς πρόεδρος είπε ότι η δεύτερη θητεία του δεν θα αποτελέσει συνέχεια της πεντα-

ετίας που εκπνέει, αλλά θα χαρακτηρίζεται από νέες μεθόδους. «Τα ερχόμενα χρόνια δεν θα είναι ήρεμα, θα είναι ιστορικά και θα τα γράψουμε μαζί για τις επόμενες γενιές», είπε ο Μακρόν. Ο πρόεδρος ουδέποτε μπόρεσε να αντισταθεί στα εύκολα ρητορικά σχήματα, όσο ασαφές και αν είναι το νόημά τους. Είναι ξεκάθαρο, όμως, ότι δεν μπορεί να αγνοήσει τα 13,3 εκατομμύρια πολίτες που ψήφισαν τη Λεπέν.

Για την ώρα, προτεραιότητα του προέδρου είναι να επιδεικνύει ενσυναίσθηση, σε μια προσπάθεια να απαλλαγεί μια και καλή από την εικόνα του «προέ-

Οι πολίτες μοιάζουν να επιθυμούν τον ηπιότερο και πιο «πράσινο» πρόεδρο. Ο ίδιος λέει ότι θα τους ακούσει.

δρου των πλουσίων». Θέλει έτσι να αποδείξει ότι νοιάζεται για την εργατική τάξη και για όλους τους οργανισμούς και απογοητευμένους συμπολίτες του, που παρασύρθηκαν όχι μόνο από το εθνικιστικό μήνυμα του Εθνικού Συναγερμού, αλλά και από τη δέσμευση της υποψήφιας προέδρου να βοηθήσει οικονομικά τους Γάλλους. Οι αριθμοί είναι σαφείς: 70% των εύπορων ψη-

Οι αριθμοί είναι σαφείς: 70% των εύπορων ψηφοφόρων στήριξαν τον Εμανουέλ Μακρόν και 65% των φτωχών ψήφισαν τη Μαρίν Λεπέν. Ο Γάλλος πρόεδρος δεν μπορεί να αγνοήσει τα 13,3 εκατομμύρια πολίτες που επέλεξαν την ακροδεξιά υποψήφια.

φοφόρων στήριξαν τον Μακρόν και 65% των φτωχών ψήφισαν Λεπέν. Οι πτυχιούχοι ψήφισαν Μακρόν και όσοι εγκατέλειψαν τον λύκειο στράφηκαν στη Λεπέν.

Μεταξύ των μέτρων που μπορεί να υιοθετήσει ο Μακρόν στην αρχή της δεύτερης θητείας του είναι η έκπτωση στη βενζίνη για όσους Γάλλους κατοικούν μακριά από την εργασία τους, οι γενναίες μισθολογικές αυξήσεις

σε νοσηλευτές και καθηγητές, καθώς και σύστημα αυτόματης αναπροσαρμογής των συντάξεων ανάλογα με την άνοδο του πληθωρισμού. «Πρέπει να ακούμε καλύτερα», είπε σε ραδιοφωνική του συνέντευξη ο υπουργός Οικονομικών, Μπρουνο Λε Μερ, εννοώντας αυτούς που «έμειναν πίσω» σε μια οικονομία με ετήσιο αναπτυξιακό ρυθμό 7%.

Ο Μακρόν θα πρέπει να αφου-

γκραστεί τη φωνή των νέων. Ποσοστό 70% των 18-24 ετών ψήφισε υπέρ του αριστερού Ζαν-Λικ Μελανσόν στον πρώτο γύρο, για να μεταποστεί σε ποσοστό 61% στον Μακρόν στον δεύτερο γύρο της προεδρικής αναμέτρησης. Ο Μακρόν θα πρέπει να αποδείξει στην καχύποπτη νέα γενιά ότι εννοεί όσα λέει για «ζωή μετά τα ορυκτά καύσιμα», αποφεύγοντας τα διστακτικά ημίμετρα της πρώτης του θητείας. Στην ομιλία της νίκης του, ο Μακρόν υποσχέθηκε να κάνει τη Γαλλία «μια μεγάλη οικολογική χώρα». Αυτό θα απαιτήσει σοβαρές επενδύσεις, σαφές χρονοδιάγραμμα και επιδοτήσεις σε όσους επιλέξουν τη μετάβαση σε ακριβά ηλεκτρικά αυτοκίνητα.

Τα εμπόδια

Ο δρόμος του προέδρου είναι σπαρμένος με εμπόδια. Οι βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου μπορεί να αναδείξουν εχθρική εθνοσυνέλευση, στην οποία το κόμμα του Μακρόν δεν θα πλειοψηφεί, με τον πρόεδρο να πρέπει να υποστεί «συγκατοίκηση» με πρωθυπουργό από κόμμα της αντιπολίτευσης.

Αγνωστο παραμένει επίσης εάν ο Μακρόν είναι ικανός να υποθετήσει λιγότερο επιθετικό τόνο. Ο Ντιαμέλ περιγράφει τον πρόεδρο ως αυτοδημιούργητο άνθρωπο, «σε διαρκή κίνηση» και πάντα σε στάση άμυνας. Οι αντίπαλοί του φοβούνται την ικανότητά του να αλλάξει θέσεις,

ενώ οι επικριτές του εκτιμούν ότι τέτοια ιδεολογική ευκαμψία δημιουργεί εύλογα ερωτήματα για τις πραγματικές ιδεολογικές θέσεις του Μακρόν. Ο «μακρονισμός», όπως ονομάζεται στη Γαλλία, παραμένει μυστηριώδης έννοια. Αυτό που ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει είναι η πολιτική του αποτελεσματικότητας.

Παρότι η φρενήρης κινητικότητα του Μακρόν είναι βέβαιο ότι θα διατηρηθεί, το εκλογικό σώμα διαμήνυσε σαφώς ότι η ενέργεια του προέδρου πρέπει να διοχετευθεί αλλού. Πολλοί αδιαφορούν για τα μεγαλόπνοια σχέδια του προέδρου για μεταρροπή της Ευρώπης σε «πραγματική παγκόσμια δύναμη», απαιτώντας έναν υπομονετικό πρόεδρο, πρόθυμο να λύσει τα καθημερινά τους προβλήματα, όπως την άνοδο των τιμών και τη μισθολογική στασιμότητα. Πολλοί θέλουν επίσης τον εκδημοκρατισμό του προεδρικού πολιτεύματος και την απόδοση μεγαλύτερων αρμοδιοτήτων στην εθνοσυνέλευση, δέσμευση του Μακρόν η οποία έμεινε στα χαρτιά.

Σε ό,τι αφορά τη διατήρηση ανοικτού διαύλου επικοινωνίας, ο Μακρόν θα πρέπει να επεκτείνει το προνόμιο αυτό και στους Ευρωπαίους εταίρους του. Ο πόλεμος στην Ουκρανία εδραίωνε σε άλλωστε την πεποίθηση του Μακρόν ότι η ισχυρή Ευρώπη, με αξιόλογο διεθνές αποτύπωμα, θα προκύψει μόνο μέσα από την αυτόνομη ευρωπαϊκή άμυνα.

Ηχηρή προειδοποίηση προς τις ελίτ

Ο Μπέντζαμιν Χαντάντ, διευθυντής Ευρωπαϊκών Υποθέσεων στο Atlantic Council, μιλάει στην «Κ» για τις γαλλικές εκλογές

Συνέντευξη στον ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΜΑΓΓΗΡΙΑΔΗ

Η Ακροδεξιά νικήθηκε και πάλι, αλλά τα μηνύματα των εκλογών αποτελούν προειδοποίηση για τη γαλλική ελίτ και τον Εμανουέλ Μακρόν, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Μπέντζαμιν Χαντάντ, διευθυντής ευρωπαϊκών υποθέσεων στο Atlantic Council. Ο κ. Χαντάντ βλέπει επίσης την προσπάθεια της Μόσχας να φέρει τον πόλεμο δι' αντιπροσώπων στην Ευρώπη, μέσω των θυλάκων της σε Μολδαβία, Γεωργία και Σερβία.

— Υπήρξε μια τεράστια ανακούφιση στην Ευρώπη μετά τη νίκη του Μακρόν, αλλά φαίνεται ότι τα προβλήματα συσσωρεύονται. Ποια είναι η σημαντικότερη πρόκληση για τον Γάλλο πρόεδρο;

— Νομίζω ότι ήταν μια συντριπτική νίκη για τον Εμανουέλ Μακρόν, ο οποίος είναι ο πρώτος Γάλλος πρόεδρος που επανεξελέγη με μεγαλύτερη διαφορά από αυτό που αναμενόταν βάσει των δημοσκοπήσεων. Η πρώτη μεγάλη πρόκληση είναι οι βουλευτικές εκλογές που θα διεξαχθούν τον Ιούνιο. Ο κ. Μακρόν χρειάζεται πλειοψηφία για να κυβερνήσει. Θα έχει δύο μεγάλους αντιπάλους, την Ακροδεξιά της Μαρίν Λεπέν, φυσικά, που θα προσπαθήσει να τον αμφισβητήσει σε αυτές τις εκλογές, αλλά και την άκρα Αριστερά του Ζαν-Λικ Μελανσόν, που ήρθε τρίτη πίσω από τη Μαρίν Λεπέν. Όπως γνωρίζετε, στο γαλλικό σύστημα εάν ένας πρόεδρος χάσει την πλειοψηφία δεν μπορεί να κυβερνήσει. Δεν έχει δική του κυβέρνηση. Και έτσι η Ακροαριστερά και η Ακροδεξιά θα προσπαθήσουν να επιβάλουν στον κ. Μακρόν αυτό που λέμε συγκατοίκηση.

— Η Ακροδεξιά πττήθηκε το 2002. Ηττήθηκε και το 2017 και την προηγούμενη Κυριακή. Αλλά τώρα όλοι φοβούνται το μέλλον και το τι μπορεί να φέρει εάν συνεχιστεί η κοινωνική ανισότητα στη Γαλλία. Ποια είναι η άποψή σας γι' αυτό;

— Αυτή είναι μια πολύ σημαντική ερώτηση. Αν κοιτάξετε τα νούμερα, για παράδειγμα, θα δείτε

Σε ό,τι αφορά το Ουκρανικό, ο Μπέντζαμιν Χαντάντ θεωρεί πως η Δύση πρέπει να οδηγήσει τη ρωσική εισβολή σε αδιέξοδο.

Υπάρχει συσσωρευμένος θυμός στη χώρα, υπάρχουν δύο Γαλλίες. Παρά τη νίκη του, αυτό είναι ξεκάθαρα κάτι που θα πρέπει να αντιμετωπίσει ο Μακρόν.

πως η Ακροδεξιά έχει το καλύτερο αποτέλεσμα που είχε ποτέ σε αυτές τις εκλογές, σχεδόν εννέα μονάδες περισσότερο από το 2017. Είναι μια μεγάλη προειδοποίηση για τον κ. Μακρόν και για την υπόλοιπη γαλλική ελίτ. Υπάρχει μια μεγάλη γεωγραφική διαίρεση, για παράδειγμα, με τις αγροτικές περιοχές να ψηφίζουν συντριπτικά υπέρ της Μαρίν Λεπέν και μεγάλες πόλεις όπως το Παρίσι τον Μακρόν. Αυτό είναι ένα χάσμα που είδαμε επίσης κατά τη διάρκεια της κρίσης των «Κίτρινων Γιλέκων», όπου θα μπορούσατε πραγματικά να δείτε αυτές τις δύο Γαλλίες στη χώρα. Μια άλλη τάση που πιστεύω ότι παρατήρησαν πολλοί άνθρωποι είναι πως οι νέοι, ειδικά άτομα στα 20 και τα 30 τους, που υποφέρουν από την ανεργία, που υποφέρουν από έλλειψη πρόσβασης σε θέσεις εργασίας, ψήφισαν επίσης τη Μαρίν Λεπέν. Παρά τη νίκη του, λοιπόν, αυτό είναι ξεκάθαρα κάτι που θα πρέπει να αντιμετωπίσει ο κ. Μακρόν, καθώς υπάρχει συσσωρευ-

«Μακρόν, απάντησε!». Αγρότης οδηγεί το τρακτέρ του προς το Παρίσι για να συμμετάσχει σε παλαιότερη διαδήλωση κατά του Γάλλου προέδρου. «Βλέπουμε τις αγροτικές περιοχές να ψηφίζουν συντριπτικά υπέρ της Μαρίν Λεπέν», λέει ο Γάλλος αναλυτής και τονίζει ότι η κόλλη έστειλε ξεκάθαρο μήνυμα στον Μακρόν και στη γαλλική ελίτ.

μένος θυμός στη χώρα. Αυτό επιδεινώνεται επίσης από τη χαμηλή συμμετοχή που είδαμε σε αυτές τις εκλογές.

— **Τι πρέπει να περιμένουμε από τον Εμανουέλ Μακρόν την επόμενη πενταετία όσον αφορά τους στόχους του στην εξωτερική πολιτική; Την εμβάθυνση της ευρωπαϊκής συνεργασίας, μια ισχυρότερη αμυντική ασπίδα για την Ευρώπη; Θα μπορούσε να το πετύχει αυτό;**

— Απολύτως. Νομίζω ότι αυτή θα είναι βασική προτεραιότητα για τον Εμανουέλ Μακρόν. Πάντα έχετε την Ευρώπη και την ευρωπαϊκή κυριαρχία στον πυρήνα της πολιτικής του ταυτότητας. Από τότε που έθεσε υποψηφιότητα για πρόεδρος για πρώτη φορά

το 2017, θυμάστε την ομιλία του στη Σορβόνη, όπου είπε ότι η Ευρώπη πρέπει να δώσει τη δυνατότητα να προστατεύσει τον εαυτό της, να υπερασπιστεί τα συμφέροντα και την ασφάλειά της μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας, και βασικά να συμπεριφέρεται ως μεγάλη δύναμη. Αυτό είναι κάτι που ο Μακρόν έχει προσπαθήσει να προωθήσει τα τελευταία πέντε χρόνια. Έχουμε δει επιτυχίες με το Ταμείο Ανάκαμψης για παράδειγμα. Και καθώς αυτές οι εκλογές διεξήχθησαν σε μια πολύ ιδιαίτερη στιγμή, με τον πόλεμο που έπληξε την ευρωπαϊκή ήπειρο και τη ρωσική επιθετικότητα κατά της Ουκρανίας, νομίζω ότι το ζήτημα του ευρωπαϊκού επανεξοπλισμού, το ζήτημα της ευρωπαϊκής

άμυνας θα είναι στον πυρήνα της ατζέντας του τα επόμενα χρόνια.

— **Θεωρείτε πως ο Πούτιν στοχεύει να εισβάλει σε Υπερδνειστερία και Μολδαβία και ότι με κάποιον τρόπο επιλέγει τον πόλεμο δι' αντιπροσώπων απέναντι στη Δύση;**

— Ανησυχώ πολύ για το τι συμβαίνει στην Υπερδνειστερία αυτή τη στιγμή. Νομίζω, ωστόσο, ότι βλέπετε ήδη τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Ρωσία στην Ουκρανία, τόσο τις δυσκολίες του στρατού της όσο και φυσικά την απίστευτη αντίσταση του ουκρανικού λαού που υποστηρίζεται από τη Δύση μέσω παράδοσης όπλων και κυρώσεων. Επομένως νομίζω ότι το «κλειδί» είναι να συνεχιστεί η δυτική ενόττητα για την

υποστήριξη της Ουκρανίας. Είδαμε τις αποφάσεις που ελήφθησαν στο Ράμσταϊν από τον Αμερικανό υπουργό Άμυνας Λόιντ Οстин και από τους Ευρωπαίους συμμάχους για την αύξηση της παράδοσης όπλων στην Ουκρανία και την εξισορρόπηση της κατάστασης στο έδαφος. Αλλά έχετε απόλυτο δίκιο. Ας μην παραβλέψουμε άλλες λεγόμενες «παγωμένες» συγκρούσεις που η Ρωσία χειραγωγεί τις τελευταίες δεκαετίες για να μπορέσει να συνεχίσει να ασκεί πίεση στην περιοχή, στη Μολδαβία και φυσικά στη Γεωργία και στα Δυτικά Βαλκάνια. Έχουμε δει Σέρβους αυτονομιστές στη Βοσνία, για παράδειγμα, που υποστηρίζονται από τη Ρωσία. Καθώς λοιπόν εστιάζουμε στην Ουκρανία, πιστεύω ότι θα είναι βασική προτεραιότητα για τους Ευρωπαίους να σκεφθούν και την υπόλοιπη γεωτονία και να ενισχύσουν την παρουσία τους στην εξωτερική πολιτική εκεί.

— **Πιστεύετε πως υπάρχει διέξοδος για την κρίση της Ουκρανίας που θα μπορούσε να αφήσει ευχαριστημένα τα εμπλεκόμενα μέρη;**

— Νομίζω ότι ο μόνος τρόπος για να ελπίζουμε σε οποιοδήποτε είδος συμβιβασμού ή κάθε είδους κατάπαυσης του πυρός είναι να οδηγήσουμε τη ρωσική εισβολή σε αδιέξοδο. Και γι' αυτό πρέπει να συνεχίσουμε να υποστηρίζουμε τους Ουκρανούς. Αυτό που συμβαίνει τώρα είναι ότι η Ρωσία αρνείται να καθίσει στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης, πριν από τη σύγκρουση, φυσικά, αλλά και κατά τη διάρκεια αυτής της σύγκρουσης. Ο Ζελένσκι έχει πει πολλές φορές ότι είναι έτοιμος να καθίσει στο τραπέζι με τον Πούτιν, ότι είναι έτοιμος να συζητήσει την υποψηφιότητα της χώρας του στο ΝΑΤΟ ή το ζήτημα της αυτονομίας των περιοχών στο Ντονμπάς. Αυτή τη στιγμή η Ρωσία αρνείται τη διπλωματία και επιλέγει τη στρατιωτική εμπλοκή. Έτσι, ο μόνος τρόπος να ελπίζουμε σε κάποιο είδος διπλωματικής διαδικασίας ή στο τέλος των εχθροπραξιών είναι να πείσουμε τη Ρωσία. Και βέβαια να συνεχίσουμε την υποστήριξη της Ουκρανίας.

ΑΠΟΨΗ

Οι γαλλικές εκλογές και οι ευρωπαϊκές τους διαστάσεις

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ*

Το 2017 ο Εμανουέλ Μακρόν ανέλαβε την προεδρία με πλήρη επίγνωση των εσωτερικών προσκομμάτων. Η Γαλλία έπρεπε να προχωρήσει σε επώδυνες μεταρρυθμίσεις για να κερδίσει το χαμένο έδαφος στον παγκοσμιοποιούμενο κόσμο, ενάντια στις συντηρητικές της συμπεριφορές και στις προστατευτικές της παραδόσεις. Για να το επιτύχει, επέδωξε να νομιμοποιηθεί εσωτερικά αναπτύσσοντας ηγετική στάση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η χαρισματική του προσωπικότητα και οι εντυπωσιακές διακρυσφύσεις του στη Σορβόνη και στην Πνύκα ανανέωσαν τις ελπίδες για το ευρωπαϊκό όραμα.

Ομως, ο γερmano-γαλλικός άξονας δεν λειτούργησε συμπληρωματικά· απεδείχθη ανταγωνιστικός. Η υπεροπτική Γερμανία της καγκελαρίου Μέρκελ, επανενωμένη, υπερίσχυσε για τις οικονομικές της επιδόσεις, δεν στήριξε τις οραματικές πρωτοβουλίες της Γαλλίας — μάλλον τις υπονόμευσε. Αλλωστε, και πρωτύτερα η Γερμανία είχε τεχνπνέντως καταστρέψει το σχέδιο του Νικόλα Σαρκοζί για τη «Μεσογειακή Ένωση». Επιπροσθέτως, το Brexit και οι εχθρικές δηλώσεις του προέδρου Τραμπ αμαύρωσαν την ευρωπαϊκή αίσλη.

Έτσι, ο πρόεδρος Μακρόν δεν κα-

Στα κύματα των διαδοχικών κρίσεων, η Ευρώπη μοιάζει με ακυβέρνητο σκάφος. Ποτέ στη μεταπολεμική ιστορία της δεν είχε τόσο ανάγκη από σθεναρή ηγεσία.

τόρθωσε να προσφέρει ένα εξωστρεφές όραμα. Εσωτερικά υπέστη την αναπόφευκτη φθορά των μεταρρυθμίσεων, την οποία επεδείνωσαν η υγειονομική κρίση και τα συναφή επακόλουθα.

Η πρόσφατη επανεκλογή του μοιάζει πύρρειος νίκη. Με νομιμότητα, αλλά χωρίς νομιμοποίηση, ο πρόεδρος Μακρόν πρέπει να διαχειριστεί ένα πολύ δύσκολο εσωτερικό περιβάλλον. Θα αναγκαστεί να κάνει σοβαρούς συμβιβασμούς, υποθετώντας και οικειοποιούμενος κάποιες από τις θέσεις των αντιπάλων του.

Την πρώτη πενταετή περίοδο, η ευρωπαϊκή του ορμή συγκροούσθηκε με τη γερμανική επιφυλακτικότητα. Σήμερα, στη δεύτερη θητεία, τα εσωτερικά προβλήματα του αφήνουν περιορισμένη ενέργεια και μειωμένο πολιτικό κεφάλαιο για ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Θα

Το 2017, στην ομιλία του στην Πνύκα, ο Μακρόν ξεδίπλωσε το όραμά του για την Ευρώπη. Σήμερα τα εσωτερικά προβλήματα του αφήνουν περιορισμένη ενέργεια και μειωμένο πολιτικό κεφάλαιο για ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες.

χρειαστεί, ίσως, να εγκαταλείψει το ευρωπαϊκό όραμα, καθώς αμφισβητείται έντονα από τους αντιπάλους του. Θα προσπαθήσει να οικοδομήσει ένα αφήγημα γύρω από το περιβάλλον, να ενώσει τη Γαλλία γύρω από μια άκρωτη και άοσμη συνθηματολογία, χωρίς πολιτικό κόστος.

Το Brexit αποστασιοποίησε το Ηνωμένο Βασίλειο. Ποιος, λοιπόν, εκτός από τη Γαλλία, μπορεί να λειτουργήσει ηγετικά στην Ευρώπη; Η αποχώρηση της καγκελαρίου Μέρκελ έφερε πολυδιάσπαση στη γερμανική πολιτική σκηνή. Η γερμανική ιστορική ταλάντευση από τον υπερσυγκεντρωτισμό στην αποκε-

ντρωτική κακοφωνία επιβεβαιώνεται — αντανακλώντας, ίσως, τις δύο αντιτιθέμενες γερμανικές θρησκευτικές παραδόσεις, τον καθολικισμό και τον προτεσταντισμό.

Η ουκρανική κρίση εντείνει τα γερμανικά διλήμματα. Η Γερμανία βρίσκεται σήμερα στη θέση του κατηγορουμένου, στην οποία είχε τοποθετήσει την προσοδοθηρική Ελλάδα κατά την οικονομική κρίση. Η εξάρτηση από τη Ρωσία, η οποία κοστίζει σήμερα πανάκριβα, οικονομικά και γεωπολιτικά, είναι συνέπεια της προσόδου την οποία απήλαυσε η γερμανική οικονομία από το χαμηλό κόστος της ρωσι-

κής ενέργειας — πρόσδοος η οποία, αναμφίβολα, συνέβαλε στη γερμανική οικονομική ηγεμονία. Με τα δεδομένα αυτά, η Γερμανία δεν διαθέτει το απαιτούμενο κύρος για να ηγηθεί στην Ευρώπη.

Ομως, ποτέ στη μεταπολεμική Ιστορία της η Ευρώπη δεν είχε τόσο ανάγκη από σθεναρή ηγεσία. Η υγειονομική κρίση την έχει εξασθενήσει κοινωνικά. Οι δανειακές της υποχρεώσεις έχουν υπεραυξηθεί. Η τρέχουσα ενεργειακή κρίση επιδεινώνει τις συνέπειες από όλες τις προηγούμενες κρίσεις.

Το ουκρανικό ζήτημα είναι η πρώτη μείζων ευρωπαϊκή γεωπολιτική κρίση από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Η Ευρώπη τοποθετείται ενδικοσως στον ανταγωνισμό μεταξύ Ρωσίας και Ηνωμένων Πολιτειών. Ποιος θα υποστηρίξει τα ευρωπαϊκά συμφέροντα τα οποία συνδέονται με μια σύντομη λήξη του πολέμου — έστω και αν αυτή συνεπάγεται μια «μισπητή συμφωνία», κατά τη διατύπωση του Τζέιμς Σταυρίδη;

Μετά την άμεση ανακούφιση από την επικράτηση του Μακρόν εμφανίζονται τα πρώτα ερωτήματα. Αντί για την επιβεβαίωση της ευρωπαϊκής ανανέωσης την οποία εξήγγειλε πέντε χρόνια πριν, η νέα εκλογική επιτυχία φαίνεται να σηματοδοτεί την αρχή μιας ευρωπαϊκής αποδόμησης. Στα αλλεπάλληλα κύματα των διαδοχικών κρίσεων,

η Ευρώπη μοιάζει με ακυβέρνητο σκάφος.

Ο συνήθης Deus ex Machina, οι Ηνωμένες Πολιτείες, φαίνεται να έχουν άλλες προτεραιότητες — την Κίνα. Ομως, η Ιστορία θα όφειλε να τους διδάσκει ότι η αμερικανική ήπειρος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ευρωπαϊκή. Οποτε το αγνόσαν, χρειάστηκε κατόπιν να επενδύσουν πολύ χρήμα και αίμα για να επανορθώσουν τις συνέπειες. Δυστυχώς, ένα από τα χαρακτηριστικά του καινοτόμου αμερικανικού έθνους είναι η περιορισμένη ιστορική μνήμη.

Πριν από την 24η Απριλίου, η Ευρώπη παρακολουθούσε αγωνιωδώς τα προγνωστικά για την κρίσιμη τελική αντιπαράθεση. Μετά τον πρόσκαιρο εφνοσυχασμό, έχουν ήδη αρχίσει να προβάλλουν τα πραγματικά πολιτικά και γεωπολιτικά δεδομένα. Επειτα από τρεις και πλέον δεκαετίες ανέμελου ευδαιμονισμού, τα παλαιά ευρωπαϊκά διακυβεύματα αναβιώνουν. Καθώς εξανεμίζεται η όποια ευφορία από την επανεκλογή του Μακρόν, γίνεται συνείδηση ότι θα χρειαστούν πολύ περισσότερες και σοβαρότερες προσπάθειες από μια εκλογική νίκη για να εξορκιστούν.

* Ο κ. Γιώργος Πρεβελάκης είναι ομότιμος καθηγητής Γεωπολιτικής στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης, μένιος αντιπρόσωπος της Ελλάδας στο ΟΟΣΑ.

Οι περιπτώσεις αμφιλεγόμενων ιδιοκτητών συλλόγων, όπως της Τσέλσι και της Νιούκαστλ, φέρνουν νέα δεδομένα στα αγγλικά πρωταθλήματα.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Δεν το κουνάει κανείς

Του
**ΧΡΙΣΤΟΥ
ΖΑΒΕΤΙ**

Ήταν ο πρόεδρος - προπονητής του Ερμύ που άνοιξε τον χορό, ήρθε στο καπάκι και ο πρόεδρος της ΑΕΚ, μοιάζει ως να ξέσπασε κάτι σαν «επιδημία- αποχωρήσεων» στο κυπριακό ποδόσφαιρο από τους παράγοντες, μολοντί η πλειοψηφία δεν το πολύ- πιστεύει. Αντιθέτως. Πάει καιρός που οι παράγοντες αποχωρούσαν από το ποδόσφαιρο. Πλέον είναι πασιφανές ότι ο χώρος είναι μπιζινα μέσα από την οποία ο καθένας επιδιώκει το κέρδος. Κυρίως το οικονομικό και κατά δεύτερο λόγο το κοινωνικό ή γιατί όχι και πολιτικό.

Σ' αντίθεση με τα παλιά χρόνια που οι παράγοντες αναμειγνύονταν με τις ομάδες, είτε οικειοθελώς, είτε από μεράκι, είτε κυρίως από αγάπη για το σωματείο που επιδίωκαν να υπηρετήσουν, πλέον τα δεδομένα έχουν διαφοροποιηθεί πλήρως. Είναι τέτοιο το οικονομικό δέλεαρ που δύσκολα συναντάς κάποιον παράγοντα που θα παραδώσει την σκυτάλη στον όποιο διάδοχο. Λίγο κιόλας να σκεφτείς, πέραν των δύο «μεταναστών» Παπασταύρου και Πουλλαΐδη, ίσως και τους δύο «ξένους», του Άρν και της Πάφου, όλοι οι υπόλοιποι πρόεδροι είναι εκεί για χρόνια και δεν λεν να το κουνήσουν.

Πετρίδης, Κίρτζης, Καραπατάκης, Σοφοκλέους, Τορναρίτης, Καραβίδας και Κίκης Φιλίππου είναι για χρόνια στο κουρμπέτι και εξ όσων γνωρίζω κανείς δεν έχει διάθεση να το κουνήσει. Μήτε οι «μετανάστες» μήτε οι «Ρώσοι». Ακόμη και ο Καραπατάκης, ο οποίος να μεν βρίσκεται υπό παραίτηση, κάποιοι όμως που γνωρίζουν έχουν να λένε ότι την απόφασή του να κουνήσει μαντίλι πάθηκε εν βρασμό ψυχής και λίαν συντόμως θα την ανατρέψει. Ακόμη όμως και αν μείνει... ενδεχομένως να λογίζεται ως η εξαίρεση στον κανόνα. Γιατί ακριβώς ο κανόνας φέρει τους ηγέτες των μικρών και μεγάλων ομάδων να μην αποχωρούν. Μέσα από το ποδόσφαιρο υπάρχουν πια πολλοί τρόποι να βγάλεις λεφτά ενώ σου παρέχεται σχεδόν στο πάτο η ευκαιρία να ενισχυθείς και κοινωνικά. Το ποδόσφαιρο σου ανοίγει πόρτες, σε αναδεικνύει στα скалоπατία της κοινωνίας και σου προσφέρει ένα σωρό πτυχές για να ενισχυθείς οικονομικά. Από τις μεταγραφές, μέχρι και τα τηλεοπτικά συμβόλαια, τις κρατικές διευκολύνσεις έως τα ευρωπαϊκά κονδύλια και τις παροχές της Ομοσπονδίας... αυτά και άλλα πολλά δεν σ' αφήνουν να αγιάσεις ή καλύτερα να αποχωρήσεις.

Κάλλιο αργά παρά ποτέ

Του
**ΓΙΩΡΓΟΥ
ΛΟΓΙΑΝ**

Αξιοσημείωτη η αναφορά, από πλευράς ΚΟΠ, σε σχετική ανακοίνωση, για συνάντηση των προέδρων των σωματείων με την ηγεσία της Ομοσπονδίας, το καλοκαίρι και συζήτηση όλων των σοβαρών ζητημάτων που την απασχολούν.

Είναι κάτι που θα έπρεπε να είχε γίνει εδώ και πολλά καλοκαίρια. Είναι κάτι το οποίο θα έπρεπε να είχε απαιτηθεί, από τα σωματεία, πολύ πιο έντονα και από τις κατά καιρούς φωνές για τη διατησία.

Είναι κάτι το οποίο και χωρίς την πρωτοβουλία της ηγεσίας της ΚΟΠ, θα έπρεπε να είχε γίνει με πρωτοβουλία των ομάδων, εδώ και χρόνια. Γιατί χρονίζουν τα σημαντικά προβλήματα, σε θέματα διατησίας, οργάνωσης και τρόπου λήψης σημαντικών αποφάσεων, γιατί είναι πλέον σύνθησε το φανόμορνο κατά τη διάρκεια μιας αγωνιστικής περιόδου, να αναδεικνύεται, απ' όλες τις ομάδες, η ανάγκη σημαντικών αλλαγών – τομών, καθάρσεων και απομάκρυνσης συγκεκριμένων προσώπων από καίρια πόστα. Κάθε χρόνο τα ίδια και χειρότερα, κάθε χρόνο και πιο έντονα τα παράπονα αλλά και οι εξαγγελίες, περί της αποφασιστικότητας κάποιων να αναλάβουν πρωτοβουλία για αλλαγές.

Και πάντα, ως διά μαγείας, όλα ξεκινούνταν όταν η αγωνιστική περίοδος θα ολοκληρωθεί και όταν ο απόπχος θα εκλείψει, αναλόγως νικητών και χαμένων στις διοργανώσεις της κάθε χρονιάς. Κάθε καλοκαίρι, η προσοχή θα στραφεί στον προγραμματισμό, στις μεταγραφές, στις πωλήσεις των εισιτηρίων διαρκείας και μέχρι την επόμενη φορά που οι παράγοντες των ομάδων θα θυμθούν και θα επικαλεστούν το καλό του κυπριακού ποδοσφαίρου, τυχαία όταν τα συμφέροντα της δικής τους ομάδας θα πληγούν.

Ας είναι, κάλλιο αργά παρά ποτέ, αν και η... προϊστορία της όλης υπόθεσης θα πρέπει να μας κάνει επιφυλακτικούς, ως προς τη θέληση για αλλαγές και αν αυτή θα αποδειχθεί ουσιαστική και ικανή να αλλάξει τα δεδομένα. Γιατί ελπίζω για μια καλύτερη μέρα και εποχή στο κυπριακό ποδόσφαιρο δεν θα υπάρξει απλά και μόνο αν σε... στυλ άτυπης γενικής συνέλευσης θα επιτωθούν κάποιες αποψείς το καλοκαίρι σε μία ή περισσότερες συναντήσεις.

Προτάσεις και κυρίως αποφάσεις είναι το ζητούμενο, με κριτήριο όχι το πρόσκαιρο σωματειακό συμφέρον, ούτε το διαμοιρασμό θέσεων ή αξιωμάτων, ούτε την ανταπόδοση της εξυπηρέτησης από προηγούμενες αποφάσεις. Και καθαρές κουβέντες, απ' όσους σχεδόν μόνιμα φωνάζουν, για το κατεστημένο και την «παράγκα» αλλά ποτέ δεν διαχώρισαν τη θέση τους, είτε αποκαλύπτοντας πρόσωπα και καταστάσεις, είτε αποχωρώντας από θέσεις και πόστα τα οποία κατέχουν εδώ και χρόνια...

Στοπ στις ύποπτες εξαγορές

Ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή οικονομικού ελέγχου στο ποδόσφαιρο δημιουργεί η Αγγλία

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Ανεξάρτητη αρχή οικονομικού ελέγχου του ποδοσφαίρου δημιουργείται στην Αγγλία, με σκοπό την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ορθής λειτουργίας των συλλόγων, αλλά και τον αποκλεισμό ύποπτων επενδυτών και εξαγορών από μία από τις σημαντικότερες βιομηχανίες της αγγλικής οικονομίας. Είχαν προηγηθεί μήνες έντονων διαβουλεύσεων σε πολλά επίπεδα για το πώς πρέπει να αναμορφωθεί η οργάνωση του ποδοσφαίρου στην Αγγλία, δεδομένων των εξελίξεων με την Ευρωπαϊκή Σούπερ Λίγκα πέρυσι, που απέτυχε χάρη στη σθεναρή αντίσταση των φιλάθλων, αλλά και αμφιλεγόμενους ιδιοκτήτες συλλόγων όπως αυτοί της Τσέλσι και της Νιούκαστλ.

Η νέα ανεξάρτητη αρχή θα έχει την ευθύνη του σχολαστικού ελέγχου της οικονομικής διάστασης του ποδοσφαίρου σε συλλογικό επίπεδο, δηλαδή τόσο της ιδιοκτησίας των συλλόγων όσο και της οικονομικής τους λειτουργίας. Θα έχει τη δυνατότητα να αδειοδοτεί αλλά και να επιβάλλει κυρώσεις σε συλλόγους, καθώς και να εμποδίζει ύποπτες εξαγορές μετοχών, ακολουθώντας έτσι πολλές από τις επιταγές των φιλάθλων κατά τη διαβούλευση που προηγήθηκε. «Το ποδόσφαιρο δεν είναι τίποτα χωρίς τους φιλάθλους, και για πολύ καιρό οι ποδοσφαιρικές αρχές έχουν συνολικά φανεί ανίκανες να χειριστούν ορισμένα από τα κυριότερα ζητήματα του αθλήματος», δήλωσε η υπουργός Πολιτισμού της Αγγλίας, Ναντίν Ντόρις. Πρόσθεσε ότι «η κυβέρνηση έλαβε αποφασιστική δράση για να διεξαγάγει διαβούλευση με τους φιλάθλους και πλέον μπορεί να πει ότι έχει υιοθετήσει και τις δέκα στρατηγικές συστάσεις τους».

Μεταξύ των βασικών καθηκόντων του νέου ρυθμιστή θα είναι η εφαρμογή ενός νέου και βελτιωμένου ελέγχου ακεραιότητας («τεστ» το αποκαλούν οι Αγγλοι) τόσο των ιδιοκτητών όσο και των διευθυντών των συλλόγων, σε αντικατάσταση του υπάρχον-

«Δημιουργήθηκε από τους φτωχούς, εκλάπη από τους πλούσιους». Η σθεναρή αντίσταση των φιλάθλων πέρυσι οδήγησε στη ματαίωση της Ευρωπαϊκής Σούπερ Λίγκας και προκάλεσε έντονες διαβουλεύσεις σε πολλά επίπεδα για το πώς πρέπει να αναμορφωθεί η οργάνωση του ποδοσφαίρου στην Αγγλία.

Μεταξύ των βασικών καθηκόντων του νέου ρυθμιστή θα είναι η εφαρμογή ελέγχου ακεραιότητας τόσο των ιδιοκτητών όσο και των διευθυντών των συλλόγων.

τος συστήματος ελέγχου των Πρέμιερ Λιγκ, Φούτμπολ Λιγκ και της ομοσπονδίας. «Επιπλέον θα υπάρχει βελτιωμένος οικονομικός έλεγχος, περιλαμβανομένων των πηγών χρηματοδότησης, για μια εξαγορά συλλόγου», όπως ανακοίνωσε το αγγλικό υπουργείο. Επειδή όμως η ευθύνη του νέου ρυθμιστή θα είναι μόνον ο οικονομικός

τομέας, δεν θα είναι εφικτός ο αποκλεισμός επιδοξων αγοραστών συλλόγων με βάση γεωπολιτικά κριτήρια, όπως ενδεχομένως στην περίπτωση της εξαγοράς της Νιούκαστλ από Σαουδάραβες. Αυτό θα εξαρτάται από την ίδια την κυβέρνηση του Λονδίνου. «Δεν θεωρούμε ότι η ρυθμιστική αρχή θα πρέπει να αναμειγνύεται στα θέματα εξωτερικής πολιτικής της κυβέρνησης», ανέφερε η κ. Ντόρις.

Ακόμη κι έτσι εκτιμάται ότι το νέο τεστ που θα πρέπει να περάσουν οι επιδοξοι αγοραστές συλλόγων πρόκειται να είναι σημαντικά δυσκολότερο, και κάποιοι αναμένεται να «κολλήσουν», καθώς έως τώρα ο έλεγχος που γινόταν ήταν μάλλον επιδερμικός και είχε ως σκοπό να μην εμποδίσει τη ροή του χρήματος στο αγγλικό ποδόσφαιρο, χωρίς να τίθενται πολλές

ερωτήσεις για την προέλευση αυτών των χρημάτων.

Ακόμη μία πρόταση των φιλάθλων, ιδιαιτέρως ρηξικέλευθη, που υιοθετεί η αγγλική κυβέρνηση αφορά τη σύσταση «σκιώδους διοικητικού συμβουλίου» σε κάθε σύλλογο. Απαρτιζόμενο από εκπροσώπους των ιδίων των φιλάθλων, το «σκιώδες Δ.Σ.» θα έχει αποστολή να επιβλέπει τη λειτουργία του συλλόγου, να προσφέρει στη διοίκηση την άποψή του και να εξασφαλίζει την πολυφωνία σε επίπεδο διοίκησης. Ακόμη δεν είναι σαφές το πλαίσιο λειτουργίας αυτού του «σκιώδους Δ.Σ.», αν και εκφράζονται φόβοι ότι ενδεχόμενη ανάμειξη φιλάθλων στη λειτουργία της διοίκησης μπορεί να δημιουργεί ουσιαστικά προβλήματα στην καθημερινότητα των ποδοσφαιρικών συλλόγων.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ισορροπία συναισθημάτων
Όλοι στην Ομόνοια υμνούν το Νιλ Λέ-νον μετά το ματς με την Ανόρθωση στο «Αντώνης Παπαδόπουλος». Και καλά κάνουν. Είμαι περίεργος να δω τι θα πουν στην πρώτη αποτυχία. Λάθος δεν είμαι περίεργος. Είμαι σίγουρος. Το ίδιο ισχύει για την κάθε ομάδα και για τον κάθε προπονητή. Η ισορροπία των αισθημάτων και της σκέψης είναι σπανιότατο είδος.

Ξένοι διαιτητές

Ενόψει και των συναντήσεων που προγραμματίζονται το καλοκαίρι, δεν είναι κακό να τεθεί από την αρχή και πριν την έναρξη της επόμενης περιόδου, το θέμα ξένων διαιτητών, σε κάποιους τουλάχιστο αγώνες. Αφού αναγκαία κρίνεται η παρουσία τους τα τελευταία χρόνια, αφού ξεκάθαρα

αποδεικνύεται πως δεν είμαστε ακόμη σε θέση να στηριχθούμε σε κύριους διαιτητές, αφού δεν φροντίσαμε να ανανεώσουμε στον κατάλληλο βαθμό το ρόστερ της κυπριακής διατησίας, ποιος ο λόγος να αρχίζει ένα πρωτάθλημα και από τις πρώτες αγωνιστικές να αρχίζουν (δικαιολογημένα) οι συζητήσεις και τα αιτήματα για ξένους διαιτητές.

Μίλοραντ Μάτζιτς

Ποια η χρησιμότητα μιας συνάντησης των προέδρων των σωματείων με τον πρόεδρο της Επιτροπής Διατησίας, αν μετά από ένα περίπου μήνα ο κύριος Μίλοραντ Μάτζιτς θα είναι παρελθόν για το κυπριακό ποδόσφαιρο; Τι θα βγει από μια τέτοια συνάντηση, τι θα του πουν και τι θα τους πει, ως προς την προσπάθεια βελτίωσης της κατά-

στασης στη διατησία, αν ο κύριος Μάτζιτς δεν θα αποφασίζει ή έστω δεν θα συμμετέχει στη λήψη σημαντικών αποφάσεων; Και τι εξυπηρετεί η πρωτοβουλία της ΚΟΠ, να φέρει σε επαφή τον πρόεδρο της ΕΔ με τους προέδρους των σωματείων, πριν ξεκαθαρίσει το μέλλον της συνεργασίας της με τον κύριο Μάτζιτς;

Όποιος πίστεψε... πίστεψε

«**Όπως** αποφασίστηκε, τις επόμενες ημέρες θα πραγματοποιηθεί συνάντηση των Προέδρων των ομάδων με τον Πρόεδρο της Επιτροπής Διατησίας Μίλοραντ Μάτζιτς ενώ, μετά το τέλος της ποδοσφαιρικής περιόδου, θα πραγματοποιηθεί συνάντηση των Προέδρων με την Ομοσπονδία για συζήτηση όλων των ζητημάτων που απασχολούν τα Σωματεία και άπτονται

κανονισμών». Απόσπασμα της ανακοίνωσης της ΚΟΠ που εκδόθηκε μετά το τέλος της άτυπης Γενικής Συνέλευσης της Τετάρτης. Και όποιος πίστεψε ότι θα αλλάξει κάτι...πίστεψε.

ΑΕΛ: Απορία

Πότε θα ξέρουμε αν ο Σάββας Παντελίδης θα παραμείνει στον πάγκο της ΑΕΛ και τη νέα χρονιά; Όταν τελειώσει ο σχεδιασμός;

Καλώς τον Φαμπιάνο!

Ο Βραζιλιάνος γίγαντας με την εμφάνιση στο «Αντώνης Παπαδόπουλος» στον ημιελικό του κυπέλλου, επαφήλθε δριμύτερος και θύμισε σε όλους μας ποιος είναι ο τοπ κήπερ στο νησί μας.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100		ΑΓΟΡΕΣ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 0,12%							Βλέπουν αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ μέσα στον Ιούλιο Σελ. 11		
		-2,55%	-2,45%	-2,56%	-2,38%	-1,56%			1,38%	-2,71%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΠΙ ΠΟΔΟΣ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Εκρηξη συναλλαγών μέσω mobile money

Σε ψηφιακό fast forward έχει θέσει τις τράπεζες η στροφή των καταναλωτών στις υπηρεσίες που παρέχονται μέσω κινητών τηλεφώνων και φορητών συσκευών. Η αγορά του «mobile money» προσθέτει καθημερινά νέους χρήστες με τις συναλλαγές να γίνονται όλο και πιο δημοφιλείς διεθνώς. **Σελ. 11**

ΕΛΛΑΔΑ

Συναγερμός για αύξηση κόκκινου χρέους ιδιωτών

Με το συνολικό ιδιωτικό χρέος στην Ελλάδα να έχει ξεπεράσει τα 250 δισ. - χωρίς να συμπεριλαμβάνονται οι οφειλές μεταξύ ιδιωτών και οι απλήρωτοι λογαριασμοί σε εταιρείες - σήμανε συναγερμός για τον κίνδυνο έκρηξης απλήρωτων υποχρεώσεων προς το Δημόσιο και τις τράπεζες. **Σελ. 7**

ΣΤΟ ΣΤΟΧΑΣΤΡΟ ΞΕΝΩΝ

Χρυσές οι κατοικίες στην Αθηναϊκή Ριβιέρα

Περιζήττες έγιναν οι υπερπολυτελείς κατοικίες αξίας εκατομμυρίων ευρώ στα νότια προάστια και δη στην περιφέρεια Αθηναϊκή Ριβιέρα, με πρωταγωνιστές ξένους αγοραστές. Ενδιαφέρον επιδεικνύουν αγοραστές από τις ΗΠΑ, Αγγλοι, Γάλλοι, Αιγύπτιοι, Λιβανέζοι, ακόμα και Αυστραλοί. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,27%	0,04%
Γερμανία	0,91%	0,06%
Γαλλία	1,41%	1,1%
Ιταλία	2,74%	0,23%
Ισπανία	1,92%	0,12%
Ιρλανδία	1,58%	0,07%
Ελλάδα	3,20%	0,34%
Ην. Βασίλειο	1,87%	0,04%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Μυρίζει καλοκαίρι στον τουρισμό

Λόγος για επιδόσεις κοντά στο 75% του 2019 – Καλύφθηκε κατά 25% το κενό των Ρώσων

Την εκτίμηση ότι οι φετινές επιδόσεις του τουρισμού θα ξεπεράσουν αυτές του 2021 και θα «αγγίξουν» το 70-75% του 2019, διατυπώνουν παράγοντες της τουριστικής βιομηχανίας. Αυτό διαφαίνεται και από τις κρατήσεις

που γίνονται και που αναμένεται να ενταθούν στα τέλη Μαΐου. Μια πρώτη εικόνα για το πώς θα κινηθεί η σεζόν, μπορεί να δώσει ο Μάρτιος. Σύμφωνα με στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας, οι αφίξεις κυμάνθηκαν στο 75% της

αντίστοιχης περιόδου του 2019. Αισιόδοξα μηνύματα έρχονται από την Πάφο, η οποία αναμένει ότι φέτος η επιστροφή των Βρετανών θα είναι αυξημένη. Για τις επόμενες 31 μέρες έχουν προγραμματιστεί 99 πτήσεις από τα

βρετανικά αεροδρόμια, με τον αριθμό να αυξάνεται στις 116 για τον Ιούνιο. Στην ελεύθερη Αιμόχωστο αναμένεται ότι οι υψηλές τουριστικές αφίξεις θα αρχίσουν από τα μέσα Μαΐου. Από 1η του Μάη τίθεται σε εφαρμογή

και το σχέδιο ενίσχυσης εγχώριου τουρισμού, στο οποίο συμμετέχουν 197 ξενοδοχεία παγκύπρια, γεγονός που θα ενισχύσει τις πληρότητες των ξενοδοχείων και ειδικά κατά το τριήμερο του Κατακλυσμού. **Σελ. 3**

Στη δίνη του lockdown της Σαγκάης η εφοδιαστική αλυσίδα

Σημαντικά προβλήματα στις εξαγωγές και γενικότερα σε όλη την παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα δημιουργεί το lockdown που έχει επιβληθεί από τις κινεζικές αρχές στη Σαγκάη. Η Ευρώπη και οι ΗΠΑ πρέπει να υπολογίζουν σε νέες καθυστερήσεις και ελλείψεις στις εισαγωγές κινεζικών ηλεκτρονικών ειδών. Ο Βίνσεντ Στάμερ, οικονομολόγος από το Ινστιτούτο Παγκόσμιας Οικονομίας του Κιέλου, προειδοποιεί ότι οι εξαγωγές από το μεγαλύτερο λιμάνι εμπορευματοκιβωτίων στον κόσμο, τη Σαγκάη, έχουν μειωθεί κατά ένα τρίτο. Αυτό μεταφράζεται σε μείωση των εξαγωγών κατά 30% στον υπόλοιπο κόσμο. **Σελ. 10**

Βάζει μπρος η ηλεκτροκίνηση αλλά βρίσκεται ακόμα χαμηλά

Αύξηση εγγραφών φέτος

Η παρουσία ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων στους κυπριακούς δρόμους παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Ωστόσο, καταγράφεται μια αύξηση των εγγραφών. Οι εγγραφές του πρώτου τριμήνου του 2022 έχουν ξεπεράσει το 60% των εγγραφών όλου του 2021, την ώρα που οι συνολικές εγγραφές των μηχανοκίνητων οχημάτων καταγράφουν μείωση της τάξης του 19,4%. **Σελ. 4**

Βελτιωμένο το αναθεωρημένο σχέδιο Ακάμα

Αλλαγές και αναπτύξεις

Ενώπιον της Περιβαλλοντικής Αρχής βρίσκεται η αναθεωρημένο κείμενο για το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα. Το σχέδιο παρουσιάζει αρκετές βελτιώσεις σε σχέση με το προηγούμενο, αναφέρει ο Κ. Χατζηπαναγιώτου. Αυτό δεν προδικάζει μία θετική περιβαλλοντική γνωμάτευση. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΠΙΕΡ ΟΛΙΒΙΕ ΓΚΟΥΡΑΣ*

Εκρηκτικός συνδυασμός απειλών για την ανάπτυξη

Οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας έχουν εξασθενήσει σημαντικά, κυρίως λόγω της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία. Αυτή η κρίση τελεί υπό εξέλιξη κι ενώ η παγκόσμια οικονομία δεν έχει ακόμη ανακάμψει πλήρως από την πανδημία. Ακόμη και πριν από τον πόλεμο, ο πληθωρισμός σε πολλές χώρες εμφάνιζε άνοδο λόγω των ανισορροπιών προσφοράς - ζήτησης και των πολιτικών στήριξης κατά τη διάρκεια του κορωνοϊού, προκαλώντας σκλήρυνση της νομισματικής πολιτικής. Τα τελευταία αυστηρά περιοριστικά μέτρα στην Κίνα θα μπορούσαν να προκαλέσουν νέα συμμόρφωση στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Υπό αυτό το πρίσμα, πέρα από τον άμεσο και τραγικό ανθρωπιστικό αντίκτυπο του, ο πό-

λεμος θα επιβραδύνει την οικονομική ανάπτυξη και θα αυξήσει τον πληθωρισμό. Οι συνολικοί οικονομικοί κίνδυνοι έχουν αυξηθεί κατακόρυφα και η άμβλυνσή τους με την εφαρμογή ανάλωγων πολιτικών έχει γίνει δυσκολότερη. Σε σύγκριση με τον Ιανουάριο έχουμε αναθεωρήσει την πρόβλεψή μας για την παγκόσμια ανάπτυξη προς τα κάτω στο 3,6% τόσο το 2022 όσο και το 2023. Αυτό φανερώνει τον άμεσο αντίκτυπο του πολέμου στην Ουκρανία και των κυρώσεων στη Ρωσία, με τις δύο χώρες να αναμένεται να εμφανίσουν απότομη συστολή της οικονομικής δραστηριότητάς τους. Οι φετινές προοπτικές ανάπτυξης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναθεωρήθηκαν προς τα κάτω κατά 1,1 ποσοστιαία μονάδα λόγω των

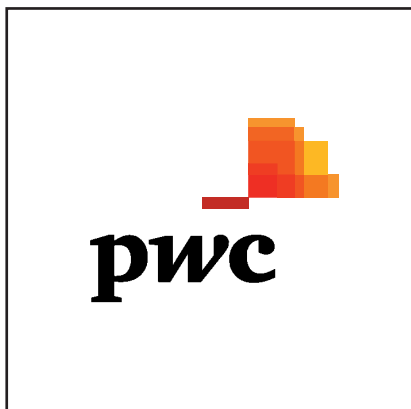
Οι συνέπειες του πολέμου θα διαχυθούν μέσω των αγορών εμπορευμάτων και του εμπορίου.

έμμεσων επιπτώσεων του πολέμου. Η σύρραξη στην Ουκρανία εντείνει τους κραδασμούς που έπληξαν την παγκόσμια οικονομία τα τελευταία χρόνια. Όπως οι σεισμικές δονήσεις έτσι και οι δικές της επιπτώσεις θα διαχυθούν σε μεγάλο βαθμό μέσω των αγορών εμπορευμάτων, του εμπορίου και των χρηματοοικονομικών δεσμών. Η Ρωσία είναι σημαντική προμηθεύτρια πετρελαίου, φυσικού αερίου και με-

τάλλων, και, μαζί με την Ουκρανία, σιταριού και καλαμποκιού. Οι μειωμένες προμήθειες αυτών των εμπορευμάτων έχουν οδηγήσει τις τιμές τους σε αιφνίδια άνοδο. Επιπλέον, η άνοδος των τιμών των τροφίμων και των καυσίμων θα πλήξει τα νοικοκυριά με τα χαμηλότερα εισοδήματα σε παγκόσμια κλίμακα. Η Ανατολική Ευρώπη και η Κεντρική Ασία έχουν σημαντικές άμεσες εμπορικές σχέσεις και δεσμούς μέσω εμβασμάτων με τη Ρωσία και αναμένεται να υποφέρουν. Ο εκτοπισμός περίπου 5 εκατομμυρίων Ουκρανών σε γειτονικές χώρες, ιδίως στην Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Μολδαβία και την Ουγγαρία, επιτείνει τις οικονομικές πιέσεις στην περιοχή. Ο πληθωρισμός έχει γίνει ένας ευκρινής και παρών κίνδυνος για

πολλές χώρες, ενώ ακόμη και πριν από τον πόλεμο ακολουθούσε την ανιούσα λόγω των αυξανόμενων τιμών των εμπορευμάτων και των ανισορροπιών προσφοράς - ζήτησης. Υψιστη και άμεση προτεραιότητα σε επίπεδο πολιτικής είναι η λήξη του πολέμου. Επιπλέον, οι ηγέτες θα πρέπει στο θέμα του κλίματος να κλείσουν το χάσμα ανάμεσα σε δηλωμένες προθέσεις και πολιτικές δράσεις. Ενα διεθνές πλαίσιο τιμολόγησης των ρύπων ανάλογα με το εθνικό εισόδημα θα συμβάλει στον ανά χώρα συντονισμό των προσπάθειών για μείωση του ανθρωπίνου αποτυπώματος.

* Ο κ. Πιερ Ολιβιέ Γκουρσά είναι διευθυντής του Τμήματος Ερευνών του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

Net Zero 2030

Στόχος μας το μηδενικό ισοζύγιο εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΧΟΛΓΚΕΡ ΣΜΙΕΝΤΙΝΓΚ*

Η Ευρώπη γλίτωσε τον εφιάλτη Λεπέν

Ας πάρουμε μια βαθιά εισπνοή και ας εκπνεύσουμε με ανακούφιση. Η Γαλλία, η Ουκρανία και η Ευρώπη ως σύνολο, όπως φαίνεται, διασώθηκαν από τον εφιάλτη της Μαρίν Λεπέν. Δεδομένου, πάντως, ότι η δεύτερη θητεία του Μακρόν εν πολλοίς αναμενόταν, η τελική έκβαση δεν εκτιμάται ότι θα επηρεάσει ιδιαίτεως τις αγορές.

Παρ' όλα αυτά πρόκειται για μία από τις καλύτερες ειδήσεις για την Ευρώπη, αφ' ης στιγμής η ΕΚΤ έθεσε τέλος στην κρίση του ευρώ σχεδόν δέκα χρόνια πριν, τον Ιούλιο του 2012.

Μετά και τα τελικά αποτελέσματα, η Γαλλία πλέον παραμένει μια κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη και την πρόοδο της Ευρώπης τα

έδρος της Γαλλίας που επανεκλέγεται μετά τον Ζακ Σιράκ το 2002 και ο πρώτος μετά τον Σαρλ ντε Γκωλ το 1965 που αναλαμβάνει την προεδρία διαδοχικά για δεύτερη θητεία, ενώ διατηρεί την πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο.

Επιπροσθέτως έχει ενισχύσει τη γαλλική οικονομία περισσότερο από οποιονδήποτε από τους προκατόχους τους στη μετα-γκωλική εποχή. Η Γαλλία, σημειωτέον, έχει υπερβεί σε επίδοση τη γερμανική οικονομία την τελευταία πενταετία και αναμένεται να συνεχίσει αυτήν την πορεία υπό την προεδρία του Εμανουέλ Μακρόν, με σταθερά κέρδη στο πεδίο της απασχόλησης και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Μια δυναμική Γαλλία δίπλα σε μια τρόπον τινά ισχυρή ακόμα Γερμανία είναι κάτι θετικό για την Ευρώπη.

Όπως συνέβη στην προ κορωνοϊού Γερμανία, η ανάπτυξη της οικονομίας της Γαλλίας σε σχετικά χαμηλότερα επίπεδα από τη διαμορφωθείσα τάση της θα τη βοηθήσει να μειώσει την αναλογία χρέους προς ΑΕΠ το 2022 και μετά, άνευ σημαντικών μέτρων λιτότητας. Με τον Εμανουέλ Μακρόν στο πηδάλιο, η δυτική συμμαχία θα παραμείνει σε μεγάλο βαθμό ενωμένη έναντι του βάρβαρου πολέμου του Βλαντιμίρ Πούτιν. Πέραν της ενίσχυσης της αποστολής αμυντικού εξοπλισμού στην Ουκρανία, αναμένουμε οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επεκτείνουν τις ρωσικές κυρώσεις με εμπάργκο στις εισαγωγές πετρελαίου, οι οποίες σταδιακά θα εξαλειφθούν έως την εκπνοή του έτους, ώστε να αποφευχθούν βλαβερές ελλείψεις.

* Ο κ. Χόλγκερ Σμιέντινγκ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Είναι αναγκαία τελικά η παροχή φιλοδωρήματος;

Της ΚΡΙΣΤΙΝΑ ΜΟΡΑΛΕΣ

Η τέχνη και η λογική του φιλοδωρήματος μεταβλήθηκε ριζικά κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Οι Αμερικανοί εκείνη την περίοδο έβαλαν βαθιά το χέρι στην τσέπη, αναγνωρίζοντας όχι μόνο την εργασία, αλλά και τους κινδύνους που αναλάμβαναν οι εργαζόμενοι σε κάθε επιχείρηση εστίασης, από τους μάγειρες μέχρι τους οδηγούς που παρέδιδαν τα πακέτα κατ' οίκον. Για πολλούς, η προσθήκη ενός φιλοδωρήματος 15% επί του συνόλου του λογαριασμού φαινόταν το ελάχιστο που μπορούσαν να κάνουν για να βοηθήσουν όλους αυτούς τους ανθρώπους.

Καθώς, όμως, τώρα επιστρέφουμε στην κανονικότητα, παρότι ακόμα παραμένει ο κίνδυνος της COVID-19, πολλοί καταναλωτές, αλλά και ειδικοί στον τομέα της φιλοξενίας, επισημαίνουν ότι το ύψος του φιλοδωρήματος ή η σκέψη για το αν θα αφήσεις, αποτελεί μία πολύ πιο δύσκολη απόφαση. Η κατάσταση περιπλέκεται περαιτέρω από την τεχνολογία, όσο και από την αυξημένη απαίτηση για φιλοδώρημα σε κάθε είδους μικρή και μεγάλη επιχείρηση: από τους φούρνους μέχρι τα καταστήματα πώλησης γαλακτοκομικών ή χυμών.

Πολλοί πελάτες και ιδιαίτερα εκείνοι που έχουν εργαστεί στον τομέα, τονίζουν ότι νιώθουν άβολα

από τα διαρκή αιτήματα για φιλοδώρημα και ότι στην πραγματικότητα εξαναγκάζονται να αφήσουν περισσότερα χρήματα απ' όσα θα ήθελαν. Άλλοι διαμαρτύρονται ότι πλέον δεν μπορούν να κάνουν απολύτως τίποτα χωρίς κάποιος να τους ζητήσει φιλοδώρημα. Όπως υποστηρίζουν, αυτή ακριβώς η απαίτηση επιτρέπει στους ιδιοκτήτες των επιχειρή-

Η δύσκολη απόφαση για το αν κάποιος πρέπει να βάλει ή όχι το χέρι βαθιά στην τσέπη.

σεων να μην αναλαμβάνουν την ευθύνη καταβολής ενός επαρκούς μισθού στο προσωπικό.

Η στιγμή, όμως, του φιλοδωρήματος είναι εξίσου αμύχανη, όπως αποδεικνύεται και για τους εργαζομένους που το λαμβάνουν, αν και οι περισσότεροι αναγνωρίζουν ότι αυτά τα χρήματα τους βοηθούν σημαντικά στη διαβίωσή τους. Κάποιες επιχειρήσεις προκειμένου να εκριζώσουν τις ανισότητες προς τους εργαζομένους και να αποβλύνουν την άβολη θέση στην οποία βρίσκονται, προσθέτουν αυτόματα ένα ποσοστό φιλοδωρήματος κατά την έκδοση του λογαριασμού.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Σημάδια επιβράδυνσης

Τα σημάδια επιβράδυνσης της οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρώπη έχουν αρχίσει να γίνονται αισθητά και στην βάση αντικειμενικών μετρήσεων. Συγκεκριμένα, στην Γερμανία η καταναλωτική εμπιστοσύνη διολίσθησε τον μήνα Απρίλιο σε επίπεδα κάτω από την αντίστοιχη μέτρηση του Απριλίου του 2020 όταν και επιβλήθηκε το πρώτο lockdown. Η αβεβαιότητα που επικρατεί μεταξύ των καταναλωτών της ισχυρότερης οικονομίας της Ευρώπης είναι ενδεικτική της κατάστασης που θα πρέπει να αναμένεται και σε άλλες λιγότερο προνομιούχες χώρες όσον αφορά την οικονομική ευρωστία των πολιτών.

• • • •

Ενεργειακός διχασμός

Η ενεργειακή κρίση στην Ευρώπη καλά κρατεί λαμβάνοντας αυτή την φορά και πολιτικές προεκτάσεις. Σύμφωνα με απόφαση της ρωσικής Gazprom, η Πολωνία και η Βουλγαρία έχουν αποκλειστεί από την παράδοση φυσικού αερίου γιατί αρνήθηκαν να εξοφλήσουν με ρούβλια τις νέες παραγγελίες όπως επιτάσσει πρόσφατο διάταγμα του Ρώσου προέδρου. Την ίδια στιγμή πληροφορίες αμερικανικών πρακτορείων αναφέρουν ότι δύο τουλάχιστον ευρωπαϊκές χώρες που δεν κατονομάζονται έχουν συμφωνήσει με τα νέα δεδομένα και έχουν εξοφλήσει με ρούβλια τους νέους λογαριασμούς. Η συγκεκριμένη εξέλιξη προφανώς και θα δοκιμάσει την συνοχή της Ευρώπης πάνω σε ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα.

• • • •

Επιπλέον πίεση

Η προοπτική το επόμενο διάστημα να εμφανιστούν προβλήματα στην προμήθεια ρωσικού φυσικού αερίου προς την Ευρώπη ανησυχεί τις αγορές που «βλέπουν» διάβρωσης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας από μια τέτοια εξέλιξη. Αποτέλεσμα αυτής της ανησυχίας η διολίσθηση του ευρώ σε χαμηλά πενταετίας έναντι του αμερικανικού δολαρίου διασπώντας καθοδικό το φράγμα του 1,06 δολάρια για πρώτη φορά από το 2017. Η εξέλιξη αυτή ασκεί επιπλέον πίεση στην ΕΚΤ για αύξηση των επιτοκίων στο ευρώ ακολουθώντας τον δρόμο που χάραξε η αμερικανική ομοσπονδιακή τράπεζα (FED).

• • • •

Χρήσιμο εργαλείο

Στην δίνη του προεκλογικού αναμένεται να τεθεί σύντομα η οικονομία καθώς αποτελεί το ατού της κυβέρνησης, ενώ παράλληλα αποτελεί προνομιακό πεδίο κριτικής από τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Και αυτή την φορά η κριτική αναμένεται πως θα εστιαστεί γύρω από διαδικαστικά θέματα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις που στο παρελθόν απασχόλησαν έντονα την κοινή γνώμη. Χρήσιμο εργαλείο για

Η διαφύλαξη των ρυθμών ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας εν μέσω μιας πρωτοφανούς ενεργειακής κρίσης δημιουργεί την ανάγκη επανασχεδιασμού της ενεργειακής μας στρατηγικής από μηδενική βάση.

αναβίωση των παθών αποτελεί πάντα το περιεχόμενο των εκθέσεων της ελεγκτικής υπηρεσίας.

• • • •

Επικίνδυνοι συνειρμοί

Η συνολική αξία των subprime που ταρακούνησε την παγκόσμια οικονομία το 2008 δεν ξεπερνούσε τα 1,3 τρις δολάρια. Σήμερα η αξία

των κρυπτονομισμάτων είναι μεγαλύτερη από αυτό το όριο με αποτέλεσμα να δημιουργούνται επικίνδυνοι συνειρμοί στην προσπάθεια ανάδειξης των προβλημάτων που θα προκληθούν σε περίπτωση κατάρρευσης αυτής της αγοράς. Η ΕΚΤ σε μια προσπάθεια να αναδείξει αυτούς τους κινδύνους ζητά επίμονα ρύθμιση ενώ εξετάζει παράλληλα το ενδεχόμενο η προτίμηση των καταναλωτών για ψηφιακά νομίσματα να ικανοποιηθεί μέσα από την δημιουργία ψηφιακών σκληρών νομισμάτων.

• • • •

Διστακτικά βήματα

Οι χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου παρουσιάζουν σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του ΟΑΣΑ μικρή πρόοδο σε σχέση με την επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας που τέθηκαν μερίζοντας την υλοποίησης το 2030. Αν και παρατηρείται σημαντική δυναμική στην προώθηση των στόχων αυτών η πορεία υλοποίησης εμφανίζει μικρή και καθόλου ενθαρρυντική. Τις μεγαλύτερες προκλήσεις σε αυτή την συγκυρία συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν οι γυναίκες, οι νέοι και οι πρόσφυγες ενώ στον τομέα της κλιματικής αλλαγής παρατηρείται μικρή έως καθόλου πρόοδος στην απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα.

• • • •

Απολογισμός covid19

Σινιόλο για άρση της κατάστασης εκτάκτου ανάγκης σε σχέση με την covid19 έστειλε η Κομισιόν κάνοντας λόγο για ελεγχόμενη πίεση στα νοσοκομεία την ίδια ώρα που αρκετές χώρες έχουν χαλαρώσει τα μέτρα πρόληψης. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέθεσε η ευρωπαϊκή επιτροπή, η πανδημία στοιχίζει πέραν του 1εκ. σε ζωές ενώ υπολογίζεται ότι ο πληθυσμός της Ευρώπης που μολύνθηκε κατά την διάρκεια αυτής της διετίας κυμαίνεται μεταξύ 60% και 80%.

Η ζωή συνεχίζεται μετά το μεγάλο καρδιοχτύπι

Επιστροφή χωρίς εκτιμούν ότι υπάρχει θεραπεία για τις ραγισμένες καρδιές

Της ΑΛΙΣΟΝ ΧΟΥΠ

Το τέλος κάθε μεγάλου έρωτα ραγίζει την καρδιά εκείνου που μένει πίσω. Μπορούμε, άραγε, να αποτρέψουμε αυτό το τόσο επώδυνο συναίσθημα; Η Σάντρα Λάνσλαγκ, καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μισούρι, μελετά τις συνέπειες που έχει ο ερωτικός χωρισμός στον εγκέφαλο, και πιστεύει ότι κάτι τέτοιο ίσως είναι δυνατό. «Πάντα προσπαθούμε να θεραπεύσουμε τις ασθένειες, ακόμη όταν είναι πολύ σοβαρές. Γιατί, λοιπόν, να μη βοηθήσουμε

Οι ειδικοί μελετούν τις διεργασίες του εγκεφάλου μετά τον ερωτικό χωρισμό.

τους ανθρώπους που νιώθουν ότι η καρδιά τους έσπασε, ώστε να προχωρήσουν με τη ζωή τους», διερωτάται.

Όλοι, άλλωστε, έχουμε βιώσει τέτοια συναισθήματα και όλοι ελπίζουμε ότι θα καταφέρουμε να συνέλθουμε και να ερωτευτούμε ξανά. Έχουμε, άραγε, λόγο σε αυτήν τη διαδικασία; Μπορούμε εκουσίως να πάψουμε να αγαπάμε; Κάποιοι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι αυτό είναι εφικτό. «Μπορείς να το δουλέψεις», λέει η δρ Έλεν Φίσερ, ανθρωπο-

Ενας τρόπος για να ξεπεράσει κάποιος ευκολότερα τον χωρισμό είναι να σκέφτεται πράγματα που τον κάνουν ευτυχισμένο, αποσιμώντας το μυαλό από το πρόσωπο από το οποίο προσπαθεί να απαγκιστρωθεί.

λόγος και ερευνήτρια στο Ινστιτούτο Κίνσεϊ της Νέας Υόρκης. Η ίδια ερευνά την ανατομία της αγάπης και το 2005 μελέτησε τις μαγνητικές τομογραφίες εγκεφάλου εκατό εθελοντών, προσπαθώντας να εντοπίσει το νευρωνικό κύκλωμα της ρομαντικής αγάπης. Όπως διαπίστωσε, είναι το ίδιο που συνδέεται με την πείνα και τη δίψα και ονομάζεται κοιλιακή καλυπτρική περιοχή (VTA). Ενεργοποιείται όταν ερωτευόμαστε. Αυτή ακριβώς η βιολογική λειτουργία καθιστά τόσο

δύσκολο να σταματήσουμε να είμαστε ερωτευμένοι. «Είναι σαν να προσπαθείς να μη νιώθεις δίψα. Δεν είναι καθόλου εύκολο», καταλήγει η δρ Φίσερ. Η ειδικός υπέβαλε 17 άτομα που μόλις είχαν εγκαταλειφθεί από τους συντρόφους τους σε μαγνητική τομογραφία και διαπίστωσε δραστηριότητα τόσο στην κοιλιακή καλυπτρική περιοχή όσο και εγκεφαλικές λειτουργίες που συνδέονται με τη διασύνδεση, αλλά και τον φυσικό πόνο.

Η δρ Λάνσλαγκ πιστεύει ότι

υπάρχει ελπίδα ακόμη και για όσους νιώθουν ότι η καρδιά τους έγινε κομμάτι. Πραγματοποίησε, άλλωστε, δύο έρευνες προκειμένου να διαπιστώσει αν κάποιος μπορεί με τη δύναμη της θέλησής να σταματήσει να νιώθει έρωτα. Δύο προσεγγίσεις βοήθησαν σε αυτό: Πρώτον, οι αρνητικές σκέψεις για το πρόσωπο από το οποίο προσπαθείς να απαγκιστρωθείς. Βέβαια, αυτό σε κάνει να μη νιώθεις τόσο ερωτευμένος, αλλά δεν σε κάνει να νιώθεις καλύτερα, παραδέχεται. Ένας άλλος τρόπος είναι να σκέφτεσαι πράγματα που σε κάνουν ευτυχισμένο, αποσιμώντας το μυαλό από το άτομο που προσπαθείς να σταματήσεις να αγαπάς. Αυτό έκανε πράγματι τους ανθρώπους πιο χαρούμενους, αλλά παρέμειναν ερωτευμένοι.

Η Μπέθανι Κουκ, κλινική ψυχολόγος στο Σικάγο, η οποία ειδικεύεται στη νευροψυχολογική αξιολόγηση, νιώθει άβολα με αυτό το θέμα της εκουσίας διακοπής του ερωτικού αισθήματος. «Η αγάπη και η τρυφερότητα είναι θεμελιώδεις ανθρώπινες ανάγκες. Δεν μπορούμε αυτοβούλως να τις στερήσουμε από τον εαυτό μας. Είναι σαν να πούμε ότι συνειδητά μπορούμε να σταματήσουμε να αναπνέουμε. Δεν έχουμε αυτήν τη δύναμη. Κάτι τέτοιο, εξάλλου, θα ήταν εντελώς αντίθετο με την ανθρωπινή φύση μας και με όλα όσα γνωρίζουμε για το είδος μας, χάρη στις επιστήμες».

Από τον Μάιο έρχεται καλοκαίρι στον τουρισμό

Σκανδιναβοί, Κεντροευρωπαίοι και Βρετανοί ανέβασαν ποσοστά, αναπληρώνοντας κατά 25% το κενό των Ρώσων

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Μετά από μία σχετικά καλή πασχαλινή περίοδο για τα ξενοδοχεία και τις τουριστικές επιχειρήσεις, οι κρατήσεις καταγράφουν εκ νέου μια κάμψη. Από τις αρχές του Απρίλη μέχρι και τις 17 του μήνα, την περίοδο δηλαδή που εορτάζεται το καθολικό Πάσχα, η πληρότητα στα ξενοδοχεία Πάφου και ελεύθερης Αμμοχώστου, κυμάνθηκε στο 60%, ενώ και το τριήμερο που ακολούθησε, η πληρότητα ήταν ικανοποιητική λόγω των εξορμήσεων του εγχώριου τουρισμού. Οι επόμενες δύο εβδομάδες αναμένεται ωστόσο ότι θα κινηθούν λίγο υποτονικά, μέχρι να αρχίσουν να ζεσταίνονται

Στο 60% οι πληρότητες στα ξενοδοχεία για το καθολικό Πάσχα, στο 50% για ολόκληρο τον Απρίλιο.

οι μηχανές του τουρισμού για την καλοκαιρινή σεζόν. Αυτό αναμένεται προς τα τέλη Μαΐου, ενώ από τις 20 του μήνα οι κρατήσεις θα αρχίσουν να ανεβαίνουν ξανά. Ταυτόχρονα, εκφράζεται η εκτίμηση ότι υπό τις περιστάσεις και με τα υφιστάμενα δεδομένα, η χρονιά μπορεί να αγγίξει ένα ποσοστό της τάξης του 70% του 2019.

Οι Βρετανοί

Αυτή την εκτίμηση εκφράζει ο πρόεδρος του ΠΑΣΥΣΕ Πάφου Θάνος Μιχαηλίδης. Πάντως, εκτιμάται ότι η περιοχή της Πάφου θα κινηθεί φέτος καλύτερα σε σχέση με το καλοκαίρι του 2021, αφού η περιοχή ευνοείται και από την επιστροφή των Βρετανών. Αυτό προκύπτει και μέσα από την ανάλυση των στοιχείων από τα Cyprus Flight Pass, αλλά δίνεται και ως δεδομένο από τους ίδιους τους εμπλεκόμενους

Οι αφίξεις από Ηνωμένο Βασίλειο αναμένεται να αυξηθούν από τις πρώτες μέρες του Μάη. Η εκτίμηση γίνεται δεδομένης και της αύξησης των πτήσεων από τα βρετανικά αεροδρόμια, που είναι γύρω στις 100 για όλο τον μήνα Μάιο.

του κλάδου. Οι Βρετανοί προτιμούν την επαρχία Πάφου, ενώ σύμφωνα με τα στοιχεία Μαΐου- Αυγούστου 2021, ένας στους δύο Βρετανούς που ήρθε στην Κύπρο, επέλεξε να μείνει σε κατάλυμα της επαρχίας Πάφου. Οι ενδείξεις αναφέρουν ότι η αγορά θα κινηθεί το επόμενο διάστημα σε αρκετά ικανοποιητικά επίπεδα, ενώ έρευνες δείχνουν τις κρατήσεις των Βρετανών για ταξίδια να εκτοξεύονται τις πρώτες μέρες του Μάη. Στην περίπτωση της Κύπρου τα διαθέσιμα στοιχεία για την βρετανική αγορά, δείχνουν ότι για τις επόμενες 31 μέρες έχουν προγραμματιστεί 99 πτήσεις από τα βρετανικά αεροδρόμια, με τον αριθμό να αυξάνεται στις 116 για τον Ιούνιο.

Το 25% των Ρώσων

Πέραν της βρετανικής αγοράς,

αύξηση καταγράφουν τόσο η σκανδιναβική αγορά, όσο και οι κεντροευρωπαϊκές. Έτσι, βάσει και των πτητικών προγραμμάτων των εταιρειών αλλά και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των αγορών, από αρχές Μαΐου αναμένεται η αγορά θα κινηθεί το επόμενο διάστημα σε αρκετά ικανοποιητικά επίπεδα, ενώ έρευνες δείχνουν τις κρατήσεις των Βρετανών για ταξίδια να εκτοξεύονται τις πρώτες μέρες του Μάη. Στην περίπτωση της Κύπρου τα διαθέσιμα στοιχεία για την βρετανική αγορά, δείχνουν ότι για τις επόμενες 31 μέρες έχουν προγραμματιστεί 99 πτήσεις από τα βρετανικά αεροδρόμια, με τον αριθμό να αυξάνεται στις 116 για τον Ιούνιο.

λά ότι υπάρχουν δικαιολογημένες προσδοκίες για μια καλή υπό τις περιστάσεις τουριστική σεζόν.

Σε καλούς ρυθμούς ο Απρίλης

Έχει ήδη καταγραφεί ότι ο Απρίλης ήταν μήνας ανεβασμένος σε κρατήσεις και επισκεψιμότητα, ωθούμενος από την πασχαλινή περίοδο και ενισχυμένος από το τριήμερο της 1ης Απριλίου. Οι εικόνες από τα τουριστικά θέρετρα της Πάφου στις αρχές του μήνα καταδείκνυαν ακριβώς την αυξημένη κινητικότητα που υπήρχε, ενώ και στην επαρχία ελεύθερης Αμμοχώστου, οι επιχειρήσεις που αποφάσισαν να ανοίξουν, δεν το μετάνιωσαν, παρά την απουσία της ρωσικής αγοράς. Ωστόσο, αυτή η απουσία οδήγησε σημαντικό αριθμό ξενοδοχείων να παραμείνουν κλειστά για όλο τον Απρίλιο.

Όπως αναφέρει στην «Κ» ο κ. Δώρος Τάκκας, το 30% των ξενοδοχείων της επαρχίας, δεν θα ανεβάσουν ρολά πριν από τα μέσα ή τέλη Μαΐου, όταν δηλαδή θα ξεκινήσουν και οι τουριστικές αφίξεις για την καλοκαιρινή περίοδο.

Από 3ο δεκαήμερο

Μιλώντας στην «Κ» ο κ. Τάκκας, εξήγησε ότι φέτος οι κρατήσεις για τις πρώτες εβδομάδες του Μάη θα είναι χαμηλές, τουλάχιστον για την επαρχία Αμμοχώστου. Όπως ανέφερε, αυτό το διάστημα είναι η εποχή που παραδοσιακά οι Ρώσοι ταξιδεύουν, κάτι που φέτος δεν αναμένεται να ισχύσει, τουλάχιστον όχι στην μαζικότητα άλλων χρόνων.

Αυτό αναπόφευκτα έχει επίπτωση και στις πληρότητες των ξενοδοχείων. Εκτιμάται λοιπόν

ότι τα δύο πρώτα δεκαήμερα του μήνα θα κινηθούν μάλλον υποτονικά, και οι κρατήσεις θα ανεβούν μετά το 3ο δεκαήμερο το μήνα. Υπενθυμίζεται ότι από 1η του Μάη τίθεται σε εφαρμογή και το σχέδιο ενίσχυσης εγχώριου τουρισμού, στο οποίο συμμετέχουν 197 ξενοδοχεία παγκύπρια.

Η ενημέρωση τουλάχιστον για την επαρχία Αμμοχώστου είναι ότι το πρόγραμμα θα αποδώσει σημαντικά το τριήμερο του Κατακλυσμού, περί τα μέσα Ιουνίου και τα Σαββατοκύριακα, ενώ στην αιχμή της τουριστικής σεζόν θα ενισχύσουν τα ξενοδοχεία και τις καθημερινές. Φυσικά, ενδιαφέρον υπάρχει και για τις επόμενες εβδομάδες, όπως επισημαίνει ο κ. Τάκ-

Το ποσοστό της ολοκληρωμένης θέασης των προωθητικών βίντεο της εκστρατείας για την Πάφο, άγγιξε το 70%.

κας, ωστόσο, αυτό είναι ακόμα σε διερευνητικό επίπεδο και δεν μεταφράζεται σε κρατήσεις.

Στην περίπτωση της Πάφου, έχουν ήδη λειτουργήσει κανονικά όλες οι μονάδες της επαρχίας, και προσπαθούν να περιορίσουν το έλλειμμα που προκύπτει από την ρωσική αγορά, με άλλες αγορές όπως Ισραήλ, Γαλλία, Γερμανία και Πολωνία. «Αν συνεχίσει η ροή που υπάρχει τώρα και υπάρξει σύντομη κατάρνηση της κρίσης στην Ουκρανία, τότε η σεζόν θα είναι ικανοποιητική, σε χαμηλότερα επίπεδα του 2019 αλλά καλύτερα από τα τελευταία δύο χρόνια, φυσικά νοούμενου ότι δεν υπάρχει νέα έξαρση της πανδημίας», εκτιμά ο κ. Μιχαηλίδης. Με αυτά τα δεδομένα, η σεζόν θα μπορούσε να φτάσει μέχρι το 70% του 2019.

Καταγράφεται λοιπόν απουσία της Ρωσίας και της Ουκρανίας από τις βασικές αγορές.

Διαφημιστική καμπάνια για την περιοχή, η οποία θα τρέχει ψηφιακά, προωθεί η Πάφος.

Επιασε το 75% ο Μάρτιος

Αν και δεν υπάρχουν μέχρι στιγμής καταγεγραμμένα και δημοσιευμένα στοιχεία για τις αφίξεις Απριλίου, μια πρώτη εικόνα για το πώς θα κινηθεί η σεζόν, μπορούν να δώσουν τα στοιχεία Μαρτίου, τα οποία ανακοινώθηκαν την περασμένη Πέμπτη από την στατιστική υπηρεσία. Σύμφωνα με τα στοιχεία, οι τουριστικές αφίξεις του περασμένου μήνα, κυμάνθηκαν στο 75% της αντίστοιχης περιόδου του 2019. Συγκεκριμένα, ανήλθαν σε 128.840, ενώ τον Μάρτη του 2019 οι τουριστικές αφίξεις ήταν 169.934. Σημειώνεται επίσης ότι τον Μάρτιο του 2021 είχαν καταγραφεί 8.811 και 55.342 αφίξεις τον Μάρτιο 2020. Σύμφωνα με τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας, για την περίοδο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2022, οι αφίξεις τουριστών ανήλθαν σε 244.705 σε σύ-

κριση με 17.747 την αντίστοιχη περίοδο του 2021, 246.556 την περίοδο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2020, καθώς και 357.475 την περίοδο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2019.

Χωρίς Ρωσία

Οι αφίξεις Μαρτίου έχουν επηρεαστεί σημαντικά από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Καταγράφεται λοιπόν απουσία της Ρωσίας και της Ουκρανίας από τις βασικές αγορές. Πρώτη αγορά είναι το Ηνωμένο Βασίλειο με τις αφίξεις από Βρετανία να αποτελούν το 34,8% (44.829) των συνολικών αφίξεων. Ακολουθούν οι αφίξεις από την Ελλάδα που αποτελούν το 9,9% (12.810), των συνολικών αφίξεων, οι αφίξεις από το Ισραήλ το 8,6% (11.122), οι αφίξεις από τη Γερμανία το 8,2% (10.592) και οι αφίξεις από την Πολωνία το 7,6% (9.805). Αξίζει

να σημειωθεί ότι η στατιστική υπηρεσία δεν παρέχει στοιχεία αφίξεων για μικρότερες αγορές, έτσι δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για το πώς κινούνται ανερχόμενες αγορές όπως η Γαλλία και η Ιταλία. Στα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία καταγράφεται πάντως ο σκοπός ταξιδιού, ο οποίος για τον Μάρτιο 2022 ήταν για ποσοστό 71,9% των τουριστών οι διακοπές, για 16,3% η επίσκεψη σε φίλους ή συγγενείς και για ποσοστό 11,8% επαγγελματικός. Αντίστοιχα, για τον Μάρτιο 2021, ποσοστό 25,2% επισκέφθηκε την Κύπρο για διακοπές, 35,2% για επίσκεψη σε φίλους ή συγγενείς και 39,4% για επαγγελματικούς λόγους, ποσοστό το οποίο αποτελεί μια ευχάριστη έκπληξη για την κατηγορία των επαγγελματικών ταξιδιών.

Η καμπάνια της Πάφου

Με την καλοκαιρινή σεζόν να έχει τυπικά τουλάχιστον ξεκινήσει, οι φορείς της Πάφου επιχειρούν να ενισχύσουν την αναγνωρισιμότητα της περιοχής στις αγορές της Κεντρικής Ευρώπης, μέσα από διαφημιστική καμπάνια για την περιοχή, η οποία θα τρέχει ψηφιακά. Πρόκειται για ένα πρότζεκτ το οποίο γίνεται σε συνεργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα- των ξενοδόχων της Πάφου, της ΕΤΑΠ, της Hermes Airports και στηρίζεται από το Υφυπουργείο Τουρισμού. Η καμπάνια θα τρέχει από την 1η εβδομάδα του Μάη μέχρι και το τέλος του Οκτώβρη, σε αγορές όπως Γερμανία, Αυστρία, Ελβετία, Ισραήλ, Γαλλία, Πολωνία, με στόχο την ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας του προορισμού της Πάφου. Χρησιμοποιώντας αλγόριθμους (η ενέργεια σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε εξ ολοκλήρου βα-

σισμένη σε real time travel intent data & machine learning technology), η ψηφιακή διαφήμιση θα φτάνει σε κόσμο που δείχνει ενδιαφέρον να ταξιδέψει, είτε στην Κύπρο είτε στην Πάφο, είτε σε ανταγωνιστικούς προορισμούς της επαρχίας Πάφου. «Πρόκειται για μια πρωτοποριακή ενέργεια καθώς για πρώτη φορά υπολογισμός της καμπάνιας για τους ξενοδόχους, ΕΤΑΠ και Ελληνική Τράπεζα, ανέρχεται περίπου σε 150 χιλιάδες ευρώ. Πρόκειται για καμπάνια η οποία έτρεξε και πέρα με σημαντικά αποτελέσματα- η ενέργεια έτρεξε σε πολλαπλά

κανάλια επικοινωνίας (multichannel campaign), προβάλλοντας video & 18 creative sets σε 3 γλώσσες με τα οποία το μήνυμα του προορισμού Πάφος έφτασε σε 12,5 εκατομμύρια ταξιδιώτες σε 8 στρατηγικές αγορές. Το ποσοστό της ολοκληρωμένης θέασης των προωθητικών video της εκστρατείας άγγιξε το υψηλότερο 70% με άνω των 3,5 εκατομμυρίων ολοκληρωμένων θεάσεων. Επιπλέον, η επισκεψιμότητα στο www.visitpafos.org.cy από τις στοχευόμενες αγορές δεκαπλασιάστηκε, ενώ για πρώτη φορά σε ψηφιακή καμπάνια προορισμού μπόρεσε να γίνει λεπτομερές reporting αναφορικά με τους ταξιδιώτες που έψαξαν ενεργά ή έκλεισαν να ταξιδέψουν προς τον προορισμό, αλλά και να υπολογιστεί μια εκτιμώμενη απόδοση της ενέργειας της τάξης των +2,5 εκ. ευρώ.

Ανεβάζει στροφές η ηλεκτροκίνηση

Αυξήθηκαν οι εγγραφές το πρώτο τρίμηνο του 2022, ενώ καταγράφεται ανοδική τάση τους επόμενους μήνες

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Μέχρι το τέλος του 2020, στο Τμήμα Οδικών Μεταφορών ήταν εγγεγραμμένα μόλις 241 ηλεκτρικά αυτοκίνητα, αριθμός που αντιστοιχούσε στο 0,04% του συνολικού στόλου επιβατηγών οχημάτων στην Κύπρο.

Τον προηγούμενο χρόνο, οι νέες εγγραφές ηλεκτρικών οχημάτων ήταν 308 (120 ήταν τύπου σαλούν), ενώ για το πρώτο τρίμηνο του 2022 έχουν ήδη εγγραφεί 143 ηλεκτρικά οχήματα, εκ των οποίων τα 77 είναι τύπου σαλούν και τα υπόλοιπα δίκυκλα. Αυτό που καταγράφεται είναι ότι αφενός, η παρουσία των ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων στους κυπριακούς

Τα στοιχεία του πρώτου τριμήνου του 2022, καταδεικνύουν αύξηση της ηλεκτροκίνησης, εν μέσω μείωσης 19,4% των συνολικών εγγραφών των μηχανοκίνητων οχημάτων.

δρόμους παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, αφετέρου όμως καταγράφεται μια αύξηση των εγγραφών, αφού οι εγγραφές του πρώτου τριμήνου του 2022 έχουν ξεπεράσει το 60% των εγγραφών όλου του 2021. Ειδικότερα, τα τελευταία στοιχεία, αυτά του πρώτου τριμήνου του 2022, καταδεικνύουν επίσης ότι τα νούμερα για την ηλεκτροκίνηση (αλλά και των υβριδικών οχημάτων) ανεβαίνουν, την ώρα που οι συνολικές εγγραφές των μηχανοκίνητων οχημάτων καταγράφουν μείωση της τάξης του 19,4% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2021. Φαίνεται μάλιστα ότι η εν λόγω αύξηση σε επίπεδο τριμήνου, δεν είναι αποτέλεσμα των σχεδίων προώθησης της ηλεκτροκίνησης του Υπουργείου Μεταφορών. Και αυτό, λόγω της καθυστέρησης που παρατηρείται στην παράδοση των αυτοκινήτων, στην Κύπρο και παγκοσμίως ένεκα των επιπτώσεων του Ουκρανικού στην εφοδιαστική αλυσίδα. Αυτό σημαίνει ότι αυτοκίνητα που μπορεί να παραγγέλθηκαν τον Μάρτη, μπορεί να παραληφθούν και να εγγραφούν τελικά περί τα μέσα του 2023 (θα δοθεί σχετική παράταση στους όρους του σχεδίου).

Μπήκαν παραγγελίες

Μιλώντας στην «Κ» ο Γιάννης Νικολαΐδης, διευθυντής του Τμήματος Οδικών Μεταφορών, ανέφερε ότι οι πωλήσεις των ηλεκτρικών οχημάτων αυξάνονται και αναμένεται ότι θα αυξηθούν ακόμα περισσότερο, ιδιαίτερα μετά τα σχέδια επικορήνησης του Υπουρ-

Εθνικός στόχος για την ηλεκτροκίνηση είναι μέχρι το 2030, το 25% των εγγραφών οχημάτων, να είναι ηλεκτρικά (36.000).

γειού Μεταφορών για εγγραφή αμιγώς ηλεκτρικών οχημάτων. Σημειώνεται ότι για την πρώτη φάση του Σχεδίου Χορηγίας για Αγορά Ηλεκτρικού Οχήματος, έχουν λάβει έγκριση γύρω στις 360 αιτήσεις, από το σύνολο των 4.613 που είχαν υποβληθεί. Το ενδιαφέρον καταγράφεται και σε επίπεδο αντιπροσωπειών αυτοκινήτων στην Κύπρο.

Όπως ανέφερε στην «Κ» ο Χάρλαμπος Παπαχαράλαμπος, brand manager της Hyundai της

CTC Automotive, στο πλαίσιο του σχεδίου επικορήνησης της ηλεκτροκίνησης, καταγράφηκε σημαντική κινητικότητα σε αυτή την κατηγορία οχημάτων, ενώ περίπου οι 200 από τους δικαιούχους, έχουν ήδη προχωρήσει σε παραγγελία. Επιπλέον, μέσω του προγράμματος, υπάρχει αρκετό ενδιαφέρον και για τα PLUG IN υβριδικά. Το σχέδιο θα συνεχιστεί για άλλα τρία χρόνια, κάτι που σημαίνει ότι το ενδιαφέρον και οι πωλήσεις ηλεκτρικών αυτοκινήτων θα συνεχίσουν την

ανοδική πορεία, σχολίασε.

Το κόστος

Τα δεδομένα δείχνουν ότι το ηλεκτρικό όχημα άρχισε να μπαίνει στις επιλογές του κοινού. Φυσικά η τιμή αγοράς τέτοιων οχημάτων παραμένει ψηλή για την τσέπη του μέσου καταναλωτή και αυξάνεται κατά 10-15% (γύρω στις 3 χιλιάδες ευρώ για αυτοκίνητο αξίας 25 χιλιάδων ευρώ) λόγω των αυξήσεων του κόστους πρώτων υλών και του κόστους –κατασκευαστικού και με-

ταφοράς. Ανάλογη αύξηση φυσικά εφαρμόζεται και στα συμβατικά αυτοκίνητα. Παρά το αρχικό κόστος, πλέον έχουν διαφοροποιηθεί άλλα χαρακτηριστικά που καθιστούν το ηλεκτρικό αυτοκίνητο πιο ελκυστικό, όπως είναι η αύξηση της εμβέλειας του (300-400 χλμ), και το χαμηλό κόστος συντήρησής τους. Και φυσικά, και το design, το οποίο γίνεται πιο ελκυστικό και μπορεί να ανταποκριθεί στις προτιμήσεις μεγαλύτερης μερίδας του κοινού.

Οι υποδομές

Μείζον ζήτημα για το κεφάλαιο ηλεκτροκίνηση αποτελούν οι υποδομές. Ο αριθμός των σταθμών φόρτισης των ηλεκτροκίνητων οχημάτων δεν θεωρείται ακόμα ικανοποιητικός και ούτε μπορεί να ξεκλειδώσει την αγορά ηλεκτροκίνητων οχημάτων. Είναι το αντίστοιχο με ένα συμβατικό όχημα και πολύ περιορισμένες επιλογές σε πρατήρια βενζίνης. Ο ανεφοδιασμός λοιπόν παραμένει ένα προβληματικό σημείο για την ενίσχυση της ηλεκτροκίνησης, αν και γίνονται βήματα πρόόδου. Υπάρχει η επιλογή φόρτισης στο σπίτι, η οποία μπορεί να διαρκέσει από 20-38 ώρες. Πάντως το επόμενο διάστημα αναμένονται ανακοινώσεις από πλευράς Κυβέρνησης για τους σταθμούς φόρτισης τους οποίους έχει αναλάβει το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τον κ. Νικολαΐδη, πρόκειται για σημεία φόρτισης δημόσιας πρόσβασης όπως για παράδειγμα σε εμπορικά κέντρα. Παράλληλα, η Υπηρεσία Ενέργειας, επικορήνηι τόσο για τα φωτοβολταϊκά στο σπίτι, επιπρόσθετο ποσό για φόρτιση ηλεκτρικού οχήματος. Μέχρι το 2026, σύμφωνα με τους στόχους στο πλαίσιο του προγράμματος «Κύπρος - το αύριο», είναι να αναπτυχθούν 1000 σταθμοί φόρτισης σε χώρους του κρατικού τομέα, επιχειρήσεων, ιδιωτικών οργανισμών και τοπικών αρχών. Από αυτούς, οι 40 θα αποτελούν σημεία ταχείας φόρτισης σε αυτοκίνητοδρόμους και δημόσιους χώρους.

Οι φορτιστές της ΑΗΚ

Αυτή την στιγμή η ΑΗΚ έχει 34 εγκατεστημένους φορτιστές ημιταχείας και ταχείας φόρτισης (δύο) σε διάφορα σημεία στην ελεύθερη Κύπρο, τα περισσότερα δε στη Λευκωσία. Το επόμενο διάστημα θα ολοκληρωθεί η αξιολόγηση των προσφορών για αγορά άλλων 40 φορτιστών ημιταχείας φόρτισης και εντός του 2022 θα αρχίσει η τοποθέτησή τους, σύμφωνα με τον Μάριο Παππουτή μηχανικό δικτύου ΑΗΚ. Τους επόμενους μήνες αναμένεται να τοποθετηθούν άλλοι τρεις σταθμοί ταχείας φόρτισης τους οποίους η ΑΗΚ έχει ήδη στη διάθεση της.

Όπως εξήγησε, ο χρόνος φόρτισης για τους φορτιστές ημιταχείας φόρτισης εξαρτάται από το είδος φορτιστή του αυτοκινήτου (3, 7 ή 22 κιλοβάτ) και την μπαταρία του αυτοκινήτου. Στην περίπτωση των φορτιστών τα-

Εντός του 2022 αναμένεται να ξεκινήσει η εγκατάσταση τριών σταθμών ταχείας φόρτισης από την ΑΗΚ. Ήδη λειτουργούν δύο σε Σκαρίνου και Αλάμπρα.

χείας φόρτισης ο μέσος χρόνος φόρτισης είναι 15-30 λεπτά. Σημειώνεται ότι τα σημεία ταχείας φόρτισης ξεκίνησαν να λειτουργούν το 2021 σε Αλάμπρα και Σκαρίνου.

Η εγκατάσταση των άλλων τριών αναμένεται να γίνει εντός του 2022, αν και λόγω των διαδικασιών που πρέπει να ακολου-

θηθούν, ενδεχομένως η εγκατάσταση να ολοκληρωθεί μέσα στο 2023. Όσον αφορά το κόστος αγοράς των φορτιστών για την ΑΗΚ, η τελευταία παρτίδα φορτιστών ήταν στις 200 χιλιάδες ευρώ. Σημειώνεται ότι το κόστος για τους φορτιστές ταχείας φόρτισης ανέρχεται στις 36 χιλιάδες ευρώ/φορτιστή. Αξίζει να σημει-

ωθεί επίσης ότι οι εγγεγραμμένοι χρήστες της πλατφόρμας της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου- E-chARGE, είναι περίπου 400. Ο αρμόδιος λειτουργός της ΑΗΚ τονίζει ότι ο συγκεκριμένος αριθμός δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκη σε ενεργούς χρήστες και σε αριθμό ηλεκτρικών αυτοκινήτων στους κυπριακούς δρόμους.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΤΖΟΤΖ ΧΕΙ** / **REUTERS BREAKINGVIEWS**

Το ρωσικό αέριο δοκιμάζει την ενότητα της Ευρώπης

Ο Βλαντιμίρ Πούτιν διέβη τον Ρουβίκωνα. Με τη διακοπή της παροχής του φυσικού αερίου προς την Πολωνία και τη Βουλγαρία, ο Ρώσος πρόεδρος αναγκάζει τις άλλες χώρες να επιλέξουν αν θα υποκύψουν στις απαιτήσεις του για πληρωμή του αερίου σε ρούβλια ή θα αποδεχθούν ένα επίσημο ενεργειακό εμπόριο. Ούτως ειπείν, σπρώχνει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε μια κρίσιμη δοκιμασία για την ενότητά της. Αφ' ης στιγμής ο Βλαντιμίρ Πούτιν εισέβαλε στην Ουκρανία, η Ρωσία συνέχισε να εξάγει το ετήσιο ισοδύναμο περίπου 100 δισ. κυβικών μέτρων (bcm) φυσικού αερίου στην Ευρώπη, ενώ η Δύση απέφυγε να επιβάλει κυρώσεις στις εισαγωγές ενέργειας. Είναι προφανές το γιατί. Οι πωλήσεις ρωσικού φυσικού αερίου

Ο Πούτιν γνωρίζει ότι η απεξάρτηση της Ευρώπης από το ρωσικό αέριο δεν είναι εύκολη υπόθεση.

πέρυσι ανέρχονταν σε 54 δισ. δολάρια. Η Ε.Ε., εν τω μεταξύ, βασίζεται στη Ρωσία για πολύ περισσότερο από το ένα τρίτο του ετήσιου εφοδιασμού της σε φυσικό αέριο. Κατά κάποιον τρόπο, το επόμενο βήμα των Βρυξελλών θα πρέπει να είναι προφανές. Η Βουλγαρία εξαρτάται από τη Ρωσία για το 100% του φυσικού αερίου της και η αποφασιστικότητα του Πούτιν να εκπληρώσει την απειλή του

να αποκόψει τα κράτη που δεν πληρώνουν σε ρούβλια –κάτι που κάποιον φοβούνται ότι είναι ένας τρόπος να παρακάμψουν τις κυρώσεις– υποδηλώνει ότι άλλα κράτη θα μπορούσαν είναι ο επόμενος

στόχος. Τα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε. έχουν ήδη σχεδιάσει τον τρόπο με τον οποίο θα μειώσουν τις εισαγωγές ρωσικού φυσικού αερίου κατά τα δύο τρίτα φέτος. Ο Πούτιν γνωρίζει ότι τα πράγματα δεν είναι

τόσο απλά. Η Πολωνία εξαρτάται λιγότερο από το 50% από το ρωσικό αέριο με εγκαταστάσεις αποθήκευσης, οι οποίες είναι γεμάτες κατά 75% και η σύμβαση προμήθειας αερίου λήγει σύντομα. Όμως το ισοδύναμο επίπεδο αποθήκευσης για την Ε.Ε. είναι μόνο 32%. Το να φθάσει στο 80% που χρειάζεται μέχρι φέτος το φθινόπωρο θα κόστιζε 50 δισ. ευρώ, σύμφωνα με τους υπολογισμούς του Breakingviews. Θα απαιτούσε, επίσης, 50 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα (bcm) υγροποιημένου φυσικού αερίου ΗΠΑ να κατευθυνθούν στην Ευρώπη.

Ευρωπαίοι ηγέτες, όπως ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς, η χώρα του οποίου βασίζεται στη Μόσχα για πάνω από το ήμισυ του φυσικού αερίου της, μπορεί να

μπουν στον πειρασμό να αναμειχθούν.

Η Uniper, μια γερμανική εταιρεία κοινής ωφέλειας, εκτιμά ότι το διάταγμα Πούτιν για την πληρωμή σε ρούβλια μπορεί να τεθεί σε διαπραγμάτευση χωρίς να παραβιαστούν οι κυρώσεις, ενώ ορισμένες μεγάλες εταιρείες ήδη πληρώνουν σε ρωσικό νόμισμα, λέει το Bloomberg.

Πολύ πιο δύσκολη θα ήταν μια συντονισμένη απάντηση από το σύνολο της Ε.Ε., που θα περιλάμβανε δελτίο στην ενέργεια και ένα κοινό ταμείο για τα κράτη που έχουν πληγεί περισσότερο. Ωστόσο, εάν η Ε.Ε. δεν μπορεί να κάνει αυτό του είδους τα βήματα σε μια κρίση, θα ήταν θεμιτό να αναρωτηθεί κανείς σε τι ακριβώς χρησιμεύει.

Τον Μάιο τα νεότερα για τον Ακάμα

Σημαντικές βελτιώσεις στο αναθεωρημένο κείμενο του Τοπικού Σχεδίου σε επισκέψιμα αγροκτήματα και μεμονωμένη κατοικία

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Ενώπιον της Περιβαλλοντικής Αρχής βρίσκεται το αναθεωρημένο κείμενο για το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα. Όπως πληροφορείται η «Κ», ήδη έχει γίνει η οικολογική αξιολόγηση για τα θέματα NATURA, έχουν ζητηθεί συμπληρωματικά στοιχεία από τους μελετητές και το Τμήμα Πολεοδομίας στις 4 Απριλίου και μόλις παραληφθούν θα συνεχίσει η αξιολόγηση με εντατικούς ρυθμούς, με στόχο η γνωμάτευση της Περιβαλλοντικής Αρχής να ολοκληρωθεί εντός Μαΐου. Το σχέδιο παρουσιάζει αρκετές βελτιώσεις σε σχέση με το προηγούμενο το οποίο είχε απορριφθεί, αναφέρει στην «Κ» ο επικεφαλής του Τμήματος Περιβάλλοντος Κώστας Χατζηπαναγιώτου. Αυτό φυσικά δεν προδικάζει μία θετική περιβαλλοντική γνωμάτευση. Όπως επισημαίνει ο κ. Χατζηπαναγιώτου, το νέο σχέδιο θα εξεταστεί συσσωρευτικά καθώς και οι δυνατότητες ανάπτυξης όλης της περιοχής. Τόνισε ότι λόγω της περιβαλλοντικής σημασίας και της ευαισθησίας της περιοχής, αλλά και του ενδιαφέροντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η αξιολόγηση της Περιβαλλοντικής Αρχής θα γίνει πολύ προσεκτικά, ώστε το κράτος σε κάθε περίπτωση, να μην μείνει εκτεθειμένο.

Οι βελτιώσεις

Το μέχρι στιγμής δεδομένο πάντως είναι ότι το νέο σχέδιο παρουσιάζει σημαντικά βελτιωμένο σε σχέση με το προηγούμενο που είχε κατατεθεί από την Πολεοδομία. Συγκεκριμένα, έχουν γίνει βελτιώσεις στα θέματα των επισκέψιμων αγροκτημάτων και έχει περιοριστεί

ο αριθμός για τις περιοχές εκτός NATURA. Επίσης, έχουν ρυθμιστεί τα είδη των αναπτύξεων ώστε να μην αλλοιώνεται ο χαρακτήρας της περιοχής. Έχουν αυστηροποιηθεί τα κριτήρια για τη μεμονωμένη κατοικία, ενώ έχει περιοριστεί η λατομική ζώνη. Παρακάτω αναφέρονται κάποιες από τις βασικές βελτιώσεις, όπως περιγράφονται στο αναθεωρημένο κείμενο.

Επισκέψιμα αγροκτήματα

Στην προκειμένη περίπτωση, όπως αναφέρεται στο αναθεωρημένο σχέδιο, έχει υιοθετηθεί η άποψη της Περιβαλλοντικής Αρχής. Δηλαδή, ο μέγιστος αριθμός αγροκτημάτων θα ρυθμίζεται με ειδική

Έχουν γίνει βελτιώσεις στα θέματα των επισκέψιμων αγροκτημάτων ενώ έχει ρυθμιστεί το είδος των αναπτύξεων.

πολιτική η οποία θα εφαρμόζεται στα δύο αγροκτήματα ανά κοινότητα, εκτός των Ανδρολίκου, Φάσλι, και Νέου Χωριού. Επίσης, μέγιστος συνολικός αριθμός για όλη την υπό αναφορά περιοχή, θα είναι 8 αγροκτήματα. Επίσης στην συγκεκριμένη ζώνη δεν θα γίνεται διανυκτέρευση. Ως ελάχιστο εμβαδόν, τα 400 τμ., χωρίς παρέκκλιση. Στην ζώνη Γα4 η διανυκτέρευση επιτρέπεται. Έτσι λοιπόν στα αγροκτήματα θα λειτουργούν 16 κλίνες οι οποίες θα διατεθούν σε 4 οικογενειακά δωμάτια. Ως ελάχιστο εμ-

Για την μεμονωμένη κατοικία έχουν υιοθετηθεί μερικώς οι απόψεις της Περιβαλλοντικής Αρχής, ωστόσο αναγνωρίζεται ότι τα κριτήρια έχουν αυστηροποιηθεί σημαντικά.

βαδόν τεμαχίου ορίζονται τα 6000 τμ ενώ μέγιστο δομήσιμο εμβαδόν, τα 600 τμ.

Βιομηχανικές αναπτύξεις

Για αυτού του είδους τις αναπτύξεις (οινοποιεία, τυροκομεία, αθλητικές εγκαταστάσεις) έχουν ρυθμιστεί οι χρήσεις ώστε να μην υπάρχει αλλοίωση του χώρου, υιοθετώντας μερικώς την άποψη της Περιβαλλοντικής Αρχής. Συγκεκριμένα, οι εμπορικές αναπτύξεις και αναψυχής και ψυχαγωγίας, όπως επίσης και οι ανοικτές αθλητικές εγκαταστάσεις, περιορίζονται σε συγκεκριμένες θέσεις. Για τις εκτός

ορίου αναπτύξεις, θα εφαρμόζονται οι πρόνοιες του πλαισίου αισθητικού ελέγχου.

Η μεμονωμένη κατοικία

Σύμφωνα με την Περιβαλλοντική Αρχή, η πολιτική της Μεμονωμένης Κατοικίας πρέπει να τροποποιηθεί ώστε το υπό ανάπτυξη τεμάχιο να έχει ελάχιστο συνολικό εμβαδό. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να περιοριστεί η πολιτική σε μικρότερη απόσταση από τα όρια των οικιστικών ζωνών μόνο και εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Από πλευράς Πολεοδομίας έχουν υιοθετηθεί μερι-

κώς οι απόψεις της Περιβαλλοντικής Αρχής. Έτσι, η πολιτική της μεμονωμένης κατοικίας θα παραμείνει στα 500m από τα όρια των οικιστικών και τουριστικών ζωνών με εφαρμογή της μόνο λόγω ειδικών περιστάσεων ικανοποίησης στεγαστικών αναγκών υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Η αιτιολογία που δίνεται από το Πολεοδομικό Συμβούλιο είναι ότι στις πλείστες περιπτώσεις, τα όρια των περιοχών της υπαίθρου έχουν μεγάλη απόσταση από περιοχές Natura 2000 και από το όριο του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, επομένως δεν απειλούνται.

Λατομική ζώνη

Και σε αυτή την περίπτωση υιοθετούνται οι απόψεις της Περιβαλλοντικής Αρχής. Συγκεκριμένα, είχε ζητηθεί όπως η προτεινόμενη χωροθέτηση νέας Λατομικής ζώνης επανεξεταστούν, εφόσον αναμένεται να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις στα είδη καθορισμού της παρακείμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000. Αυτό έγινε και υποδείχθηκε νέο όριο απόστασης από το υπό προστασία Φαράγγι του Πετράτη, από την Υπηρεσία Μεταλλείων.

Τουριστική Ίνεια

Στην προκειμένη περίπτωση εκτιμήθηκε ότι η απόφαση για μικρή επέκταση του ορίου της τουριστικής ζώνης στην Ίνεια παρουσιάζει πολλαπλά πλεονεκτήματα όπως προϋποθέσεις για οικονομίες κλίμακας, καθώς επίσης ότι (με την απόφαση για μεταφορά από τις περικλειστές ιδιοκτησίες), θα αποσυμφορήσει τις πιέσεις που δέχεται η περιοχή του κόλπου της Λάρας για τουριστική ανάπτυξη. Έτσι αποφασίστηκε όπως η τουριστική ζώνη παραμείνει στη θέση που προτείνεται. Θα υιοθετηθεί επίσης ειδική πρόνοια για ρύθμιση του φωτισμού

Στο μεταξύ, δεν υιοθετείται η θέση της Περιβαλλοντικής Αρχής για την κτηνοτροφική ζώνη στο Νέο Χωριό. Υπενθυμίζεται ότι η Περιβαλλοντική Αρχή στην γνωμάτευσή της είχε αναφέρει ότι η κτηνοτροφική περιοχή η οποία επιπτεται στα όρια του Δικτύου Natura 2000 να καταργηθεί ή να αναζητηθούν πολεοδομικά εργαλεία για μετακίνηση των παράνομων κτηνοτροφικών υποστατικών σε άλλες κτηνοτροφικές ζώνες.

K. TREPPIDES & CO LTD

Εκμισθώνετε το ακίνητό σας στην Κύπρο μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας (π.χ. Airbnb); Κανονισμοί και υποχρεώσεις ΦΠΑ που οφείλετε να γνωρίζετε.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ της Κύπρου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι τα κρατικά έσοδα από τον τουρισμό αντιπροσώπευαν περισσότερο από 12% του κυπριακού ΑΕΠ για το έτος 2019, σύμφωνα με διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία που έχουν δημοσιευθεί πριν από την πανδημία Covid-19.

Το Airbnb και Booking.com, είναι ευρέως γνωστές ως δύο από τις πιο δημοφιλείς διαδικτυακές πλατφόρμες, όπου ο καθένας μπορεί εύκολα να έχει πρόσβαση και να εξερευνήσει το τουριστικό κατάλυμα που ταιριάζει καλύτερα στα μέτρα του και στο γούστο του.

Η προσωρινή μίσθωση επαύλειων, διαμερισμάτων και άλλων παρόμοιων εγκαταστάσεων ως τουριστικά καταλύματα με δυνατότητα πρόσκαιρης διαμονής και ενδεχόμενα και διατροφής φαίνεται να αυξάνεται ραγδαία στην Κύπρο, καθιστώντας την έτσι μια από τις πρώτες επιλογές για πολλούς τουρίστες.

Οι ιδιοκτήτες αυτών των τουριστικών καταλυμάτων προσωρινής μίσθωσης, που προσφέρονταν μέσω των διαδικτυακής πλατφόρμας, σε κάποιες περιπτώσεις φαίνεται να είχαν προτέρημα ως προς (ευνοϊκότερη) τιμολόγηση σε σύγκριση με τα ξενοδοχεία. Ένας από τους κύριους παράγοντες που ωθούσαν σε αυτό ήταν οι φόροι. Τα έσοδα από μίσθωση αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος καθώς και σε ΦΠΑ, σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας. Ωστόσο, η ενοίκιαση τουριστικών καταλυμάτων με δυνατότητα πρόσκαιρης διαμονής λειτουργούσε σε ένα μη ελεγχόμενο περιβάλλον, και παρά την προσπάθεια που καταβλήθηκε και τους πόρους που διατέθηκαν από τις αρμόδιες αρχές, δεν ήταν εφικτή η σωστή παρακολούθηση και έλεγχος της προσφοράς των υπηρεσιών τουριστικών καταλυμάτων, με σκοπό (i) τη διασφάλιση της αυστηρής συμμόρφωσης και τήρησης των ισχυόντων κανόνων και υποχρεώσεων από όλους τους φορείς υπηρεσιών τουριστικών καταλυμάτων με δυνατότητα πρόσκαιρης διαμονής και (ii) ότι κάθε φορολογούμενος κατέβαλε το δικαίο μερίδιο των φόρων που του αναλογούσε στη φορολογική υπηρεσία.

Επιπλέον, η επιβολή ΦΠΑ στο εισόδημα από ενοίκιαση τουριστικών καταλυμάτων με δυνατότητα

Του Χρίστου Χρυσοστόμου
Διευθυντής
K. Treppides & Co Ltd

πρόσκαιρης διαμονής μπορεί να εξαρτηθεί από το εάν ο ιδιοκτήτης (φυσικό πρόσωπο) θεωρείται ότι ασκεί οικονομική δραστηριότητα και από το κατά πόσο το εισόδημα που αποκτάται υπερβαίνει το όριο ΦΠΑ που προβλέπετε από την νομοθεσία ΦΠΑ. Ως εκ τούτου, σε περιπτώσεις που δεν πληρούνται τέτοιες προϋποθέσεις, τότε δεν θα συνέτρεχε καμία υποχρέωση για τον ιδιοκτήτη του ακινήτου να εγγραφεί και να χρεώνει ΦΠΑ για τις υπηρεσίες που πρόσφερε (π.χ. θα μπορούσε να ισχύει σε περιπτώσεις όπου η φύση της εκμίσθωσης της εξοχικής του κατοικίας δεν είχε διαρκή χαρακτήρα).

Επομένως, αυτές οι ανισορροπίες που προανέφερα οδήγησαν σε αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των ξενοδοχείων (όπου χρειάζεται ΦΠΑ 9% και τα κέρδη υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος) και των τουριστικών καταλυμάτων με πρόσκαιρη διαμονή.

Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με άλλες παρατυπίες φορολογικής συμμόρφωσης, καθώς και με τη χαμηλή ποιότητα των προσφερόμενων

υπηρεσιών σε συνδυασμό με ορισμένους παράγοντες υγείας και ασφάλειας, έχουν αυξήσει την ανάγκη ρύθμισης τέτοιων τουριστικών καταλυμάτων με πρόσκαιρη διαμονή. Οι κανόνες που ισχύουν για αυτά τα τουριστικά καταλύματα έπρεπε να αλλάξουν και να παρθούν μέτρα.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτό, η Βουλή ψήφισε νόμο με στόχο να ρυθμίσει την εγγραφή και λειτουργία τέτοιων καταλυμάτων και ταυτόχρονα να διασφαλιστεί ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις και τα πρότυπα όσον αφορά την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και την τήρηση των κανόνων υγείας και ασφάλειας, και επίσης να παρέχει κίνητρα για τη βελτίωση του τουριστικού τομέα στην Κύπρο.

Σύμφωνα με τον τροποποιητικό νόμο, τα ακίνητα που εκχωρούνται σε τουρίστες ως αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα προσωρινής διαμονής θα πρέπει να εγκρίνονται από το Υπουργείο Τουρισμού της Κύπρου και οι ιδιοκτήτες πρέπει να εγγραφούν τα ακίνητά τους στο μητρώο τουριστικών καταλυμάτων και να εξασφαλίσουν άδεια λειτουργίας της επιχείρησης από το Υπουργείο Τουρισμού.

Υποχρεώσεις ΦΠΑ στην Κύπρο για τους ιδιοκτήτες

Η μίσθωση ακίνητης περιουσίας για χρήση κατοικίας είναι συνήθως μια απαλλασσόμενη συναλλαγή για σκοπούς ΦΠΑ. Ωστόσο, αυτό δεν συμβαίνει πάντα!

Το χρονικό πλαίσιο της περιόδου μίσθωσης μαζί με τις περιστάσεις ανά περίπτωση είναι σημαντικοί παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάσουν τη μεταχείριση του ΦΠΑ και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη («αλυσιδωτή συναλλαγή»).

Σύμφωνα με την νομοθεσία του ΦΠΑ, η παροχή πρόσκαιρων τουριστικών καταλυμάτων, το είδος του Airbnb, Booking.com κ.λπ., πρέπει να εμπίπτει στην παροχή τουριστικού καταλύματος όπως ξενοδοχεία και άλλες παρόμοιες υπηρεσίες.

Για παράδειγμα, εάν ένα ακίνητο (π.χ. διαμέρισμα στον Πρωταρά) εκμισθώνεται μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας (π.χ. Airbnb ή Booking.com) σε πολλούς διαφορετικούς τουρίστες κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και η περίοδος μίσθωσης θεωρείται προσωρινή και πρόσθετες υπηρεσίες προσφέ-

ρονται, παρόμοιες με αυτές των ξενοδοχείων, τότε η συναλλαγή που περιγράφεται είναι παρόμοια με την προσφορά υπηρεσιών διαμονής σε ξενοδοχείο και ο ιδιοκτήτης θα πρέπει να χρεώσει τον συντελεστή ΦΠΑ που ισχύει για αυτού του είδους τις υπηρεσίες (δηλαδή μειωμένο συντελεστή 9%).

Από την άλλη πλευρά, εάν ο ιδιοκτήτης (είτε εταιρεία είτε φυσικό πρόσωπο) δώσει το δικαίωμα σε διαχειριστική εταιρεία να χρησιμοποιήσει τα ακίνητα για παροχή πρόσκαιρων τουριστικών καταλυμάτων (υπό μορφή αδείας χρήσης), τότε η υπηρεσία αυτή θα υπόκειται στον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ 19%, με βάση το ότι θεωρείται δικαίωμα χρήσης ακινήτου. Εάν η εταιρεία διαχείρισης θα εκμισθώσει περαιτέρω τα ακίνητα σε άλλα μέρη σε πρόσκαιρη βάση και εκτός από αυτήν την υπηρεσία θα προσφέρει και άλλες υπηρεσίες (π.χ. καθαρισμός κ.λπ.), ως πακέτο υπηρεσιών, τότε αυτή η υπηρεσία θα ληφθεί υπόψη ως υπηρεσία παρόμοια με τη διαμονή σε ξενοδοχείο και θα υπόκειται σε ΦΠΑ με μειωμένο συντελεστή 9%. Σε συνθήκες με τα πιο πάνω όμως, δεδομένου οι Επαρχιακές Υπηρεσίες του Τμήματος Φορολογίας μπορεί να μην ακολουθούν την ίδια πρακτική σε τέτοιες περιπτώσεις, λαμβάνοντας υπόψη την ασάφεια που υπάρχει στη νομοθεσία περί ΦΠΑ, συνιστάται η φορολογική μεταχείριση του ΦΠΑ για τέτοιες περιπτώσεις να επιβεβαιώνεται με το Τμήμα Φορολογίας μέσω ΦΠΑ γνωμάτευσης.

Επίσης, θα πρέπει να ειδοποιείται το Τμήμα Φορολογίας για τη χρήση τέτοιων ακινήτων ως τουριστικών καταλυμάτων προσωρινής διαμονής που προσφέρονται μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας και τα αντίστοιχα εισοδήματα που προκύπτουν από αυτές τις υπηρεσίες να δηλώνονται στη Φορολογική Υπηρεσία.

Ο τουρισμός ήταν ανέκαθεν αναπόσπαστο κομμάτι της κυπριακής οικονομίας και, σε μεγάλο βαθμό, τα έσοδα από τον τουρισμό έχουν τονώσει την κυπριακή οικονομία πολλές φορές τα τελευταία χρόνια. Προκειμένου η Κύπρος να διατηρήσει αυτό το status quo, είναι επιτακτική ανάγκη οι υπηρεσίες που προσφέρονται τόσο από τα ξενοδοχεία όσο και από τα συναφή τουριστικά καταλύματα να παρακολουθούνται και να ρυθμίζονται σε συνεχή βάση, ώστε να διασφαλιστεί η ποιότητα

των προσφερόμενων υπηρεσιών και ότι όλα τα εμπλεκόμενα μέρη που παρέχουν υπηρεσίες ξενοδοχειακής διαμονής επιπλέον κάτω από την ίδια ομπρέλα ακολουθώντας τους ίδιους ισχύοντες κανόνες και κανονισμούς, εναρμονίζονται με τις φορολογικές καθώς και υποχρεώσεις ΦΠΑ.

Η Κύπρος δεν έχει την πολυτέλεια να χάσει τουρίστες, ειδικά σε αυτούς τους πρωτόγνωρους καιρούς. Ως εκ τούτου, για να συνεχίσουν οι τουρίστες να βλέπουν την Κύπρο ως μια ελκυστική τοποθεσία και ο τουρισμός να συνεχίσει να συνεισφέρει τα μέγιστα στην κυπριακή οικονομία, είναι απαραίτητο όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να εξοικειωθούν και να τηρούν και να συμμορφώνονται με τους πιο πάνω κανονισμούς και υποχρεώσεις.

Η Κ. Treppides & Co Ltd, είναι η μεγαλύτερη ανεξάρτητη συμβουλευτική εταιρεία στην Κύπρο, με εδραιωμένη διεθνή παρουσία και γραφεία στη Μεγάλη Βρετανία και τη Μάλτα. Σήμερα το εργατικό δυναμικό της K.Treppides & Co Ltd, ανέρχεται στους 200 επαγγελματίες. Προσφέρει ένα πλήρες φάσμα συμβουλευτικών, φορολογικών, λογιστικών υπηρεσιών σε ομίλους, εταιρείες και επενδυτές που δραστηριοποιούνται σε διεθνή βάση σε διάφορους οικονομικούς και επιχειρηματικούς τομείς. Η Εταιρεία η οποία ξεκίνησε τις εργασίες τις το 1985, διαθέτει 36 χρόνια εμπειρίας και μια επίλεκτη ομάδα εμπειρών στελεχών οι οποίοι μπορούν να καθοδηγούν και να βοηθήσουν επενδυτές και επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εδραίωσης και μετέπειτα επενδυτικής δραστηριότητας στην Κύπρο και διεθνώς.

Στοιχεία Επικοινωνίας:

Christos Chrysostomou
cchrysostomou@treppides.com
www.treppides.com

Nicosia: Treppides Tower, Kafkasou 9, Aglantzia, CY 2112, Nicosia, Cyprus
Limassol: Andrea Kariolou 38, Ayios Athanasios, CY 4102, Limassol Cyprus
London: 7 Milner Street, London SW3 2QA
Malta: Level 1, Somnium, Tower Road, Swatar, Birkirkara BKR 4012

«Αντεξαν» τα έσοδα του προϋπολογισμού το πρώτο τρίμηνο

Αυξημένα κατά 496 εκατ. ευρώ ήταν τα έσοδα από τον ΦΠΑ το πρώτο τρίμηνο του έτους σε σχέση με τον στόχο που είχε τεθεί από το οικονομικό επιτελείο και πάνω από 1 δισ. ευρώ σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021. Παράλληλα και οι εισπράξεις από τον φόρο εισοδήματος είναι αυξημένες κατά 315 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του προϋπολογισμού, εξέλιξη που δείχνει την ανθεκτικότητα των φορολογικών εσόδων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, το πρωτογενές έλλειμμα ανέρχεται σε 1,65 δισ. ευρώ έναντι στόχου για πρωτογενές έλλειμμα 1,33 δισ. ευρώ.

Το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε 11,96 δισ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 1,34 δισ. ευρώ ή 10,1% έναντι της εκτίμησης για το αντίστοιχο διάστημα που έχει περιληφθεί στην εισηγτική έκθεση του προϋπολογισμού 2022. Ωστόσο στη στοχοθεσία της εισηγητικής έκθεσης είχε συμπεριληφθεί η εισπραξη τον μήνα Φεβρουάριο της πρώτης δόσης για το 2022 από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) ύψους 1,718 δισ. ευρώ, η οποία εισπράχθηκε στις 9 Απριλίου 2022.

Τα συνολικά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθαν σε 13.266 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 1.069 εκατ. ευρώ ή 7,5% έναντι του στόχου. Εξαιρουμένου του προαναφερόμενου ποσού από το ΤΑΑ, τα συνολικά έσοδα παρουσιάζουν αύξηση κατά 649 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Τα έσοδα από φόρους ανήλθαν σε 12,090 δισ. ευρώ, αυξημένα κατά 1,283 δισ. ευρώ. Η υπερτέλεση αυτή οφείλεται στην παράταση της προθεσμίας πληρωμής των τελών κυκλοφορίας μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2022, στην καλύτερη απόδοση των φόρων του προηγούμενου έτους που

εισπράχθηκαν σε δόσεις μέχρι και το τέλος Φεβρουαρίου 2022, καθώς και στην καλύτερη απόδοση στην εισπραξη των φόρων του τρέχοντος έτους. Ειδικότερα για τους κυριότερους φόρους της κατηγορίας αυτής παρατηρούνται τα εξής:

- Τα έσοδα από ΦΠΑ ανήλθαν σε 4,898 δισ. ευρώ και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 496 εκατ. ευρώ.

Τα έσοδα από φόρους ανήλθαν σε 12,090 δισ. ευρώ, αυξημένα κατά 1,283 δισ. ευρώ.

- Τα έσοδα των ΕΦΚ ανήλθαν σε 1,530 δισ. ευρώ και είναι μειωμένα έναντι του στόχου κατά 67 εκατ. ευρώ.
- Τα έσοδα των φόρων ακίνητης περιουσίας ανήλθαν σε 493 εκατ. ευρώ και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 16 εκατ. ευρώ.
- Τα έσοδα των φόρων εισοδήματος ανήλθαν σε 3.515 εκατ. ευρώ και είναι αυξημένα έναντι του στόχου κατά 315 εκατ. ευρώ.

Οι δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού για την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2022 ανήλθαν στα 15,847 δισ. ευρώ και παρουσιάζονται μειωμένες κατά 1,059 δισ. ευρώ έναντι του στόχου που προβλέπει ο προϋπολογισμός. Στο σκέλος του τακτικού προϋπολογισμού παρουσιάζεται υστέρηση έναντι του στόχου κατά 1,517 δισ. ευρώ, η οποία οφείλεται κυρίως στον ετεροχρονισμό των πληρωμών των εξοφλιστικών προγραμμάτων κατά 459 εκατ. ευρώ. Υστέρηση παρουσιάζεται επίσης στις μεταβιβάσεις προς ΟΚΑ κατά 207 εκατ. ευρώ, στις τρέχουσες μεταβιβάσεις προς οργανισμούς και κράτη της Ε.Ε. κατά 188 εκατ. ευρώ και τις καταπτώσεις εγγυήσεων κατά 147 εκατ. ευρώ.

Το πρωτογενές έλλειμμα ανέρχεται σε 1,65 δισ. ευρώ έναντι στόχου για πρωτογενές έλλειμμα 1,33 δισ. ευρώ.

«Πρέπει να συνηθίσουμε να ζούμε με υψηλές τιμές ενέργειας»

Η απεξάρτηση από το ρωσικό αέριο έχει βαρύ τίμημα, λένε στελέχη του ΥΠΟΙΚ

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Πρέπει να συνηθίσουμε σιγά σιγά να ζούμε με υψηλότερες τιμές ενέργειας, όχι ίσως τόσο υψηλές όσο σήμερα, αλλά κάπου μεταξύ των σημερινών και αυτών του 2019. Αυτή είναι η εκτίμηση που μεταφέρουν τεχνοκρατικά στελέχη στο οικονομικό επιτελείο και έχει τη σημασία της, καθώς η κυβέρνηση προσπαθεί να διαμορφώσει ένα πακέτο μέτρων ελάφρυνσης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από το βάρος της ενεργειακής ακρίβειας, χωρίς να τινάξει στον αέρα τον προϋπολογισμό.

Σύμφωνα με την ανάλυση των τεχνοκρατών, η Ευρώπη φαίνεται να προσανατολίζεται αυτή τη στιγμή κυρίως στην απεξάρτηση από τις ρωσικές πηγές ενέργειας και την επιβολή κυρώσεων στη Ρωσία, κάτι που θα ασκήσει πίεση στις τιμές. Η στήριξη των νοικοκυριών, με κοινοτικούς πόρους, δεν είναι στο επίκεντρο της προσοχής της αυτή τη στιγμή. Ενδεχομένως η Ε.Ε. θα αξιοποιήσει το αδιάθετο υπόλοιπο των δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης, 250 εκατ. ευρώ, αλλά για επενδύσεις στην ενέργεια με σκοπό την ενεργειακή αυτοδυναμία, όχι για τα νοικοκυριά.

Στήριξη αδυνάμων

Μέχρι να γίνουν και να αποδόσουν σε όρους χαμηλών τιμών οι επενδύσεις αυτές, ωστόσο, η κυβέρνηση –και η κάθε ευρωπαϊκή– καλείται να στηρίξει τα νοικοκυριά που δοκιμάζονται. Οι τεχνοκράτες υποστηρίζουν ότι αυτό πρέπει να γίνει με στοχευμένο τρόπο, για τα πλέον αδύναμα νοικοκυριά, ενώ ταυτόχρονα να εξελιχθεί σταδιακά η προσαρμογή στα νέα δεδομένα της ακρίβης ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να δοθούν κίνητρα π.χ. για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών. Σε κάθε περίπτωση, σημειώνουν ότι η τρέχουσα ενεργειακή κρίση δεν συγκρίνεται με αυτήν του κορωνοϊού, που είχε έναν προσωρινό και έντονο χαρακτήρα και κατά συνέπεια ούτε οι παρεμβάσεις του κράτους μπορούν να είναι αντίστοιχες έκτασης.

Η κυβέρνηση, φυσικά, έχει τη δική της πολιτική οπτική και θα διαμορφώσει ανάλογα τα μέτρα της, τα οποία αναμένεται να ανακοινώσει τον επόμενο μήνα, με

Η τρέχουσα ενεργειακή κρίση δεν συγκρίνεται με αυτήν του κορωνοϊού, που είχε έναν προσωρινό και έντονο χαρακτήρα και κατά συνέπεια ούτε οι παρεμβάσεις του κράτους μπορούν να είναι αντίστοιχες έκτασης, σημειώνουν τεχνοκρατικά στελέχη του οικονομικού επιτελείου.

Ο δημοσιονομικός χώρος για τα μέτρα στήριξης του επόμενου εξαμήνου ανέρχεται σε 3 δισ. ευρώ.

εφαρμογή από τον Ιούνιο, δίνοντας ένα περιθώριο χρόνου και στην Ευρώπη να αναπτύξει ενδεχόμενες δικές της πρωτοβουλίες. Το πιο πιθανό, πάντως, είναι να στηριχθεί σε εθνικούς πόρους. Μάλιστα, ο δημοσιονομικός χώρος για κάτι τέτοιο έχει ήδη σχεδόν καθοριστεί, στο πλαίσιο του Προγράμματος Σταθερότητας, που θα καταθέσει την προσεχή εβδομάδα στην Ε.Ε. Συγκεκριμένα, ο χώρος αυτός ανέρχεται σε 750-800 εκατ. ευρώ για το 2022, στα οποία πρέπει να προστεθούν τα έσοδα του Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης, που χρηματοδοτούν έως σήμερα την επιδότηση των λογαριασμών του ρεύματος και υπολογίζονται σε 2,2 δισ. ευρώ από τον Μάιο έως το τέλος του χρόνου, καθώς και τα όποια έσοδα προκύψουν από τη φορολόγηση των υπερκερδών

των επιχειρήσεων ενέργειας. Με τις σημερινές τιμές ενέργειας και εφόσον αξιοποιηθεί στο σύνολό του ο χώρος αυτός, η στήριξη των νοικοκυριών και επιχειρήσεων το δεύτερο εξάμηνο μπορεί να ενισχυθεί έως και κατά 50% σε σύγκριση με τη σημερινή στήριξη. Η επιλογή, πάντως, δεν έχει γίνει ακόμη μεταξύ των δύο εναλλακτικών: α) Της συνέχισης της σημερινής μορφής επιδότησης των νοικοκυριών με διευρυνση των κριτηρίων και β) της επιβολής πλάφον στις τιμές.

Η αναθεώρηση

Το Πρόγραμμα Σταθερότητας 2022-2025 βασίζεται σε μια πλήρη αναθεώρηση των δεδομένων που υπήρχαν όταν συντάχθηκε ο προϋπολογισμός της φετινής χρονιάς, λόγω πολέμου. Έτσι, σύμφωνα με πληροφορίες, προβλέπεται των τιμών των αγορών και δεν έχει καμία σχέση με τις εγχώριες συνθήκες. «Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι λογικό για τις Αρχές να περιμένουν να καταλαγιάσει η σκόνη πριν προσπαθήσουν να αποκτήσουν ξανά πρόσβαση στις αγορές, ιδιαίτερα εάν δεν χρειάζονται πρόσθετη χρηματοδότηση. Εάν υπάρξει έντονη αναταραχή στις αγορές, θα περιμέναμε από την ΕΚΤ να παρέμβει».

Το έλλειμμα του φετινού προϋπολογισμού ανεβαίνει στο 2% του ΑΕΠ (έναντι 1,4% του ΑΕΠ με βάση τη μεθοδολογία ESA) κι αυτό παρά το γεγονός ότι τα έσοδα

θα είναι αυξημένα χάρη και στον πληθωρισμό. Σύμφωνα με πληροφορίες, αν δεν αυξάνονταν οι δαπάνες κατά 2 δισ. ευρώ, όπως έγινε πρόσφατα με τον συμπληρωματικό προϋπολογισμό, τα αυξημένα έσοδα θα είχαν οδηγήσει σε έλλειμμα μόλις 0,9% του ΑΕΠ. Όμως, οι δαπάνες αυξήθηκαν κατά 2 δισ. ευρώ, εκ των οποίων, αν αφαιρεθούν τα μέτρα που έχουν ήδη εξαγγελθεί από την κυβέρνηση πρόσφατα, καθώς και οι αυξημένες δαπάνες της γενικής κυβέρνησης λόγω κόστους ενέργειας, απομένουν τα 750-800 εκατ. ευρώ για τα νέα μέτρα στήριξης.

Για το 2023 προβλέπεται επιστροφή σε πρωτογενή πλεονάσματα, της τάξης του 1% του ΑΕΠ.

Με άλλα λόγια, η εικόνα που φαίνεται να διαμορφώνεται με προοπτική το τέλος της φετινής χρονιάς είναι μια βελτίωση, έστω και συγκρατημένη σε σχέση με τις αρχικές προσδοκίες, στο μέτωπο της ανάπτυξης, αλλά και της απασχόλησης, αλλά με ένα ανοικτό πάντα μέτωπο στον πληθωρισμό. Αυτά, υπό την προϋπόθεση ότι θα διατηρηθεί ο δημοσιονομικός έλεγχος και δεν θα ξεφύγει το κόστος δανεισμού της χώρας.

Εφικτή η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας το 2023

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Μπορεί ο πόλεμος στην Ουκρανία να έχει οδηγήσει σε μείωση των προβλέψεων για την ανάπτυξη της Ελλάδας φέτος στο 3%-3,5% από 4,5%-5,5%, σε σημαντική άνοδο του κόστους δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου και να έχει δημιουργήσει ανησυχίες για «φρένο» στις αναβαθμίσεις από τους οίκους αξιολόγησης, ωστόσο οι αναλυτές δεν ανησυχούν για τις προοπτικές της χώρας. Το γεωπολιτικό σοκ θα επιβραδύνει, αλλά δεν θα εκτροχιάσει την ανάπτυξη, η οποία θα παραμείνει υψηλή σε επίπεδο Ευρωζώνης, ενώ τόσο η πρόσβαση της Ελλάδας στις αγορές όσο και η επίτευξη της επενδυτικής βαθμίδας εκτιμάται ότι δεν κινδυνεύουν.

Ο πόλεμος αλλά και η ομαλοποίηση της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ έχουν κάνει απαγορευτική έως τώρα τη δεύτερη έξοδο της Ελλάδας στις αγορές για το 2022 – καθώς η απόδοση του 10ετούς ομολόγου έχει εκτοξευθεί στο 2,9% και στα υψηλότερα επίπεδα από τον Μάιο του 2019, ενώ το spread κινείται σταθερά πάνω από τις 200 μονάδες βάσης. Ωστόσο, οι αναλυτές δεν θεωρούν ότι η πρόσβαση της χώρας στις

αγορές θα αντιμετωπίσει προβλήματα ή ότι η απουσία του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους επιπρεάζει την εμπιστοσύνη των επενδυτών προς τη χώρα.

Τα υψηλά ταμειακά διαθέσιμα, τα οποία κινούνται από τις αρχές του έτους στα 35-40 δισ. ευρώ, αποτελούν «ασφάλεια» και «όπλο» για το ελληνικό Δημόσιο και επιτρέπουν στον ΟΑΔΗΧ να είναι ευέλικτος για το πότε θα προχωρήσει σε νέα έκδοση, τη στιγμή που με την έκδοση του 10ετούς τον Ιανουάριο έχει ήδη εξασφαλίσει το 25% του ετήσιου (ανώτερου) στόχου των 12 δισ. ευρώ.

Όπως σημειώνει στην «Κ» ο Σεμπάστιαν Φελέκνερ, επικεφαλής αναλυτής για την Ελλάδα της DZ Bank, η άνοδος των αποδόσεων δυσκολεύει τη δουλειά του ΟΑΔΗΧ. Αυτό σημαίνει ότι ενδέχεται να μην έχει ως στόχο να προχωρήσει σε κάποια νέα έκδοση σε μια πολύ δυναμική κατάσταση της αγοράς. Δεν είναι μόνο το επίπεδο απόδοσης που είναι καθοριστικό, αλλά και η δυναμική. Αλλά αυτό δεν είναι κακό για τον ΟΑΔΗΧ, καθώς έχει τα περιθώρια να περιμένει, επισημαίνει ο κ. Φελέκνερ.

Αλλωστε όπως σημείωσε και ο Δημήτρης Τσάκωνας, γενικός δι-

Το γεωπολιτικό σοκ θα επιβραδύνει, αλλά δεν θα εκτροχιάσει την ανάπτυξη, η οποία θα παραμείνει υψηλή σε επίπεδο Ευρωζώνης, λένε οι αναλυτές.

ευθυντής του ΟΑΔΗΧ, μιλώντας σε πάνελ για τα ελληνικά ομόλογα στο πλαίσιο του Capital Link Forum στη Νέα Υόρκη, «δεδομένου του σημερινού ευμετάβλητου περιβάλλοντος στις κεφαλαιαγορές και λόγω της ευνοϊκής δομής του ελληνικού χαρτοφυλακίου χρέους και των υψηλών ταμειακών διαθεσίμων του ελληνικού Δημοσίου, η δραστηριότητα έκδοσης και διαχείρισης για το 2022 θα είναι ευέλικτη σε όλες τις πτυχές της, τόσο από την άποψη του χρόνου πρόσβασης στις αγορές όσο και ως προς τον όγκο των εκδόσεων, τις διάρκειες κ.λπ.».

Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει

ανάγκη για χρηματοδότηση, σημειώνει στην «Κ» και ο επικεφαλής επενδύσεων συναλλάγματος της Bank of America, Αθανάσιος Βαμβακίδης. Η Ελλάδα έχει σημαντικά ταμειακά διαθέσιμα και, παρά το πολύ υψηλό επίπεδο χρέους, εξαιρετικά χαμηλό κόστος εξυπηρέτησής του για το υπόλοιπο της δεκαετίας. Ωστόσο, όπως προσθέτει, η εύκολη πρόσβαση στην αγορά έχει σημασία για την εμπιστοσύνη και έχει ευρείες επιπτώσεις για την υπόλοιπη οικονομία.

Οι ελληνικές αποδόσεις αυξήθηκαν κατακόρυφα φέτος, αλλά από πολύ χαμηλά επίπεδα,

και συμβαδίζουν με την άνοδο των αποδόσεων στην υπόλοιπη περιφέρεια, καθώς και στις παγκόσμιες αγορές, σημειώνει ο κ. Βαμβακίδης εξηγώντας πως αυτό οφείλεται στην εξομάλυνση της νομισματικής πολιτικής των τιμών των αγορών και δεν έχει καμία σχέση με τις εγχώριες συνθήκες. «Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι λογικό για τις Αρχές να περιμένουν να καταλαγιάσει η σκόνη πριν προσπαθήσουν να αποκτήσουν ξανά πρόσβαση στις αγορές, ιδιαίτερα εάν δεν χρειάζονται πρόσθετη χρηματοδότηση. Εάν υπάρξει έντονη αναταραχή στις αγορές, θα περιμέναμε από την ΕΚΤ να παρέμβει».

Το πρόγραμμα επανεπενδύσεων του ΡΕΠΡ αναμένεται να λειτοργήσει υποστηρικτικά για την αγορά. «Θα διατηρηθεί έτσι η ευελιξία του ΡΕΠΡ, επιτρέποντας στην ΕΚΤ να κρατάει κρατικά ομόλογα πάνω από τα αυτοεπιβαλλόμενα όρια ποσοτικής χαλάρωσης», σημειώνει ο κ. Βαμβακίδης. «Εάν αυτό δεν είναι αρκετό, η ΕΚΤ θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει το πρόγραμμα OMT, αλλά αυτό απαιτεί επίσης να υποκεινται οι χώρες σε όρους. Η ΕΚΤ συνειδητοποιεί ότι το τελευταίο δεν είναι πολιτικά εύκολο να γί-

νει αποδεκτό, αλλά δεν έχει βρει ακόμη εναλλακτική λύση. Σε κάθε περίπτωση, θα περίμενα μια λύση για το σύνολο της περιφέρειας αν τα πράγματα επιδεινωθούν έντονα, προς όφελος και της Ελλάδας. Αυτή τη φορά η Ελλάδα δεν πρόκειται να αντιμετωπιστεί ως μια ξεχωριστή, χειρότερη περίπτωση».

Ο στόχος της επίτευξης της επενδυτικής βαθμίδας έως το 2023 παραμένει για την ελληνική κυβέρνηση, με τους αναλυτές να θεωρούν πως η γεωπολιτική κρίση δεν αναμένεται να καθυστερήσει τον δρόμο της Ελλάδας προς αυτό το ορόσημο.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της DZ Bank είναι απόλυτα εφικτή έως το 2023, καθώς η Ελλάδα έχει ήδη κάνει πολλά βήματα για την επιστροφή στην κανονικότητα. «Όσο τα δημοσιονομικά ισοζύγια παραμένουν υπό έλεγχο και η Ελλάδα τηρεί τους δημοσιονομικούς κανόνες της Ε.Ε. όταν αυτοί επανεισαχθούν, δεν θα ανησυχούσα για την ικανότητα επίτευξης της επενδυτικής βαθμίδας έως το 2023», σημειώνει ο κ. Βαμβακίδης, προσθέτοντας πάντως ότι αυτό προϋποθέτει επίσης ότι δεν θα υπάρξει καμία προεκλογική δαπάνη το 2023.

Συναγερμός για το κόκκινο χρέος των ιδιωτών

Ξεπερνάει τα 250 δισ. ευρώ, φόβοι για έκρηξη απλήρωτων λογαριασμών και οφειλών προς Δημόσιο και τράπεζες λόγω ακρίβειας

Του ΘΑΝΟΥ ΤΣΙΡΟΥ

Με το συνολικό ιδιωτικό χρέος να έχει ήδη ξεπεράσει τα 250 δισ. ευρώ –χωρίς μάλιστα στο ποσό αυτό να συμπεριλαμβάνονται οι οφειλές μεταξύ ιδιωτών αλλά και οι απλήρωτοι λογαριασμοί σε εταιρείες– ο συναγερμός έχει ήδη σημάνει: Θα δημιουργήσει το πληθωριστικό κύμα νέα έκρηξη απλήρωτων υποχρεώσεων προς το Δημόσιο και τις τράπεζες;

Η κατακόρυφη αύξηση των τιμών βρίσκει νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε μια περίοδο που καλούνται να διαχειριστούν τους πολύ υψηλούς λογαριασμούς ενέργειας, τις συσσωρευμένες υποχρεώσεις της πανδημίας, τα ρυθμισμένα χρέη προς τράπεζες και εταιρείες διαχείρισης οφειλών και φυσικά τις τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις, οι οποίες από το επόμενο δίμηνο θα αρχίσουν να «φουσκώνουν»: Μάιο ξεκινάει ο ΕΝΦΙΑ, Ιούνιο οι δόσεις των επιστρεπτέων προκαταβολών και Ιούλιο ο φόρος εισοδήματος, ο οποίος αναμένεται να είναι αυξημένος σε σχέση με πέρυσι λόγω αύξησης των δηλωθέντων εισοδημάτων. Το μεγάλο ερώτημα είναι πώς, με την πίεση των πολύ αυξημένων τιμών, τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις θα θέσουν προτεραιότητες: η μέχρι τώρα εμπειρία έχει δείξει ότι προηγούνται οι λογαριασμοί του ρεύματος, ακολουθούν οι ρυθμίσεις ή οι υποχρεώσεις των τραπεζών, ενώ για το... τέλος μένουν ασφαλιστικά ταμεία και εφορία.

Η πίεση το επόμενο χρονικό διάστημα προς νοικοκυριά και

επιχειρήσεις θα αυξηθεί εξαιτίας των ακόλουθων συγκυριών: **1.** Νοικοκυριά και επιχειρήσεις «βγαίνουν» από τα προγράμματα επιδότησης των δανειακών τους υποχρεώσεων (τα περίφημα προγράμματα «Γέφυρα 1 και 2») και μπαίνουν ή έχουν ήδη μπει στην περίοδο υποχρεωτικής καταβολής των συμφωνημένων δόσεων προκειμένου να μην ενεργοποιηθούν οι ρήτρες (σ.σ. το πρόγραμμα «Γέφυρα» προβλέπει επιστροφή της κρατικής επιδότησης σε περίπτωση που δεν πληρωθούν εμπρόθεσμα οι δόσεις των δανείων για χρονικό διάστημα 6 έως 18 μήνες μετά τη λήξη της επιδότησης). Μένει να φανεί πόσοι από τους δεκάδες χιλιάδες οφειλότες

Κρας τεστ για τις αντοχές των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων το κύμα λογαριασμών που έρχεται.

που μπήκαν στα δύο προγράμματα θα βρεθούν αντιμέτωποι με αυτές τις ρήτρες. **2.** Υστερα από αλλεπάλληλες παρατάσεις, τον Ιούνιο ξεκινάει η αποπληρωμή των επιστρεπτέων προκαταβολών. Προς το παρόν, κυβερνητικά στελέχη δεν εξετάζουν νέα παράταση αν και όλα θα εξαρτηθούν από τις συνθήκες που θα επικρατούν στην αγορά τον Ιούνιο σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από τεράστια αβεβαιότητα. Η υπόθεση «επιστρεπτέες προκαταβολές» αφορά ένα άθροι-

σμα υποχρεώσεων της τάξεως των 3 δισ. ευρώ που θα πρέπει να επιστραφούν στο Δημόσιο. Ήδη από τον Μάρτιο έχει ανακοινωθεί η επέκταση της περιόδου αποπληρωμής στους 96 μήνες, ήτοι στα 8 χρόνια, κάτι που σημαίνει ότι πολλοί από τους 700.000 επαγγελματίες θα κουβαλούν μια ακόμη δόση μέχρι το τέλος της δεκαετίας. **3.** Τους πολύ υψηλούς λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας, επαγγελματίες και νοικοκυριά τους αντιμετωπίζουν με ρυθμίσεις. Μόνο που μετά

τις ρυθμίσεις ακολουθούν νέοι φουσκωμένοι λογαριασμοί καθώς οι πολύ υψηλές τιμές παραμένουν, με αποτέλεσμα να «διπλώνουν» οι καταβολές και προς τις εταιρείες ηλεκτρικής ενέργειας. Πρόκειται για μεγάλο πονοκέφαλο καθώς χωρίς ρύθμιση ελλοχεύει ο κίνδυνος της διακοπής ηλεκτροδότησης. Το υφιστάμενο πλαίσιο προστατεύει από αυτόν τον κίνδυνο μόνο τα πολύ φτωχά νοικοκυριά και αυτό απαιτεί υποβολή της σχετικής αίτησης υπαγωγής στον μηχανισμό που έχει αναπτύξει

το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. **4.** Καθώς προχωράμε προς το δεύτερο εξάμηνο του έτους, θα αρχίσουν να καταφτάνουν τα ειδοποιητήρια για τους φόρους της φετινής χρονιάς. Αθροιστικά, η επιβάρυνση από ΕΝΦΙΑ και φόρο εισοδήματος αναμένεται ότι θα είναι μεγαλύτερη σε σχέση με πέρυσι. Ναι μεν τα εκκαθαριστικά του ΕΝΦΙΑ θα φέρουν ελάφρυνση 350 εκατ. ευρώ, αλλά από την άλλη, ο φόρος εισοδήματος αναμένεται να είναι περισσότερος καθώς

το 2021 καταγράφηκε σημαντική αύξηση των δηλωθέντων εισοδημάτων σε σχέση με το 2020, χωρίς να έχει γίνει κάποια προσαρμογή στην κλίμακα υπολογισμού του φόρου. Μείωση συντελεστή υπάρχει για τις επιχειρήσεις αλλά και εκεί τα κέρδη αναμένεται να είναι πολύ περισσότερα. Με την αύξηση του αριθμού των δόσεων (10 για τον ΕΝΦΙΑ από τον Μάιο και 8 για τον φόρο εισοδήματος από τον Ιούλιο) το οικονομικό επιτελείο ελπίζει ότι θα συγκρατήσει τους συντελεστές εισπραξιμότητας των δύο φόρων που φέτος εκτιμάται ότι θα αποφέρουν πάνω από 8 δισ. ευρώ από νοικοκυριά και επιχειρήσεις.

Το καλάθι του ιδιωτικού χρέους περιλαμβάνει ήδη τα περισσότερα από 113 δισ. ευρώ οφειλών προς την εφορία (σ.σ. μάλιστα η αύξηση κατά 1,7 δισ. ευρώ τον Φεβρουάριο προκάλεσε μεγάλη ανησυχία ακόμη και αν τα 800 εκατ. ευρώ αφορούσαν μόνο έναν φορολογούμενο), τα 42 δισ. ευρώ που είναι οι συσσωρευμένες οφειλές προς τα ασφαλιστικά ταμεία αλλά και τα τουλάχιστον 80 δισ. ευρώ που διαχειρίζονται οι εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις.

Περίπου 20 δισ. ευρώ κόκκινων δανείων έχουν στα χαρτοφυλάκια τους οι τράπεζες, όποτε το «κόκκινο» ιδιωτικό χρέος έχει ήδη ξεπεράσει τα 250 δισ. ευρώ. Οι οφειλότες στην εφορία είναι πάνω από τέσσερα εκατομμύρια, ενώ τουλάχιστον οι μισοί εξ αυτών έχουν ταυτόχρονα χρέη και στα ασφαλιστικά ταμεία.

Πόσοι οφείλουν στην εφορία και πόσοι στα ασφαλιστικά ταμεία

Εως 50 €	689.697	129.044
50-500€	1.497.308	342.104
500-10.000€	1.535.140	1.242.050
10.000-100.000€	278.740	597.365
100.000-1.000.000€	40.203	51.777
Ανω των 1.000.000€	8.825	2.178
ΣΥΝΟΛΟ	4,05 εκατ. οφειλότες	2,36 εκατ. οφειλότες

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1
ενημερωτική
εφαρμογή
στην Κύπρο

Μείνετε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της
Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

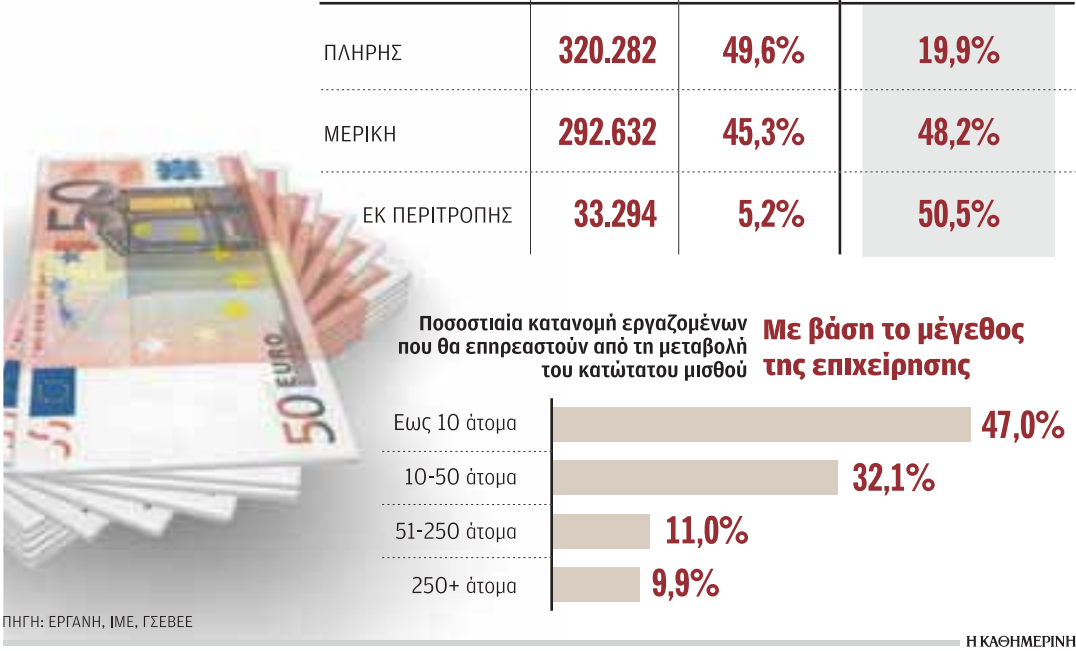
Οι υψηλές εισφορές ροκανίζουν την αύξηση του κατώτατου μισθού

Σημαντικά μικρότερο το ποσό που θα βάλουν στην τσέπη τους οι εργαζόμενοι

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Το υψηλό μη μισθολογικό κόστος που ισχύει στη χώρα μας «ψαλιδίζει» τη σημαντική αύξηση κατά 7,5% του κατώτατου μισθού, που ανακοίνωσε η κυβέρνηση. Είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ η Ελλάδα ανεβαίνει από την 11η στην 9η θέση ανάμεσα σε 21 χώρες της Ε.Ε. που έχουν νομοθετημένο κατώτατο μισθό, περνώντας πάνω από την Πορτογαλία και τη Μάλτα, εάν η σύγκριση γίνει σε καθαρά ποσά, αυτά δηλαδή που φθάνουν στην τσέπη του εργαζομένου, μετά τις ασφαλιστικές εισφορές και τους φόρους, βρίσκεται και πάλι από κάτω. Τη δραστηκή μείωση των εισφορών, παράλληλα με τη λήψη μέτρων περαιτέρω στήριξης των επιχειρήσεων, ζητούν άλλωστε στο σύνολό τους οι εργοδοτικοί φορείς, που χαρακτηρίζουν θετική την απόφαση για αύξηση 7,5% στον κατώτατο μισθό. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο νέος κατώτατος μισθός εάν υπολογιστεί σε 12μηνια βάση, με ενσωματωμένα τα δώρα και τα επιδόματα άδειας ώστε να είναι συγκρίσιμος με τους μισθούς στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. (που εφαρμόζουν κατώτατους μισθούς) ανέρχεται σε 831,8 ευρώ, υψηλότερος από τους κατώτατους μισθούς σε Πορτογαλία (822,5 ευρώ) και Μάλτα (792,26 ευρώ). Ωστόσο, εφόσον η σύγκριση γίνει με βάση τον ονομαστικό μισθό, το καθαρό δηλαδή ποσό που καταλήγει κάθε μήνα στο χέρι του εργαζομένου, τότε η χώρα μας πέφτει ξανά, κάτω από τις συγκεκριμένες χώρες. Το ποσό στη χώρα μας περιορίζεται σε 660 ευρώ καθαρά (613 ευρώ εάν δεν ενσωματωθούν τα δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα και το επίδομα άδειας), με την Ελλάδα να υποχωρεί και πάλι, κάτω από την Πορτογαλία (805 ευρώ) αλλά και τη Μάλτα (687 ευρώ), παρά τη σημαντική επιβάρυνση των επιχειρήσεων. Ο καθαρός κατώτατος μισθός στη Γαλλία και στη Γερμανία είναι στα επίπεδα των 1.300 ευρώ τον μήνα, παρότι ο μεικτός είναι υψηλότερος στη Γερμανία, με την Ιρλανδία να κατατάσσεται στην πρώτη θέση, 1.574 ευρώ. Η Σλοβενία έχει καθαρό κατώτατο μισθό 762 ευρώ και η Ισπανία 1.000 ευρώ. Την άμεση και σοβαρή επιβάρυνση στο μισθολογικό κόστος των επιχειρήσεων επιδεικνύει η αύξηση των εισφορών, που σημαίνει ο πρόεδρος της ΕΣΣΕ, Γιώργος Καρανίκας, υπογραμμίζοντας βέβαια ότι το ελληνικό

Πόσους επηρεάζει η αύξηση του κατώτατου μισθού

Ο νέος κατώτατος, μαζί με τα δώρα και το επίδομα αδειας, φτάνει τα 831,8 ευρώ μεικτά - Το καθαρό ποσό περιορίζεται στα 660 ευρώ.

εμπόριο είναι έτοιμο για ακόμη μία φορά να στηρίξει το ύψος της αύξησης του κατώτατου μισθού που ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός από την 1η Μαΐου. Ο κ. Καρανίκας τονίζει ότι μέσω της αύξησης στον κατώτατο μισθό δημιουργείται έστω η προσδοκία ότι θα διατηρηθεί η αγοραστική δύναμη των πιο εύάλωτων καταναλωτών με θετικές επιπτώσεις στον τζίρο των επιχειρήσεων, ζητεί όμως να ληφθούν αποφάσεις για ακόμη μεγαλύτερη μείωση του μη μισθολογικού κόστους με στόχο τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, καθώς και τη μείωση του κόστους λειτουργίας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η αύξηση θα ανακουφίσει τα νοικοκυριά και θα ενισχύσει την αγοραστική δύναμη εκτίμησε και ο πρόεδρος της ΓΣΕΒΕΕ, Γ. Καβαθάς, υπογραμμίζοντας παράλ-

ληλα ότι διανύουμε μια δύσκολη για τις επιχειρήσεις περίοδο και ζητώντας από την κυβέρνηση να προχωρήσει σε μέτρα στήριξης για τη μείωση του ενεργειακού κόστους και του ΦΠΑ, για την ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων, αλλά και την περαιτέρω μείωση των εργοδοτικών εισφορών, ώστε η αγορά να μπορεί να ανταπεξέλθει και τελικά η αύξηση του κατώτατου μισθού να ωφεληθεί τόσο το νοικοκυριό όσο και τις επιχειρήσεις. Σε διαφορετική περίπτωση, σημειώνει ο πρόεδρος της ΓΣΕΒΕΕ, είναι ορατός ο κίνδυνος εκτίναξης της αδήλωτης εργασίας ή και μετακύλισης του κόστους στον καταναλωτή ως ύστατων πράξεων επιβίωσης των επιχειρήσεων. Όπως μάλιστα επισημαίνει χαρακτηριστικά ο πρόεδρος του Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιά, Βασίλης Κορκίδης, η νέα αύξηση 7,5% του κατώτατου μισθού μεσοσταθμικά επιβαρύνει κατά 3,3% τις 342.000 επιχειρήσεις που είναι εργοδότες, εκ των οποίων το 88,5%, δηλαδή οι 258.000, είναι Μμμε με 1-10 εργαζομένους. Σύμφωνα με την «Εργάνη», η μηνιαία μισθοδοσία μετά την πρώτη αύξηση του κατώτατου μισθού 2% την 1/1/22 κατά μέσον όρο μεικτών μηνιαίων αποδοχών ανέρχεται στα 2,47 δισ. ευρώ,

που σημαίνει σύμφωνα με τον πρόεδρο του ΕΒΕΠ πως το εισόδημα των μισθωτών θα αυξηθεί στα 2,55 δισ. ευρώ μηνιαίως. Σε μια χρονική συγκυρία που οι πληθωριστικές πιέσεις εξαιτίας του ενεργειακού κόστους, αλλά και των διαταραχών της εφοδιαστικής αλυσίδας, πιέζουν ασφυκτικά το οικογενειακό εισόδημα απειλώντας να εξαντλήσουν και τις τελευταίες δυνάμεις της αγοράς που αντιστέκεται, σημειώνει ο κ. Κορκίδης, η ελληνική επιχειρηματικότητα καλείται να χρησιμοποιήσει τρία εθνικά «αντίμετρα άμυνας», που είναι οι επιδοτήσεις λογαριασμών φυσικού αερίου και ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά και η αύξηση των μισθών. Και το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο της Αθήνας τάσσεται υπέρ της αύξησης του κατώτατου μισθού στα 713 ευρώ και του κατώτατου ημερομισθίου στα 31,85 ευρώ, υπογραμμίζει όμως ότι κάθε εργοδότης, θα κληθεί να καταβάλει 63 ευρώ επιπλέον για κάθε εργαζόμενο τον μήνα, με αποτέλεσμα έως το τέλος του 2022 να επιβαρυνθεί με 504 ευρώ, ενώ εάν συνυπολογιστεί και η αύξηση από την 1η Ιανουαρίου, η επιβάρυνση φτάνει τα 556 ευρώ έως το τέλος της χρονιάς, σε σύγκριση με το 2021 (χωρίς να συνυπολογιστούν οι επιπλέον αμοιβές για 13ο και 14ο μισθό).

Περισσότερες κενές θέσεις εργασίας, παρά τη μείωση της ανεργίας

Το φαινόμενο της ανόδου του ποσοστού απασχόλησης, με παράλληλη αύξηση των κενών θέσεων εργασίας που παρατηρείται το τελευταίο διάστημα στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα, επισημαίνεται μεταξύ άλλων στο χθεσινό εβδομαδιαίο δελτίο της η Alpha Bank.

Οι αναλυτές της τράπεζας εκτιμούν ότι το φαινόμενο αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αναντιστοιχία δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Μάλιστα, όπως επισημαίνεται, «η διατήρηση αυτής της αναντιστοιχίας φαίνεται να ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την επάνοδο στο προπανδημικό επίπεδο του ποσοστού των μακροχρόνια ανέργων στο σύνολο των ανέργων, καθώς οι ίδιοι δηλώνουν και πάλι ότι αναζητούν εργασία, επιστρέφοντας ουσιαστικά στο εργατικό δυναμικό. Αντίθετα, το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών βελτιώνεται».

«Το γεγονός ότι η περαιτέρω πτώση της ανεργίας στην Ελλάδα δεν συμπίεσε τις κενές θέσεις εργασίας», επισημαίνει το δελτίο, «με το ποσοστό τους να παραμένει σε γενικές γραμμές σταθερό, στο 0,6%, από το 2017 και μετά, ερμηνεύεται σε σημαντικό βαθμό από την αναντιστοιχία μεταξύ των προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Σημειώνεται ότι η άνοδος της απασχόλησης το 2021 στην Ελλάδα αφορούσε αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ για τα άτομα που κατέχουν τίτλους έως και μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης η απασχόληση μειώθηκε. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με έκθεση της

Cedefop (2020 Skills Forecast), εκτός από τους επαγγελματίες, οι θέσεις εργασίας που εκτιμάται ότι θα έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση στην Ελλάδα μέχρι το 2030 είναι στην παροχή υπηρεσιών και τις πωλήσεις, καθώς και στον αγροτικό τομέα. Καθοριστικό παράγοντα για την ορθή και αποτελεσματική αντιστοίχιση των δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας, ώστε αφενός να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς (επαρκής κάλυψη της ζήτησης δεξιοτήτων) και αφετέρου να μην υπο-αξιοποιούνται (μείωση της ετεροαπασχόλησης και εύρεση εργασίας που να αξι-

Το φαινόμενο οφείλεται κυρίως στην αναντιστοιχία δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας.

οποιεί τα προσόντα), αποτελεί η ουσιαστική σύνδεση της εκπαίδευσης, κυρίως της τριτοβάθμιας, αλλά και της δευτεροβάθμιας τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, με την αγορά εργασίας. Επιπλέον, η ενίσχυση της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς, εκτιμάται ότι θα συμβάλει ουσιαστικά στην πλήρωση των αντίστοιχων θέσεων εργασίας, οι οποίες βάσει της μελέτης της Cedefop αναμένεται ότι θα είναι σημαντικά αυξημένες μέχρι το 2030 (τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα)».

Η άνοδος της απασχόλησης το 2021 αφορούσε αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ μειώθηκε για τα άτομα που κατέχουν τίτλους έως και μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αναφέρει σε ανάλυσή της η Alpha Bank.

Αισιόδοξη για τη δυναμική των ελληνικών τραπεζών η Moody's

Νέα σημαντική «ψήφο εμπιστοσύνης» έδωσε ο οίκος Moody's στις ελληνικές τράπεζες, διατηρώντας τις θετικές προοπτικές παρά τις μεγάλες προκλήσεις που θέτει ο πόλεμος στην Ουκρανία. Όπως σημειώνει σε ανάλυσή του για το πώς επηρεάζονται τα τραπεζικά συστήματα των χωρών της Ευρώπης από τις επιπτώσεις του γεωπολιτικού σκηνικού, οι ελληνικές τράπεζες, μαζί με τις νορβηγικές, είναι οι μόνες που έχουν θετικές προοπτικές στην περιοχή.

Πιο αναλυτικά, όπως αναφέρει η Moody's, παραμένει θετική για τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες και τις πληθωριστικές πιέσεις, που είναι πιθανό να περιορίσουν την οικονομική ανάπτυξη το 2022. «Οι ελληνικές τράπεζες εξακολουθούν να έχουν δυνατότητες πλήρους εφαρμογής των σχεδίων μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPE), τα οποία θα βελτιώσουν περαιτέρω την ποιότητα του ενεργητικού τους», όπως επισημαίνει. Παράλληλα προσθέτει πως η ισχυρή εταιρική πιστωτική ζήτηση θα συνεχιστεί, υπο-

Διατηρεί τις θετικές προοπτικές, παρά τις μεγάλες προκλήσεις που θέτουν ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι πληθωριστικές πιέσεις.

στηρίζοντας την ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων και τη βασική κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών, ενώ παράλληλα οι ανάγκες για σχηματισμό προβλέψεων για ζημιές δανείων θα είναι σημαντικά χαμηλότερες, τα επίπεδα κεφαλαίου θα σταθεροποιηθούν επειδή οι τράπεζες ανέλαβαν το μεγαλύτερο μέρος των απωλειών από τις τιτλοποιήσεις το 2020-2021, ενώ η χρηματοδότηση και η ρευστότητα θα παραμείνουν ισχυρές καθώς αυξάνονται οι καταθέσεις πελατών.

Ισχυρή ανάπτυξη

Η Moody's σημειώνει πως η ελληνική οικονομία μπήκε δυνα-

Οι ελληνικές τράπεζες, μαζί με τις νορβηγικές, είναι οι μόνες που έχουν θετικές προοπτικές στην Ευρώπη, σημειώνει ο οίκος σε ανάλυσή του για το πώς επηρεάζονται τα τραπεζικά συστήματα των ευρωπαϊκών χωρών από τις επιπτώσεις του γεωπολιτικού σκηνικού.

μικά στο 2022 πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, με την ανάπτυξη φέτος να αναμένεται να κινηθεί στο 3% και το 2023 στο 4,3%. Η στρατιωτική σύγκρουση έχει προκαλέσει σημαντική άνοδο στις τιμές των

εμπορευμάτων, γεγονός που θα μπορούσε να είναι σημαντικός περιοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη το 2022. Ωστόσο, τα κεφάλαια της Ευρωπαϊκής Ενωσης μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης θα βοηθήσουν στην

αύξηση των πιστωτικών ροών και στον περιορισμό των κινδύνων τους επόμενους 12-18 μήνες.

Ο οίκος υπογραμμίζει πως οι ελληνικές τράπεζες μείωσαν σημαντικά τα NPE το 2021, κυρίως μέσω τιτλοποιήσεων, και σχεδιάζουν να συνεχίσουν αυτή την πρακτική το 2022. Ο δείκτης NPE μειώθηκε περίπου στο 10% τον Δεκέμβριο του 2021, σύμφωνα με την εκτίμησή του, από 33% στο τέλος του 2020 και 49% τον Δεκέμβριο του 2016. Παρά τη σημαντική αυτή βελτίωση παραμένει ωστόσο ένας από τους υψηλότερους δείκτες NPE στην Ευρώπη και ορισμένα τρωτά σημεία παραμένουν από τις καθαρές εισροές NPE που προέρχονται κυρίως από τα παλαιά προβληματικά δάνεια. Πάντως, όπως αναφέρει η Moody's, όλες οι ελληνικές τράπεζες έχουν στόχο έναν μονοψήφιο δείκτη NPE τους επόμενους 12-18 μήνες, με δύο από τις μεγαλύτερες τράπεζες να αναφέρουν ήδη δείκτες περίπου 7% από τον Δεκέμβριο του 2021.

Τα επίπεδα κεφαλαίου του κλάδου αναμένεται να κινηθούν σε σταθερά επίπεδα, παραμένοντας

πάνω από τις ρυθμιστικές απαιτήσεις, ωστόσο η Moody's προειδοποιεί πως το υψηλό επίπεδο των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων θα συνεχίσει να υπονομεύει την ποιότητά τους, επειδή αποτελούν μεγάλο μέρος του κεφαλαιακού δείκτη CET1.

Κερδοφορία

Τέλος, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της, η κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών θα αυξηθεί μετά τις σημαντικές ζημιές των τελευταίων ετών. Όπως σημειώνει, ο κλάδος στρέφει σταδιακά το ενδιαφέρον του στη βελτίωση της διαρθρωτικής κερδοφορίας, η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα καθαρά έσοδα από τόκους. Παρά την αναμενόμενη πίεση στα περιθώρια κέρδους και στα έσοδα από τόκους λόγω των πωλήσεων των NPE, η αύξηση των δανείων, τα υψηλότερα έσοδα από προμήθειες, η συγκράτηση του κόστους και οι χαμηλότερες προβλέψεις για ζημιές δανείων θα σπνρίζουν τα κέρδη των τραπεζών τους επόμενους 12-18 μήνες.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Δύο ΕΝΦΙΑ «κοστίζει» ετησίως η φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ

Δεύτερη σε απώλειες εσόδων στην Ε.Ε. η Ελλάδα, τι συνιστά η Κομισιόν

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Με τη φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ να ξεπερνάει τα 134 δισ. ευρώ στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ε.Ε. ζητάει από τα κράτη-μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους και να βελτιώσουν τις διαδικασίες προκειμένου το «κενό» του ΦΠΑ να περιορισθεί.

Στην Ελλάδα η φοροδιαφυγή στον τομέα του ΦΠΑ ανέρχεται στα 5,35 δισ. ευρώ, όσο είναι περίπου τα έσοδα δύο ετών από τον ΕΝΦΙΑ. Δηλαδή ετησίως χάνεται το 25,8% των εσόδων από τον ΦΠΑ που δυνητικά θα μπορούσαν να εισπραχθούν. Το ποσοστό αυτό είναι το δεύτερο μεγαλύτερο στην Ε.Ε. μετά τη Ρουμανία, και κοντά στη χώρα μας είναι η Μάλτα και η Ιταλία.

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση της Ε.Ε., συνιστάται στις φορολογικές διοικήσεις να εντείνουν τις προσπάθειές τους σε τομείς όπως η ανάλυση κινδύνου, η αυτοματοποίηση των διαδικασιών και η ανταλλαγή πληροφοριών με τα κράτη-μέλη. Όπως αναφέρεται στην έκθεση, πρέπει να αναβαθμιστούν τα συστήματα πληροφορικής και να αυξηθεί το προσωπικό που ασχολείται με τις νέες τεχνολογίες.

Αν και η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα, τουλάχιστον στον ΦΠΑ, είναι από τις υψηλότερες στην Ε.Ε., ωστόσο από την έκθεση προκύπτει ότι η χώρα μας έχει υιοθετήσει προηγμένα μοντέλα ανάλυσης κινδύνου, ενώ ταυτόχρονα έχουν

Από το 2000 μέχρι και το 2019 η χώρα μας έχει χάσει περισσότερα από 120 δισ. ευρώ από τον ΦΠΑ.

Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα ανέρχεται στα 5,35 δισ. και συνολικά στην Ε.Ε. στα 134 δισ. ευρώ.

αυξηθεί οι έλεγχοι στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, όπου διαπιστώνονται και οι περισσότερες και μεγαλύτερες απάτες.

Συνολικά από το 2000 μέχρι

και το 2019 η χώρα μας έχει χάσει περισσότερα από 120 δισ. ευρώ από τον ΦΠΑ. Το ποσό αυτό όχι μόνο θα μπορούσε να διευκολύνει τις πολιτικές των κυβερνήσεων των τελευταίων ετών, δεδομένου ότι θα οδηγούσε στη μείωση αρκετών φόρων που σπκώνει σήμερα η μισθωτή εργασία, κυρίως η μεσαία τάξη, αλλά θα μπορούσε να περιορίσει δραστηρίως τις συστάσεις όχι μόνο για να περιορισθεί το «κενό» του ΦΠΑ, αλλά και για να υπάρξει ισορροπία στους όρους ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, και να ανοίξουν οι δρόμοι για μια ταχύτερη και πιο ανθεκτική ανάκαμψη μετά την πανδημία.

Ειδικότερα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνιστά:

1. Να υπολογιστεί και να αναλυθεί το εθνικό έλλειμμα ΦΠΑ και οι διάφορες συνιστώσες του (ενδοκοινοτική απάτη «του αφανούς εμπόρου», ηλεκτρονικό εμπόριο κ.λπ.).
2. Να ενημερώνονται διαδικτυακά οι φορολογούμενοι σχετικά με τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά τον ΦΠΑ και να παρέχεται δυνατότητα ηλεκτρονικής εγγραφής.
3. Να βελτιωθεί η αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων και άλλων εθνικών φορέων.
4. Να τηρείται βάση δεδομένων ΦΠΑ που χαρακτηρίζεται

από ακρίβεια και πληρότητα.

5. Να διενεργούνται νομικές επαληθεύσεις και επαληθεύσεις ταυτότητας, καθώς και συστηματικοί προκαταρκτικοί έλεγχοι με βάση δείκτες κινδύνου.

6. Να τηρείται αρχείο των αιτούντων στους οποίους δεν χορηγήθηκε εγγραφή.

7. Να διασταυρώνονται οι πληροφορίες που περιέχονται στη βάση δεδομένων εγγραφής στα μητρώα ΦΠΑ έναντι τρίτων πηγών πληροφοριών.

8. Να ενσωματωθεί διαδικασία εκτίμησης κινδύνου στη διαδικασία εγγραφής.

9. Να παρέχεται στους υπόχρεους σε ΦΠΑ δυνατότητα πρόσβασης, απεικόνισης και τροποποίησης των σχετικών με τον ΦΠΑ στοιχείων τους μέσω ασφαλούς διαδικτυακής σύνδεσης.

10. Να δημιουργηθεί ή να διατηρηθεί μητρώο φορολογουμένων που ασκούν δραστηριότητες ηλεκτρονικού εμπορίου.

11. Να διερευνηθεί η δυνατότητα χρήσης διαφόρων συνόλων δεδομένων για τους σκοπούς της συμμόρφωσης στον τομέα του ΦΠΑ και να βελτιωθεί σε μόνιμη βάση η ποιότητα της ανταλλαγής πληροφοριών και της διοικητικής συνεργασίας.

12. Να σχεδιαστεί ένα σύστημα χρηματικών ποινών για τη μη υποβολή δηλώσεων ΦΠΑ και τη μη έγκαιρη καταβολή, λαμβανομένων υπόψη δύο βασικών αρχών: της απλούστευσης και της αναλογικότητας.

Το δεύτερο υψηλότερο έλλειμμα στην Ε.Ε. είχε η Ελλάδα το 2021

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Το δεύτερο υψηλότερο έλλειμμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ίσο με 7,4% του ΑΕΠ της, είχε η Ελλάδα το 2021, όπως ανέδειξαν τα στοιχεία της Eurostat, της Μεγάλης Παρασκευής, επιβεβαιώνοντας ότι τα κυβερνητικά μέτρα στήριξης κατά του κορωνοϊού εξασφάλισαν μια σημαντική ανάκαμψη, αλλά κόστισαν ακριβά σε δημοσιονομικούς όρους. Την πρώτη χρονιά της πανδημίας, το 2020, το έλλειμμα ήταν 10,2% του ΑΕΠ, για πρώτη φορά ύστερα από τους πλεονασματικούς προϋπολογισμούς των μνημονιακών δεσμεύσεων.

Η Μάλτα κατέλαβε την πρώτη θέση στο έλλειμμα, με 8% του ΑΕΠ της, ενώ υπήρξαν και δύο χώρες, η Δανία και το Λουξεμβούργο, που είχαν πλεονασματικούς προϋπολογισμούς.

Οι δαπάνες ήταν αυτές που κράτησαν το έλλειμμα ψηλά. Εφθασαν στο 56,9% του ΑΕΠ, δίνοντας στην Ελλάδα τη δεύτερη υψηλότερη θέση και σε αυτό το μέγεθος, μετά τη Γαλλία, της οποίας οι δαπάνες αντιπροσώπευαν το 59,2% του ΑΕΠ.

Κατά μέσο όρον στην Ευρωπαϊκή Ένωση το έλλειμμα ήταν 4,7% του ΑΕΠ και στην Ευρωζώνη 5,1% του ΑΕΠ. Οι δαπάνες στην Ε.Ε. ήταν 51,6% του ΑΕΠ και στην Ευρωζώνη 52,4% του ΑΕΠ.

Στο χρέος, βεβαίως, η Ελλάδα παρέμεινε και το 2021 πρώτη και με διαφορά. Το ύψος του ήταν 193,3% του ΑΕΠ, με δεύτερη την Ιταλία με 150,8% του ΑΕΠ και τρίτη την Πορτογαλία με 127,4% του ΑΕΠ. Παρ' όλα

αυτά το ύψος του είναι μειωμένο, έναντι του 206,3% του ΑΕΠ που ήταν την προηγούμενη χρονιά. Το χαμηλότερο χρέος στην Ε.Ε. έχουν η Εσθονία (18,1%), το Λουξεμβούργο (24,4%) και η Βουλγαρία (25,1%).

Στην υποχώρηση του χρέους συνετέλεσε και ο πληθωρισμός, καθώς υπολογίζεται ως ποσοστό του ονομαστικού ΑΕΠ. Ετσι, παρότι το ονομαστικό χρέος αυξήθηκε από 341,1 δισ. ευρώ το

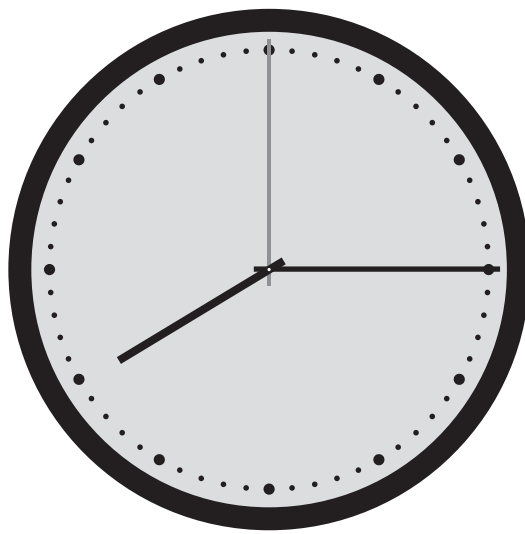
Τα μέτρα στήριξης εξασφάλισαν μια σημαντική ανάκαμψη, αλλά κόστισαν ακριβά σε δημοσιονομικούς όρους.

2020 σε 353,4 δισ. ευρώ το 2021, μειώθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Μάλιστα η Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, σημείωσε τη μεγαλύτερη μείωση δημοσίου χρέους το 4ο τρίμηνο του 2021 σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους (13,1 ποσοστιαίες μονάδες).

Αύξηση ΑΕΠ

Το ΑΕΠ αυξήθηκε από 165,326 δισ. ευρώ το 2020 σε 182,830 δισ. ευρώ το 2021, έναντι 177,608 δισ. ευρώ που προέβλεπε ο προϋπολογισμός για το 2021. Η αύξηση αυτή είναι αποτέλεσμα αφενός του υψηλότερου «καθαρού» ρυθμού ανάπτυξης που έφεραν οι επενδύσεις και αφετέρου του υψηλότερου πληθωρισμού.

ΘΕΡΙΝΟ ΩΡΑΡΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Ώρες εξυπηρέτησης κοινού από **2 Μαΐου 2022**

Δευτέρα - Παρασκευή 08:15 – 13:30

Για εύκολη 24/7 εξυπηρέτηση κάνε τις συναλλαγές σου μέσω του Online Banking & ATM.

Για εγγραφή στο Online Banking επισκεφτείτε το **<https://www.hellenicbank.com/connect>**

 HELLENIC BANK

IK

ψηφιακός Ηρόδοτος

Σας ευχαριστούμε που γράφετε μαζί μας την Ιστορία

- 10.000 ιστορικά ντοκουμέντα στη διάθεση της κοινωνίας
- 170.000 χρήστες στην ιστοσελίδα μας <https://www.digital-herodotus.eu/>
- Αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων
- Πολιτισμική προσφορά, διεθνής αναγνώριση

(Φωτογραφία: Λευκωσία, περίοδος Αγγλοκρατίας ΓΤΠ)

Πιο κοντά το εμπάργκο Ε.Ε. στο ρωσικό πετρέλαιο

Θα είναι διαχειρίσιμο και για τη Γερμανία
δηλώνει ο αντικαγκελάριος της χώρας

Ένα εμπάργκο από όλη την Ε.Ε. στο ρωσικό πετρέλαιο αρχίζει να φαίνεται ως κάτι πιο ρεαλιστικό, αφότου ο αντικαγκελάριος της Γερμανίας και υπουργός Οικονομίας, Ρόμπερτ Χάμπεκ, δήλωσε ότι κάτι τέτοιο θα ήταν διαχειρίσιμο για τη χώρα του. Παράλληλα προέβλεψε ότι το Βερολίνο θα μπορούσε εντός ολίγων ημερών να απογαλακτιστεί από το πετρέλαιο της Ρωσίας, όπως αναφέρουν σε σχετικά τους δημοσιεύματα οι Financial Times και το πρακτορείο Bloomberg. Εν τω μεταξύ θα πρέπει να αναφερθεί ότι μόλις πριν από ένα μήνα ο ίδιος υπουργός είχε δηλώσει ότι η Γερμανία θα χρειαζόταν περιθώριο μέχρι το τέλος του έτους για να σταματήσει να εξαρτάται από το ρωσικό καύσιμο, αλλά πλέον έχει αναθεωρήσει ριζικά αυτό το χρονοδιάγραμμα. «Ένα πρόβλημα που φαινόταν πολύ μεγάλο πριν από μερικές εβδομάδες, δείχνει τώρα πολύ μικρότερο», είπε. «Η Γερμανία έχει φτάσει πολύ πιο κοντά στην ανεξαρτησία από το ρωσικό πετρέλαιο». Οι δηλώσεις του αυτές συνέβαλαν στο να περιορίσουν τις απώλειές τους οι τιμές του πετρελαίου στη διεθνή αγορά. Ωστόσο προσέθεσε ότι η Γερμανία λαμβάνει σοβαρά υπόψη

της την απειλή της Μόσχας να διακόψει τον εφοδιασμό σε φυσικό αέριο, αφότου έπαψε να το διαθέτει στην Πολωνία και στη Βουλγαρία λόγω αντιρρήσεων στον τρόπο πληρωμής. «Η Ρωσία δείχνει ότι αυτό που λέει το εννοεί», επισήμανε ο Ρόμπερτ Χάμπεκ. «Είναι προετοιμασμένοι να διακόψουν την παροχή κι αυτό το λαμβάνουμε σοβαρά υπόψη, όπως πρέπει να κάνουν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες». Μια αιφνίδια διακοπή του ρωσικού φυσικού αερίου, το οποίο εξακολουθεί να αντιστοιχεί στο 35% των γερμανικών προμηθειών, θα προξενούσε ύφεση στη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης. Τα σχετικά τόνισε ο Ρόμπερτ Χάμπεκ, ο οποίος λίγο νωρίτερα ανέφερε πως το υπουργείο του αναθεώρησε επί τα χείρω τις προβλέψεις του για την ανάπτυξη φέτος στο 2,2% από το 3,6% του Ιανουαρίου εξαιτίας των επιπτώσεων της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία.

Το 2023 το υπουργείο Οικονομίας προβλέπει ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ στο 2,5%, ελαφρώς υψηλότερο της προηγούμενης εκτίμησης. «Δύο χρόνια μετά την πανδημία του κορωνοϊού, ο πόλεμος στην Ουκρανία προσθέτει ακόμα ένα νέο βάρος»,

Ο αντικαγκελάριος της Γερμανίας και υπουργός Οικονομίας, Ρόμπερτ Χάμπεκ, δήλωσε ότι «η Γερμανία έχει φτάσει πολύ πιο κοντά στην ανεξαρτησία από το ρωσικό πετρέλαιο». Ωστόσο, προσέθεσε, η Γερμανία λαμβάνει σοβαρά υπ' όψη της την απειλή της Μόσχας να διακόψει τον εφοδιασμό σε φυσικό αέριο, αφότου έπαψε να το διαθέτει στην Πολωνία και στη Βουλγαρία λόγω αντιρρήσεων στον τρόπο πληρωμής.

**Ενώ η Γερμανία
λάμβανε το 35%
του εισαγόμενου
πετρελαίου της από
τη Ρωσία πριν ξεκινήσει
ο πόλεμος, το μείωσε
σε μόλις 12% τις τελευ-
ταίες εβδομάδες.**

υπογράμμισε ο κ. Χάμπεκ. «Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση κάνει καθετί δυνατό να διατηρήσει ανέπαφη την ουσία της οικονομίας μας ακόμα και σε δύσκολες εποχές μέσω μιας προστατευτικής ασπίδας για τις επιχειρήσεις μας». Σημειώτεον πως χθες η γερμανική κυβέρνηση ενέκρινε επιπλέον αύξηση του δανεισμού του δημοσίου φέτος κατά 39,2 δισ. ευ-

ρώ, ώστε να αντεπεξέλθει στις προκλήσεις. Αναφορικά με τον πληθωρισμό, αυτός εκτινάχθηκε τον Μάρτιο στο 7,6%, στα υψηλότερα επίπεδα μετά την επανένωση των Γερμανιών, και προβλέπεται κάτι ανάλογο τον Απρίλιο, ενώ το υπουργείο Οικονομίας εκτιμά ότι θα διαμορφωθεί κατά μέσον όρο στο 6,1% φέτος και στο 2,8% του χρόνου.

Ενώ η Γερμανία λάμβανε το 35% του εισαγόμενου πετρελαίου της από τη Ρωσία πριν ξεκινήσει ο πόλεμος στην Ουκρανία, το μείωσε σε μόλις 12% τις τελευταίες οκτώ εβδομάδες, τόνισε ο Γερμανός υπουργός Οικονομίας, μιλώντας σε δημοσιογράφους μετά τη συνάντηση με την Πολωνή υπουργό Κλίματος και Περιβάλλοντος Αν. Μόσκαβ στη Βαρσοβία. Το προβληματικό στοιχείο ήταν πάντα δύο διυλιστήρια στην (πρώην) Ανατολική Γερμανία, το Λέουνα

και το Σβετν, τα οποία προμηθεύονται το μεγαλύτερο μέρος του αργού τους από τη Ρωσία και τα οποία είναι καίριας σημασίας για την περιφερειακή οικονομία. Το Σβετν προμηθεύει το 90% της βενζίνης, των καυσίμων αεροσκαφών, του ντιζέλ και του πετρελαίου θέρμανσης που καταναλώνονται στο Βερολίνο και το Βρανδεμβούργο, σύμφωνα με την ιστοσελίδα του διυλιστηρίου.

Το Λέουνα είναι ένας μεγάλος προμηθευτής καυσίμων για τα κρατίδια της Θουριγγίας, της Σαξονίας και της Σαξονίας-Ανχαλτ. Ο Ρόμπερτ Χάμπεκ δήλωσε ότι το Λέουνα κατόρθωσε να στραφεί σε προμηθευτές εκτός Ρωσίας, εξ ου και το Σβετν είναι εκείνο που σχετίζεται με την εναπομείνασα εξάρτηση της Γερμανίας κατά 12% από το ρωσικό πετρέλαιο. «Το πρόβλημα», όπως διευκρίνισε ο Γερ-

μανός αντικαγκελάριος, «είναι ότι το διυλιστήριο Σβετν διοικείται από τον ρωσικό κρατικό όμιλο πετρελαιοειδών της Rosneft και το επιχειρηματικό μοντέλο τους είναι να αγοράζουν ρωσικό πετρέλαιο». Συνδέεται επίσης με τον πετρελαιοαγωγό Ντρουζχίμπα, ο οποίος ξεκινάει απευθείας από τη Ρωσία.

Ωστόσο «χρειαζόμαστε εναλλακτικές και το να εξευρεθούν αυτές θα είναι το έργο που θα διεκπεραιώσουμε τις επόμενες ημέρες», τόνισε, εν κατακλείδι, ο Ρόμπερτ Χάμπεκ. Οι αρμόδιοι αξιωματούχοι εξετάζουν, λόγω χάριν, το ενδεχόμενο να αλλάξουν το μοντέλο διοίκησης του διυλιστηρίου Σβετν, να το προμηθεύουν με φορτηγίδα μέσω του πολωνικού λιμανιού του Γκντανσκ, είτε να εφοδιαστεί συμπληρωματικά και αυτό και το Λέουνα με αποθέματα από τη δυτική Γερμανία.

Στη δίνη του lockdown της Σαγκάης η παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα

Σημαντικά προβλήματα στις εξαγωγές και γενικότερα σε όλη την παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα δημιουργεί το lockdown που έχει επιβληθεί από τις κινεζικές αρχές στη Σαγκάη. Σύμφωνα με ρεπορτάζ της Deutsche Welle, η Ευρώπη και οι ΗΠΑ πρέπει να υπολογίζουν σε νέες καθυστερήσεις και ελλείψεις στις εισαγωγές κινεζικών ηλεκτρονικών ειδών από τον εμπορικό κόμβο της κινεζικής μητροπόλεως. Αυτό προειδοποιεί ο Βίνσεντ Στάμερ, οικονομολόγος από το Ινστιτούτο Παγκόσμιας Οικονομίας του Κιέλου. Ο κ. Στάμερ δήλωσε στην DW ότι οι εξαγωγές από το μεγαλύτερο λιμάνι εμπορευματοκιβωτίων στον κόσμο, τη Σαγκάη, έχουν μειωθεί κατά ένα τρίτο. Αυτό μεταφράζεται σε μείωση των εξαγωγών κατά 30% στον υπόλοιπο κόσμο. Ο Γερμανός ειδικός ανέβασε μάλιστα στο Twitter ένα γράφημα που δείχνει ότι ο όγκος φορτίων που αναχωρούν από τη Σαγκάη μειώθηκε απότομα, ενώ

**Οι εξαγωγές από
το μεγαλύτερο λιμάνι
εμπορευματοκιβωτίων
στον κόσμο έχουν
μειωθεί κατά ένα τρίτο.**

ο όγκος σε άλλα κινεζικά λιμάνια έχει παραμείνει σταθερός. Με πληθυσμό 26 εκατ. κατοίκους, η πόλη-λιμάνι βρίσκεται σε αυστηρό lockdown από τις 28 Μαρτίου, αναγκάζοντας ακόμη και τους εργαζομένους να κοιμούνται μέσα στα εργοστάσια. Γύρω από τη Σαγκάη οι επιχειρήσεις ειδικεύονται στην εξαγωγή καταναλωτικών αγαθών, όπως τσάμπλετ και τσιμεντοδόσεις, και πιο εξελιγμένα και ενδιάμεσα ηλεκτρονικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται στη Δύση. Ο κ. Στάμερ λέει ότι η παραγωγή τρέχει με αργούς ρυθμούς στην περιοχή αυτή και τα εμπορεύματα φτάνουν γρήγορα

Οι καθυστερήσεις στην εφοδιαστική αλυσίδα θα γίνουν αισθητές στην Ευρώπη σε περίπου δύο μήνες, επειδή τα φορτηγά πλοία χρειάζονται πέντε με έξι εβδομάδες από το λιμάνι της Σαγκάης για να προσεγγίσουν το λιμάνι του Αμβούργου και άλλες δύο εβδομάδες για την εκφόρτωση και την παράδοση των εμπορευμάτων.

στο λιμάνι για να φορτωθούν σε ειδικά πλοία μεταφοράς. Οι καθυστερήσεις στον ναυτιλιακό κλάδο έχουν ενταθεί, παρά τις διαβε-

βαιώσεις Κινέζων αξιωματούχων ότι η κίνηση στα λιμάνια ελαχιστά θα επηρεάσει την κινητικότητα των πλοίων. Ωστόσο, εικό-

νες που δημοσιεύθηκαν σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης από πηγές όπως το Marine Traffic δείχνουν την έκταση των καθυστερήσεων, με δεκάδες πλοία να είναι αγκυροβολημένα στα ανοικτά της Σαγκάης χωρίς φορτίο. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ της DW, οι καθυστερήσεις θα γίνουν αισθητές στην Ευρώπη σε περίπου δύο μήνες, επειδή τα φορτηγά πλοία χρειάζονται πέντε με έξι εβδομάδες για να προσεγγίσουν το λιμάνι του Αμβούργου και άλλες δύο εβδομάδες για την εκφόρτωση και την παράδοση των εμπορευμάτων. Μιλώντας στην DW, ο Γερμανός οικονομολόγος πρόβλεψε ότι τα καταναλωτικά αγαθά θα είναι πιο ακριβά αυτό το καλοκαίρι, προσθέτοντας ότι η Γερμανία θα μπορούσε να είναι μεταξύ των χωρών που θα επηρεαστούν περισσότερο από τις καθυστερήσεις, καθώς σχεδόν το 1/3 του θαλάσσιου εμπορίου μεταξύ Κίνας και της μεγαλύτερης οικονομίας στην Ευρώπη

διακινείται μέσω του λιμανιού της Σαγκάης. Με την άποψη αυτή συμφώνησε και ο Μαξιμίλιαν Μπούτεκ, οικονομικός εκπρόσωπος της Γερμανίας στην Κίνα. Προς το παρόν οι καθυστερήσεις στο εμπόριο μεταξύ των δύο χωρών ανέρχονται στο 5% και 8%. Μιλώντας τις προάλλες στο Γερμανικό Πρακτορείο Ειδήσεων (DPA), ο κ. Μπούτεκ είπε ότι οι παραδόσεις μέσω άλλων λιμανιών δεν επαρκούν για να περιορίσουν την απώλεια. Παραδέχθηκε ωστόσο ότι το ίδιο το λιμάνι της Σαγκάης δεν αποτελεί το κύριο πρόβλημα και την κύρια εστία καθυστερήσεων. Οι πραγματικές καθυστερήσεις προκαλούνται από τη μεταφορά εμπορευμάτων από τα εργοστάσια προς το λιμάνι. Πάντως, οι νέες καθυστερήσεις είναι βέβαιο ότι θα επιδεινώσουν την κρίση της εφοδιαστικής αλυσίδας, πρόβλημα το οποίο ξεκίνησε από το πρώτο κύμα της πανδημίας την άνοιξη του 2020.

Προβλέψεις για μεγάλη ύφεση στη Ρωσία

Συρρίκνωση της ρωσικής οικονομίας κατά 8,8% προβλέπεται φέτος, ακολούθως 30% το βασικό σενάριο της κυβέρνησης της χώρας, ενώ κατά ένα πιο δυσμενές σενάριο η κάμψη θα φθάσει το 12,4%. Αυτά αναφέρονται σε έγγραφο του υπουργείου Οικονομίας της Ρωσίας, το οποίο περιλήφθηκε σε γνώση του ειδησιογραφικού πρακτορείου Ρόιτερς. Τα ανωτέρω είναι επιπλέον στοιχεία που φανερώνουν ότι οι επιπτώσεις της Δύσης στη Ρωσία για την εισβολή στην Ουκρανία έχουν αντικτυπο στην οικονομία. Η δε δυσμενής εκτίμηση είναι σύμφωνη με εκείνη του πρώην υπουργού Οικονομικών Αλεξέι Κούντριν, ο οποίος λίγες ημέρες νωρίτερα είχε προβλέψει ότι η οικονομία τείνει να εμφανίσει περριστολή άνω του 10% το 2022, η

**Μπορεί να φτάσει
φέτος το 12,4% –
Επιταχύνεται
έως και στο 22,6%
ο πληθωρισμός.**

οποία, εάν επαληθευθεί, θα είναι και η μεγαλύτερη από το 1994. Συν τοις άλλοις, το υπουργείο Οικονομίας της Ρωσίας, όπως αναφέρεται στο έγγραφο, αναμένει ότι το ΑΕΠ της χώρας θα αυξηθεί κατά 1,3% το 2023, 4,6% το 2024 και 2,8% το 2025. Σε ένα πιο δυσμενές σενάριο προβλέπεται πως το 2023 η οικονομία θα συρρικνωθεί κατά 1,1%. Το μέγεθος της ζημιάς στην οικονομία φέτος είναι ασαφές λόγω

της αβεβαιότητας που επικρατεί σχετικά με πιθανές νέες κυρώσεις εις βάρος της Ρωσίας. Υπό το πρίσμα αυτό είναι πιθανό η Μόσχα να αναθεωρήσει τις οικονομικές της προβλέψεις αρκετές φορές φέτος.

Ο πληθωρισμός, ο οποίος ήδη είχε εκτοξευθεί στο 17,62% στις 15 Απριλίου, φαίνεται να επιταχύνεται έως και στο 22,6% φέτος, όπως αναφέρεται στο έγγραφο, και να παραμένει πολύ πάνω από τον στόχο της κεντρικής τράπεζας του 4% το 2023. Η τράπεζα προέβη σε αύξηση του βασικού επιτοκίου εκτάκτως στο 20% στα τέλη Φεβρουαρίου από το 9,5%, ενώ μειώθηκε στο 17% στις 8 Απριλίου σε μια άλλη απογοητευτική κίνηση. Οι αναλυτές που συμμετείχαν σε δημοσκόπηση του Ρόιτερς, αναμένουν τώρα

περαιτέρω πτώση του κατά 200 μονάδες βάσης στο 15%, στην επόμενη συνεδρίαση της κεντρικής τράπεζας για τον καθορισμό των επιτοκίων αύριο Παρασκευή. Οι κεφαλαιουχικές επενδύσεις αναμένεται να υποχωρήσουν κατά 25,4%-31,8% έπειτα από ανάπτυξη 7,7% το 2021. Το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα, ένας εξαιρετικά ευαίσθητος δείκτης για τη Ρωσία, ειδικά με τις υψηλότερες τιμές που πλήττουν το βιοτικό επίπεδο, θα μπορούσε να μειωθεί κατά 9,7% το 2022, σύμφωνα με μετριοπαθή πρόβλεψη του υπουργείου Οικονομίας. Τέλος, υπενθυμίζεται πως η Παγκόσμια Τράπεζα έχει προβλέψει ότι το ΑΕΠ της Ρωσίας το 2022 θα μειωθεί κατά 11,2% λόγω των κυρώσεων της Δύσης.

REUTERS

Ο πληθωρισμός εκτοξεύθηκε στο 17,62% στις 15 Απριλίου και αναμένεται να παραμείνει πάνω από τον στόχο της κεντρικής τράπεζας του 4% το 2023.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο πονοκέφαλος του πληθωρισμού

Του ΜΑΪΚ ΝΤΟΛΑΝ / REUTERS

Οι κεντρικές τράπεζες κινδυνεύουν να χάσουν τη μάχη για τη σταθερότητα των τιμών, καθώς αφηγήματα και μνήμες του πληθωρισμού που τελούσαν εν υπνώσει επανέρχονται στην επιφάνεια, προσθέτοντας ακόμα ένα στοιχείο ψυχολογικής περιπλοκότητας στο έργο τους, που αφορά απλά και μόνον το πώς θα συσφίγουν τη νομισματική πολιτική τους. Πέραν του να είναι αποκλειστικά ζήτημα περισσείας χρήματος, όπως επιμένουν οι αυστηροί μονεταριστές, πολλοί οικονομολόγοι εκτιμούν ότι η επιστροφή σε ένα καθεστώς υψηλού πληθωρισμού βασίζεται εξίσου και στις αλλαγές στα δημοφιλή αφηγήματα, που παγιάζουν τις προσδοκίες και αλλάζουν τη συμπεριφορά των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Και αυτή η αλλαγή συμπεριφοράς, όπως αποτυπώνεται στη διαπραγμάτευση των μισθών, στον καθορισμό των τιμών ειδών και

Πόσο επηρεάζεται από τις αλλαγές στο κυρίαρχο αφήγημα.

υπηρεσιών από τις εταιρείες ή ακόμα και στην τιμαριθμική αναπροσαρμογή των δαπανών από την κυβέρνηση, τροφοδοτεί και ενσωματώνει την άνοδο του πληθωρισμού με την πάροδο του χρόνου. Αυτή είναι η «αυτονόμηση» των προσδοκιών που φοβούνται περισσότερο οι κεντρικές τράπεζες.

Επειδή αυτό το κυρίαρχο αφήγημα το διαμορφώνουν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, τόσο οι παραδοσιακές εφημερίδες, οι ραδιοτηλεοπτικοί δίαυλοι ή οι διαδικτυακές ενημερωτικές σελίδες όσο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή τα ψηφιακά φόρα, η παρακολούθηση των πρωτοσέλιδων γίνεται πολύτιμο εργαλείο. Και η ταχύτητα με την οποία αυτό το αφήγημα μπορεί να αλλάξει τώρα σε έναν κόσμο με τόσο γρήγορα και πανταχού παρόντα μέσα ενημέρωσης, είναι πολύ πιο γρήγορη από ό,τι όταν ο πληθωρισμός ήταν τόσο υψηλός, ήτοι προ 40 ετών. Εάν ο λόγος ήταν μόνο η προσφορά χρήματος, θα περίμενες ότι τα σχεδόν μηδενικά επιτόκια και

η εκτύπωση χρήματος από τις κεντρικές τράπεζες κατά την τελευταία δεκαετία θα είχαν κάτι περισσότερο από έναν περιορισμένο αντίκτυπο στον πυρήνα του πληθωρισμού, όπως αποδείχθηκε. Αντ' αυτού, όμως, όλα τα απορρέοντα χρήματα φάνηκε να έχουν καταλήξει σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, χωρίς να ωθήσουν ανοδικά ούτε τους μισθούς ούτε τις τιμές καταναλωτή. Όμως, ένας κραδασμός από την πανδημία και στη συνέχεια το πιο πρόσφατο σοκ με τις τιμές της ενέργειας τροποποίησε τον δείκτη του πληθωρισμού πρώτη φορά εδώ και δεκαετίες. Ο πρόεδρος του Ινστιτούτου Αμούντι, Πασκάλ Μπλανκ, έχει μελετήσει επί χρόνια τον ρόλο της αλλαγής των αφηγημάτων των ΜΜΕ στην ενίσχυση των καθαρά αριθμητικών οικονομικών και επενδυτικών μοντέλων. Επιμένει ότι η μακροχρόνια πεποίθησή του ότι «επιστρέφουμε στη δεκαετία του 1970», του υψηλού πληθωρισμού, υποστηρίζεται από αυτή την ανάλυση.

Οι εν λόγω αλλαγές μπορούν να συμβούν ξαφνικά και εκθετικά, όπως εκτιμά, διότι οι βραχυπρόθεσμες αναμνήσεις συνδέουν την ανοδική τάση του πληθωρισμού του περασμένου έτους με τις μακροπρόθεσμες αναμνήσεις περασμένων πληθωριστικών εποχών. Αυτή η διαδικασία ήδη συμβαίνει και είναι πιθανό να είναι πολύ αργά για τις κεντρικές τράπεζες να την ανακόψουν, ακόμα κι αν το επιθυμούν. «Τα αφηγήματα διαδραματίζουν ρόλο στην εκθετική εξάπλωση του πληθωρισμού σαν να πρόκειται για ιό, μετατρέποντάς τον σε μαζικό φαινόμενο με εστίες ανατροφοδότησης και αυτοεκπληρούμενες προφητείες», είπε ο Πασκάλ Μπλανκ, προσθέτοντας ότι η τεχνητή νοημοσύνη μας επιτρέπει να αναλύσουμε τα δεδομένα ευκολότερα. «Οι άνθρωποι σχηματίζουν προσδοκίες με τον ίδιο τρόπο που θυμούνται και ξεχνούν», είπε, τέλος, αναφέροντας σε αυτό που ονόμασε «συντελεστή λήθης», ο οποίος διογκώνεται όσο απομακρύνεται από ένα συμβάν ή ένα σοκ, αλλά μετά μπορεί να αλλάξει ξαφνικά χάρις στα μέσα ενημέρωσης, καθ' όσον λειτουργούν ως μοχλός υπενθύμισης και επιτάχυνσης.

Αύξηση των επιτοκίων της ΕΚΤ τον Ιούλιο βλέπουν οι αγορές

Στο ίδιο μήκος κύματος οι αναλυτές των Goldman Sachs και JPMorgan Chase

Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ, έχει αφιερώσει αρκετές ημέρες πείθοντας τους επενδυτές ότι η ΕΚΤ θα ακολουθήσει μια πιο «σταδιακή» προσέγγιση από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ για την ανάσχεση του κλιμακούμενου πληθωρισμού. Ωστόσο, η επιμονή της ότι η οικονομία της Ευρώζωνς δεν είναι ακόμη τόσο ισχυρή όσο των ΗΠΑ δεν έχει αποθαρρύνει τις αγορές από το να στοιχηματίζουν ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα προβεί σε αύξηση των επιτοκίων για πρώτη φορά έπειτα από δέκα χρόνια, μόλις τον φετινό Ιούλιο, όπως επισημαίνει σχετικά σε δημοσίευσμά της η βρετανική εφημερίδα των Financial Times. Μια τέτοια μετατόπιση, την οποία προβλέπουν τώρα οι αναλυτές των τραπεζών Goldman Sachs και JPMorgan Chase, θα σήμεινε και μια ανατροπή για την ΕΚΤ και την πρόεδρό της. Η Κριστίν Λαγκάρντ μόλις πέρυσι τον Δεκέμβριο επέμενε πως ήταν «πολύ απίθανο» να αυξήσει έστω και άπαξ τα επιτόκια το 2022. Σήμερα, όμως, οι αγορές στοιχηματίζουν ότι η ΕΚΤ θα αυξήσει το επιτόκιο καταθέσεων από τα επίπεδα του -0,5% σε θετικό έδαφος μέχρι το τέλος αυτού του έτους και σε πάνω από 1% το επόμενο έτος.

Ακόμα κι έτσι, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα εξακολουθεί να υστερεί αρκετά από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Fed), η οποία τον Μάρτιο προχώρησε σε αύξηση του βασικού επιτοκίου της κατά ένα τέταρτο της ποσοστιαίας μονάδας από τα σχεδόν μηδενικά επίπεδα, ενώ αναμένεται να ανακοινώσει και πάλι αύξηση των επιτοκίων κατά μισή μονάδα στη συνεδρίασή της την επόμενη εβδομάδα. Ο Τζέρεμι Πάουελ, πρόεδρος της Fed, άφησε να εννοηθεί πως επικειται μια σειρά από αυξήσεις κατά μισή μονάδα για να επαναφέρει γρήγορα τα επιτόκια σε ένα «ουδέτερο» επίπεδο, το οποίο δεν τονώνει πλέον ενεργά τη ζήτηση. Αναλυτές όρισαν αυτό το ουδέτερο επιτόκιο μεταξύ 2,25% και 2,5%. Επιπρόσθετως, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ θα αρχίσει να περιστέλλει τον ισολογισμό της τους 9 τρις. δολαρίων ήδη από τον Ιούνιο, κάτι που η ΕΚΤ δεν σχεδιάζει να κάνει πριν από το

Οι αγορές στοιχηματίζουν ότι η ΕΚΤ θα αυξήσει το επιτόκιο καταθέσεων από τα επίπεδα του -0,5% σε θετικό έδαφος μέχρι το τέλος αυτού του έτους και σε πάνω από 1% το επόμενο έτος.

Η Fed αναμένεται να ανακοινώσει και πάλι αύξηση των επιτοκίων κατά μισή μονάδα στη συνεδρίασή της την επόμενη εβδομάδα.

τέλος του 2024 το νωρίτερο. Σε μια πρώτη ανάγνωση, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα φαίνεται να έχει σχεδόν τόσο μεγάλο πρόβλημα πληθωρισμού όσο και η Fed. Οι τιμές καταναλωτή στην Ευρώζωνς αυξήθηκαν κατά 7,4% το δωδεκάμηνο Απριλίου 2021 - Μαρτίου 2022 – δηλαδή απείχαν σχεδόν τόσο πολύ από τον στόχο του 2% που έχουν θέσει οι περισσότερες κεντρικές τράπεζες, όσο και ο δείκτης του 8,5% στις ΗΠΑ. Ωστόσο, μιλώντας η κ. Λαγκάρντ στο CBS επισήμανε ότι υπάρχουν

αρκετοί λόγοι για τους οποίους η ΕΚΤ «αντιμετωπίζει ένα πολύ διαφορετικό θηρίο» από τη Fed, ειδικά αναφερόμενη στον πόλεμο στην Ουκρανία. Η εισβολή της Μόσχας άφησε την Ευρώπη πιο εκτεθειμένη στο διογκούμενο κόστος της ενέργειας λόγω της μεγαλύτερης εξάρτησής της από τις ρωσικές εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου, όπως αναφέρουν οι F.T.

Οι υψηλότερες τιμές της ενέργειας ευθύνονται για το ήμισυ του πληθωρισμού της Ευρώζωνς, πολύ περισσότερο απ' ό,τι στις ΗΠΑ, όπως διευκρίνισε η πρόεδρος της ΕΚΤ, προσθέτοντας: «Αν αυξήσω τα επιτόκια σήμερα, δεν πρόκειται να μειωθεί η τιμή της ενέργειας». Ο δομικός πληθωρισμός, αφαιρώντας τις πιο ασταθείς τιμές της ενέργειας και των τροφίμων, διαμορφώθηκε στο 2,9%, ήτοι ήταν λιγότερο από το μισό του αντιστοίχου δείκτη στις ΗΠΑ του 6,5%. Η Κριστίν Λα-

γκάρντ επισήμανε ακόμα πως η αγορά εργασίας στην απέναντι πλευρά του Ατλαντικού είναι «απίστευτα ανελαστική» σε σχέση με της Ευρώπης. Το μέσο ωρομίσθιο του ιδιωτικού τομέα των ΗΠΑ ήταν 5,6% υψηλότερο τον Μάρτιο σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Αντίθετα, η ετήσια αύξηση του κόστους εργασίας στην Ευρώζωνη παρέμεινε υποτονική και μάλιστα επιβραδύνθηκε στο 1,9% το τέταρτο τρίμηνο, από το 2,3% το προηγούμενο τρίμηνο. Τέλος, υπογράμμισε πως οι προαναφερθέντες παράγοντες σε συνδυασμό με τον φόβο ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία θα πλήξει την οικονομία της Ευρώπης πιο σκληρά από τις περισσότερες περιφέρειες στον πλανήτη μεταφράζονται στο ότι η ΕΚΤ στοχεύει να αλλάξει πολιτική με «έναν αρκετά καλά ισορροπημένο και σταδιακό – για εμάς στην Ευρώπη – τρόπο, ούτως ώστε να μην προκαλέσουμε ύφεση».

Εκρηξη των συναλλαγών μέσω mobile money

Σε ψηφιακό fast forward έχει θέσει τις τράπεζες η συστηματική στρόφη των καταναλωτών στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω κινητών τηλεφώνων και φορητών συσκευών. Η αγορά του λεγόμενου «mobile money» προσθέτει καθημερινά, εν μέσω πανδημίας, νέους χρήστες με τις σχετικές συναλλαγές να γίνονται όλο και πιο δημοφιλείς παγκοσμίως. Σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδος (ΣΕΠΕ), η αξία των συναλλαγών μέσω κινητών τηλεφώνων και φορητών συσκευών εκτοξεύθηκε το 2021, ξεπερνώντας το ορόσημο του 1 τρις. δολαρίων. Η αξία αυτή είναι αυξημένη κατά 31% σε σχέση με το 2020. Στο μεταξύ, οι εγγεγραμμένοι λογαριασμοί σε υπηρεσίες mobile money αυξήθηκαν κατά 18%, φτάνοντας το 1,35 δις. παγκοσμίως το περασμένο έτος. Την παραπάνω εικόνα αποτυπώνει η 10η ετήσια έκθεση «State of the Industry Report on Mobile Money» του GSMA, την οποία επικαλείται ο ΣΕΠΕ. Η μελέτη

υπογραμμίζει τη σημασία των συναλλαγών που διενεργούνται μέσω smartphones και φορητών συσκευών, ως βασικού πυλώνα χρηματοοικονομικής ένταξης πολιτών ανά τον κόσμο, οι οποίοι δεν έχουν πρόσβαση σε παραδοσιακές τραπεζικές υπηρεσίες. «Η βιομηχανία του mobile money πέραν από τις μεταφορές

Το 2021 η αξία τους ξεπέρασε το 1 τρις. δολ. και αυξήθηκαν κατά 31% σε σύγκριση με το 2020.

χρημάτων μεταξύ φυσικών προσώπων και τις συναλλαγές με εμπόρους, διαδραματίζει πλέον κομβικό ρόλο στην καθημερινή ζωή πολιτών και επιχειρήσεων, ειδικά σε χώρες χαμηλού και μέσου εισοδήματος», σημειώνουν οι συντάκτες της σχετικής έκθεσης. Από την ανάλυση των στοιχείων της μελέτης προκύπτει ότι οι πληρωμές με-

ταξύ εμπόρων (B2B) έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της βιομηχανίας mobile money το 2021.

Η αξία των συγκεκριμένων συναλλαγών σχεδόν διπλασιάστηκε το περασμένο έτος, φτάνοντας τα 5,5 δις. δολάρια ανά μήνα. «Εκτός από τις παραδοσιακές συναλλαγές μεταξύ φυσικών προσώπων, όπως η μεταφορά χρημάτων σε οικογένεια ή φίλους, ο κλάδος είναι πλέον κομβικός για τις μικρές επιχειρήσεις, καθώς τις βοηθάει να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά και να εξυπηρετούν καλύτερα τους πελάτες τους», αναφέρει η έκθεση του GSMA. Η διείσδυση του mobile money θεωρείται σήμερα ένας επιπλέον τρόπος για τον εκδημοκρατισμό των χρηματοοικονομικών συναλλαγών για αποκλεισμένους πληθυσμούς του πλανήτη. Οι πρόσφυγες ή οι άνθρωποι που δεν έχουν πρόσβαση σε τραπεζικούς λογαριασμούς, περιλαμβάνονται σε αυτές τις κατηγορίες πολιτών, σύμφωνα με την έκθεση. Είναι ενδεικτικό ότι ο αριθμός των ανθρώπων που χρειά-

ζονται ανθρωπιστική βοήθεια προβλέπεται να εκτιναχθεί φέτος στα 280 εκατ. Οι υπηρεσίες mobile money διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις περιπτώσεις δωρεών, όπου τα συστήματα παράδοσης γίνονται πιο αποτελεσματικά και διαφανή τόσο για τους ανθρωπιστικούς φορείς όσο και για τους ίδιους τους δικαιούχους.

Ο όρος mobile money περιγράφει την εναλλακτική πραγματοποίηση συναλλαγών που εξυπηρετούν πληθυσμούς οι οποίοι είτε δεν καλύπτονται καθόλου (unbanked) ή υποεξυπηρετούνται (underbanked) από τις τραπεζικές υπηρεσίες, όπως οι κάτοικοι των χωρών της υποσαχάριας Αφρικής. Μια mobile money υπηρεσία έχει σχεδιαστεί και έχει υλοποιηθεί από μία εταιρεία κινητής τηλεφωνίας και χρησιμοποιεί το κινητό τηλέφωνο για την πραγματοποίηση συναλλαγών. Η ειδοποιός διαφορά με τα προϊόντα e-wallet έγκειται στο ότι οι χρήστες δεν έχουν προηγούμενες συμπεριληφθεί στο οικονομικό σύστημα (μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων).

Ο όρος mobile money περιγράφει την εναλλακτική πραγματοποίηση συναλλαγών από πληθυσμούς οι οποίοι είτε δεν καλύπτονται καθόλου ή υποεξυπηρετούνται από τις τραπεζικές υπηρεσίες.

Τα «χρυσά» διαμερίσματα που θέλουν οι ξένοι

Περιζήντες οι υπερπολυτελείς κατοικίες στα νότια προάστια

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Νεόδμητες υπερπολυτελείς κατοικίες αξίας εκατομμυρίων ευρώ αλλάζουν χέρια στα νότια προάστια και δν στην περίφημη Αθηναϊκή Ριβιέρα τους τελευταίους μήνες, με πρωταγωνιστές τους ξένους αγοραστές. Για παράδειγμα, ένας Γερμανός αγοραστής, υψηλόβαθμο στέλεχος νεοφυούς εταιρείας τεχνολογίας, προχώρησε πρόσφατα στην αγορά ενός οροφοδιαμερίσματος επιφάνειας 200 τ.μ. στη Γλυφάδα. Το νεόδμητο αυτό διαμέρισμα κόστισε 2,1 εκατ. ευρώ, δηλαδή πάνω από 10.000 ευρώ/τ.μ. Πρόκειται για ένα ακίνητο υψηλής πολυτέλειας, με ιδιωτικά πισίνα στη βεράντα, η οποία έχει «πίατο» τον Σαρωνικό κόλπο, και εγκατεστημένο σύστημα ενδοδαπέδιας θέρμανσης. Ο συγκεκριμένος άνθρωπος είναι παντρεμένος με Ελληνίδα, γεγονός που ασφαλώς διαδραμάτισε τον ρόλο του για τη συγκεκριμένη επένδυση.

Άλλη μια αγορά που ολοκληρώθηκε πρόσφατα αφορά την απόκτηση, σε νεόδμητο συγκρότημα κατοικιών, συνολικά τεσσάρων διαμερισμάτων. Πρόκειται για κίνηση στην οποία προχώρησε επεν-

δυτής από τον Λίβανο, ο οποίος έχει την αποκλειστική αντιπροσώπευση εταιρείας κινητής τηλεφωνίας. Ο επιχειρηματίας αυτός θέλησε να αγοράσει όλα τα διαμερίσματα, επιφάνειας 72 τ.μ., 90 τ.μ., 110 τ.μ. και 30 τ.μ., που είχαν κατασκευαστεί σε έναν από τους ορόφους του συγκροτήματος, προκειμένου να εξασφαλίσει ιδιωτικότητα. Το κόστος των ακινήτων υπολογίζεται ότι ξεπέρασε τις 8.000 ευρώ/τ.μ., με το συνολικό ποσό να προσεγγίζει τα 2,5 εκατ. ευρώ.

Στη Βούλα, επίσης σε νέα κατασκευή, ένας Αιγύπτιος έμπορος από τον κλάδο της σοκολάτας και των γλυκών εδεσμάτων γενικότερα, με εισηγμένη εταιρεία μάλιστα στο χρηματιστήριο του Καΐρου, αγόρασε τρία διαμερίσματα. Πρόκειται για ακίνητα 70 τ.μ. το καθένα, τα οποία αποκτήθηκαν για τα τρία παιδιά του, με κόστος της τάξεως των 3.000 ευρώ/τ.μ. Το συνολικό ύψος της επένδυσης ανήλθε δηλαδή σε 630.000 ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ακίνητα παραμένουν μέχρι και σήμερα κενά, καθώς οι άνθρωποι αυτοί ούτε μένουν στα ακίνητα αλλά ούτε και τα εκμισθώνουν. Η αγορά έγινε πρωτίστως για την εξασφάλιση

Εντονο ενδιαφέρον για να αγοράσουν πολυτελείς κατοικίες στην Αθηναϊκή Ριβιέρα επιδεικνύουν αγοραστές από τις ΗΠΑ, μεταξύ των οποίων και πολλοί ομογενείς, Αγγλοι, Γάλλοι, Αιγύπτιοι, Λιβανέζοι, ακόμη και Αυστραλοί.

Γερμανός έδωσε 2,1 εκατ. ευρώ για οροφο διαμέρισμα 200 τ.μ. στη Γλυφάδα με ιδιωτική πισίνα στη βεράντα.

των σχετικών αδειών παραμονής στο πλαίσιο του προγράμματος «χρυσή βίζα».

Όπως αναφέρει στελέχη της αγοράς ακινήτων, η ζήτηση έχει απογειωθεί κατά τη διάρκεια του τελευταίου χρόνου, καθώς η χώρα έχει αρχίσει να κερδίζει μερίδιο από την «πίτα» των πολυτελών κατοικιών παγκοσμίως, αφού διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα σε σχέση με άλλες καθιερωμένες αγορές, όπως π.χ. η Γαλλική Ριβιέρα, το Μονακό, οι Κανάριες Νήσοι κ.λπ. Σύμφωνα με τον Δημήτρη Ρίζο, επικεφαλής

της εταιρείας ανάπτυξης διαχείρισης ακινήτων Homm, «η Αθήνα, και ιδίως τα νότια προάστια που προσφέρουν πρόσβαση στη θάλασσα, έχει μπει για τα καλά στον διεθνή χάρτη της αγοράς κατοικίας και προσελκύει πλέον αγοραστικό κοινό υψηλής οικονομικής επιφάνειας. Σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη αυτή έχει διαδραματίσει ασφαλώς και η επένδυση της Lamda Development για την ανάπτυξη του πρώην αεροδρομίου στο Ελληνικό, καθώς έχει προσφέρει άπλετη δωρεάν διαφήμιση της Αθηναϊκής Ριβιέρας στο εξωτερικό».

Κατά τον κ. Ρίζο, σημαντική κινητικότητα επιδεικνύουν αγοραστές από τις ΗΠΑ, μεταξύ των οποίων και πολλοί ομογενείς, Αγγλοι, Γάλλοι, Αιγύπτιοι, Λιβανέζοι, ακόμη και Αυστραλοί. Κατά κανόνα προτιμώνται πολυτελείς και νεόδημες κατασκευές, οι οποίες έχουν και σημαντικό κόστος. Σύμφωνα με τον κ. Ρίζο, πολλά από τα ακί-

ντα που κατασκευάζονται σήμερα σε περιοχές όπως η Βουλιαγμένη και η Βούλα στοιχίζουν περίξ των 5.000-6.000 ευρώ/τ.μ., μαζί με το κόστος του οικοπέδου, με αποτέλεσμα να πωλούνται σε τιμές από 8.000 ευρώ/τ.μ. και πάνω, συχνά ακόμα και προς 10.000 ευρώ/τ.μ.

Όπως εύλογα γίνεται αντιληπτό, λίγοι είναι οι Έλληνες που μπορούν να ανταποκριθούν σε τέτοιες τιμές, κάτι που δεν ισχύει βεβαίως με τους ξένους. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο Κοσμάς Θεοδωρίδης, αντιπρόεδρος του Συλλόγου Μεσιτών Αθηνών - Αττικής, «το τελευταίο διάστημα παρατηρούμε ιδιαίτερη κινητικότητα στην αγορά, π.χ. από στελέχη νεοφυών εταιρειών και εταιρειών υψηλής τεχνολογίας. Πολλοί εξ αυτών πωλούν τις μετοχές τους ή εισπράττουν κάποιο παχυλό μπόνους για επίτευξη στόχων και σπεύδουν να επενδύσουν τα ποσά αυτά στην αγορά ακινήτων. Μάλιστα, αυτό ισχύει ακόμα

πο πολύ αν έχουν κάποια σύνδεση με την Ελλάδα, με την πρώτη τους στάση να είναι συνήθως το παραλιακό μέτωπο της Αττικής».

Σύμφωνα με τον κ. Θεοδωρίδη, το «στόρι της Αθηναϊκής Ριβιέρας» έχει γίνει ευρύτερα γνωστό στο εξωτερικό τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα πολλοί ξένοι να επιθυμούν να αποκτήσουν το δικό τους μερίδιο στην ανερχόμενη ζώνη της παραλίας. Ένας ακόμα σημαντικός λόγος είναι ότι η επιλογή της Αθήνας θεωρείται, ιδίως για τους ξένους, μια ιδιαίτερα ελκυστική προοπτική, αν συγκριθεί το κόστος με άλλους ευρωπαϊκούς προορισμούς. «Ένα ακίνητο σε αντιστοίχη τοποθεσία στο εξωτερικό στοιχίζει περί τις 30.000 ευρώ/τ.μ., σχεδόν τρεις φορές περισσότερο από την Ελλάδα, όπου σημειωτέον οι νέες κατασκευές είναι πολυτελότερες σε σχέση με εκείνες του εξωτερικού», τονίζει ο κ. Θεοδωρίδης.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Κεφάλαιο ενοικιάσεων

Κάθε τόσο θυμούνται σε πρωινά και μεσημεριανά ενημερωτικά πάνελ να ασχοληθούν με το «καυτό» θέμα των ενοικίων. Νοείται πως οι τίτλοι που συνοδεύουν τέτοια θέματα δεν γράφουν ή δεν εννοούν κάτι λιγότερο από το κλισέ, «ενοίκια φωτιά...», εννοώντας πως η εξίσωση των ενοικιαστικών αξιών δεν είναι καν εξίσωση και πως σε αυτή την «ανισότητα» υπάρχουν οι δύσμοιροι και κατατρεγμένοι ενοικιαστές από τη μια, και οι προύχοντες, αναισθητοί, φτασούλες και εριστικοί ιδιοκτήτες από την άλλη. Ένας που παρακολουθεί την επιχειρηματολογία των διαφόρων πανελιστών – από τους συντονιστές μέχρι τους εκφραστές των διαφορετικών απόψεων – έχει και ανάλογα σκαμπανεβάσματα στη διάθεσή του, με τον μέσο όρο να γυροφέρνει την χαβαλεδιάρικη διάθεση.

Φαίνεται ξεκάθαρα πως κάποιοι δεν εννοούν να καταλάβουν τους μηχανισμούς λειτουργίας της ελεύθερης αγοράς και δη της προσφοράς και της ζήτησης. Ο κάθε ιδιοκτήτης μπορεί να ζητά όσα θέλει για το υποστατικό του που προσφέρει για ενοικίαση, όπως και ο κάθε ενοικιαστής μπορεί να προσφέρει επίσης όσα θέλει για το υποστατικό που ζητά να ενοικιάσει. Ο πρώτος προσπαθεί να μεγιστοποιήσει το ενοίκιο που θα πετύχει και ο δεύτερος προσπαθεί να το ελαχιστοποιήσει. Ο άκρατος εκατέρωθεν παραλογισμός στο τι ζητά ο ένας και στο τι προσφέρει ο άλλος δεν έχει «νικητή».

Μέσα στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς όπου υπάρχουν πολλοί άνθρωποι ιδιοκτήτες που προσφέρουν τα υποστατικά τους για ενοικίαση και παράλληλα πολλοί υποψήφιοι ενοικιαστές, οι δυνάμεις

Το ενοίκιο δύσκολα έως ακατόρθωτα μπορεί να είναι λοιπόν προκαθορισμένο, είτε από τον ένα ή από τον άλλο.

της αγοράς λειτουργούν με τέτοιο διαδραστικό τρόπο που το ενοίκιο θα «κλειδώσει» σε κάποιο επίπεδο. Γι' αυτό μιλάμε για εξίσωση προσφοράς και ζήτησης. Το ενοίκιο δύσκολα έως ακατόρθωτα μπορεί να είναι λοιπόν προκαθορισμένο, είτε από τον ένα ή από τον άλλο.

Υπάρχει ελεύθερη επιλογή από αμφότερους, υπάρχει το κριτήριο της σύγκρισης, όπως και ένα σωρό από άλλες παραμέτρους που τελικά θα το καθορίσουν. Έτσι λειτουργούν οι λεγόμενες δυνάμεις της αγοράς. Άπαξ και «κλειδώσει», το ενοίκιο ισχύει για την περίοδο της σύμβασης ενοικίασης και τυκόν αναθεωρήσεις του εντός της περιόδου αυτής καθορίζονται επίσης στη σύμβαση – τόσο σε ύψος αναθεώρησης όσο και χρονικά πότε θα ισχύσουν. Τα συμβαλλόμενα μέρη εισέρχονται στη συμβατική τους σχέση με ελεύθερη βούληση έχοντας ενώπιον τους όλα τα δεδομένα που μπόρεσαν να εξασφαλίσουν και ταυτόχρονα αμφότεροι λαμβάνουν και κάποια ρίσκα. Αμφότεροι επίσης έχουν εξίσου δικαίωμα μέχρι τη στιγμή που θα πέσουν οι υπογραφές να υπαναχωρήσουν.

Αυτός ο «αλγόριθμος» ισχύει για κάθε κατηγορία, για κάθε είδος, κάθε ποιότητας, κάθε ηλικίας, ακινήτου σε κάθε περιοχή κλπ, γι' αυτό και βλέπουμε διαφορετικά επίπεδα ενοικίων σε ίδιας κατη-

Ο νόμος του Ενοικιοστασίου θα πρέπει να καταργηθεί πλήρως στα ακίνητα οικιστικών και γραφειακών χρήσεων και να μπουν κάποια επενδυτικά κριτήρια προστασίας στα εμπορικά ακίνητα, αλλά με μέτρο.

γορίας υποστατικά, αντί μιας ομοιογένειας. Και δεν είναι λογικό να ζητάμε ομοιογένεια όταν το προϊόν είναι άκρως ετερογενές. Η ετερογένεια πηγάζει από εκατοντάδες παράγοντες και πράγματα που για να τα αναφέρω απλά λεκτικά θα απαιτηθούν πολυσέλιδα άρθρα. Άρα αν υπάρχουν «ψηλά» ενοίκια είναι επειδή κάποιοι είναι διατεθειμένοι να τα πληρώνουν. Βάζω το ψηλά σε «εισαγωγικά» επειδή είναι καλά κάποιος να εξηγήσει τι σημαίνει ψηλό και τι χαμηλό.

Μέχρις εδώ όλα καλά. Τα προβλήματα ξεκινάνε από εδώ και πέρα.

Στην κορυφή των προβλημάτων βρίσκεται ο Νόμος του Ενοικιοστασίου και τα κατά καιρούς ξεχειλώματα του που προέβη διαχρονικά η Πολιτεία με κύρια γενεσιουργό αιτία την ψηφοθηρική του ικανότητα. Ήταν ένας νόμος που καλώς εφαρμόστηκε μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και

που κακώς συντηρείται μέχρι σήμερα. Είναι μια παρέμβαση στην ελεύθερη λειτουργία της κτημαγοράς που δημιουργεί πολυάριθμες στρεβλώσεις στα ενοίκια, στον αριθμό των πραγματικά διαθέσιμων υποστατικών και στη συντήρηση των κτηρίων. Στερεί από τις ορθολογικές και σοβαρές επενδύσεις σε ακίνητη ιδιοκτησία και γέρνει την πλάστιγγα δύναμης υπέρ των ενοικιαστών, αφήνοντας τους ιδιοκτήτες έρμαιο των ορέξεων τους. Η επίδειξη δύναμης των ενοικιαστών αποδείχθηκε διαχρονικά με την πώληση «αέρα» χωρίς οι ιδιοκτήτες να καρπώνονται κάποιο πραγματικό όφελος, με την μη πληρωμή ενοικίων όπως οφείλουν, με την μη έγκαιρη παράδοση του υποστατικού μέχρι να πάρουν αυτό που θέλουν – για να αναφέρω μόνο μερικά.

Όλοι αυτοί που εναντιώνονται στην οριζόντια και κάθετη κατάργηση του πιο πάνω νόμου παρα-

θέτουν γελοία επιχειρήματα. Καταλαβαίνω πως όταν ένας ενοικιαστής εμπορικού υποστατικού επενδύει μερικές δεκάδες ή ακόμα εκατοντάδες χιλιάδες Ευρώ για να στηθεί την επιχείρησή του, θα πρέπει να τύχει κάποιας λογικής προστασίας για να του αποδώσει. Ακόμη όμως και σε αυτή την περίπτωση δεν έχει κανένα που να του στερεί το δικαίωμά του να συμβληθεί, για παράδειγμα, για 10 ή 15 χρόνια αν έχει ένα σοβαρό επιχειρηματικό πλάνο. Στον αντίποδα, είναι κάποιος ιδιοκτήτης που θα πάρει στα σοβαρά αυτόν που θα του πει πως θα επενδύσει μέσα στο μαγαζί του πέραν των €100.000 αλλά θέλει μόνο ένα χρόνο συμβόλαιο

Είμαστε σοβαροί όταν λέμε από τη μια να έρθουν ξένοι επενδυτές και ταμεία να επενδύσουν σε ακίνητα και από την άλλη να τους λέμε ότι, «ξέρετε, οι αυξήσεις των ενοικίων τα τελευταία δέκα χρόνια είναι θεσμοθετημένες στο 0%...»

Εσείς θα επενδύατε σε οποιονδήποτε ακίνητο όπου θα σας απαγορευόταν να ζητήσετε αύξηση στο ενοίκιο που εισπράττετε. Είναι οι ιδιοκτήτες παράλογοι όταν για δέκα χρόνια τώρα (και πάμε δυνατά) δεν εισέπραξαν ούτε Ευρώ αύξηση. Ο νόμος λοιπόν θα πρέπει να καταργηθεί πλήρως στα ακίνητα οικιστικών και γραφειακών χρήσεων και να μπουν κάποια επενδυτικά κριτήρια προστασίας στα εμπορικά ακίνητα, αλλά με μέτρο.

Δεύτερο πρόβλημα ισns – αν όχι περισσότερης – σημασίας είναι η καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης.

Ο μέσος ιδιοκτήτης χρειάζεται κατά μέσο όρο 7-10 χρόνια για να ανακτήσει κατοχή του υποστατικού του είτε επειδή ο ενοικιαστής είναι σε παράβαση των όρων του συμβολαίου τους ή επειδή το θέλει για ίδια χρήση. Μόνη πλιαχτίδα ελπίδας όλα αυτά τα χρόνια ήταν η θεσμοθέτηση της περιόδου εξώσης θέσμιου ενοικιαστή αν δεν πληρώνει τα ενοίκια του. Για όλες τις άλλες περιπτώσεις ο ιδιοκτήτης γερνά στα δικαστήρια. Ας αλλάξει αυτό το πλαίσιο και πολλά θα βρουν το σωστό δρόμο.

Τρίτο πρόβλημα είναι η μη καταχώρηση των ενοικιάσεων σε κάποιο επίσημο αρχείο δεδομένων. Αλήθεια τι σόι σοβαρές αναλύσεις μπορούν να γίνουν αν έχουμε μόνο τα μισά δεδομένα ενώπιον μας. Όσο σοβαρά μπορούμε να τρέξουμε μαραθώνιο αν φοράμε ένα παπούτσι στο ένα πόδι και τίποτα στο άλλο.

Αυτά είναι θέματα φωτιά και όχι τα ενοίκια.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Καλοκαίρι του 1951. Μια εκλεκτή διεθνής παρέα καταφθάνει στην Αθήνα με την επιθυμία μιας αιγαιοπελαγίτικης κρουαζιέρας. Είναι τρεις Βρετανοί: η χορεύτρια Μάργκο Φοντέιν –η Μαριγούλα, όπως ήταν γνωστή στην παρέα της κρουαζιέρας–, ήδη διάσημη στον κόσμο του χορού και πρωταγωνίστρια του μπαλέτου «Δάφνης και Χλόη», ο χορογράφος Φρέντρικ Αστον –ο Φρέντι– που έκανε τη χορογραφία της παράστασης και ο ζωγράφος Τζον Κράξτον που δημιούργησε τα σκηνικά. Το εγχείρημα χρηματοδοτεί το ζεύγος Φίσερ, δηλαδή η Αμερικανίδα χορεύτρια Ρουθ Πέιτζ και ο πλούσιος σύζυγός της Τομ Χαρτ Φίσερ. Μετά μια προσχεδιασμένη συνάντηση σε αθηναϊκό καφενείο, την οποία ο Κράξτον έκανε να μοιάζει τυχαία, στην ομάδα προστέθηκε ο συγγραφέας και επισηστός φίλος του, Πάτρικ Λι Φέρμορ –ο Πάντι– και η σύζυγός του Τζόαν.

Επιβιβάστηκαν στο μόνο διαθέσιμο «κότερο» που βρέθηκε στον Πειραιά, το καϊκι «Ελίκη», με πλήρωμα που συγκροτήθηκε εκ των ενόντων –ένας θαλαμηπόλος της βρετανικής πρεσβείας κι ένας μάγειρας του ξενοδοχείου «Μεγάλη Βρετανία»– και αρκετά κιβώτια σαμπάνια. Απέπλευσαν «μέσα σε κύματα γέλιου, τα οποία έγιναν ακράτητα όταν αποδείχθηκε ότι κανείς δεν είχε ιδέα πού κατευθύνονταν», γράφει ο Ιαν Κόλινς, συγγραφέας της βιογραφίας «John Craxton. Ο αγαπημένος της ζωής» (εκδ. Πατάκη).

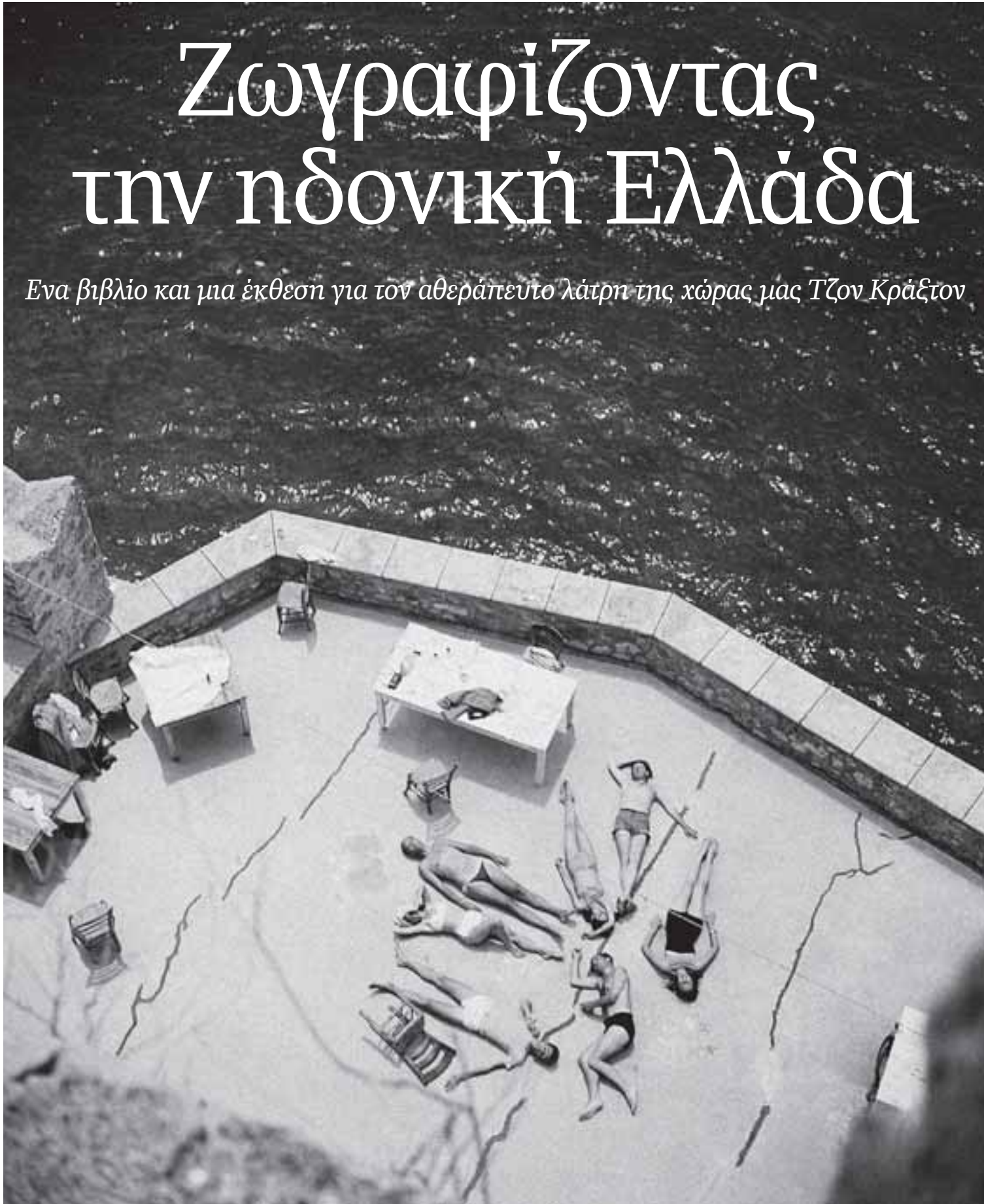
Η κρουαζιέρα εξελίχθηκε σε υπέροχη περιπέτεια, με το μοτί-

“

Ο Κράξτον είχε το ταλέντο να δημιουργεί χαρά με τα χρώματα και τη σύνθεση του τελάρου, την ίδια που υπήρξε αναπόσπαστο στοιχείο της δικής του ύπαρξης.

βο των διακοπών να επαναλαμβάνεται σε κάθε στάση: κολύμπι, περιπατοί, επισκέψεις σε ξωκλήσια, φαγοπότι σε παραθαλάσσιες ταβέρνες και ύπνος στο σκάφος. Ταξίδεψαν στην Υδρα, το νησί του Χατζηκυριάκου-Γκίκα, επίσης στενού φίλου του Κράξτον, πήγαν στο Ναύπλιο, όπου έκαναν ηλιοθεραπεία στην ταράτσα του εξαιρετικού ξενοδοχείου που τότε στεγαζόταν στο Μπούρτζι, και μια εκδρομή στην Επίδαυρο, πέρασαν από τη Σίφνο, την Ιο, τη Σαντορίνη, την Αμοργό, τη Νάξο, την Πάρο.

Από εκεί πήραν το πλοίο για τον Πειραιά κι ύστερα πέταξαν

Ενα βιβλίο και μια έκθεση για τον αθεράπευτο λάτρη της χώρας μας Τζον Κράξτον

Η παρέα της κρουαζιέρας κάνει ηλιοθεραπεία στο Μπούρτζι του Ναυπλίου. Φωτογραφία της Τζόαν Λι Φέρμορ, συζύγου του Πάτρικ.

για Λονδίνο και Νέα Υόρκη.

Διαβάζοντας το βιβλίο του Κόλινς για τον Τζον Κράξτον (1922-2009), νιώθεις αμφιθυμία: Να συνεχίζεις να διαβάζεις για να μάθεις τα πάντα για τη ζωή του ζωγράφου, τόσο πλούσια σε εμπειρίες, απολαύσεις και δημιουργικότητα; Ή να το κλείσεις και να βγεις στον δρόμο διεκδικώντας την περιπέτεια και την επιθυμία σε αυτή τη χώρα, την Ελλάδα, που για τον ηδονιστή Κράξτον υπήρξε μύθος και έμπνευση;

Ανάμεσα σε αυτό το δίπολο ζυγίστηκε άλλωστε και ο βίος του Κράξτον, σε τέτοιο βαθμό

«Τοπίο της Υδρας», 1963-1967. Η αναδρομική έκθεση «John Craxton. Μια ελληνική ψυχή» παρουσιάζεται στο Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού.

που κανείς δεν μπορεί να αποφανθεί εάν επρόκειτο πρωτίστως για ένα μάστορα της ζωγραφικής ή της καλής ζωής.

Ο Κόλινς –συγγραφέας βιβλίων για την τέχνη και επιμελητής εκθέσεων–, ο οποίος γνώριζε πολύ καλά τον καλλιτέχνη και τον αγαπούσε εξίσου «για την πνευματώδη και ταυτόχρονα αγνή σοφία του», το έργο, τη ζωντάνια και τις υπερβολές του, έχει καταφέρει σε τούτη τη βιογραφία να αποδώσει το σπάνιο ταλέντο του: να δημιουργεί χαρά με τα χρώματα και τη σύνθεση του τελάρου, την ίδια χαρά που υπήρξε αναπόσπαστο στοιχείο

Το βιβλίο του Ιαν Κόλινς «John Craxton. Ο αγαπημένος της ζωής» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

της δικής του ύπαρξης.

Ο Κράξτον γεννήθηκε σε μια ιδιόρρυθμη αγγλική οικογένεια που εμφύσησε στα παιδιά της την πεποίθηση ότι θα μπορούσαν να κάνουν περίπου ό,τι ήθελαν στη ζωή, αρκεί να το διεκδικούσαν με πάθος και ευφυΐα. Για τον Τζον, αυτό ήταν η ζωγραφική. Εδρεψε από νωρίς δάφνες για το ταλέντο του, έκανε σπουδαίους φίλους μεταξύ των ομοτέχνων, όπως ο Λούσιαν Φρόιντ, επιδίωξε και κατάφερε να ζήσει στη χώρα την οποία λαχταρούσε από νέος χωρίς καν να την έχει γνωρίσει: την Ελλάδα.

Εφθασε εδώ το 1946 και ουσιαστικά ποτέ δεν έφυγε, εκτός από σύντομες απουσίες. Στη χώρα μας βρήκε έναν τόπο που –οικείος μαζί και φαντασιακός– τροφοδότησε την έμπνευσή του. Ακόμη κι όταν αναγκάστηκε να επιστρέψει στο Λονδίνο, στα 84 του χρόνια, με βεβαρμένη υγεία, ο νους του ήταν στο σπίτι του στα Χανιά και στην επιστροφή, που δυστυχώς δεν πραγμα-

“

Εφθασε στη χώρα μας το 1946 και ουσιαστικά ποτέ δεν έφυγε, εκτός από σύντομες απουσίες. Εδώ βρήκε έναν τόπο που τροφοδότησε την έμπνευσή του.

τοποιήθηκε.

Η αναδρομική έκθεση «John Craxton. Μια ελληνική ψυχή», που παρουσιάζεται (έως 11/9) στο Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού στο Κολωνάκι, σε επιμέλεια του Ιαν Κόλινς, φιλοξενεί 90 έργα του καλλιτέχνη από όλες τις περιόδους του: χαρακτηριστικά, σχέδια, πίνακες ζωγραφικής, μια εξαιρετική ταπισερί κι ακόμη φωτογραφίες και προσωπικά του αντικείμενα. Σε συνδυασμό με το βιβλίο μάς συστήνει θαυμάσια το «κραξτόνιο πνεύμα» και μια ιδανική Ελλάδα, που έχει πάντα καλοκαίρι.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

1-7.5.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

Προβολές
στο Πάνθεον

Ο Όμιλος λειτουργεί ως Κινηματογραφική Λέσχη παρουσιάζει για όλο τον μήνα Μάιο προβολές στον κινηματογράφο Πάνθεον. Ξεκινώντας από την Τρίτη 3 Μαΐου με την ταινία «El Bola», όπου ο 12χρονος Pablo, που οι συμμαθητές του φωνάζουν Μπίλια (El Bola), μεγαλώνει δίπλα σε έναν αυταρχικό πατέρα, ο οποίος συχνά τον κακοποιεί. Ο Πάμπλο αρνείται να ομολογήσει την αλήθεια ακόμα και στον καλύτερό του φίλο Alfredo. Σκηνοθεσία Achero Manas με τους Juan Jose Ballesta, Pablo Galan, Alberto Jimenez. Κινηματογράφος Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία. Τρίτη 3 Μαΐου, ώρα 9:00 μ.μ. **Ελεύθερη είσοδος, χωρίς κρατήσεις.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Machinal» στον ΘΟΚ

Η Νέα Σκηνή του ΘΟΚ παρουσιάζει το έργο της Σόφι Τρέντγουελ «Machinal» σε σκηνοθεσία Αύρας Σιδηροπούλου. Οι ηθοποιοί και η δημιουργική ομάδα της παραγωγής ανικνεύουν τον μηχανοποιημένο κόσμο της συγγραφείας, ώστε να δώσουν σταδιακά πνοή στις διάφορες όψεις της γυναικείας εμπειρίας. Το «Machinal», ένα από τα πιο σημαντικά έργα της σύγχρονης αμερικανικής δραματογραφίας, γραμμένο από μια ιδιαίτερα αιχμηρή φωνή της, τη Σόφι Τρέντγουελ,

ΘΕΑΤΡΟ

«Η Παρέλαση» στο Herb Bar

Το θεατρικό έργο «Η Παρέλαση» της Λούλας Αναγνωστάκη θα ανέβει, για επτά μόνο παραστάσεις, στον πάνω χώρο του Herb Bar, στη καρδιά της παλιάς πόλης. Δύο αδέλφια, η Ζωή και ο Άρης, ζουν, εδώ και χρόνια, εγκλεισता σε ένα δωμάτιο και παρακολουθούν από το παράθυρό τους ένα πλήθος ανθρώπων να συγκεντρώνεται υποθέτοντας πως προετοιμάζεται μία παρέλαση. Μέσα σε αυτό το δωμάτιο-καταφύγιο, «συνμιλούν» από απόσταση με την ίδια την πόλη και ταυτόχρονα κρύβονται από αυτήν. Ο χρόνος περνά, φαίνεται αιώνιος. Ο χώρος δίνει

την αίσθηση ενός πραγματικού σπιτιού, με παράθυρα και μπαλκόνι με θέα μία περιοχή γεμάτη με σημαίες, φυλάκια, μνημεία και χώρος εορτασμού των εθνικών μας επετείων. Το έργο γίνεται αφορμή σχολιασμού της συνθήκης του εγκλεισμού, της αυτοπραγμάτωσης, της ελευθερίας της σκέψης, της αγάπης για μένα και για σένα, και κυρίως του πώς μπορούμε να ονειρευτούμε ξανά, μαζί, το αύριο. Herb Bar, Ασκληπίου 36, περιοχή Φανερωμένης, παλιά Λευκωσία. Δευτέρα 2 και Τρίτη 3 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφωνο 99887569.**

ΔΙΑΛΕΞΗ

«Όψεις
της κυπριακής
πεζογραφίας»

Ο Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής διοργανώνει την εκδήλωση «Όψεις της κυπριακής πεζογραφίας της πρώτης εικοσαετίας του 21ου αιώνα - Διάλεξη Δ΄: Σταύρος Χριστοδούλου». Ο Σταύρος Χριστοδούλου γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1963 και είναι απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το πρώτο του μυθιστόρημα, Hotel National (Εκδόσεις Καλέντζη, 2016), περιλήφθηκε στη βραχεία λίστα των Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας της Κύπρου, καθώς και στην αντίστοιχη του λογοτεχνικού περιοδικού Κλεψύδρα. Το δεύτερο βιβλίο του, το μυθιστόρημα Τη μέρα που πάγωσε ο ποταμός (Εκδόσεις Καστανιώτη, 2018), τιμήθηκε με το Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUPL) 2020 και με το Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος της Κύπρου. Το τρίτο του μυθιστόρημα, Τρεις σκάλες Ιστορία, κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Καστανιώτη τον Νοέμβριο του 2020. Διηγήματά του έχουν περιληφθεί σε διάφορες συλλογές. Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού Κοραΐς - Θέατρο Χώρα, Κοραή 1, Πλατεία Αρχιεπισκοπής, Λευκωσία. Τετάρτη 4 Μαΐου στις 7:15 μ.μ.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ο κόσμος του Δ. Καλαντζάκη στην Αποκάλυψη

Σώματα που κινούνται μέσα στο νερό απορροφώντας και διαθλώντας το φως του ήλιου. Αέναες χορογραφίες σε διαρκή διάδραση με το υγρό στοιχείο. Το νερό-μήτρα που «γεννά» τη ζωή. Ζωές που αναγεννώνται ξανά και ξανά καθώς το κεφάλι προβάλλει ήδη έξω από το νερό, στον ήλιο και στον αέρα. Ζωή, τα τέσσερα στοιχεία της φύσης. Νερό, γέννηση, όχι θάνατος. Φως, γενεσιουργός δύναμη, μετασχηματίζει, εναρμονίζει, προβάλλει, αποκαλύπτει. Επί σειρά ετών ο Δημήτρης Καλαντζάκης, αναλύει τη σχέ-

ση, εστιάζει στη γυναικεία ταυτότητα, στις κρίσιμες στιγμές της πάλης της για την αντιμετώπιση του βάρους των πολιτικών κοινωνικών της ρόλων, στην καταπίεση που υφίσταται τόσο στο οικογενειακό όσο και στο εργασιακό πεδίο, σε ό,τι λατάρει και παραμένει θαμμένο μέσα στην τύρβη της καθημερινότητας. Θέατρο ΘΟΚ, Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λευκωσία. Τετάρτη 4 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφωνο 77772717.**

ΕΚΘΕΣΗ

Η νέα εικαστική πρόταση της Αντρεάνας Καμπανέλλα

Το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος παρουσιάζει την νέα εικαστική πρόταση της Αντρεάνας Καμπανέλλα με γενικό τίτλο «Εκ του φυσικού». Η έκθεση αποτελείται από τέσσερις ενότητες. Τα πορτρέτα κυριαρχούν ενώ οι φιγούρες είναι σαφώς λιγότερες. Όλες οι ενότητες είναι εξ ολοκλήρου καμωμένες εκ του φυσικού - όχι από φαντασία, ούτε από μνήμη. Αντρεχόντας την ιστορία της τέχνης η θεματική κατηγορία πορταίτο διέγραψε

Παρασκευή 6 Μαΐου, ώρα 7:00 μ.μ. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 27 Μαΐου. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22766117, 99378246.**

τη δική της πορεία μέσα στους αιώνες. Στην αρχή ως νεκρικό σύμβολο αν θυμηθούμε τα περίφημα φαγιούμ ή το πρόσωπο/σύμβολο που σχετιζόταν με τη θρησκευτική λατρεία. Το πορτρέτο δηλαδή όχι ως πρόσωπο αλλά ως σύμβολο. Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος, οδός Κρήτης 11, Λευκωσία. Εγκαίνια

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Κι όμως έχουμε υφυπουργό Πολιτισμού

Η ανακοίνωση του ονόματος του πρώτου υφυπουργού Πολιτισμού με βρήκε στις πασαλινές μου διακοπές και το όνομα αυτού Γιάννης Τουμαζής, ένας άνθρωπος που έχει εδώ και πολλά χρόνια τριβή με πολλούς πολιτικούς οργανισμούς, που γνωρίζει πράγματα και καταστάσεις και πλέον καλείται να αποδείξει πως η εμπειρία που μάχησε όλα τα προηγούμενα χρόνια θα γίνουν ο οδηγός του. Ομολογουμένως, η κίνηση του προέδρου της Δημοκρατίας να διορίσει τον Γιάννη Τουμαζή στη θέση αυτή είναι έξυπνη, ξέρει να παίζει το σωστό χαρτί και ακόμα καλύτερα όπου το παικνίδι δεν είναι καυτό. Σωστό, λοιπόν, θεωρώ έκανε και άκουσε τους ανθρώπους γύρω του. Διόρισε σε μία νέα θέση έναν άνθρωπο που δεν είναι του κομματικού σωλήνα, για αυτούς του κομματικού κατεστημένου άλλωστε υπάρχουν οι ημικρατικοί και τα διοικητικά τους συμβούλια (ΘΟΚ, Συμφωνική Ορχήστρα) και λοιποί άλλοι οργανισμοί.

Ο Γιάννης Τουμαζής έχει μπροστά του ένα πολύ δύσκολο έργο και πολύ λίγο χρόνο στη διάθεσή του, για να προγραμματίσει, πόσο μάλλον για να εφαρμόσει πράγματα και να επιφέρει αλλαγές... ή μάλλον να αναζωογονήσει τα πολιτιστικά πράγματα του τόπου. Είναι ο καιρός λίγος, αλλά θέλω να πιστεύω πως ο νέος υφυπουργός είναι πεισιγμένος να αφήσει το δικό του αποτύπωμα, και να παραγάγει έργο. Γι' αυτό τον λόγο θα πρέπει οι άνθρωποι που κληθούν να συνεπι-

κουρήσουν τον νέο υφυπουργό, γενικός διευθυντής, τμηματάρχες και λοιποί, να είναι άνθρωποι που ξέρουν τι τους γίνεται, που έχουν διοικητικές ικανότητες και όρεξη να σπάσουν, μαζί με τον Τουμαζή, αβγά, διότι μόνο με το σπάσιμο αβγών κάνεις ομελέτα και έχεις αποτέλεσμα, διαφορετικά απλώς κάνεις συλλογή αβγών και δεν έχουμε και έτοιμη Κυπριακή Πινακοθήκη να τα εκθέσουμε.

Ό,τι και να πω για όσα χρειάζεται να γίνουν θα είναι θεωρώ απλώς γέμισμα της στήλης, ξέρει ο κ. Τουμαζής και τι χρειάζεται να κάνει, και τι οφείλει να αποφύγει, άλλωστε δεν είναι χθεσινός, ακόμα και τα λάθη και οι παραλείψεις του θα του χρειαστούν στη νέα του θέση. Για ένα πράγμα θέλω να τον παρακαλέσω, να κλείσει τα αφτιά του στα λογής-λογής κομματικά θέλω, διότι ήδη κατά εκεί πάμε, να «κομματικοποιήσουμε» και αυτόν τον νέο θεσμό και να τον κάνουμε και αυτόν πεδίο δόξης λαμπρόν για μικροκομματικά παίγνια. Ήδη ο κ. Θεμιστοκλέους είπε την ανοησία του, διότι περί τέτοιας πρόκειται, και επεικώς είμαι, το ΔΗΚΟ επίσης είπε την κουβέντα του. Δεν είμαι συνήγορος του κ. Τουμαζή, αλλά το να λες ότι αποδεδειγμένα δεν σέβεται τον πολιτισμό μας ο Τουμαζής είναι άτοπο. Πείτε το με το όνομά του το πράγμα εκεί στο ΔΗΚΟ, αν θέλετε να είστε λόγω και θέσει συνεπείς, επιτέλεσε προδοσία ή ό,τι άλλο έχετε κατά νου για την παράσταση της «Αντιγόνης». Έγραφα το 2016, με αφορμή τις συζητήσεις για το ανέ-

βασμα της «Αντιγόνης» στο κατεχόμενο αρχαίο θέατρο της Σαλαμίνας: «Δεν είναι καιρός να δούμε πώς οι άνθρωποι αυτού του τύπου θα πάνουν να ονομάζονται είτε Ετεοκλής είτε Πολυνείκης;». Ο Γιάννης Τουμαζής πιστεύω πως το καταλαβαίνει αυτό, as τον αφήσουμε να λειτουργήσει και εδώ είμαστε να τον κρίνουμε, όσοι ελάχιστοι πολιτιστικοί συντάκτες μείναμε, και όσοι και όσες συνάδελφοι και συναδέλφισσες θέλουν να ασχοληθούν με το όραμα του Τουμαζή για τον πολιτισμό της χώρας. Και το γράφω αυτό επειδή έχω παράδειγμα. Όταν το 2020 ο κ. Προδρόμου ως ΥΠΠΑΝ επισκέφθηκε τη ΣΠΕΛ και ξεναγήθηκε από τον δρ Γιάννη Τουμαζή στην έκθεση των 219 έργων που επεστράφησαν στην ε/κ πλευρά οι πολιτιστικοί συντάκτες ήμασαν πιο λίγοι και από τα δάκτυλα ενός χεριού, ωστόσο υπήρχαν πολλοί άλλοι συνάδελφοι δημοσιογράφοι και μου έκανε εντύπωση τέτοια ευρεία κάλυψη, αλλά είπα, τέτοιο γεγονός εννοείται πως θα το καλύψουν, έχει ενδιαφέρον, καλλιτεχνικό, έχει τη σημειολογία του το πράγμα... καλά κάνουν, τουλάχιστον το κοινό θα μάθει για τη ΣΠΕΛ, την Πινακοθήκη δηλαδή, τα έργα τέχνης του Γ. Πολ. Γεωργίου και άλλων που επεστράφησαν, όμως οι συνάδελφοι ήταν εκεί για να ρωτήσουν τον υπουργό για το φλέγον τότε ζήτημα των αποφοιτήσεων (Ιούλιος του 2020). Μερικές ημέρες μετά έγινε η διαδήλωση των καλλιτεχνών, οι ευάριθμοι συνάδελφοι έγιναν ακόμη πιο ευάριθμοι, σχεδόν

αμελητέες ποσότητες. Έπειτα, έγινε η συνέντευξη Τύπου στον ΘΟΚ για την ανακοίνωση των δύο έργων που κέρδισαν τον διαγωνισμό που είχε προκηρύξει ο Οργανισμός, εφαρμόζοντας τον Νόμο του 1%! Γεμάτη η Νέα Σκηνή... όχι από συναδέλφους, όχι αλλά από καλλιτέχνες, από τα μέλη της επιτροπής, από τους εργαζόμενους του ΘΟΚ και οι πολιτιστικοί συντάκτες... πουθενά, σε έπανε μια στεναχωρία... Σε άρθρο μου τότε έγραφα: «Είναι πραγματικά αποκαρδιωτικό να έχουμε Υφυπουργείο [είχε ανακοινωθεί η ίδρυση υφυπουργείου] και να μην έχουμε πολιτιστικούς συντάκτες [...]». Κι εδώ δεν φταιει καμία κυβέρνηση και κανένα κόμμα, φταιει η κοινωνία και φυσικά τα Μέσα, τα οποία θεωρούν τα πολιτιστικά τον φτωχό συγγενή». Επίσης, σε άρθρο μου από αυτή εδώ τη στήλη το 2020 είχα γράψει: «Ζητείται εθνική πολιτική για τον πολιτισμό xδες». Ελλιπώς σταδιακά να την αποκτήσουμε, μιας και ξεκολλήσουμε τον αραμπά από τη λασπουριά.

Υγ. 1. Συγχωρήστε μου την αυτοαναφορικότητα, αλλά πραγματικά πιστεύω πως πρέπει πάση θυσία να προστάψουμε τον νέο θεσμό.

Υγ. 2. Επίσης, η όποια νέα κυβέρνηση μετά τον Μάρτιο του 2023 θα ήταν καλό να διατηρήσει τον Γιάννη Τουμαζή στη θέση του, αν το θέλει φυσικά.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ο κόσμος
του Ροβήρου
Μανθούλη

Η ζωή του Ροβήρου Μανθούλη ήταν μέρος της Ιστορίας του 20ού αιώνα. Όχι τόσο γιατί πέθανε σε ηλικία 92 ετών, άρα είχε προλάβει να δει και να συμμετάσχει σε γεγονότα πολιτικά, κοινωνικά και, πρωτίστως, δημιουργικά - καλλιτεχνικά, αλλά γιατί έζησε πυκνά και περιπετειώδη ανάμεσα σε ανθρώπους που κι εκείνοι κατέγραφαν, ο καθένας με τον τρόπο του, τον παλμό του αιώνα. Κατέγραφαν και, ταυτόχρονα, επιπρέαζαν τη μοίρα τους και τη μοίρα μας.

Τα συμβάντα, στο χρονικό των αναμνήσεών του «Ο κόσμος κατ' εμέ», αφήνουν τον αναγνώστη και θεατή σιωπηλό και μάλλον εκστατικό: μεταξική δικτατορία, πόλεμος, κατοχή, αντίσταση, Δεκέμβρης '44, Εμφύλιος, «Πατάρι του Λουμίδη», σπουδές στην Αμερική, συνομιλίες με τον Δημήτρη Μπτρόπουλο και τον Ιγκόρ Στραβίνσκι, επιστροφή στο «Πατάρι» παρά με τους Μιχάλη Κατσαρό, Δημήτρη Χριστοδούλου, Λεωνίδα Ζενάκο, Μίνωα Αργυράκη, Μάνο Χατζιδάκι, Γιάννη Τσαρούχη, Νίκο Γκάτσο, στρατιωτική θητεία ως διερμηνέας του πρωθυπουργού στρατάρχη Παπάγου, διεύθυνση σπουδών Σχολής Κινηματογράφου, καθιέρωση του δημιουργικού ντοκιμαντέρ, σκηνοθεσίες (οι βραβευμένες «Ψηλά τα χέρια, Χίτλερ!», «Πρόσωπο με πρόσωπο», «Μπλουζ με σφιγμένα δόντια»), εξορία στη Γαλλία, αντικουντικής αγώνας, σκηνοθεσίες για τη γαλλική τηλεόραση (το «Ανεβαίνοντας τον Μισσιππή» εγκαίνιας το Τρίτο γαλλικό κανάλι) γενικός διευθυντής Προγράμματος ΕΡΤ (1 και 2), προεδρία της ελληνικής κοινότητας Παρισιού, συνομιλίες με Κωνσταντίνο Καραμανλή, Γεώργιο Ράλλη, Γεώργιο Παπανδρέου, Ανδρέα Παπανδρέου, Ερευνες: Κυπριακό, η μαφία στην Κούβα, η (αποτυχημένη) μυστική εισβολή στην Αλβανία, δολοφονία του Κένεντι, Γουότεργκεϊτ.

Και πόσα ακόμη ενδιέμεσα, που συνθέτουν πολλούς παράλληλους βίους.

Για να συναντηθούν έπρεπε να ταξιδεύουμε συνεχώς. Περνάγαμε το Σιδηρούν Παραπέτασμα, άλλοι χωρίς διαβατήρια, άλλοι με διαβατήρια, άλλοι έμεναν πίσω. Η ζωή μας ήταν γεμάτη από ευτράπελα επεισόδια – η άλλη πλευρά του νομίματος, του δράματος. Από τη μια πρόσφυγες, από την άλλη το παράλογο», έλεγε σε συνέντευξή του στην «Κ» (24.3.2002).

Ήταν η χρονιά που παρουσίασε την ταινία του «Lilly's story». Περιέγραφε το σουρεαλιστικό τοπίο μέσα στο οποίο γεννήθηκε το αρχικό σενάριο. Στπρίζονταν σε μια ιδέα της Μελίνας Μερκούρη που έγινε πραγματικότητα. Θέμα του, οι εξορίστοι Έλληνες στην περίοδο της δικτατορίας στο Παρίσι, μέσα από την προετοιμασία μιας ταινίας που δεν γυρίστηκε ποτέ. Πραγματικά τα περιστατικά, πραγματικά και τα πρόσωπα που υποδύονταν οι ηθοποιοί, ο ρόλος της μυθοπλασίας περιορίζεται στην όσο το δυνατόν πιστότερη αναπαραγωγή των γεγονότων. Το «Lilly's story» αναπλάθει την ατμόσφαιρα της παρέας του Παρισιού, σε μια εποχή όπου κυριαρχούσε η αβεβαιότητα.

Η αναστατωμένη ζωή του Ροβήρου Μανθούλη χρειάστηκε 122 ταινίες (ντοκιμαντέρ κυρίως, ελάχιστες μυθοπλασίας) και 22 βιβλία για να «κωρέσει». Και πάλι: είναι βέβαιο ότι δεκάδες ιστορίες δεν αποτυπώθηκαν. Ταξίδεψε σε όλο τον κόσμο παρατηρώντας λαούς και πρόσωπα. «Όταν γυρίζεις ντοκιμαντέρ αισθάνεσαι ότι είσαι ένα μόριο που κυκλοφορεί στον πλανήτη... Πότε γίνεσαι Αυστραλός, πότε Ινδός... Μπαινεις μέσα στα διαμερίσματα της ζωής ενός λαού, μιας κοινότητας ανθρώπων, μιας χώρας και γίνεσαι μέρος τους», έλεγε στο «Παρασκήνιο», την εβδομημενη έκδοσή της ΕΡΤ, το 2007. Ο τίτλος, δεν θα μπορούσε να αποδίδει με μεγαλύτερη ακρίβεια τον Ροβήρο Μανθούλη: «Ο άνθρωπος με την κινηματογραφική μηχανή» (αναφορά στο αριστουργηματικό ντοκιμαντέρ του Τζίγκα Βερτόφ).

Ήταν όλες οι ταινίες που γύρισε «εξαιρετικές»; Όχι. Είναι αδύνατον σε τέτοιο όγκο δουλειάς να είναι όλα αξιοσημείωτα. Εκείνο που παραμένει ξεχωριστό είναι ο οίστρος της ζωής, η περιέργεια της ανακάλυψης, οι διαρκείς πτήσεις στο άγνωστο με μόνο πλέγμα ασφαλείας τις «παρέες». Τους φίλους του, με τους οποίους συνυπήρχε και ύφαναν από κοινού την ατμόσφαιρα μιας εποχής. Μετακίνησαν, άραγε, τον κόσμο; Την απάντηση τη δίνει ο ίδιος: «Η κάμερα μπορεί ν' αλλάξει τον κόσμο, αν ο κόσμος θέλει ν' αλλάξει».

Ένας άγνωστος Χ σε μία δύσκολη εξίσωση

Ο σκινοθέτης και ηθοποιός Γιώργος Παπαγεωργίου σκινοθετεί τη θεατρική παράσταση «Αρίστος» που ανεβαίνει σε ΘΟΚ και Ριάλιο

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Η παράσταση μέσα από τις μαρτυρίες όπως και από τα στοιχεία που παρουσιάζονται, δίνει βήμα στη λαϊκή γνώμη να τοποθετηθεί ενάντια στις επίσημες δικαστικές αρχές σε σχέση με την καταδίκη του Αριστείδη. Στους λαϊκούς ανθρώπους αποτίει η παράσταση φόρο τιμής και φυσικά στο ίδιο το πρόσωπο του Αριστείδη» λέει στην «Κ» ο σκινοθέτης της παράστασης «Αρίστος» Γιώργος Παπαγεωργίου, που είναι βασισμένη στο μυθιστόρημα του Θωμά Κοροβίνη «Ο γύρος του θανάτου». Οι ερμηνευτές ενσαρκώνουν μια ιστορία που μεταφέρει τους θεατές στις αλάνες της Θεσσαλονίκης, στις σκοτεινές γωνιές του λιμανιού, στα υπαίθρια πανηγύρια και στα μπουζουξήδικα της παλιάς Θεσσαλονίκης, σε έναν σκηνικό χρόνο που φτάνει μέχρι το 1960, όταν γίνεται εικοσι χρόνών ο βασικός ήρωας, ο Αριστείδης Παγκρατίδης, τον φερόμενο ως «Δράκο του Σέιχ Σου».

—Αφορμή για την παράσταση το βιβλίο του Θωμά Κοροβίνη, τι ήταν αυτό που σας έκανε να θέξετε να το ανεβάσετε στο σανίδι; Ποια άλλα στοιχεία χρησιμοποιήσατε για την παράσταση;

—Η αφορμή εκτός από το βιβλίο του Θωμά υπήρξε και η πραγματική υπόθεση γύρω από το πρόσωπο και τη ζωή του Αριστείδη Παγκρατίδη. Στην παράσταση εκτός από το μυθιστορηματικό υλικό του βιβλίου του Θωμά χρησιμοποιήθηκαν και ντοκουμέντα

από την δικογραφία όπως και από ρεπορτάζ της εποχής.

—Ο γιος σκινοθετεί τη μητέρα του σε μία παράσταση που ενέχει αυτή τη σχέση στην ουσία της... σας έφερε σε κάποιου είδους αμηχανία ή δυσκολία;

—Η δυσκολία ξεπεράστηκε αρ-

«Οι μέθοδοι συγκάλυψης εκσυγχρονίστηκαν αλλά δεν έπαψαν ποτέ» λέει ο Γιώργος Παπαγεωργίου, απαντώντας στην ερώτηση αν σήμερα θα μπορούσαμε να έχουμε έναν Αρίστο Παγκρατίδη.

κετά γρήγορα, καθώς και εγώ και η μητέρα μου (σ.σ. Φιλάρκτη Κομνηνού) λειτουργήσαμε γρήγορα ως επαγγελματίες και δεν αφήσαμε την αρχική αμηχανία να μας στερήσει τη χαρά της δημιουργικής διαδικασίας που είναι η πρόβα και στη συνέχεια ίδια η παράσταση. Εξάλλου, είναι τόσο ισχυρό το θέμα που πραγματεύεται η παράσταση που αισθάνεσαι ότι έχεις ως κοινό στόχο να υπηρετήσεις έναν ανώτερο σκοπό που είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη αποτύπωση της ιστορίας του «Αρίστου».

—Πώς αντικρίσατε τον Αρίστο, ως έναν άγνωστο Χ σε μία δύσκολη εξίσωση ή εληύσατε να του δώσετε το βήμα που δεν είχε τότε;

«Η παράσταση μέσα από τις μαρτυρίες, όπως και από τα στοιχεία που παρουσιάζονται, δίνει βήμα στη λαϊκή γνώμη να τοποθετηθεί ενάντια στις επίσημες δικαστικές αρχές σε σχέση με την καταδίκη του Αριστείδη. Στους λαϊκούς ανθρώπους αποτίει η παράσταση φόρο τιμής και φυσικά στο ίδιο το πρόσωπο του Αριστείδη» λέει ο σκινοθέτης της παράστασης «Αρίστος» Γιώργος Παπαγεωργίου.

—Πολύ καλή ερώτηση. Η αλήθεια είναι ότι όσον αφορά τον ίδιο τον Αριστείδη, ήταν όντως ως αναφέρετε, ένας άγνωστος Χ σε μία δύσκολη εξίσωση. Η παράσταση παρόλα αυτά, μέσα από τις μαρτυρίες όπως και από τα στοιχεία που παρουσιάζονται, δίνει βήμα στη λαϊκή γνώμη να τοποθετηθεί ενάντια στις επίσημες δικαστικές αρχές σε σχέση με την καταδίκη του Αριστείδη. Στους λαϊκούς ανθρώπους αποτίει η παράσταση φόρο τιμής και φυσικά στο ίδιο το πρόσωπο του Αριστείδη.

—Περίεργες εποχές, κράτος και παρακράτος σε εναγκαλισμό... και στη μέση ένα λούμπεν πρόσωπο... φοβηθήκατε την αγιοποίηση;

—Ο Αριστείδης δεν ήταν κάποιος ήρωας και η παράσταση δεν επιχειρεί την αγιοποίησή του. Ουσιαστικά υπήρξε ένα πολύ φτωχό παιδί που από μικρή ηλικία έδινε το σώμα του αριστερά και δεξιά για να έχει ένα πιάτο φαγητό να φάει και στη συνέχεια μεγαλώνοντας έγινε το τέλειο θύμα για να συγκλυφτούν τα εγκλήματα του Δράκου και το παρακράτος να κάνει καλά τη δουλειά του. Όπως όλα δείχνουν, ο πραγματικός ένοχος υπήρξε γόνος μιας πολύ ισχυρής και πλούσιας οικογένειας της Θεσσαλονίκης που ήταν συνδεδεμένη με το παρακράτος της εποχής.

—Μου έρχεται στο μυαλό και η υπόθεση Κοεμτζή, πάλι ένα αριστερό λούμπεν πρόσωπο... με

διαφορετικά εγκλήματα... σκεφτήκατε ίσως κοινά στοιχεία, κοινωνικά ή πολιτικά;

—Δεν μπορώ να πω ότι στο μυαλό μου, συνειδητά τουλάχιστον, υπήρξε κάποια συσχέτιση. Από την άλλη και οι δύο ιστορίες έχουν κάτι κοινό. Την ανάγκη του ανθρώπου να αρθρώσει κόντρα σε ένα ολοκληρωτικό καθεστώς, την λαχτάρα του για ελευθερία, αξιοπρέπεια, ανθρωπιά. Και αυτό κρύβει μέσα του μια λεβεντιά που με συγκινεί πάντα.

—Σήμερα θα μπορούσαμε να έχουμε έναν Αρίστο Παγκρατίδη;

Δυστυχώς ναι. Οι μέθοδοι συγκάλυψης εκσυγχρονίστηκαν αλλά δεν έπαψαν ποτέ.

—Πού θα αποδίδατε την επιτυχία της παράστασης;

—Στην ουσία της. Η δύναμη που έχει αυτή η πραγματική ιστορία και στη συνέχεια στον τρόπο με τον οποίο η παράσταση κατάφερε να αποτυπώσει αυτή την ιστορία, όπως και στο έμφυτο δυναμικό της. Στους εξαιρετικούς ηθοποιούς και συντελεστές που αγκάλιασαν αυτή την παράσταση.

Πληροφορίες: «Αρίστος», σε σκινοθεσία Γιώργου Παπαγεωργίου, με τους: Φιλάρκτη Κομνηνού, Γιάννη Λεάκο, Ιωάννη Αθανασόπουλο και τον μουσικό Γιώργο Δούσο επί σκηνής. Παραστάσεις: Λευκωσία, Θέατρο ΘΟΚ, Σάββατο και Κυριακή 7-8 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Λεμεσός, Θέατρο Ριάλιο, Πέμπτη και Παρασκευή 5-6 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ.

η **Kellogg's** παρουσιάζει

KIDS FEST

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗ ΦΥΣΗ

14-15 ΜΑΙΟΥ

Πάρκο Ακρόπολης

9:00-20:00

Μέγα Χορηγός:

Διοργανωτής: BRANDCONNECT

Υποστηρικτές:

Χορηγός Επικοινωνίας: LOVE 100.7 FM

Αγρός

ΑΕΡΝ

διασπορά ειδήσεων

ΝΕΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΟΜΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12:00 - 13:00

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Μία αριστοτεχνικά «χειροποίητη» συνάντηση

Η Λίνα Νικολακοπούλου και ο Θοδωρής Βουτσικάκης μιλάνε στην «Κ» για τη μουσική παράσταση «Οδός Φρυνίχου» στο Ριάλτο

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Στο Θέατρο Ριάλτο, το Σάββατο 7 Μαΐου, συνεχίζει τη διαδρομή της μουσική παράσταση «Στην οδό Φρυνίχου», με τον Θοδωρή Βουτσικάκη στην ερμηνεία, μαζί με τον Νεοκλή Νεοφυτίδη στο πιάνο και τον Βασίλη Ραψανιώτη στο βιολί, με τραγούδια που επέλεξε η στιχουργός Λίνα Νικολακοπούλου. Στη συνέντευξή τους στην «Κ» η Λίνα Νικολακοπούλου και ο Θοδωρής Βουτσικάκης λένε πως τα τραγούδια που θα ακουστούν αγγίζουν τους θεατές κάθε ηλικίας, αφού η αισθητική τους και η ποιότητά τους εγγυώνται τη διαχρονικότητά τους. Η Λίνα Νικολακοπούλου αναφέρει πως θέλησαν τα τραγούδια επελέγησαν να είναι ταιριαστά και σχεδόν μαγικά στο άκουσμα,

«σύμφωνα με τον “χειροποίητο” χαρακτήρα αυτής της δώρης μουσικής παράστασης». Ο δε Θοδωρής Βουτσικάκης λέει πως όταν κάτι κάνει κραδασμό γιατί αφορά, αντέχει. «Στις παραστάσεις μας στο Θέατρο Τέχνης ήρθαν συνομήλικοι μου 30άρηδες, παρέες φίλων, ζευγάρια, γονείς με παιδιά, μεγαλύτεροι, μικρότεροι, άλλοι ήξεραν πού ήρθαν άλλοι γιατί κάπου άκουσαν ότι κάτι γίνεται εκεί».

Η συνεργασία του Θοδωρή Βουτσικάκη με τη Λίνα Νικολακοπούλου ξεκίνησε το 2015 και μέχρι σήμερα μετρά πολλές και σημαντικές στιγμές, με κορυφαία τη δισκογραφική σύμπραξη με τον βραβευμένο με Oscar Ιταλό συνθέτη Nicola Piovani, που έκανε όλους τους Έλληνες να τραγουδούν πως «Είναι Όμορφη η Ζωή».

Μεταξύ των τραγουδιών που θα ακουστούν στη μουσική παράσταση «Στην οδό Φρυνίχου», μικρά κείμενα, μικρά ποιήματα, μικρές παύσεις θα διανθίζουν τη μουσική διήγηση.

ΛΙΝΑ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Η ανθρώπινη πτυχή όπου κι αν βρίσκεται έχει τις ίδιες ανάγκες

—Να ξεκινήσουμε, κα Νικολακοπούλου, με την επιλογή των τραγουδιών. Από πού ξεκινάτε και μέχρι πού φτάνετε μουσικά σε αυτή την παράσταση;

—Κατ’ αρχήν η ύπαρξη και η διαθεσιμότητα του θεάτρου Τέχνης στην οδό Φρυνίχου, στην Πλάκα των Αθηνών, μου επέτρεψε, γνωρίζοντας βέβαια τις ερμηνευτικές δυνατότητες του Θοδωρή Βουτσικάκη, να νιώσω μια ελευθερία στην επιλογή των τραγουδιών. Θέλαμε αυτά που θα επιλέγαμε να είναι ταιριαστά και σχεδόν μαγικά στο άκουσμα, σύμφωνα με τον «χειροποίητο» χαρακτήρα αυτής της δώρης μουσικής παράστασης. Υπάρχει μια πλάτια γκάμα τραγουδιών από τη δεκαετία του 1950 μέχρι σήμερα, θα ακούσουμε τραγούδια των Γιάννη Παπαϊωάννου, Μίκη Θεοδωράκη, Μάνου Χατζιδάκι, Μάνου Λοΐζου, Απόστολου

«Δεν μου φταίνει ούτε οι στιχουργοί, ούτε οι συνθέτες, ούτε οι ερμηνευτές. Μου φταίει η εποχή και η αποφασισμένη απραξία των εταιρειών στο να υπάρχει πολυφωνία στο σύγχρονο ελληνικό τραγούδι» λέει η Λίνα Νικολακοπούλου για το ελληνικό τραγούδι σήμερα.

Το συγκινητικό στις συναυλίες της οδού Φρυνίχου ήταν η προσέλευση νέων ανθρώπων σε κάθε παράσταση στο θέατρο, εν μέσω covid και διάφορων άλλων δυσκολιών.

Καλδάρα, Θάνου Μικρούτσικου, Nicola Piovani, Χρήστου Λεοντή, Νίκου Αντύπα και Λαυρέντη Μακαίριτσα. Επίσης, δύο ακυκλοφόρητα τραγούδια του Αρμένιου συνθέτη Ara Dinkjian με τον οποίο έχω συνεργαστεί πολύ αρμονικά στο παρελθόν, το 1991 και το 1994. Οπουδήποτε βρίσκω εύφορο έδαφος και κατάλληλους συνεργάτες όπως αυτή τη στιγμή, τον Θοδωρή Βουτσικάκη, αλλά και τους δύο πολύ καλούς σολίστες, τον Νεοκλή Νεοφυτίδη στο πιάνο και τον Βασίλη Ραψανιώτη στο βιολί, αισθάνομαι ασφαλώς σε μια απαιτητική επιλογή ρεπερτορίου, γιατί οι τρεις τους έδωσαν σαν μια πολύ γερή ομάδα και φώτισαν με έναν ιδανικό τρόπο αυτό το ρεπερτόριο.

—Θελήσατε ίσως να επιστρέψετε μουσικά σε μία πιο αγνή εποχή, όπως αυτή της μουσικής, σήμερα έχουμε χώρο για αυτές τις επιστροφές;

—Εγώ την περίοδο των μπουάτ τη βίωσα προσωπικά και με στιγμάτισε. Τώρα καλά ρωτάτε, δεν έχουμε χώρο για τέτοιες ατμόσφαιρες αλλά είμαι βέβαιη πως

έχουμε ακόμα χώρο στις καρδιές μας. Εμένα αυτό μου αρκεί, για να ξέρω ότι οι θεατές που θα έρθουν, θα συγκινηθούν και θα επικοινωνήσουν με μια ποιότητα αισθήματος που έχουμε όλοι πολλά βιώματα από αυτήν και είναι κρίμα να μένει στην αφάνεια και να βομβαρδιζόμαστε μονάχα από νευρικές επιδιώξεις επιτυχίας τραγουδιών. Το συγκινητικό στις συναυλίες της οδού Φρυνίχου ήταν η προσέλευση νέων ανθρώπων σε κάθε παράσταση στο θέατρο, εν μέσω covid και διάφορων άλλων δυσκολιών.

—Οι ποιητικές παύσεις που γίνονται λειτουργούν ως παράβαση ή στάσιμο της κύριας παράστασης;

—Οι ποιητικές παρεμβάσεις είναι παράθυρα που ανοίγουν για να μπαίνει ο ήχος και οι αγωνίες της σύγχρονης ζωής μέσα στη ροή του ρόλου του τραγουδιστή και να αποδεικνύει ότι η ανθρώπινη πτυχή, σε όποια στιγμή του πολιτισμού και του χρόνου κι αν βρίσκεται, έχει τις ίδιες ανάγκες.

—Γνωρίζω πως δεν είναι εύ-

κολο να απαντηθεί σε μερικές γραμμές η ερώτησή μου... Πώς αντικρίζετε το ελληνικό τραγούδι σήμερα και πώς βλέπετε τη στιχουργική του;

—Πιστεύω ότι ακόμα και στην ποπ σκηνή αλλά και στη σύγχρονη μουσική παραγωγή, οι στιχουργοί και οι συνθέτες προσπαθούν να αποτυπώσουν ένα λαϊκό αίσθημα. Ενημερώνομαι για τα τραγούδια που τώρα είναι αγαπητά και επιτυχημένα για τον κόσμο, συνήθως μέσα στα ταξί με τα οποία μετακινούμαι, γιατί δεν βλέπω γενικά τηλεόραση και δεν ακούω ραδιόφωνο. Από τους σταθμούς που τυχαία ακούω στις διαδρομές μου με τα ταξί, οι φωνές, οι στίχοι και οι μουσικές θεωρώ ότι προσπαθούν να αποτυπώσουν το αίσθημα της πλειοψηφίας της κοινωνίας και του τρόπου που αυτή διασκεδάζει στα νυχτερινά κέντρα. Δεν μου φταίνει ούτε οι στιχουργοί, ούτε οι συνθέτες, ούτε οι ερμηνευτές. Μου φταίει η εποχή και η αποφασισμένη απραξία των εταιρειών στο να υπάρχει πολυφωνία στο σύγχρονο ελληνικό τραγούδι.

ΘΟΔΩΡΗΣ ΒΟΥΤΣΙΚΑΚΗΣ

Είναι ωραίο να βρίσκεις αιτία να έρθεις κοντά με τον κόσμο

—Ποιο είναι το κυρίαρχο συναισθημά σας σε αυτή τη μουσική παράσταση;

—Στην Οδό Φρυνίχου νιώθω ότι ακουμπάω στον πυρήνα μου. Νιώθω σαν καταδύτης που επιστρέφει στην επιφάνεια μόνο όταν ανασύρει τον θησαυρό. Είναι κάτι βαθύ που με εξέλιξε. Πέρασαμε δύσκολα με την πανδημία και συνεχίζουμε με ό,τι συμβαίνει στη ζωή μας. Είναι ωραίο να βρίσκεις αιτία να έρθεις κοντά με τον κόσμο, να συναντηθείς. Το είχα ανάγκη και είναι συγκινητικό γιατί αυτή η ανάγκη βρήκε σημείο επαφής.

—Φαντάζομαι έχουν επιλεγεί κομμάτια που είναι πάνω στη φωνή του Θοδωρή Βουτσικάκη... πώς τα αντιμετωπίσατε ως ερμηνευτής;

—Έχουμε επιλέξει με τη Λίνα Νικολακοπούλου τραγούδια με βάση το αίσθημα αλλά και

«Είμαι νέος για να βγάζω συμπεράσματα, αλλά πιστεύω στη διαχρονικότητα των τραγουδιών αυτών και στο ότι πάντα θα αφορούν, γιατί είναι αληθινό το αίσθημά τους».

την αισθητική, θα μπορούσα να πω. Τραγούδια που ταιριάζουν στη φωνή μου και έχουν κάτι ξεχωριστό. Ορισμένες επιλογές είναι απρόσμενες, τουλάχιστον σε σχέση με τα δείγματα που έχω δώσει αυτά τα χρόνια είτε από τη συνεργασία μας με τον Nicola Piovani, είτε από την παρουσία μου στο μουσικό θέατρο. Προσπαθώ να είμαι ένα άξιο όργανο για τις ανάγκες που έχει η μελωδία και ο στίχος αλλά ταυτόχρονα και προσωπικός. Εννοώ να στερεώνω με τον τρόπο μου, με την ερμηνεία μου, αυτό που νιώθω εκείνη τη στιγμή.

—Νομίζετε ότι αυτά τα τραγούδια ή ακόμα και αυτή η ατμόσφαιρα σήμερα αφορούν τις νεότερες γενιές;

—Έβλεπα πριν από λίγο καιρό ένα βιντεάκι στο Youtube που τραγουδάει ένας 14χρονος το «Διθέσιο». Δεν θα σας πω για την απήχηση του βίντεο που είχε κάποιες χιλιάδες views και comments, αλλά για το πόσο «καιγόταν» το αγόρι αυτό που έπαιζε με την κιθάρα του και τραγουδούσε ένα τραγούδι που

«Προσπαθώ να είμαι ένα άξιο όργανο για τις ανάγκες που έχει η μελωδία και ο στίχος αλλά ταυτόχρονα και προσωπικός. Εννοώ να στερεώνω με τον τρόπο μου, με την ερμηνεία μου, αυτό που νιώθω εκείνη τη στιγμή» αναφέρει στην «Κ» ο Θοδωρής Βουτσικάκης.

γράφτηκε πριν καν γεννηθεί. Όταν κάτι κάνει κραδασμό γιατί αφορά, αντέχει.

Στις παραστάσεις μας στο Θέατρο Τέχνης ήρθαν συνομήλικοι μου 30άρηδες, παρέες φίλων, ζευγάρια, γονείς με παιδιά, μεγαλύτεροι, μικρότεροι, άλλοι ήξεραν πού ήρθαν άλλοι γιατί κάπου άκουσαν ότι κάτι γίνεται εκεί. Έβλεπα την αντίδραση και τη συμμετοχή τους σε τραγούδια δεκαετιών πίσω ή στην Όμορφη Ζωή και τα καινούργια μας. Είμαι νέος για να βγάζω συμπεράσματα, αλλά πιστεύω στη διαχρονικότητα των τραγουδιών αυτών και στο ότι πάντα θα αφορούν, γιατί είναι αληθινό το αίσθημά τους.

—Παρέα με ένα πιάνο και ένα βιολί...σε μία θεατρική σκηνή αυτό σας περιορίζει ή αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια στο ίδιο το τραγούδι να διαχυθεί;

—Η συνθήκη αυτή με γοητεύει. Δεν είναι εύκολο, το αντίθετο θα έλεγα, αλλά το βρίσκω δημιουργικό και ουσιαστικό. Πάντα επιδιώκω να είμαι ειλικρινής, παρών, στη σκηνή αλλά όσο πιο

απογυμνωμένος τόσο μεγαλύτερη είναι η απαίτηση. Σαν να συνδέομαι με τους ακροατές περισσότερο. Και το τραγούδι όμως είναι σαν να διαχέεται στην πρώτη ύλη του. Ακούς τη μουσική και τον λόγο με μια σαρωτική λιτότητα.

—Συνεργαζόμενος με τη Λίνα Νικολακοπούλου ποιο θα λέγατε ότι είναι το πρώτο πράγμα που πήρατε από την εμπειρία της;

—Η έμπνευση. Η Λίνα μέσα από τη φωτεινή της σκέψη, την εγρήγορση, την παρατηρητικότητα, την ιδιαίτερη ματιά και φυσικά το ταλέντο της, μου έχει ανοίξει δρόμους που δεν μπορούσα πριν να φανταστώ.

Πληροφορίες: «Στην οδό Φρυνίχου», Θοδωρής Βουτσικάκης, Καλλιτεχνική επιμέλεια: Λίνα Νικολακοπούλου. Θέατρο Ριάλτο, Σάββατο 7 Μαΐου, ώρα 8:30 μ.μ. Εισιτήρια: www.rialto.com.cy, Rialto App, ταμείο: 77777745 (Δευτ. - Παρ. 10:00-15:00 και 2 ώρες πριν από την έναρξη των παραστάσεων)

Τα μάτια και η θέση μας στον κόσμο

Το κλασικό βιβλίο του Τζον Μπέργκερ «Η εικόνα και το βλέμμα» επανακυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο

Λίγοι διαμόρφωσαν, και «παίδεψαν», τη σχέση μας με την εικόνα μέσα στον εικοστό αιώνα όσο ο Αγγλος συγγραφέας Τζον Μπέργκερ (1926-2017). Κριτικός τέχνης, μυθιστοριογράφος, δοκιμιογράφος και ποιητής, ο Μπέργκερ έζησε πολλά χρόνια στη Γαλλία και ακολούθησε μια δική του πορεία στη σκέψη και τη γραφή. Το βιβλίο του, «Η εικόνα και το βλέμμα», θεωρείται κλασικό πλέον. Βασισμένο στην παλαιά, ομότιτλη εκπομπή του BBC, το βιβλίο, συλλογή δοκιμίων πάνω στο πώς κοιτάμε έναν πίνακα, μια φωτογραφία, ένα σχέδιο κτλ., αντέχει ακόμα στον χρόνο με τρόπο θαυμαστό. Είχε κυκλοφορήσει το 1993 από τις εκδόσεις Γνώση, εξαντλήθηκε, επανεκδόθηκε από το Μεταίχμιο το 2011 σε νέα μετάφραση, εξαντλήθηκε και τώρα επανακυκλοφορεί από το Μεταίχμιο και πάλι, σε μετάφραση της Ειρήνης Σταματοπούλου. Σήμερα η «Κ» προδημοσιεύει χαρακτηριστικό απόσπασμα.

Η. Μ.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

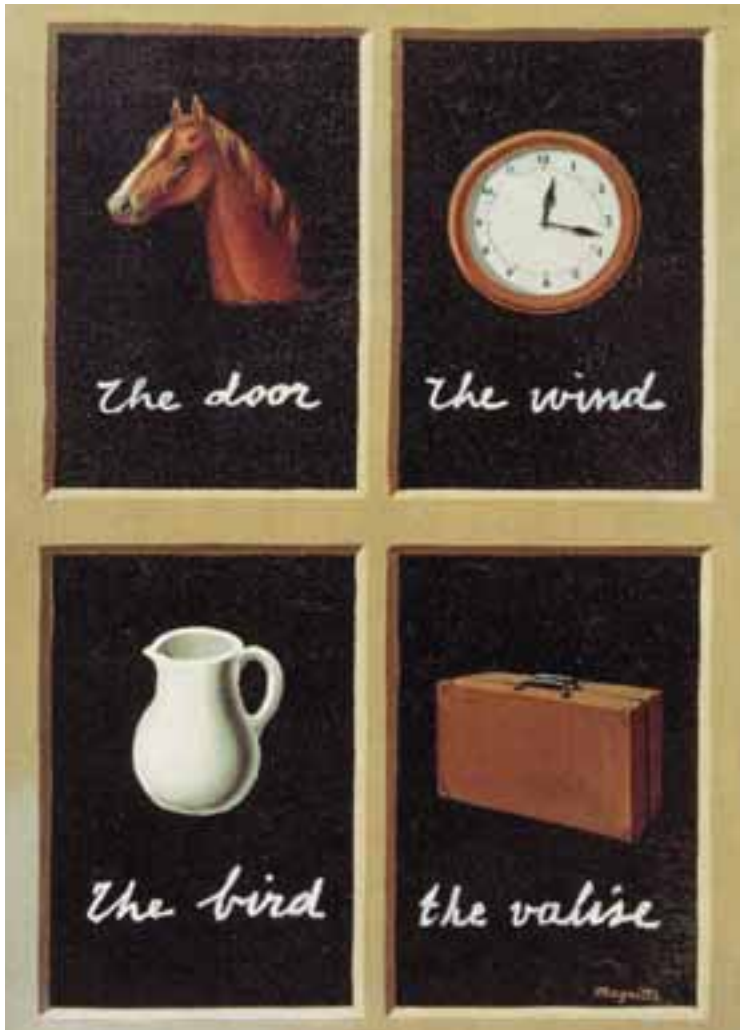
«Η οπτική αντίληψη είναι εκείνη που καθορίζει τη θέση μας στον κόσμο που μας περιβάλλει: ερμηνεύουμε αυτόν τον κόσμο με λέξεις, αλλά οι λέξεις δεν μπορούν ποτέ να αναιρέσουν το γεγονός ότι περιβαλλόμαστε από αυτόν. Η σχέση μεταξύ του τι βλέπουμε και του τι γνωρίζουμε δεν είναι ποτέ συγκεκριμένη. Κάθε βράδυ βλέπουμε τον Ηλιο να δύει. Γνωρίζουμε πως η Γη απομακρύνεται από αυτόν. Ωστόσο, η γνώση, η ερμηνεία, δεν αντιστοιχεί ποτέ ακριβώς στο θέμα. Ο σουρεαλιστής ζωγράφος Magritte σχολίασε αυτό το πάντα παρόν χάσμα μεταξύ λέξεων και

«Ο τρόπος με τον οποίο βλέπουμε τα πράγματα επηρεάζεται από αυτά που γνωρίζουμε ή πιστεύουμε».

παρατήρησες σε έναν πίνακα με τίτλο «Το κλειδί των ονείρων». Ο τρόπος με τον οποίο βλέπουμε τα πράγματα επηρεάζεται από αυτά που γνωρίζουμε ή πιστεύουμε. Στον Μεσαίωνα, όταν οι άνθρωποι πίστευαν στη φυσική ύπαρξη της Κόλασης, η θέα της φωτιάς πρέπει να σήμαινε κάτι διαφορετικό από αυτό που σημαίνει σήμερα. Ωστόσο, η ιδέα τους για την Κόλαση οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στη θέα της φωτιάς που έκαιγε και της στάχτης που άφηνε πίσω – καθώς επίσης και στην εμπειρία τους από τον πόνο των εγκαυμάτων.

Όταν είμαστε ερωτευμένοι, η θέα του αγαπημένου έχει μια αρτιότητα την οποία δεν μπορεί να εκφράσει καμία λέξη και κανένας εναγκαλισμός: μια αρτιότητα που μόνο η ερωτική πράξη μπορεί προσωρινά να στεγάσει. Εντούτοις, αυτού του είδους η οπτική αντίληψη που προηγείται των λέξεων, και την οποία οι λέξεις δεν μπορούν ποτέ να καλύψουν, δεν αποτελεί ζήτημα μηχανικής

«Το κλειδί των ονείρων» του Ρενέ Μαγκρίτ, έργο στο οποίο αναφέρεται ο Τζον Μπέργκερ από τις πρώτες σελίδες του βιβλίου «Η εικόνα και το βλέμμα».

αντιδρασης στα ερεθίσματα. (Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να γίνει αντιληπτή μόνο εάν απομονώσει κάποιος το μικρό εκείνο κομμάτι της διαδικασίας που αφορά τον αμφιβληστροειδή χιτώνα του ματιού.) Βλέπουμε μόνο εκείνο που κοιτάζουμε. Το κοιτάζεις αποτελεί μια πράξη επιλογής. Ως αποτέλεσμα αυτής της πράξης, εκείνο που βλέπουμε μπαίνει στο οπτικό

μας πεδίο – μολονότι όχι αναγκαστικά σε απόσταση που φτάνει το χέρι μας. Το να αγγίξει κάποιος κάτι σημαίνει να τοποθετήσει τον εαυτό του σε σχέση με αυτό. (Κλείστε τα μάτια, κινηθείτε μέσα στο δωμάτιο και προσέξτε πώς η δυνατότητα της αφής μοιάζει με μια στατική, περιορισμένη μορφή όρασης.) Ποτέ δεν κοιτάμε μόνο ένα πράγμα: κοι-

τάμε πάντα τη σχέση ανάμεσα στα πράγματα και στον εαυτό μας. Η όρασή μας είναι διαρκώς ενεργή, διαρκώς κινούμενη, διατηρώντας συνεχώς τα πράγματα σε έναν κύκλο γύρω από αυτήν, συνιστώντας εκείνο που είναι παρόν για εμάς όπως είμαστε. Λίγο αφότου είμαστε ικανοί να δούμε, συνειδητοποιούμε πως μπορούν επίσης να μας δουν. Το μάτι του άλλου συνδυάζεται με το δικό μας μάτι για να καταστήσει απολύτως σαφές το γεγονός ότι αποτελούμε κομμάτι του ορατού κόσμου. Εάν δεχτούμε ότι μπορούμε να δούμε τον λόγο εκεί πέρα, αντιλαμβανόμαστε επίσης πως από εκείνον τον λόγο μπορούμε να γίνουμε ορατοί.

Ο αμοιβαίος χαρακτήρας της όρασης είναι πιο θεμελιώδης από εκείνον του εκφερόμενου διαλόγου. Και συχνά ο διάλογος αποτελεί μια προσπάθεια λεκτικής απόδοσης αυτού του πράγματος – μια προσπάθεια ερμηνείας του τρόπου με τον οποίο, είτε μεταφορικά είτε κυριολεκτικά, «βλέπεις εσύ τα πράγματα» και μια προσπάθεια ανακάλυψης του πώς «τα βλέπει ο άλλος». Με την έννοια που χρησιμοποιούμε τη λέξη σε αυτό το βιβλίο, όλες οι εικόνες είναι ανθρώπινα δημιουργήματα. Μια εικόνα αποτελεί μια θέαση που έχει ανακατασκευαστεί και αναπαρχθεί. Συνιστά ένα επιφανόμενο, ή μια ομάδα από επιφανόμενα, που έχει αποσπαστεί από τον χώρο και τον χρόνο όπου εμφανίστηκε και διατηρήθηκε αρχικά – για κάποια λεπτά ή για κάποιους αιώνες. Κάθε εικόνα ενσωματώνει έναν τρόπο θέασης. Ακόμα και μια φωτογραφία. Διότι οι φωτογραφίες δεν αποτελούν, όπως υποθέτουμε συχνά, μια μηχανική καταγραφή. Κάθε φορά που κοιτάζουμε μια φωτογραφία, έχουμε συνειδη-

ση, όσο αμυδρή κι αν είναι, του φωτογράφου που έχει επιλέξει αυτή τη θέαση από μια απειρία άλλων πιθανών θεάσεων. Αυτό ισχύει ακόμα και για τις πιο συνθησιμένες οικογενειακές φωτογραφίες. Ο τρόπος θέασης του φωτογράφου αντανακλάται στην επιλογή του αντικειμένου του. Ο τρόπος θέασης του ζωγράφου ανασκευάζεται από τα σημάδια που χαράσσει στον καμβά ή στο χαρτί. Ωστόσο, μολονότι κάθε εικόνα ενσωματώνει έναν τρόπο θέασης, η αντίληψη ή η εκτίμησή μας για μια εικόνα εξαρτάται επίσης από τον δικό μας τρόπο θέασης. (Μπορεί, για παράδειγμα, η Σίλα να είναι ένα πρόσωπο ανάμεσα σε είκοσι για τους δικούς μας λόγους όμως, εκείνη είναι πιο προσέχουμε.)

Οι εικόνες φτιάχτηκαν αρχικά για να αναπαραστήσουν την παρουσία κάποιου πράγματος που ήταν απόν. Σταδιακά, έγινε προφανές πως μια εικόνα μπορούσε να διαρκέσει περισσότερο από εκείνο που αναπαριστούσε: έδειχνε τότε πώς έμοιαζε κάποτε κάτι ή κάποιος – και επομένως, εμμέσως, πώς αυτό το αντικείμενο το έβλεπαν κάποτε οι άλλοι. Αργότερα η συγκεκριμένη άποψη του δημιουργού της εικόνας αναγνωρίστηκε επίσης ως μέρος της καταγραφής. Η εικόνα μετατράπηκε σε μια καταγραφή του τρόπου με τον οποίο ο Χ είχε δει τον Ψ. Αυτό ήταν το αποτέλεσμα μιας αυξανόμενης συνειδησης της ατομικότητας, που συνόδευε μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση της ιστορίας.

Θα ήταν βιαστικό να προσπαθήσουμε να χρονολογήσουμε με ακρίβεια αυτή την τελευταία εξέλιξη. Σίγουρα όμως στην Ευρώπη μια τέτοια συνειδητοποίηση υπήρχε από τις αρχές της Αναγέννησης.

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ

όλη η Κύπρος

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
6:00-10:00

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΚΠΟΜΩΝ
cytomobile | vodafone

NEW
SEASON

20
21

DEE JAY
93.5
RADIO
#THEISLANDSDJ

ME ΤΟΝ ANTHONY 642
17:00 - 19:00
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

HITLIST

LISTEN LIVE
www.ty3deejay.com.cy

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΕΝΕΤΙΑ

Κεχίντε Ουάλι

Η έκθεση με έργα του Αφροαμερικανού καλλιτέχνη Κεχίντε Ουάλι και με τίτλο «Μια αρχαιολογία της σιωπής» παρουσιάζεται στο Ίδρυμα Τζόρτζιο Τσίνι στο πλαίσιο της 59ης Μπιενάλε της Βενετίας. Ο Ουάλι χρησιμοποιεί τον συμβολισμό του πεπτωκότος ήρωα με αναφορές στην ιστορία της τέχνης για να μιλήσει για τις βαρβαρότητες της αποικιοκρατίας. Με έντονο ρεαλισμό, παρουσιάζει σώματα σε θέση επικλινή ως συμβολισμό του πόνου, της σιωπής, της ίδιας της έκστασης.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Το κτίριο Γούλγουορθ

Από το 1913, όταν χτίστηκε, έως το 1930, όταν αποπερατώθηκε το Εμπορικό Στέιτ Μπιλντινγκ, το επιβλητικό κτίριο Γούλγουορθ ήταν το υψηλότερο στον κόσμο. Κόσμημα της Νέας Υόρκης, ακόμη και τώρα, και έμβλημα της αμερικανικής μπέλ επόκ, το κτίριο είναι δημιούργημα του αρχιτέκτονα Κας Γκίλμπερτ (1859-1934) και υψώθηκε σε ύψος 241 μέτρων στην Τραϊμπέκα του Μανχάταν. Ξεχωρίζει για την κομψότητά του και τη σύζευξη ιστορικισμού και νέας τεχνολογίας.

ΠΑΡΙΣΙ

Τα ζώα που γελούν

Μέσα από τις συλλογές της Βιβλιοθήκης της Γαλλίας ανασύρεται η περίπτωση του εικονογράφου Μπενζαμέν Ραμπιέ (1864-1939), στον οποίο οφείλεται και η «αγελάδα που γελά». Ο Ραμπιέ επινόησε έναν πανέμορφο κόσμο με τα ζώα ευτυχισμένα και με τα παιδιά σε καθεστώς ελευθερίας και γνώσης. Τα βιβλία που εικονογράφησε, οι χαρακτήρες που δημιούργησε, τα περιοδικά που γέννησε, οι διαφημίσεις που επινόησε, συγχροτούν όλα έναν κόσμο περασμένο αλλά κλασικό.

ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ

Η Γλυπτοθήκη το 1897

Στα αρχεία της Γλυπτοθήκης της Κοπεγχάγης υπάρχουν σχέδια, ακουαρέλες και φωτογραφίες από τα εγκαίνια του μουσείου το 1897. Δημιουργία του συλλέκτη Καρλ Γιάκομπσεν, υιού του ιδρυτή της ζωθοποιίας Κάρλσμπεργκ, η Γλυπτοθήκη στέγασε αρχικά τη συλλογή Γιάκομπσεν με έργα Γάλλων και Δανών γλυπτών του 18ου αιώνα για να αναπτυχθεί σε ένα από τα κυριότερα μουσεία της Ευρώπης. Η ονομασία του είναι εμπνευσμένη από τη Γλυπτοθήκη του Μονάχου.

ΧΙΟΥΣΤΟΝ

Τζόζεφ Γιάκουμι

Η ιδιαίτερη περίπτωση του αυτοδιδάκτου Αμερικανού ζωγράφου, με αφροαμερικανικές και πιθανώς ινδιάνικες ρίζες, Τζόζεφ Γιάκουμι (1891-1972) προβάλλεται με αναδρομική έκθεση στη Συλλογή Μένιλ στο Χιούστον του Τέξας. Ο Γιάκουμι άρχισε να ζωγραφίζει μετά τα 70 του χρόνια, τοπία ενός βαθύτατου αισθησιακού στοχασμού. Ο Γιάκουμι κρίνεται ως ένας οραματιστής του τόπου με τη φιλοσοφική έννοια, τον οποίο εξέφρασε με ιδιότυπη πνευματικότητα.

Αυτοπορτρέτο της Φραντσέσκα Γούντμαν (1979).

Η ξεχωριστή περίπτωση της Φραντσέσκα Γούντμαν

Στην ονομαστή γκαλερί Γουάιττσαπελ του Λονδίνου, μια έκθεση με θέμα «Ένας αιώνας στο ατελιέ του καλλιτέχνη, 1920-2020» παρουσιάζει ενδόμυχες προσεγγίσεις σε μια σειρά από δημιουργούς με διάφορα εκφραστικά μέσα, ζωγραφική, γλυπτική, εγκαταστάσεις, φωτογραφία, φιλμ, βίντεο. Ανάμεσά τους και η Φραντσέσκα Γούντμαν (1958-1981), μια ξεχωριστή Αμερικανίδα φωτογράφος στην οποία ρίχνει τον προβολέα η λονδρέζικη γκαλερί. Η Γούντμαν ήταν μια περίπτωση δημιουργού με ισχυρή όσο και ευάλωτη ιδιοσυγκρασία. Εθεσε τέρμα στη ζωή της το 1981 σε ηλικία 22 ετών και έκτοτε έχει καλλιεργηθεί ένας μύθος γύρω από το όνομά της. Η αλήθεια είναι πως οι φωτογραφίες της, μαυρόασπρες, με θέμα την ίδια (ως σπουδές αυτοπροσωπογραφίες) ή άλλες γυναίκες, συγχροτούν έναν κόσμο μυστήριο, αυτόφωτο και αυτοτελή, και όπως απέδειξε ο χρόνος, επιδραστικό. Σύνθετα και αντιφατικά είναι τα στοιχεία που αναδύονται από το φωτογραφικό της σύμπαν, πένθος, θλίψη, απόγνωση, αλλά και πρόκληση του θανάτου, ακύρωσή του, θρίαμβος του βλέμματος, μεταβλητότητα του σώματος, διάθλαση της μορφής. Η Φραντσέσκα Γούντμαν επανεκτιμάται διαρκώς όχι μόνο για όσα κατέλειπε αλλά και για όσα είπε, υπονόησε, ψιθύρισε και απελευθέρωσε ως φτερουγίσματα ή νεύματα. Στην

γκαλερί Γουάιττσαπελ και έως τις 5 Ιουνίου, η πολύπτυχη αυτή έκθεση στέκεται με νέο φως πάνω σε αυτή τη γυναίκα του περασμένου αιώνα. Στη σύντομη ζωή της, τράβηξε περί τις 10.000 φωτογραφίες. Είχε σπουδάσει στην Ιταλία και στη Σχολή Ντιζάιν του Ρόουντ Αϊλαντ. Η ίδια ήταν τις περισσότερες φορές το μοντέλο του φακού της. Μεταμόρφωνε τον χώρο στον οποίο έστηνε τα ψευδαισθητικά σκηνικά της με όχημα το ίδιο το σώμα της, τις περισσότερες φορές γυμνό, άλλοτε σε καμουφλάζ σε καθεστώς μερικής απόκρυψης, σε συνθήκη παραίσθησης και σε ατμόσφαιρα εξαϋλώσης. Δίπλα σε κάσες παραθύρων και σε ξεφλουδισμένους τοίχους, η ίδια μεταβαλλόταν σε σκοτεινή νύμφη, γινόταν πλάσμα της σιωπής και στοιχείο του ασυνειδητού. Δίπλα σε καθρέφτες, εν μέσω κενών δωματίων, συχνά με ρούχα εποχής, ή με μόνη την πλαστικότητα και τον ερωτισμό του δικού της σώματος, η Φραντσέσκα Γούντμαν εγγράφεται πλέον στην ιστορία του βλέμματος, με έναν τρόπο που είδε η ύστερη ιστοριογραφία του εικοστού αιώνα. Οι φωτογραφίες της ως ρευστά και πλήρη εικαστικά έργα συνδέονται με πτυχές του έργου της Σιλβία Πλαθ ή της Σούζαν Σόνταγκ, γίνονται με τον χρόνο υποκείμενα μιας δράσης υπόκωφης που εξακολουθεί και δίνει έμπνευση σε νέους δημιουργούς.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Αραιά νέφη, πλανώμενα εις την ατμόσφαιραν, επιτείνουν το σκότος...»

Συμβαίνει μερικές φορές: πεζά, συμβαντολογικά κείμενα παλαιών δημοσιογράφων να χαρακτηρίζονται από μίαν απρόσμενη, ιδιότυπη ποιητική πνοή. Παράδειγμα, ο ανταποκριτής Χρίστος Β. Νικολόπουλος στη Μικρά Ασία, ο οποίος πέρασε τις αφηγήσεις του σε ένα σπάνιο βιβλιαράκι που εκδόθηκε από την εκδοτική εταιρεία Στ. Χρήστου και Σία, άγνωστο πότε: «Με τους Μυρίους του 1921: Η εκστρατεία της Μικράς Ασίας, 24 Ιουνίου - 10 Σεπτεμβρίου 1921».

«Αραιά νέφη, πλανώμενα εις την ατμόσφαιραν, επιτείνουν το σκότος», γράφει ο Νικολόπουλος, αναφερόμενος στη δράση του 7ου και του 34ου Συντάγματος Πεζικού τη νύχτα της 13ης προς 14η Αυγούστου 1921.

Οι άνδρες, για να μη καθούν μέσα στο σκότος, σχηματίζουν ανθρώπινη αλυσίδα για να προω-

«Εσφάζοντο με την ξιφολόγχην και ουδέν άλλο ηκούετο ει μη οημωγαί».

θηθούν προς την κατάληψη εχθρικού υψώματος.

Κάθε τόσο η ανθρώπινη αλυσίδα σπάει λόγω εκρήξεων εχθρικών οβιδών. «Αι λεπτομέρειαι της συγκρούσεως αυτής υπήρξαν πράγματι καταπληκτικά», συνεχίζει ο Νικολόπουλος, βασισμένος στη συνέντευξη που πήρε από επιτελικό συνταγματάρχη ονόματι Ραγκαβή («αφηγητής εκ προσωπικής αντιλήψεως»).

Ο,τι κι αν είπε ο στρατιωτικός, ο δημοσιογράφος «χτίζει» σχεδόν γεωμετρικά την αφήγησή του. «Μόλις οι άνδρες των προ-

Μέσα Αυγούστου 1921. Έλληνες στρατιώτες, πεσόντες στις μάχες πέραν του ποταμού Σαγγαρίου, στη Μικρά Ασία.

πορευθέντων τμημάτων έφθασαν εγγύς των τουρκικών χαρακμάτων επήλθε φυσική σύγκυσις μεταξύ των».

Μέσα στο χάος, οι Έλληνες προσπαθούν να εξασφαλίσουν ότι οι φιγούρες που κινούνται ολόγυρά τους είναι «δικοί τους». «Οι άνδρες του ενός λόχου είχαν αναμικτή με τους των άλλων, και εις το σκότος της νυκτός ήτο δύσκολον να συγκρατηθούν οὔτοι. Οι αξιωματικοί των φωνάζουν διαρκώς τα τμήματά των: “πρώτος λόχος εδώ”, φωνάζει ο εις - “Δεύτερα διμοίρια εκεί” - “δεξιά ο δεύτερος λόχος” - “κύριε ταγματάρχα, αριστερά” - ακούονται εις τον συγκλονισμόν της πάλης να φωνάζουν οι διοικηταί».

Όμως μέσα στο θολό, σκοτεινό τοπίο κινούνται ελληνόφωνοι Τούρκοι: «Οι Τούρκοι ελληνομαθείς καλούν με ελληνικά άναρθρα

ονόματα -Κώστα, Γιάννη, κύριε ανθυπολοχαγέ- διά να προκαλέσουν σύγκυσιν. Τούρκος ταγματάρχης καλεί εις μίαν στιγμήν Έλληνα λοχαγόν: “απ’ εδώ”, φωνάζει. Και όταν ο λοχαγός ελληνίσιαζεν αντελήφθη πανουργίαν του Τούρκου αξιωματικού. Μετά δύο λεπτά της ώρας ο μεν ταγματάρχης εφρονεύθη, ο δε λοχαγός τραυματισθείς σοβαρώς μετεφέρθη εις το χειρουργείον όπου και απέθανεν».

Υποδειγματική είναι η κατάληξη της αφήγησής: έχει κάτι σιωπηρό και εκκωφαντικό συνάμα, σπάνια εικόνα του σφραγείου του Αυγούστου του 1921 στη Μικρά Ασία: «Και όταν έγινεν η είσοδος των Ελλήνων εις τα χαρακώματα του εχθρού επί μίαν ώρα διεδραματιζέτο μία παγερά σκηνή, εσφάζοντο με την ξιφολόγχην και ουδέν άλλο ηκούετο ει μη οημωγαί».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Ανεξαγόραστο χυμένο αίμα

Αδριάντας του Μιχαήλ Μπουλγκάκοφ (1891-1940) στο Κίεβο, όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε. Το μυθιστόρημά του «Η λευκή φρουρά» έχει για θέμα του τον φονικό και χαστικό εμφύλιο πόλεμο της πολυπαθούς Ουκρανίας το 1918-1919.

«Γιατί έγιναν όλα αυτά;
Κανένας δεν θα σου πει.
Θα πληρώσει άραγε
κανείς για το αίμα;
Οχι. Κανείς».

δπλώνεται το Κίεβο, χωρίς ποτέ να κατονομάζεται. Κεντρική θέση στο μυθιστόρημα κατέχει το βιβλίο και το πνεύμα της «Αποκάλυψης», από την αρχή –το δεύτερο μόντο του είναι στίχος της (20:12)– μέχρι το τέλος, αν και ο Αλεξέι, όταν δέχεται έναν σωφιλιστικό ασθενή που τη διαβάζει με πάθος, του συνιστά να αφήσει στην άκρη το βιβλίο αυτό, γιατί μπορεί να τον αποπρελάνει (στ. 453-455). Η δράση του μυθιστο-

Το μυθιστόρημα έχει για θέμα του τον φονικό και ασπαστικό εμφύλιο πόλεμο της πολυπαθούς Ουκρανίας, κατά τον δεύτερο και τον τρίτο χρόνο της Οκτωβριανής Επανάστασης: «Μεγάλο και τρομαχτικό ήταν το 1918 από τη Γέννηση του Χριστού, αλλά το 1919 ήταν ακόμα πιο τρομαχτικό» (σ. 463). Παρακολουθούμε τα άγρια εκείνα χρόνια, μέσα από τη ζωή της οικογένειας Τουρκμπάν (των αδελφών Γιελένας, Νουρνάν και Αλεξέι) στην Πόλη – όπως υπο-

Αντιχριστού είναι ένα συνονθύλευμα από κάθε λογής στοιχεία, που θα σπείρουν τον τρόμο και τον πανικό στους δρόμους της Πόλης. Τελευταία έγκλημα του ο φόνος ενός Εβραίου: «Στην είσοδο της γέφυρας απέμεινε μόνο το παγωμένο πτώμα του εβραίου με τα μαύρα, και τσαλαπατημένο σανό και κοπριά αλόγων» (σ. 465). Αυτό άφησε πίσω του ο «σωτήρας». Σω- ρεύει πτωμάτων άφησε πίσω του ο Πετλιούρα, μέσα στους οποίους ο Νικόλας θα ψάξει και θα βρει το πτώμα του Νάι-Τουρς για να το θάψει ανθρώπινα (σ. 433-437).

Το μυθιστόρημα τετιώνει την παραμονή της αρχής του τρίτου κύκλου, της εισόδου των μπλοκ-σεβίκων στην Πόλη. Είναι άραγε αυτοί αληθινοί σωτήρες, που θα κλέψουν τον κύκλο της βίας και του αίματος, και θα φέρουν επιτέλους ειρήνη και δικαιοσύνη; Το τέλος του έργου είναι εντελώς διφορούμενο και ανοικτό, η μυθιστορηματική λογική πάντως της «Λευκής φρουράς» αλλά και το αλλοκότο όνειρο του Βασιλίστα (σ. 467-468) μας οδηγούν να σκεφτούμε ότι μάλλον δεν εννοούσε κάτι τέτοιο ο Μπουλγκάκοφ.

Μέσα σε τούτο το κολασμένο-
νο χάος ανθρώπινης αγριότητας
υπάρχει ωστόσο χώρος και για
καλοσύνη και αυτοθυσία. Υπάρ-

χει χώρος ακόμη και για το θαύμα. Θα σταθώ λίγο σε αυτό, μέρες που είναι, επειδή με ξάφνιασε η παρουσία του, η ούτως ή άλλως ασυνήθιστη στη σύγχρονη λογοτεχνία. Ο Αλεξέι Τουρμπιν, πολεμώντας εναντίον του Πετλιούρα, τραυματίζεται θανάσιμα. Στο βαρύ τραυματισμό θα προστεθεί και ο τύφος. Οι γιατροί τον έχουν αποφασίσει. Οχι όμως και η αγάπη της Γιελένας. Στις 24 δεκεμβρίου, παραμονή Χριστούγεννων, θα αναβεί τα καντήλια, όπως έκαναν πάντα αυτή τη μέρα στο σπίτι τους, και θα προσευχηθεί γονατιστή στην εφέστια εικόνα της Παναγίας. Δεν αφήνει κανέναν να μπει στο δωμάτιο αυτό. Ο λόγος της είναι χειμαρρώδης, μπερδεμένος, άτακτος. Και ξάφνου στις τρεις το μεσημέρι «εντελώς αθόρυβα ήρθε Εκείνος, τον Οποίο, μέσω της μετετείας της μελαχρινής Παρθένου, είχε καλέσει η Γιελένα. Εμφανίστηκε διπλά στο ξέσκεπο μνήμα του, αναστήμένος και αγαθοεργός και υπόπλυτος» (σ. 446). Εξακολουθεί να προσεύχεται όλο και πιο έντονα και καταλήγει: «Όλοι μας ευθυνόμαστε για την αιματοχυσία, όμως Εσύ μ'ν' μας τιμωρείς. Μ'ν' μας τιμωρείς. Νάτος, Νάτος... Νάτος...» (σ. 447). Η Γιελένα αισθάνεται με βεβαιότητα ότι η προσευχή της εισακουστήκε, ο Αλεξέι θα γίνει πράγματι καλά, ο γιατρός τάρδεζαι και συγκλονίζεται.

Δεν διαβάζουμε ασφαλώς τη λογοτεχνία ως σχολίο στην επικαιρότητα. Η «Δευκή φρουρά» μάς πάει πολύ πέρα από την εμφύλια διετία του 1918-1919, πολύ πέρα από την Ουκρανία, και μάς θέτει ενώπιον της παντοσθενούς ανθρώπινης αγριότητας, του παραλογισμού των πολέμων και του ανεξαγοράστου χυμένου αίματος. «Γιατί έγιναν όλα αυτά; Κανένας δεν θα σου πει. Θα πληρώσει άραγε κανείς για το αίμα; Όχι. Κανείς. Απλώς το χιόνι θα λιώσει και θα αναδυθεί το πράσινο ουκρανικό χορτάρι και θα σκεπάσει τη γη... θα βγουν τα πλούσια βλαστάκια... θα τρεμουλιάσει η καυτή αχλή πάνω από τις πεδιάδες και από το αίμα δεν θα μείνει κανένα ίχνος. Είναι φτηνό το αίμα στις άλικες πεδιάδες, και κανείς δεν πρόκειται να το εξαγοράσει. Κανείς» (σ. 465).

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΤΑΚΗ ΚΑΜΠΥΛΗ

Ο Τάκης Καμπύλης ξεκίνησε τη δημοσιογραφία στα «Νέα» ως ρεπόρτερ και στη συνέχεια ως αρχισυντάκτης. Εργάστηκε ως διευθυντής σύνταξης στον «Ελεύθερο Τύπο», ως αρθρογράφος στην «Καθημερινή», και ως γενικός διευθυντής στον ραδιοφωνικό σταθμό του Δήμου Αθήνας «Αθήνα 9,84». Η νομβέλα του «Γενικά συμπτώματα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Με πολύ αλκοόλ, για να υποστηρί-
ξουμε τη Λουτσία.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάλυσή ενός βιβλίου;
Οτι για να ανακαλύψουμε εξωγήινη ζωή έχει μεγάλη σημασία να αφήσουμε ανοικτό το ενδεχόμενο να υπάρχει. Το τεκμηριώνει ο γνωστός αστροφυσικός Άβι Λεμπ («Extraterrestrials»).

**Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό
πλάι στο κρεβάτι σας;**
Το «Ρώτα τη σκόνη» του Τζον Φά-
ντε (Μεταίχιμο, μτφρ. Γιάννης Λει-
βαδάς), το «Μετέωροι» του Μισέλ
Τουρνιέ (Στερεόωμα, μτφρ. Λίζυ
Τσιριμώλη) και το «Χέτρινο 8» του
Μιχάλη Φακίνου (Καστανιώτης).

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Την «Ιστορία του Μηλῆθιντεπλ» του Ναθάνιελ Χόθορν. Τον παρέλειψα από το δειπνο, λάθος μου, ο «Ουέ-ικφηνλντ» του ίσως είναι ο πρώτος Ροβινσώνας σε αστική έρημο.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Ροβινσώνας Κρούσος. Ο Ντεφόε, ο Τουρνιέ και ο Κουτούφ αφήνουν εκκρεμή μια κοινή συνάντηση για το τέλος. Θα ήθελα πολύ να τη ζήσω από πρώτο χέρι.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Τους αδελφούς Καραμάζοφ, σταθερά.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες;

Τους προαναφερθέντες και μαζί τους τον Κόνραντ, τον Σαλάμοφ, τον Λιόσα, τον Ουελμπέκ και τη Λουτσία Μπερλιν. Θέμα συζήτησης η έρημος. Μενού από φρέσκα φρούτα και θαλασσινά από το νησί του Ροβινσώνα.

Μπορούμε να εντοπίσουμε ποια είναι τα «γενικά συμπτώματα» της χώρας, της κοινωνίας σήμερα;
Η δυσκολία με την οποία μπαίνουν στη θέση του άλλου και η ευκολία με την οποία διατυπώνουμε άποψη. Και η απώλεια μνήμης: Ξεχνάμε ότι ο σούπερ ντούπερ εξελιγμένος εγκέφαλός μας έχει, ακόμη, σε παλαιολιθικό σώμα.

Από το πολύτροπο μυθιστόρημα-ποταμός σε μια πιο σφιχτή φόρμα, όπως αυτή της νουβέλας: κάθε φορά το υλικό είναι που υπαγορεύει την έκταση;

Ισως εξαρτάται από το αν το υλικό είναι κοινό κτήμα ή όχι. Στους «Γίγαντες και φασόλια» θεώρησα ότι η ελληνική αναρχική ιστορία του 19ου/αρχές 20ού ήθελε χώρο αφού είναι μάλλον άγνωστη. Ετσι οι επιλογές φόρμας ήταν λιγότερες - ή πιο μακρινές για μένα.

Δημοσιογραφία εναντίον λογοτεχνίας ή πάνε μαζί;
 Όπως όλες οι σημαντικές σχέσεις, κοινωνικές ή επιλογής: Μπορούν να εξυψώσουν αλλά και να κομματιάσουν.

KRITIKH

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

Τα νεοελληνικά γράμματα «μπαίνουν» στο Πανεπιστήμιο

ΒΕΝΕΤΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ
Η λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο.
Η συγκρότηση της επιστήμης
της Νεοελληνικής Φιλολογίας
(1942-1982)
 εκδ. Πόλις, σελ. 554

Ο **Ι** **Ν** **Ε** **Ο** **Λ** **Λ** **Ν** **Κ** **Ι** **Κ** **Ε** **Σ** **Π** **Ο** **Υ** **Δ** **Ε**ς απο-
τελούν σήμερα αυτόνοτο
τομέα στο ελληνικό Πανεπι-
στήμιο. Δεν ήταν πάντα έτσι. Τα
αρχαιοελληνικά γράμματα και η
δόξα τους κυριαρχούσαν στις α-
θουσες διδασκαλίας σε όλο τον
19ο αιώνα και σε ένα μεγάλο τμή-
μα του 20ού. Μόνον σταδιακά και
δύσκολα καθόρθωσε η νεοελλή-
νική λογοτεχνία να εισέλθει στον
χώρο της ανώτατης παιδείας. Η
εργασία της Βενετίας Αποστολι-
δου παρακολουθεί τη σταδιακή
δημιουργία της επιστήμης που
μελετά την νεότερη λογοτεχνική
παραγωγή. Οι βάσεις της τέθηκαν
στα 1920. Την πραγματική ωτό-
σο ορμή της, η Νεοελληνική Φιλο-
λογία (ΝΕΦ) απέκτησε στη δεκα-
ετία του '40, όταν ο Παγκόσμιος
και ο Εμφύλιος πόλεμος έθεσαν
επιτακτικά το ζήτημα της εθνι-
κής αυτογνωσίας. Κι ομοίως Επ-
ικτωρία και Μεταπολίτευση εν-
νόησαν τη χειραφέτηση και την
ολόπλευρη ανάπτυξη της. Η Βε-
νετία Αποστολίδου έχει στο ενε-
ργητικό της σημαντικά πρωτότυπα

ερευνητικά έργα. Μελετώντας τα κριτικά κείμενα του Κωστή Παλάμα συγκρότησε μια Ιστορία της Λογοτεχνίας όπως, αν και δεν το ήξερε, δύσπικτα θα μπορούσε να την είχε γράψει ο ποιητής που τόσο κανείς άλλος επηρέασε τον σύγχρονο λογοτεχνικό κανόνα. Και ομοίως έπραξε η μελετήτρια ερευνώντας τα γραμματολογικά κείμενα του πεζογράφου Δημήτρη Χατζή που περιέχουν τον αντίστοιχο αριστερό λογοτεχνικό κανόνα. Στη σημερινή εργασία στήνει ένα καινούργιο οικοδόμημα δίνοντας ένα σημαντικό τμήμα της άγραφης ακόμα Ιστορίας της Νεοελληνικής Φιλολογίας. Μελετώντας τα πρακτικά εκλογών των καθηγητών της Νεοελληνικής Φιλολογίας στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Θεσσαλονίκης (1942-1982) καθώς και τα διδακτορικές διατριβές που το ίδιο διάστημα εγκρίθηκαν, παρακολουθεί τις στάσεις των δύο Σχολών απέναντι σε μια επιστήμη που σταδιακά και πολύ δύσκολα

κατόρθωσε να αποκολληθεί από τις δύο παντοδύναμες συγγενικές της επιστήμες – την Αρχαιοελληνική Φιλολογία και τη Νεότερη Ιστορία. Γιατί η επιστήμη της ΝΕΦ συγκροτήθηκε, κατά την Αποστολίδου, μέσα από μια σειρά διαδοχικών οριοθετήσεων απέναντι στους όμοιους τομείς. Νίκος Βέντσ και Γιάννης Αποστολάκης πρώτοι την εισάγουν στα δύο Πανεπιστήμια στη δεκαετία του 1920. Είναι τότε η προσκόλληση στο αρχαίο κλῆος, που ακόμα ο φανατικός των νεοελληνικών γραμμάτων Γ. Αποστολάκης βλέπει τη νεοελληνική λογοτεχνική μελέτη ως μέσον για την καλύτερη κατανόηση των αρχαίων κειμένων. (Τη σχέση θα αντιστρέψει πενήντα χρόνια αργότερα ο Δ.Ν. Μαρωνίτης). Την παραγωγή των νεοελληνικών γραμμάτων ως αυτόνομο ερευνητικό πεδίο θα την εισπληθίσει με το έργο του ένας δάσκαλος που ουδέποτε έγινε καθηγητής στο ελληνικό Πανεπιστήμιο – ο Κ.Θ. Δημαράς. Με την εκλογή του Λι-

του Πολίτη στο δημοτικιστικών αρχών Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης το 1948, η Νεοελληνική Φιλολογία κατορθώνει να αναβαθμιστεί το κύρος της σε σχέση με την Αρχαιοελληνική φιλολογία, κάτι που δεν συμβαίνει στο συντηρητικό Πανεπιστήμιο της Αθηνών παρά δεκαετίες αργότερα. Η σχέση της ΝΕΦ με τη λογοτεχνική κριτική τέθηκε νωρίς. Την εισήγαγε ο Γ. Αποστολάκης, την πολέμησε ο Εμμ. Κριαράς, αναφέρθηκε ως μειονέκτημα στην εκλογή πάμπολλων υποψηφίων, την επισμηνοποίησαν με το έργο τους οι Παν. Μουλλάς, Γιάννης Δάλλας και Γ.Π. Σαββίδης. Η αναγόρευση του Σεφέρη σε επίτιμο διδάκτορα στη Θεσσαλονίκη το 1964 συνδέει στενά το λογοτεχνικό με το φιλολογικό πεδίο. Η Γενική και Συγκριτική Γραμματολογία και η Θεωρία της Λογοτεχνίας εισήχθησαν στη ΝΕΦ μόνο στα χρόνια της Μεταπολίτευσης. Τα ανέκδοτα και οι αόριστες εντυπώσεις που κυριαρχούσαν γύρω από τα πανεπιστημιακά, έγιναν με την έρευνα και την οξυτάτη κριτική ματιά της Βενετίας Αποστολίδου, γνώση. Μια γνώση που συμβάλει τόσο στην Ιστορία των Θεσμών όσο και στην Ιστορία των Θεωρητικών Επιστημών όπου τα κενά είναι κραυγαλέα.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη

Read
LIBRARY

ΛΟΥΚΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΣΤΑΥΡΙΝΟΥ

(ΑΕΝΑΗ LUCIA)

«Εσὺ ὁ Ἀφρός, Ἐγὼ ἡ Ἀκτὴ...»

ΕΚΔ. Συμείων, ΣΕΛ. 64

Κάποιες ἄρριπτες ἀξίες τῆς ζωῆς μας στέκουν παντοδύναμες, δεν βουλιάζουν στο συμφετό τῆς ματαιότητας. Αὐτὴ ἡ ποιητικὴ συλλογὴ εἶναι μία φωτεινὴ διέξοδος στὴ μυθοπλασία καὶ με ἐξυμνοῦς ελιγμούς σου χαρίζει καὶ σου χαράζει πλιόλουστες πορείες. Ὅπως αναφέρει ἡ συγγραφέας, τὸ ἔργο αὐτὸ τὸ μὲννεύστηκε κάπως ἔτσι: «Ήταν μιὰ ἀνοιξὴ λί-γὸ πρὶν ἀπὸ τὸ σούρουπο, σὲ ἓνα παραθαλάσσιο πάρκο καὶ ἡ θάλασσα ἀπέναντι χρύσιζε ἀποκάλυπτα. Μόλις εἶχα τελειώσει τὴν προπόνηση καὶ εἶχαν φύγει ὅλοι. Ὅμως ὑπῆρχε κάτι ατμοσφαιρικὸ ἐκεῖνα τὰ τελευταῖα λεπτά τῆς μέρας. Ἐνα τεράστιο πλοῖο εἶχε προσεγγίσει ἀρκετὰ τὴν ἀκτὴ, με τὴν πλώρη του ἀγέρωνχ μπροστὰ μου, καὶ τὰ φῶτα του ἀναμμένα καὶ στραμμένα πρὸς ἐμένα. Θεώρησα πως αὐτὸ τὸ ογκώδες πλοῖο ἐρχόταν ἔτσι φουριόζικο καὶ μεγαλειώδες γιὰ να μου πει τὰ νέα του πελάγους καὶ ὅσα ἀντίκρισε ὅλο αὐτὸ τὸν καιρὸ που ταξίδευε μέχρι να ρίξει ἄγκυρα ἐκεῖ μπροστὰ μου. Προσπλῶθηκα λοιπὸν να ἀφουγκραστώ. Καὶ τὰ νέα του ἦταν συνταρακτικὰ. Στὶς ἀκτὲς τῆς Ἰταλίας, εἶχαν σπῆθει ὑπαίθρια νοσοκομεία, στὶς ἀκτὲς τῆς Ἰσπανίας μάζευαν τὶς ἀράδες ἀπὸ νεκρούς καὶ τὰ μοιρολόγια σκέπαζαν τὶς σειρήνες τῶν πλοίων. Κατὰ μήκος τῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικής, ὁ βεδουῖνοι καὶ ἡ γη-τευτεῖς φιδιών ἦταν ἀμόλυντοι, δεν τοὺς ἐπλῆπτε ὁ ἰὸς γιὰτὶ ἦταν ἀνέγ-γικτοι ἀπὸ τὴν λαιμαργία τῆς Δύσης...

Εσὺ ὁ Ἀφρός, Ἐγὼ ἡ Ἀκτὴ... πλοηγὴ τῆς καρδιάς μου, οδήγησε με στο αἰώνιο χάδι».

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ Read Library στὴν τιμὴ τῶν 9,99 €.

Επισκεφθεῖτε τὴν ἴστοςελίδα <https://www.read-library.com/>, γιὰ πε-ρισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴ συγγραφέα καὶ τὸ ἔργο τῆς.

Ἀνδρονίκη Λασπιθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Ανατομία ανθρώπων σε εποχές οριακές

Ο τολμηρός και ανυποχώρητος Οργουελ

ΤΖΟΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

Ανάσες
μυθρ. Πάνος Τομαράς
εκδ. Αίολος, σελ. 267

ΤΖΩΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

Τέσσερα δοκίμια
μυθρ. Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος
εκδ. υψίλον/βιβλία, σελ. 144

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

«**Ενιωσα** κάτι τόσο σπάνιο στις μέρες μας, που θ’ ακουστεί ανόητο αν το πω. Ενιωσα ευτυχισμένος. Ενιωσα ότι αν και δεν θα ζούσα για πάντα, ήμουν έτοιμος να πεθάνω και τώρα». Εννοεί να πεθάνει στην εξοχή, την πρώτη μέρα της άνοιξης, βλέποντας μια αφημένη φωτιά, όπου τα κλαδάκια έχουν γίνει μια άσπρη στάχτη αλλά συντηρούν το σχήμα τους και τον κάνουν να αισθάνεται ζωντανός, έτοιμος να κόψει μια πρίμουλα που σκύβει μα δεν μπορεί να την πιάσει, τον εμποδίζει η κοιλιά του. Μοιάζει με φάρσα. Ο Οργουελ δημιουργεί μια εικόνα μεγάλης συγκίνησης, απλότητας, μοναχικότητας, τόσο εσωτερική κι ευαίσθητη, και όμως επιλέγει να την αποδομήσει απολύτως προτάσσοντας τα κιλά του ήρωά του.

Είναι ο τρόπος του. Ελκυστικός και απωθητικός μαζί, γοητευτικός μα γήινος, απόλυτα ευφυής, τρομακτικά ειλικρινής και διεισδυτικός. Να μιλάει για τα σοβαρά και παντοτινά ερωτήματα, να διατυπώνει με ενάργεια αυτά που συμβαίνουν και αυτά που θα συμβούν στην καθημερινότητα μα και στον ιστορικό χρόνο, όσα απασχολούν τον του μπροστά στις οριακές εποχές πριν και μετά τον πόλεμο, κι έπειτα με κιούμορ, ειρωνεία, ζωντάνια και αμεσότητα να καταλύει κάθε σοβαροφάνεια και να μένει διάφανη και καθαρή μονάχα η ουσία.

Ο Τζορτζ Μπόουλινγκ, σαράντα πέντε χρονώ, οικογενειάρχης, σύζυγος και πατέρας δύο

παιδιών, ασφαλιστικός αντιπρόσωπος, βουτηγμένος σε μια ζωή που τον απωθεί, έχει κερδίσει δεκαεπτά λίρες κρυφά, που δεν προορίζονται να καλύψουν καμία ανάγκη, υποχρέωση, εκκρεμότητα, παρά μόνο να του επιτρέψουν να κάνει το κέφι του. Να πληρώσει για έρωτα, να κάνει δώρα στον εαυτό του, να του ζεσταίνουν απλά την τσέπη ίσως. Θα αποφασίσει να τις ξοδέψει για ένα κρυφό ταξίδι, μια αθώα εκδρομή, μια φιάλη οξυγόνου.

Φτιάχνοντας ένα ολόκληρο σχέδιο διαφυγής από τον οικογενειακό κλοιό, θα επιστρέψει στη γενέθλια πόλη του, μια μικρή κομόπολη στις όχθες του Τάμεση, που την είδε για τελευταία φορά πριν από 20 χρόνια, μετά τον θάνατο και της μητέρας του. Η επιστροφή αυτή μοιάζει ενδόμυχα να θέλει να τον οδηγήσει στη σιγουριά και στην ασφάλεια των παιδικών του χρόνων. Δεν ήταν εύκολα, μα ήταν σταθερά χρόνια. Υπήρχαν οι γονείς του, το σπίτι του, το σχολείο, η μικρή κοινωνία της κομόπολης κι όλα έμοιαζαν να κυλούν ομαλά. Καμία απειλή, καμία ανατροπή, καμία διακινδύνευση δεν φαινόταν. Ήταν τα χρόνια πριν από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στον οποίο ο ίδιος πολέμησε και ξέριπα τι σημαίνουν τα βρωμερά χαράκωματα, ο εχθρός, ο φόβος, ο θάνατος.

Ο νέος πόλεμος

Τώρα, το 1939, ξέρει ότι ο πόλεμος έρχεται πάλι κι επιστρέφει στον τόπο του για να ξορκίσει το μέλλον. Αγοράζει σύννεργα για να ψαρέψει ξανά, το πάθος του όταν ήταν μικρός, περιδιαβαίνει στον αγνώριστο πια τόπο, πίνει ανελέητα και ξοδεύει το κρυφό κομπόδεμα.

Μα δεν καταφέρνει να πετύχει αυτό που προσδοκούσε απ’ αυτό το ταξίδι. Τις ανάσες. Τις ανάσες της ελπίδας ότι όλα μπορούν να πάνε καλά, τις ανάσες της απόστασης από την πνιγνή συζυγική του ζωή, τις ανάσες της παρηγοριάς από την αστοχία της ζωής που θέλησε.

Πριν κάνει αυτό το ταξίδι, ο Μπόουλινγκ έχει επιστρέψει με τον νου του στη ζωή που έχει ζήσει, οι αναμνήσεις τον έχουν κατακλύσει εξιδανικεύοντας το παρελθόν, που φαντάζει πραγματικός παράδεισος. Μαθητικά χρόνια, δάσκαλοι, συγγενείς, γείτονες, η καθημερινή ζωή και το μαγαζί του πατέρα του, η μάνα που μαγειρεύει, φροντίζει, αγαπάει, οι φίλοι του, κι αργότερα ο πρώτος του δεσμός, το ψάρεμα που ήταν χαρά και εμμονή, οι λίμνες και τα αγροτόπια, ο περίφημος οίκος Μπίνφιλντ, που δεσπόζει και ονοματοδοτεί την κω-

Ο Τζορτζ Οργουελ

είναι ακριβής και θαρραλέος, συνειδητός και άγρυπνος. Αυτή η εγρήγορση διασώζει την αλήθεια των λέξεών του.

Η πολιορκία του Αλκαζάρ, μία από τις πρώτες μάχες του ισπανικού εμφυλίου. Στο δοκίμιό του «Μέσα στην κοιλιά της φάλαινας» ο Τζορτζ Οργουελ ασκεί κριτική στον Χένρι Μίλερ, ο οποίος δεν ενδιαφερόταν καθόλου για τον πόλεμο στην Ισπανία.

Ο ήρωας του βιβλίου, Τζορτζ Μπόουλινγκ, ζει βουτηγμένος σε μια ζωή που τον απωθεί...

Τα τρία από τα τέσσερα δοκίμια αναφέρονται σε μορφές και πράγματα του Μεσοπολέμου.

Υπερασπίζεται απόλυτα τη λογοτεχνική δημιουργία χωρίς περιορισμούς, θεωρώντας αδύνατη την παραγωγή της χωρίς αυθορμητισμό.

μόπολη, η χρεοκοπία του πατέρα του, η ανάγκη να δουλέψει, η φυγή του αδελφού του που δεν τον ξαναείδαν ποτέ, όλα παρελαύνουν μέσα του για να γίνουν νέοι πνεύμονες, καινούργιες ανάσες που θα του επιτρέψουν να ζήσει. Κι ενώ δεν συντηρεί καμία ψευδαισθησι για τον κόσμο που χάθηκε, για τη ζωή που ανατρέπεται, για τον εαυτό του τον ίδιο, έναν μέτριο χοντρό μεσήλικα, που καμαρώνει για την καινούργια του οδοντοστοιχία, έχοντας ένα αυτοκίνητο που η μηχανή του είναι δεμένη με σχοινιά και που είναι αδύνατον να μοιάζει με κύριο της καλής κοινωνίας, δεν μπορεί να αποδεχθεί

Στο δοκίμιο «Το προνόμιο του κλήρου», ο Οργουελ «τεμαχίζει» τον Σαλβαντόρ Νταλί. Παρεκκλίνοντα από το φυσιολογικό, με αρρωστημένους και αδιαστικούς πίνακες, τον βρίσκει αποκρουστικό.

την ταχύτητα των αλλαγών στον κόσμο που ζει, δεν μπορεί να τις ακολουθήσει, αισθάνεται παρείσακτος, αποκλεισμένος. Η μεγάλη έγνοια, ο τρόμος του, είναι ο κόσμος που θα αποκαλυφθεί μετά τον επερχόμενο πόλεμο. Η απώλεια, η ισοπέδωση, η ανεργία, η φτώχεια, ο αποκλεισμός, η κοινωνική σκληρότητα, το μίσος, ένας κόσμος που δεν θα επικοινωνεί, θα παράγει μονάχα συνθήματα, ένας κόσμος υπό παρακολούθηση, υπό επιτήρηση, υπό περιορισμό. Ο Οργουελ με κυνισμό και διορατικότητα αποτυπώνει την αγωνία. Γιατί ο ήρωάς του φοβάται και αγωνιά. Χάνει τις ανάσες του στο παρόν, τόσο αβέβαιο, απειλητικό, ζοφερό και προσπαθεί ν’ ανασάνει στο παρελθόν του. Δεν θα τα καταφέρει. Εκείνο που έφυγε, έφυγε οριστικά χωρίς να αφήσει σωτήρια απομεινάρια, μικρά σωσίβια διάσωσης. Θα επιστρέψει στο σπίτι του πιο μόνος από ποτέ, απολογούμενος για την κρυφή εκδρομή, κουρασμένος και τόσο έντρομος, όσο έφυγε. Ίσως και περισσότερο. Και απλά θα αισθαν-

θεί ότι είναι νεκρός, αλλά δεν το βάζει κάτω.

Το 1940 ο Οργουελ γράφει το δοκίμιο «Μέσα στην κοιλιά της φάλαινας». Μια κριτική ματιά στο έργο και στον ίδιο τον Χένρι Μίλερ, ως αφορμή για να προσεγγίσει και άλλους συγγραφείς του Μεσοπολέμου. Ο Οργουελ συναντά τον Χένρι Μίλερ το 1936, όταν περνούσε από το Παρίσι για να πάει στην Ισπανία. Τον είχε παραξενέψει πραγματικά πολύ, ότι ο Μίλερ δεν ενδιαφερόταν καθόλου για τον πόλεμο στην Ισπανία, χαρακτηρίζοντας πλιθιότητα την απόφασή του να πάει εκεί. Ο Μίλερ, απόλυτος αρνητής του αγώνα, διακηρύσσει, κατά τον Οργουελ, την ανευθυνότητα, η οποία στους συγγραφείς εμφανίζεται ως άρνηση να ταυτιστούν με την ιστορική πορεία του καιρού τους, ή την αγνοούν ή πολεμούν εναντίον της. Μετατρέπονται σε ελαφρόμυαλους με την αγνόηση ή σε αιθεροβάμονες αφού δεν μπορούν να καταλάβουν πως δεν μπορούν να νικήσουν. Ο Μίλερ, σαν άλλος Ιωνάς, βρίσκεται για τον Οργουελ

μέσα στην κοιλιά της φάλαινας. Γάρδες λίπους μεσολαβούν ανάμεσα σ’ εκείνον και στην πραγματικότητα, η μακάρια αδιαφορία στα κύματα της πραγματικότητας προστατεύεται στον σκοτεινό χώρο της κοιλιάς, οι χαρακτηριστικότερες σελίδες του έχουν την οπτική του Ιωνά. Τίποτα δεν τον παρακινεί να μεταβάλει ή να ελέγξει αυτό που συμβαίνει, παραμένει ασυγχώρητα παθητικός, αποδεχόμενος, σαν πεθαμένος φθάνει στο τελικό αζεπέραστο στάδιο της ανευθυνότητας. Ωστόσο, ο Οργουελ του αναγνωρίζει ότι δεν είναι ένας κοινός συγγραφέας, μα αξίζει κάτι παραπάνω από μια σύντομη ματιά.

Ακολουθεί «Το προνόμιο του κλήρου» με τον Οργουελ να «τεμαχίζει» τον Σαλβαντόρ Νταλί. Παρεκκλίνοντα από το φυσιολογικό, με αρρωστημένους και αδιαστικούς πίνακες, τον βρίσκει αποκρουστικό. Ο ναρκισσισμός του ζωγράφου, που του επιβάλλει να δίνει μια ωραιοποιημένη εικόνα του εαυτού του, προκαλεί την αποστροφή του Οργουελ, που ανατέμνει αυστηρά, μα προσεκτικά, την αμφιλεγόμενη προσωπικότητα του Νταλί, φτάνοντας σε αδιέξοδο για τι πραγματικά είναι ο μη κοινότοπος αυτός άνθρωπος.

Ιστορίες εγκλήματος

Στο τρίτο δοκίμιο του βιβλίου ο Οργουελ καταπιάνεται με τις ιστορίες εγκλήματος, τα βιβλία του Χόρνουνγκ με ήρωα τον Ράφλες, γνωστότατο χαρακτήρα του αγγλικού μυθιστορήματος, και το βιβλίο «Οχι ορχιδέες για τη Μις Μπλάντις». Προσεγγίζει κριτικά και συγκριτικά τα έργα και ανατέμνει τις κοινωνικές προεκτάσεις των περιγραφόμενων συμπεριφορών, με μεγάλη ευθύτητα, οξυδέρκεια, απογοήτευση. Τέλος, «Η παρακάλυψη της λογοτεχνίας», το τελευταίο δοκίμιο, ασχολείται με την ελευθερία του λόγου, τα όριά της, την επίδραση των ορίων αυτών στη λογοτεχνία. Υπερασπίζεται απόλυτα τη λογοτεχνική δημιουργία χωρίς περιορισμούς, θεωρώντας αδύνατη την παραγωγή της χωρίς αυθορμητισμό, φαντασία, ελευθερία και προειδοποιεί ότι η άρνηση της ελευθερίας ζητάει στην πραγματικότητα την καταστροφή της λογοτεχνικής γραφής.

Ο Οργουελ είναι ευθύς και οξύς, τολμηρός και ανυποχώρητος, με πραγματική παρρησία, κάποτε σκληρότητα. Είναι όμως ακριβής και θαρραλέος, συνειδητός και άγρυπνος. Και αυτή του η εγρήγορση διασώζει την αλήθεια των λέξεών του.

BIBΛΙΟ

Ο αγώνας της Ντέλα να βγει στο φως

Πόσο ζόφο μπορεί να έχει ένα μυθιστόρημα που απευθύνεται σε παιδιά και εφήβους; – Η περίπτωση της Κίμπερλι Μπράντλεϊ

KIMBERLY BRUBAKER BRADLEY
Μας μεγάλωσαν λύκοι
μτφρ.: Βάσια Τζανακάρη
εκδ. Παπαδόπουλος, 2022, σελ. 240

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Διαβάζουμε βιβλία; Γιατί διαβάζουμε; Ποιες/οι διαβάζουμε; Πώς διαβάζουμε; Το υπόβαθρο των ερωτημάτων βαίνει ολοένα πιο εναγώνιο· η τρέχουσα εξέλιξη του πολιτισμού δεν ευνοεί τη φιλαναγνώσια. Όταν όμως η σχετική συζήτηση διεξάγεται με αφορμή τη φιλαναγνώσια παιδιών και εφήβων, τέτοια ερωτήματα γρήγορα κρυσταλλώνονται γύρω από το στοιχειώδες. Το πλαίσιο γειώνεται, η ουσία κρύβεται δυσκολότερα. Πώς να κρυφτείς απ’ τα παιδιά; Ετσι κι αλλιώς τα ξέρουν όλα. Η μόνη, λοιπόν, ελκρινής απάντηση στο «γιατί διαβάζουμε» είναι η ηδονή. Διαβάζουμε για να ευχαριστηθούμε. Για να προσελκυστεί το παιδί στην ανάγνωση, πρέπει να περάσει καλά βυθισμένο σε αυτήν. Μετά είναι εύκολο. Η ανάγνωση εθίζει. Όλα τα άλλα –ηθική και αισθητική καλλιέργεια, γλωσσική δεξιότητα, γνώσεις– είναι παράπλευρες ωφέλειες. Το διάβασμα ριζώνει στην τέρψη. Διδάσκεται η ηδονή; Αρκεί να της δίνονται ευκαιρίες και να διατηρούνται τα κανάλια της ανοικτά.

Ανοίγεται ωστόσο ένα ζήτημα που η μια πλευρά του σκοτεινιάζει. Μπορεί να κρύβει παγίδα. Γιατί η (αναγνωστική) ηδονή μπορεί να προκληθεί και με φτη-

νούς, ακατάλληλους τρόπους, ιδίως όταν το βλαστάρι είναι τρυφερό. Τέτοιοι τρόπος είναι το υπερβολικό «καρύκευμα» με βία και σκληρότητα. Καθώς η βιβλιοπαραγωγή είναι και εμπόριο, και μάλιστα παγκοσμιοποιημένο, υπόκειται στον ανταγωνισμό. Αυτός επιτάσσει πλειοδοσία σε κυνικό, άγριο, ανέλπιδο περιεχόμενο ακόμη και βιβλίων προορισμένων για μικρές ηλικίες. Μέτριοι δημιουργοί αξιοποιούνται από καλούς εμπόρους

Κλασικά αριστουργήματα της ελληνικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας για παιδιά –Ντίκενς, Δέλτα κ.ά.– κάθε άλλο παρά αποστρέφουν το βλέμμα από τη σκοτεινή πλευρά.

για να ταΐσουν τις παιδικές ψυχές με ρηχά αναγνώσματα, που «αξιοποιούν» τη σκληρότητα ως κέτσαπ και μουστάρδα, σε ανοικονόμητες ποσότητες.

Πού βρίσκεται το όριο; Δεν ξεχνάμε ασφαλώς ότι κλασικά αριστουργήματα της ελληνικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας για παιδιά –αρκεί να σκεφτούμε τον Ντίκενς και τη Δέλτα– κάθε άλλο παρά αποστρέφουν το βλέμμα από τη σκοτεινή πλευρά. Το

Η δεκάχρονη αφηγήτρια και η δεκαεξάχρονη αδελφή της διασώζονται από τα νύχια του φίλου της μητέρας τους που τις κακοποιούσε σεξουαλικά και προσπαθούν να φτιάξουν μια νέα ζωή σε καθεστώς ανάδοχης μητρότητας.

ζήτημα είναι αφενός η στόχευση της/του συγγραφέως, αφετέρου το ύψος της λογοτεχνικής της/του επίδοσης. Άλλο δηλαδή Ντίκενς και άλλο Λέμονι Σνίκετ. Άλλο Τζον Γκριν και άλλοτε Στέφενι Μέγιερ. Πώς να γίνει. Προβληματιστικά, σχεδόν βασανιστικά, γύρω από την ενδεχόμενη δόση του ζόφου στη λογοτεχνία για παιδιά και εφήβους, διαβάζοντας το «Μας μεγάλωσαν λύκοι» της βραβευμένης Κίμπερλι Μπρού-

μπεϊκερ Μπράντλεϊ.

Από τις πρώτες σελίδες ο ενήλικος αναγνώστης υποψιάζεται τι θα αποκαλυφθεί στη συνέχεια. Η δεκάχρονη αφηγήτρια, η Ντέλα, και η δεκαεξάχρονη αδελφή της, η Σούκι, διασώζονται από τα νύχια του φίλου της μητέρας τους που τις κακοποιούσε σεξουαλικά και προσπαθούν να φτιάξουν μια νέα ζωή σε καθεστώς ανάδοχης μητρότητας. Η φυσική μητέρα είναι ναρκομανής και φυλακισμέ-

Η συγγραφέας έχει πετύχει να συντονιστεί 100% ο αναγνώστης με την πορεία της ηρωίδας προς τη λύση.

νη. Εικάζω ότι πολλοί γονείς στο σημείο αυτό έχουν ήδη αποφασίσει ότι το βιβλίο δεν κάνει για τα παιδιά τους. Στις πρώτες σελίδες και εγώ επαναστάτησα. Σκέφτηκα ότι τα παιδιά και οι έφηβοι καταναλώνουν μεγάλονους bias από το Διαδίκτυο. Οτι ζουν σε έναν κόσμο που δεν προσφέρει απλόχερα ούτε νόημα ούτε αξίες. Οτι χρειάζονται (χρειάζονται απεγνωσμένα!) κλίμακες για τον ουρανό. Δεν μεγαλώνουν στραμμένα στο χώμα τα λουλούδια.

Με το πέρασμα του χρόνου τίποτε δεν μου είναι ευκολότερο από το να εγκαταλείψω ένα μέτριο ανάγνωσμα. Το «Μας μεγάλωσαν λύκοι» δεν μπόρεσα να το αφήσω από τα χέρια μου. Με κέρδισε η Ντέλα, με την τσακινιά και το κέφι, με

τη ζωτική ενέργεια που ακτινοβολούσε προς κάθε κατεύθυνση στην προσπάθειά της να βγει από το σκοτάδι, να επουλώσει το τραύμα, να ανοίξει τον δρόμο της στο φως. Όταν η Σούκι άρχισε να ξυπνά το βράδυ ουρλιάζοντας, κατάλαβα ότι θα διάβαζα περισσότερα από όσα ήθελα πραγματικά να ξέρω. Όπως και στην πραγματική ζωή, σκέφτηκα, το θύμα έρχεται αντιμέτωπο με την –ανθρώπινη– αποθυσμία μας να το ακούσουμε. Ούτε και τότε όμως μπόρεσα να σταματήσω. Η συγγραφέας είχε 100% πετύχει να συντονιστεί εσωτερικά ο αναγνώστης με την πορεία της ηρωίδας προς τη λύση. Η αναγνωστική περιπέτεια και η ηδονή της ήταν ταυτόχρονα συμμετοχή στη θεραπεία. Δι’ ελέου και φόβου – παλιά η συνταγή.

Όταν η πλοκή κορυφώθηκε δραματικά, θαύμασα την τεχνική της Μπράντλεϊ. Σκέτο εγχειρίδιο κλιμάκωσης! Αντί να βλέπω γύρω μου σκοτάδι, ένιωσα τα σπλάχνα μου να κουβαριάζονται σε ένα πείσμα επιβίωσης, μαζί με εκείνα της μικρής πρωταγωνίστριας. Επειτα, ήρθε η βοήθεια. Και στο βάθος, ανέτειλε η προοπτική. Όπως κάνουμε συχνά όταν ένα βιβλίο μας μαγεύει, άφησα τις τελευταίες σελίδες για το πρωί της επομένως μέρας.

Δεν είχε προλάβει να φύγει το παιδί για το σχολείο και εγώ καταβρόχθιζα το «τέλος» με τις πιτζάμες και τις μαρμελάδες κολλημένες στα δάκτυλα. Κερδισμένο το στοίχημα.

Για τον άνθρωπο
και τον χοριζισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞΙ

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

EXCHANGE

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00

Α

Μπες στην πιο συναρπαστική καταδίωξη γνώσεων
και κέρδισε μέχρι και **€10,000** καθημερινά!

Τηλέφωνο συμμετοχής: 99059905

Ολα τα έπη του σινεμά σε ένα νέο «Matrix»

Μια απολαυστικά χαοτική περιπέτεια

Τα πάντα όλα ★★ ★ 1/2
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2022)
Σκηνοθεσία: Ντάνιελ Κουάν, Ντάνιελ Σάινερτ
Ερμηνείες: Μισέλ Γέο, Τζέιμς Χονγκ, Τζέιμι Λι Κέρτις

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η πιο ρηξικέλευθη, απολαυστικά αλλόκοτη ταινία της χρονιάς έρχεται για να μας δείξει πώς θα ήταν το πολυσύμπαν της Marvel αν συναντούσε ένα σύγχρονο «Matrix» με αμερικανοκινεζικό περιτύλιγμα. Μπερδευθήκατε; Κάπως έτσι νιώθει κανείς όσο εκτυλίσσεται η νέα δημιουργία των δύο Ντάνιελ,

Η παγκόσμια απειλή που καταδιώκει την πρωταγωνίστρια προσωποποιείται στη φιγούρα της έφηβης κόρης της, ένα χάσμα γενεών και κουλτούρας το οποίο έρχεται να καταπιεί τα πάντα.

η οποία πάντως έχει στον πυρήνα της μια πολύ απλή ιστορία: Η Εβελιν και ο σύζυγός της, μετανάστες από την Κίνα στην Αμερική, αγχώνονται καθώς η εφορία απειλεί την επιχείρησή τους πλυντηρίων τους· ταυτόχρονα η επίσκεψη του ηλικιωμένου πατέρα προσθέτει έξτρα πίεση, καθώς οι δυο τους ψάχνουν τρόπο να κρύψουν το γεγονός πως η κόρη τους έχει... κοπέλα. Κάπου εκεί ξεκινά ένα απίθανο ταξίδι σε παράλληλα σύμπαντα, με την Εβελιν να αγωνίζεται να σώσει τον κόσμο (της) κόντρα σε μια τρομακτική απειλή. Ο,τι και να γράψει κανείς για το συγκεκριμένο φιλμ είναι λίγο μπρο-

στά στην εξτραβαγκάντσα με την οποία έρχεται αντιμέτωπος ο θεατής. Η πρωταγωνίστρια του οσκαρικού «Τίγρης και Δράκος», Μισέλ Γέο, ερμηνεύει την Εβελιν, μια μεσήλικη Κινέζα, η οποία προσπαθεί να κρατήσει στην επιφάνεια το οικογενειακό καράβι όταν τα πάντα ανατρέπονται. Πλέον ανακαλύπτει μια σειρά από εναλλακτικές Εβελιν, από μια τραγουδίστρια της όπερας μέχρι μια κουνγκ-φου πολεμίστρια, τις οποίες επί της ουσίας χρησιμοποιεί προκειμένου να περάσει τις «πίστες» και τα εμπόδια που έρχονται στον δρόμο της. Η παγκόσμια απειλή ονόματι Τζόμπου Τουπάκι, που καταδιώκει και την πρωταγωνίστρια, προσωποποιείται στη φιγούρα της έφηβης κόρης της, ένα χάσμα γενεών και κουλτούρας το οποίο έρχεται να καταπιεί τα πάντα. Γρήγορα άλλωστε η ταινία μετατρέπεται σε περιπέτεια καταιγιστικής δράσης, με την κόρη να εμφανίζεται ξανά και ξανά σαν τον ακατανίκητο κακό από τον «Εξολοθρευτή» και την ηρωίδα να ψάχνει εξόδους διαφυγής, ακόμα και σε ένα σύμπαν όπου οι πάντες έχουν στη θέση των δακτύλων... λουκάνικα Φρανκφούρτης.

Όλη αυτή η παράνοια έχει, όπως είπαμε, πολλές κινηματογραφικές αναφορές, από την «Οδύσσεια του Διασπύματος» και το «Fight Club» μέχρι φυσικά το κλασικό έπος των αδελφών Γουτασόφσκι. «Σκέφτηκα ότι αν μπορούσαμε να κάνουμε κάτι έστω και κατά το ήμισυ απολαυστικό όσο το «Matrix», αλλά με τη σφραγίδα μας και το ύφος μας, θα πεθαινα ευτυχισμένοι», δήλωσε ο Ντάνιελ Κουάν. Σε μεγάλο βαθμό το πέτυχαν, με μοναδικό ψεγάδι πως από ένα σημείο και έπειτα η ταινία βυθίζεται υπερβολικά στο χάος και στην επανάληψη, δείχνοντας κάπως παραπάνω τη μεγάλη της διάρκεια.

Η Εβελιν (Μισέλ Γέο) ανακαλύπτει εναλλακτικούς εαυτούς της, από μια τραγουδίστρια της όπερας μέχρι μια κουνγκ-φου πολεμίστρια, τους οποίους χρησιμοποιεί προκειμένου να περάσει τις δύσκολες «πίστες» που προκύπτουν αναπάντεχα στη ζωή της.

HOME CINEMA

Στα άδυτα μιας –μακρινής;– εργασιακής δυστοπίας

Επάνω, ο Άνταμ Σκοτ πρωταγωνιστεί στη σειρά «Severance» της Apple TV. Κάτω, η αείμνηστη ανώτατη δικαστής των ΗΠΑ Ρουθ Μπέιντερ Γκίνσμπεργκ στο ντοκιμαντέρ «RBG: Μια ζωή στη δικαιοσύνη», που είναι διαθέσιμο στο Cínoba.

Severance
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2022)
Δημιουργός: Νταν Ερικσον
Ερμηνείες: Άνταμ Σκοτ, Πατρίσια Αρκέτ, Τζον Τορτούρο

Μία από τις πιο ενδιαφέρουσες και παράξενες σειρές που έχουμε δει τον τελευταίο καιρό μάς έρχεται από την πλατφόρμα της Apple TV. Ο Νταν Ερικσον εμφανίζεται ως δημιουργός, ωστόσο ο Μπεν Στίλνερ είναι αυτός που σκηνοθετεί τα εννέα επεισόδια του πρώτου κύκλου μιας σειράς η οποία μας οδηγεί σε μια εναλλακτική εργασιακή πραγματικότητα. Εκεί οι υπάλληλοι μιας μυστηριώδους εταιρείας έχουν υποστεί –με τη θέλησή τους– μια πρωτοποριακή χειρουργική επέμβαση, χάρι στην οποία ο εγκέφαλός τους διαχωρίζεται πλήρως τις ώρες που περνούν στην εργασία τους από εκείνες τις προσωπικής ζωής. Διαφορετικές μνήμες, διαφορετικοί άνθρωποι επί της ουσίας, μέχρι που ένας από αυτούς θα καταφέρει να αντιστρέψει τη διαδικασία και μια (ακόμα πιο) τρομακτική πραγματικότητα θα αρχίσει να αποκαλύπτεται. Η πανέξυπνη σει-

ρά φέρνει στον νου αρκετά και το «Black Mirror», ωστόσο είναι στα περισσότερα στοιχεία της πιο ντελικάτη και μίνιμαλ· ακριβώς έτσι είναι και τα λιτά, σχεδόν απόκοσμα γραφεία της εταιρείας, η οποία ξεκάθαρα συμβολίζει το αποκορύφωμα της σύγχρονης απρόσωπης και συχνά άνευ ολοκληρωμένου νοήματος εργασίας. «Μια χειραφτιά είναι διαθέσιμη αν τη ζητήσετε», ενημερώνει η διευθύντρια έναν υπάλληλο ο οποίος μόλις πήρε προαγωγή. Σε μια άλλη σκάνς κάποιος μαθαίνει για τις δραστηριότητες του εξωτερικού εαυτού του, εν είδει ψυχικής θεραπείας. Όλη αυτή η δυστοπία πάντως έχει και αρκετές χιουμοριστικές στιγμές, οι οποίες παντρεύονται με το μυστήριο και το θρίλερ σε ένα απολαυστικό μείγμα.

RBG: Μια ζωή στη δικαιοσύνη ★★ ★
Σκηνοθεσία: Μπέτι Γουέστ, Τζούλι Κοέν
Εμφανίζονται: Ρουθ Μπέιντερ Γκίνσμπεργκ, Μπιλ Κλίντον

Από την πλατφόρμα του Cínoba επιλέγουμε ένα υποψήφιο για

Όσκαρ ντοκιμαντέρ που μας συστήνει μια αληθινή Αμερικανίδα ηρωίδα, η οποία δεν διακρίθηκε στο πεδίο της μάχης, αλλά στις αίσουσες των δικαστηρίων.

Η Ρουθ Μπέιντερ Γκίνσμπεργκ, επί χρόνια δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ και μόλις η δεύτερη γυναίκα που έφτασε στο συγκεκριμένο αξίωμα, έφυγε από τη ζωή το 2020, έχοντας υπάρξει από τις σπουδαιότερες μορφές του αγώνα για τα ίσα δικαιώματα μεταξύ των φύλων.

Ξεκινώντας την καριέρα της σε μια εποχή κατά την οποία αυτό το τελευταίο έμοιαζε περίπου με ανέκδοτο, η Γκίνσμπεργκ εργάστηκε σκληρά αρχικά ως απλή δικηγόρος και αργότερα ως δικαστικός, σε υποθέσεις που τελικά επέτρεψαν στις γυναίκες να στέκονται πιο ισότιμα απέναντι στους άνδρες, τόσο στη δουλειά όσο και στο σπίτι.

Οι δημιουργοί του ντοκιμαντέρ μιλούν εδώ με την ίδια, εξιστορώντας παράλληλα την ενδιαφέρουσα πορεία της, μέσα από πλούσιο αρχειακό υλικό.

PIK1 THΛ.: 22862000	PIK2 THΛ.: 22862000	ALPHA THΛ.: 22212400	ANT1 THΛ.: 22200200	OMEGA THΛ.: 22477777	ΣΙΓΜΑ THΛ.: 22580100	CAPITAL THΛ.: 25577577	MOVIES BEST
							
21.30 Παραδοσιακή βραδιά	21.05 The post	21.00 X-Factor	21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο	21.15 The Lord of the Rings	21.00 Survivor	07.40 Τηλεαγορά	
07.30 Θεία λειτουργία	07.30 Έλα κι εσύ - (Ε)	06.00 60´ Ελλάδα - (Ε)	06.30 Ο κόσμος να χαλάσει (Ε)	05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει	06.00 Οι Αδιάρθετοι - (Ε)	08.00 Ελληνική ταινία	
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)	Παιδικό πρόγραμμα	Οδοιπορικό.	Κωμική σειρά.	Ενημερωτική εκπομπή	Κωμική σειρά.	09.25 Ελληνική ταινία	
Περιβαλλοντική εκπομπή.	08.00 Παιδική ζώνη	Roomies	08.00 Mamma Mia (Ε)	με τη Φαίη Μαυραγάνη.	06.30 Love It - (Ε)	11.15 Τηλεαγορά	
11.00 Κοίτα με στα μάτια, ΙΙΙ	α. Ο μικρός Χνουδωτός	Ψυχαγωγική εκπομπή	Κωμική σειρά.	09.50 OPEN Weekend	Ψυχαγωγική εκπομπή με	12.00 Made in Cyprus - (Ε)	
Εκπομπή για τα ζώα.	β. Μπόμπι και Μπιλ	με τις Κατερίνα Ζαρίφη,	08.30 Το πιο γλυκό μου ψέμα (Ε)	Ψυχαγωγική εκπομπή με	την Ιωάννα Μαλέσκου.	13.00 Ελληνική ταινία	
11.30 Χρυσές συνταγές	γ. Γκάρφιντ	Ντορέττα Παπαδημητρί-	Κωμική σειρά.	την Ελένη Τσολάκη.	07.30 Θεία Λειτουργία	14.30 Τηλεαγορά	
Εκπομπή μαγειρικής με	δ. Αστυνόμος Σάινς	ου και Μαρία Σολωμού.	09.00 Δείξε μου τον φίλο σου (Ε)	Τροχός της τύχης - (Ε)	Απευθείας μετάδοση.	15.35 Ελληνική ταινία	
τη Μαριλένα Ιωαννίδου.	ε. Mini Pet Pals	08.00 Αστέρας Ραχούλας - (Ε)	Κωμική σειρά.	Τηλεπαιχνίδι.	Όρα για φαγητό - (Ε)	17.00 Τηλεαγορά	
12.00 Brand News	στ. Ο σούπερ μπαμπάς	Κωμική σειρά.	09.30 La Pasta Pomilwiri - (Ε)	15.15 Green Kitchen by	Εκπομπή μαγειρικής με την	19.00 Ξένη ταινία	
Ενημερωτική εκπομπή με	ζ. Ο Μπο ταξιδεύει	Κωμική σειρά.	Κωμική σειρά.	Madame Ginger	Αργυρή Μπαρμπάριου.	21.00 Ξένη ταινία	
τον Νικόλα Μαρκαντώνη.	11.00 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)	Κωμική σειρά.	11.10 Daddy cool - (Ε)	Εκπομπή μαγειρικής,	10.40 Dot, V	23.00 Ξένη ταινία	
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ	11.30 Παιδική ζώνη - (Ε)	Σ/Κ με τον Μάνεση	Κωμική σειρά.	με τη Μαριλού Παντάκη.	Ψυχαγωγική εκπομπή,	01.30 Ξένη ταινία	
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης	16.00 Μανώλης και Κατίνα (Ε)	Ενημερωτική εκπομπή.	12.00 Υγεία πάνω απ' όλα	με τη Νάντια Μπουλέ	και τον Μίνα Θεοδόρη.		
Ενημερωτική εκπομπή.	Κυριακή κωμική σειρά.	13.00 X-Factor - (Ε)	Ενημερωτική εκπομπή,	και τον Μίνα Θεοδόρη.	11.40 Στην υγεία μας ρε παιδιά		
15.00 Η Ιστορία του Αγροτικού	16.30 Ιστορίες του χωρικού (Ε)	Talent show.	με τη Φωτεινή Γεωργίου.	Ψυχαγωγική εκπομπή.	Ψυχαγωγική εκπομπή.		
Κινήματος - (Ε)	Κυριακή κωμική σειρά.	14.45 Άσε μας ρε μαμά	Θα βρεις τον δάσκαλό σου	13.30 Βουράτε γειτόνοι - (Ε)	Κωμική σειρά.		
Ντοκιμαντέρ.	17.00 Baywatch, ΙX - (Ε)	Κωμική σειρά.	Κωμική σειρά.	Κωμική σειρά.	14.30 Κάτι ξαναψήνεται - (Ε)		
16.30 Χρονογράφημα, ΙV	Περιπετειώδης σειρά.	15.40 The Λούις Night Show	14.30 Casa De Mikel, ΙΙΙ - (Ε)	Ψυχαγωγική εκπομπή.	Ψυχαγωγική εκπομπή.		
17.00 Εκείνη & εκείνοι	Κοίτα με στα μάτια	Σατιρική εκπομπή.	Σατιρική εκπομπή.	16.00 BBQ Stories	Εκπομπή μαγειρικής.		
Με την Αθηνά Χάλκου.	Εκπομπή για τα ζώα.	17.45 Μην αρχίζεις	16.00 Τι 30, τι 40, τι 50	Εκπομπή μαγειρικής.	17.00 Όλα Γκουντ		
17.50 Πολιτιστικό ημερολόγιο	18.00 Μουσικό ραντεβού	τη μουρμούρα (Ε)	Ελληνική ταινία.	στούς καλεσμένους.	Ψυχαγωγική εκπομπή με		
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)	Ψυχαγωγική εκπομπή.	Κωμική σειρά.	17.40 5 Χ 5 - (Ε)	18.00 OMEGA NEWS	τους Γρηγόρη Γκουντάρα		
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια	18.30 Σε προσκυνώ γλώσσα	18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)	Τηλεπαιχνίδι.	18.15 MasterChef 2022 - (Ε)	και Ναταλί Κάκαβα.		
Σειρά εποχής.	Εκπομπή για θέματα που	18.10 Μην αρχίζεις τη	18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10´	Εκπομπή μαγειρικής.	18.00 Γεγονότα σε συντομία		
19.20 Ειρήνη Πάσι	απάντη τις γλωσσικής	μουρμούρα (Ε)	18.15 5 Χ 5	20.10 OMEGA NEWS	18.10 Όλα Γκουντ		
Κωμωδία εποχής.	παιδείας.	(Συνέχεια)	(Συνέχεια)	21.15 Αρχοντας των δαχτυλίων	Συνέχεια.		
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ	19.30 Σελίδες ιστορίας	18.45 TET-A-TET	18.40 ROUK ZOUK Special	The Lord of the Rings:	19.10 Η πεθερά		
21.00 Αθλητική Κυριακή	Ντοκιμαντέρ.	Talk show.	Τηλεπαιχνίδι, με τη Ζέτα	The Fellowship of the ring	Κωμική σειρά.		
Αθλητική εκπομπή.	19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)	20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ	Μακρουπούλια.	Περιπέτεια φαντασίας με	20.00 Τομές στα γεγονότα		
21.30 Παραδοσιακή βραδιά	19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)	21.00 X-Factor	20.15 Τα νέα του ANT1	τους Ελάιζα Γουντ, Βίγκο	21.00 Survivor		
Ψυχαγωγική εκπομπή με	20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)	Talent show.	21.15 Ελλάδα έχεις ταλέντο	Μόρτενσεν, κ.ά.	Παιχνίδι επιβίωσης.		
την Άντρη Καραντώνη.	21.05 The post	23.15 Συμπεθέροι απ' τη Τίρανα	Talent show.	00.30 Ένα τραγούδι ακόμα (Ε)	00.30 Γεγονότα σε τίτλους		
23.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ	Πολιτικό θρίλερ.	Κωμική σειρά.	23.00 Επιχείρηση Βαλκυρία	Μουσική εκπομπή με τον	00.40 Happy Traveller (Ε)		
23.05 Οργισμένος εκδικητής	23.00 Eurovision Flashback	00.15 Celebrity Game Night	Valkyrie	Γιώργο Θεοφάνους.	01.30 Όλα Γκουντ (Ε)		
Acts Of Vengeance	00.00 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)	Τηλεπαιχνίδι με	Ιστορική δραματική ταινία.	02.00 TAXI	03.30 Dot, V (Ε)		
Θρίλερ δράσης.	00.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ	την Σμαράγδα Καρύδη.	01.10 Εγκλήματα (Ε)	Τηλεπαιχνίδι.			
00.30 Προσωπογραφίες, V - (Ε)	01.05 Brand News - (Ε)	01.30 TET-A-TET (Ε)	02.00 Αντιστροφή μέτρηση (Ε)	03.00 OPEN Weekend - (Ε)			
03.45 Επανάληψεις	03.05 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ	02.45 Ένα εκατομμύριο Yen (Ε)	02.50 Έρωτας κλέφτης (Ε)	Ψυχαγωγική εκπομπή.			

Το μυθιστόρημα είναι κατ’ ουσίαν τρανς

Η συγγραφέας και καθηγήτρια μέσης εκπαίδευσης Εμανουέλ Μπαγιαμάκ-Ταμ μιλάει στην «Κ» για την «Αρκαδία» της

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Πρέπει να είναι λίγα τα αξιοσημείωτα μυθιστορήματα της διεθνούς λογοτεχνίας που διαδραματίζονται σε κάποιο ουτοπικό κοινόβιο ή σεπαρατιστική κοινότητα. Αν δεν μας διαφεύγει κάτι, ξεχωρίζουν η «Ιστορία του Μπλάιθντεπλ» του Ναθάνιελ Χόθορν (εκδ. Printa), το «Σ.» του Τζον Απντάικ (εκδ. Λιβάνη), ίσως και τα «Κορίτσια» (εκδ. Ψυχογιός) της Εμα Κλάιν.

As προστεθεί ένα ακόμα στη μικρή αυτή λίστα: η «Αρκαδία», το δωδέκατο μυθιστόρημα της Γαλλίδας συγγραφέως και καθηγήτριας μέσης εκπαίδευσης Εμανουέλ Μπαγιαμάκ-Ταμ, που περιγράφει τη ζωή στο Liberty House, μια ειδυλλιακή κοινότητα στα γαλλοϊταλικά σύνορα, η οποία έχει αποκοπεί από τον σύγχρονο πολιτισμό και την τεχνολογία. Εντός της φιλοξενούνται κάθε λογής περιθωριοποιημένοι: άνθρωποι ψυχικά ευάλωτοι, νοητικά ή σωματικά ασθενείς, δύσμορφοι αλλά και «ηλεκτρουπερευαίσθητοι», υποχόνδριοι ή τοξικοεξαρτημένοι και πάντως στρέιτ, γκέι ή προερχόμενοι από οποιοδήποτε σημείο του φάσματος της ταυτότητας φύλου. Σε κάθε περίπτωση, δικαιούνται και απολαμβάνουν μια ειρηνική και σεξουαλικά ικανοποιητική ζωή.

«Εδώ και πολύ καιρό», λέει στην «Κ» η Εμανουέλ Μπαγιαμάκ-Ταμ, «με ενδιαφέρουν οι θρησκευτικές αιρέσεις, οι κοινότητες, οι σχέτες και γενικά κάθε τι που προτάσσει μια διαισθητική, μια προσπάθεια να σκεφτούμε και να ζήσουμε διαφορετικά. Αντίλησα έμπνευση από κοινότητες υπαρκτές, όπως η Αδελφότητα του Ελεύτερου Πνεύματος, μια παράνομη σχέση πολύ δραστήρια στην Ευρώπη στα τέλη του Μεσαίωνα ή, πιο κοντά στο σήμερα, από την Ταμέρα στην Πορτογαλία, που θέλει να αποτελέσει πρότυπο μη βίαιης, βιώσιμης κοινότητας και που προάγει τον σεβασμό στη φύση. Στην πραγματικότητα συνέλαβα το Liberty House σαν καταφύγιο από μια κοινωνία βίαιη, γεμάτη διακρίσεις και χωρίς ανεκτικότητα στις διαφορές, στις αδυναμίες, στις αναπηρίες. Είχε επίσης μεγάλη σημασία να είναι μια “κενή” ζωή, ένα μέρος για να μεγαλώνουν τα παιδιά προστατευμένα από τις νέες τεχνολογίες και τα κοινωνικά δίκτυα. Χωρίς να είμαι τεchnοφοβική, καθημερινά βλέπω τις επιβλαβείς συνέπειες που έχουν οι οθόνες στα παιδιά και τους μαθητές μου».

Δικό της παιδί είναι με έναν τρόπο και η πρωταγωνίστρια της

“

Συνέλαβα το Liberty House σαν καταφύγιο από μια κοινωνία βίαιη, γεμάτη διακρίσεις και χωρίς ανεκτικότητα στις διαφορές, στις αδυναμίες, στις αναπηρίες.

“

Είχε επίσης μεγάλη σημασία να είναι μια «κενή» ζωή, ένα μέρος για να μεγαλώνουν τα παιδιά προστατευμένα από τις νέες τεχνολογίες και τα κοινωνικά δίκτυα.

“

Το βιβλίο, όχι μόνο μπορεί να υιοθετήσει όλα τα λογοτεχνικά είδη –ποίηση, τραγωδία, σάτιρα–, αλλά ο ρόλος του είναι να διευρύνει τα ενδεχόμενα, δίνοντας ζωή σε πλάσματα που ξεφεύγουν από όλους τους επιβεβλημένους ορισμούς.

«Αρκαδίας», η νεαρή Φαρά, που ζει στο Liberty House με τους νευρωτικούς γονείς της και που όσο μεγαλώνει διαπιστώνει ότι το ίδιο της το σώμα είναι όχι απλώς άβολο, όπως κάθε έφηβης, αλλά καθώς δεν διαθέτει αποκλειστικά ένα από τα δύο συνήθη φυλετικά χρωμοσώματα, γίνεται όλο και πιο αρρενωπό: η Φαρά είναι ένα μεσόφυλο,

Emmanuelle Bayamack-Tam, «Αρκαδία». Το μυθιστόρημα (384 σελίδες) κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πόλις σε μετάφραση Χαράς Σκιαδέλλη.

ενός ατόμου συμφωνεί με το κοινωνικό), ετεροφυλόφιλη, λευκή και απόφοιτη πανεπιστημίου. Αν δεν επικειρήσω τη μετατόπιση που συνίσταται στο να σκεφτώ από μια θέση διαφορετική από τη δική μου, δεν θα πω τίποτα για τον κόσμο που μας περιβάλλει και απλώς θα εγκρίνω μια λειτουργία που αποκλείει, καταπιέζει και ασκεί βία εναντίον ατόμων λιγότερο προνομιούχων από εμένα. Τούτου δοθέντος, ποτέ δεν είχα δυσκολία να μπω στη θέση του άλλου και να υιοθετήσω την οπτική κάποιου που δεν έχει ούτε το βιολογικό ούτε το κοινωνικό μου φύλο ούτε την ηλικία μου ούτε τον σεξουαλικό μου προσανατολισμό. Όσο για το μυθιστόρημα, είναι κατ’ ουσίαν τρανς (σ.σ.: αντίθετα από τα cis, τα τρανς άτομα αντιλαμβάνονται το φύλο τους διαφορετικά από εκείνο που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση), με κάθε έννοια της λέξης: όχι μόνο μπορεί να υιοθετήσει όλα τα λογοτεχνικά είδη –ποίηση, τραγωδία, σάτιρα κ.λπ.–, αλλά ο ρόλος του είναι να διευρύνει τα ενδεχόμενα, δίνοντας ζωή σε πλάσματα που ξεφεύγουν από όλους τους επιβεβλημένους ορισμούς».

Η Φαρά μαγεύεται από τον γκουρού της κοινότητας, τον Αρκαντί, τον πολιορκεί ερωτικά και εκείνος ενδίδει όταν το επιτρέπει η σεξουαλική ενηλικίωσή της. Όμως ο επίγειος παράδεισος του Liberty House αναστατώνεται από την άφιξη του Ανγκοσώμ, ενός νεαρού μετανάστη από την Ερυθραία. Σε εκείνον, η αγάπη και η ανεκτικότητα που διακρίνεται ο Αρκαντί δεν εφαρμόζεται και η Φαρά οργίζεται και καλείται να επιλέξει αν θα εγκαταλείψει την κοινότητα ή τις αρχές της.

Η Γαλλίδα συγγραφέας Εμανουέλ Μπαγιαμάκ-Ταμ στο μυθιστόρημά της περιγράφει τη ζωή σε μια ειδυλλιακή κοινότητα στα γαλλοϊταλικά σύνορα η οποία έχει αποκοπεί από τον σύγχρονο πολιτισμό και την τεχνολογία. Εντός της φιλοξενούνται κάθε λογής περιθωριοποιημένοι: άνθρωποι ψυχικά ευάλωτοι, νοητικά ή σωματικά ασθενείς, δύσμορφοι, κ.λπ.

intersex άτομο, κάτι που αρχικά την αποπροσανατολίζει.

«Τα μυθιστορημάτα μου πάντα περιλαμβάνουν χαρακτηριστικές των οποίων η ταυτότητα φύλου είναι ρευστή, αβέβαιη», λέει η Εμανουέλ Μπαγιαμάκ-Ταμ και

συνεχίζει: «Από την άλλη, η μεσοφυλία είναι κάτι διαφορετικό, καθώς δεν συνοδεύεται οπωσδήποτε από κάποια απροσδιοριστία του φύλου. Σε κάθε περίπτωση όμως, για μένα είναι ένα ζήτημα αμφισβήτησης των

προτύπων από τη σκοπιά του περιθωρίου και της μειονότητας. Όσο με αφορά, επωφελούμαι από το σύστημα, τους κανόνες και τις αξίες του, καθώς είμαι cis γυναίκα (σ.σ.: ο όρος δηλώνει ότι το βιολογικό φύλο

Υπάρχει κάτι σαν συνεχές μεταξύ θηλυκού και αρσενικού

«**Συνέλαβα** τον Ανγκοσώμ σαν έναν πολύ ρεαλιστικό χαρακτήρα», διευκρινίζει η Εμανουέλ Μπαγιαμάκ-Ταμ, «αλλά την ίδια στιγμή και σαν αλληγορία: αποκρυσταλλώνει τις επιθυμίες και τα φαντάσματα των άλλων χαρακτήρων. Το Liberty House είναι ένας μικρόκοσμος: ό,τι συμβαίνει σε μικρή κλίμακα αντικατοπτρίζει όσα συμβαίνουν σε εθνική κλίμακα. Για να το θέσω συνοπτικά, η πλειοψηφία των Γάλλων δεν έχει τίποτα εναντίον των ξένων, δεν θέλουν να τους βιάσουν, αλλά δεν είναι έτοιμοι να τους κάλωσορίσουν αξιοπρεπώς στην επικράτειά τους. Ο Αρκαντί κηρύσσει την αγάπη και την ανεκτικότητα, αλλά δεν θέλει να ανοίξει την κοινότητά του στη μέγιστη ετερότητα που αντιπροσωπεύει ένας πρόσφυγας από την Ερυθραία. Η κοινότητα προτιμάει να μείνει σε ένα βολικό «μεταξύ μας», παρά

Μου φαίνεται ότι ακόμα παρατηρούμε μια όξυνση της αντιδραστικότητας στη Γαλλία, που εξηγεί για παράδειγμα τη δημοφιλία μιας νλίθιας και ακαλλιέργητης προσωπικότητας όπως ο Ερίκ Ζεμούρ.

να εντάξει νεοφερμένους. Για τη Φαρά, αυτό είναι ανυπόφορο. Και είναι για εκείνη μια πρώτη φανέρωση των ελαττωμάτων του Αρκαντί, που μέχρι τότε υπήρξε ο ήρωάς της».

Σημαίνουν άραγε όλα αυτά ότι η ανεκτικότητα –μία έννοια που

ίσως υπονοεί και μια κάποια απόσταση από τον άλλον, αν όχι μια υπεροψία– έχει τα όριά της; Τι ισχύει στη Γαλλία;

«Έχει ενδιαφέρον ότι μου θέτετε το ερώτημα των ορίων της ανεκτικότητας, αποκρίνεται η συγγραφέας, «γιατί το θέτω κι εγώ. Σύμφωνα με τον Εμίλ Σιοράν –τον οποίο ξαναδιαβάζω με ζήλο αυτή την περίοδο–, ο φανατισμός είναι δείγμα ζωτικότητας μιας πεποιθήσεως ή μιας θρησκείας, ενώ αντιστρόφως –σύμφωνα πάντα με τον Σιοράν– η ανεκτικότητα είναι μια κατάσταση κόπωσης και στεριότητας, ένα είδος νωθρότητας, παθητικής αποδοχής των πάντων. Ομολογώ ότι δυσκολεύομαι να τοποθετηθώ πάνω στο ζήτημα και να πω αν η Γαλλία επιδεικνύει ή όχι ανεκτικότητα. Μου φαίνεται ότι ακόμα παρατηρούμε μια όξυνση της αντιδραστικότητας, που εξηγεί για παράδειγμα τη δημοφιλία μιας νλίθιας και ακαλλιέργητης προσωπικότητας όπως ο Ερίκ Ζεμούρ. Το προϊόν που εμπορεύεται είναι ακριβώς η μισαλλοδοξία –για τη μετανάστευση και τον φεμινισμό μεταξύ άλλων– και ο λόγος του γίνεται αποδεκτός από έναν αριθμό Γάλλων».

Η επιστροφή της Φαρά
Από τη μεριά της –και ενώ εξελίσσεται μέσα σε ένα μυθιστόρημα που ενσωματώνει την ομορφιά της ταλάντευσης ακόμα και αφηγηματικά, με τη βοήθεια μιας γλώσσας ζωηρής, γεμάτης ετερόκλητες διακειμενικές αναφορές, παιχνιδιάρικης ενίοτε και πάντως απαιτητικής μεταφραστικά– η Φαρά συμφιλιώνεται με τον εαυτό της και διευρύνει την αντίληψή της για τον κόσμο. Αν τελικά επιστρέφει στο Liberty House, ίσως δεν το κάνει μόνο εμφορούμενη από νοσταλγία για την ειδυλλιακή

ανατροφή της, αλλά και με έναν πιο συνειδητό τρόπο.

Οχι ότι έχει βρει όλες τις απαντήσεις: «Ωραία είναι να έχεις επιλέξει το τρίτο φύλο, όμως έτσι δεν λύνεται κανένα υπαρξιακό πρόβλημα», παρατηρεί κάποια στιγμή η Φαρά. Θα μπορούσε κανείς να προσθέσει ότι και η ίδια η επιλογή ταυτότητας δεν μας γλιτώνει πάντα από το διαρκώς υπολειπόμενο, το φευγάλεο. Κάποιοι ίσως διαφωνούν.

«Παρακολουθώ τη συζήτηση που καταδικάζει τη διεμφυλικότητα σαν την πιο πρόσφατη απόρροια ενός παροξυσμένου ατομικισμού – μια παθολογία της εποχής μας ή έστω των δυτικών κοινωνιών», καταλήγει η Εμανουέλ Μπαγιαμάκ-Ταμ. «Στη Γαλλία, διανοούμενοι όλων των αποχρώσεων –και όχι αποκλειστικά δεξιοί χριστιανοί– θεωρούν ότι η ελεύθερη επιλογή φύλου ανήκει

στη φαντασίωση μιας ελευθερίας απόλυτης και ότι τα διεμφυλικά παιδιά είναι τα θύματα αυτής της φαντασίωσης, όταν δεν εργαλαιοποιούνται απλά και καθαρά από κάποιο υποτιθέμενο “γκέι λόμπι”. Δεν τα βλέπω καθόλου έτσι τα πράγματα. Για μένα υπάρχει κάτι σαν συνεχές μεταξύ του θηλυκού και του αρσενικού: το να μας επιβάλλονται δυαδικές, αλληλοαποκλειόμενες επιλογές προκαλεί πόνο. Εχω υιοθετήσει μια φράση του Βίτολντ Γκομπρόβιτς: “Δεν ξέρω ποιος είμαι, αλλά υποφέρω όταν παραμορφώνομαι”. Βομβαρδιζόμαστε από διαταγές και μας επιβάλλονται ορισμοί που μας αλλοτριώνουν και μας κάνουν δυστυχείς. Με το να ανεχτούμε λίγο περισσότερη ρευστότητα στα φύλα δεν θα λύσουμε όλες τις συναισθηματικές διαταραχές, αλλά ήδη μου φαίνεται σαν μια καλή αρχή».

Η ΕΞΟΔΟΣ

Ο 2ος τόμος την Κυριακή

8/5

Μαρτυρίες
για τον ξεριζωμό
των Ελλήνων από
τα δυτικά παράλια
της Μικρασίας

Μια πολύτομη
έκδοση του Κέντρου
Μικρασιατικών
Σπουδών

1922
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Μ Ν Η Μ Η Σ | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
2022